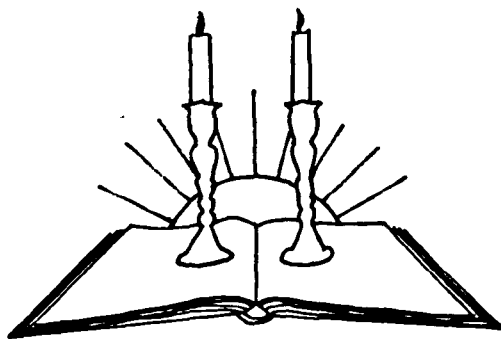

פירוש חי

על
מסכת שבת

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשע"א

ספר זה מוקדש

לעילוי נשמות

אבי מורי, הולך תמים, אוהב תורה לומדיה ומקיימיה
הר"ר ליבר מרדכי בהרב נפתלי צבי פרוש זצ"ל
אשר כל ימיו עסק בגמילות חסדים ובצרכי ציבור במסירות ובנאמנות
וקיבל כל אדם בסבר פנים יפות
נלב"ע כ"ח סיון תשי"ט

אמי מורתי הכשרה והצנועה, טובת לב ועדינת הנפש
מרת מינקא פרוש ע"ה
בת הרב מאיר יחיאל יהודה גולדברג זצ"ל
אשר בחכמה ובתבונה ובמאור פנים
עודדה ושמחה לבב אנוש
שחינכו אותי לתורה וליראה בדרך ישראל סבא
נלב"ע ט"ז מרחשון תשט"ז

ת. נ. צ. ב. ה.

ולעילוי נשמות

מורי חמי עטרת ראשי
מרביץ תורה ברכים כיובל שנים
מגלה צפונות קדמונים
ומחברם של עשרות ספרים על ש"ס ופוסקים
הגאון הגדול
רבי משה ב"ר בנימין הרשלר זצ"ל
אשר האציל מחכמתו עלי
לסלול דרך ה' להגדיל תורה ולהאדירה
נלב"ע ל' ניסן תנש"א

וחמותי האשה החשובה
בת ציון המהוללה אשת חיל
מרת רחל הרשלר ע"ה
בת הרב אלתר יהודה יברוב זצ"ל
זכתה להקים דור ישרים מבורך
ולהעמיד דורות רבים של תלמידות "בית יעקב"
בדרך ישראל סבא
נלב"ע ו' מרחשון תשס"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

מבוא

ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו שנתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכינו שהחיינו וקיימנו ברחמיו וכרוב חסדיו ושם חלקנו מיושבי בית המדרש.

חנני ה' וזיכני להוציא לאור את הספרים פירוש חי על מסכת עירובין וסוכה ובבא בתרא, וכעת אודה לה' שבני הרב יצחק שליט"א רחש ליבו דבר טוב ובא להיות לי לצוותא ללמוד ולהוציא לאור פירוש חי על מסכת שבת, והשקיע בלימוד זה מיטב כישרונותיו לברר ולאמת כל דבר ודיבור, חפץ ה' עלה בידנו לברך על המוגמר על חלק ראשון של המסכת ובו ציורים ושרטוטים בגמרא, רש"י, תוספות, רי"ף רא"ש ורי"ן. לבקשת רבים הוספנו במהדורה זו 'מקורות וביאורים' על הציורים מדברי רבותינו הראשונים והאחרונים. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שנמשיך בעבודת הקודש להוציא לאור ציורים ושרטוטים על כל המסכת.

חזקו עלי דברי השל"ה הק' שכתב בשעה האותיות אות ק' וז"ל בד"ה לתלמוד תורה, דרך כלל ישעבד את כל קומתו לתורה המוח שהוא המחשבה והלב יתנם על התורה להיותו חכם ומבין דבר מתוך דבר, אוזניו יהיו פתוחות לשמוע דברי תורה, ועיניו תחזינה מישרים בתוך ספרי הקודש וכו', גם בידיו יצייר צורות משמעותות חמורות המוזכרות בתלמוד כמו עירובין וסוכה והרבה כהם, רגליו ירוצו לתורה לבית המדרש ילך מחיל לחיל, הרי נעשה מרכבה שיעור קומה בתלמוד תורה עכ"ל.

השתדלנו מאוד להוציא דבר נאה ומתקבל אך שגיאות מי יבין, ובזה אני מוסר מודעה למעיינים בספר, נא לראות הדברים שבו כיוצאים מפי חבר טוב שמשתדל להסביר עד כמה שידו מגעת, לא כדבר מוסכם, ועינכם תחזינה אשר כמעט בכל מהדורה יש הוספות ותיקונים על ידי שהעירו לי בין בכתב בין בעל פה. הברכה והתודה לרבנים החשובים הרב אברהם עדס שליט"א והרב יונתן גרשטין שליט"א שנעזרנו בספריהם.

יהי רצון שיתקיים בנו ומלאה הארץ דעה ויתרבה כבוד שמים ושנוכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימנו אמן, ותפלתי מהשי"ת כי יעטרני חסד ורחמים להמשיך לשבת בבית ה' כל ימי חיי ולעסוק בתורתו במנוחה מתוך הרחווה ברכה והצלחה עם נות ביתי מרת שולמית אסנת תחיי אשר השכילה לאמץ זרועותיה והעמיסה על עצמה עול הבית יעזרונו ה' לבנות ביתנו לתורה ולמצוות ולרות הרבה נחת מכל יוצאי חלצינו.

לעילוי נשמת

עטרת ראשנו ותפארתנו
גיסי הגאון הגדול
צדיק וחסיד שבכהונה
אשר יגע כל ימיו בתורה במסירות נפש
הרה"ג חיים ב"ר יעקב הכהן קמיל זצוק"ל
ראש ישיבת אופקים
נלב"ע טו אדר ב' תשס"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

אחי הרה"ג ר' יצחק דוד ב"ר ליבר מרדכי פרוש זצ"ל
הולך תמים עניו ושפל ברך למד ולימד תורה הרבה ולא החזיק טובה לעצמו
נבל"ע ה' מרחשון תשס"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

כל הזכויות שמורות
לחיים פרוש
רחוב ויסבורג 3
בית-וגן, ירושלים
טלפון: 02-6422459

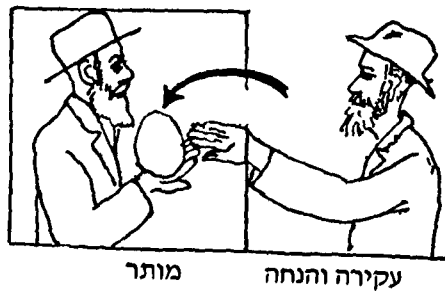
פרק יציאות השבת

1. כיצד, העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים.

משנה א

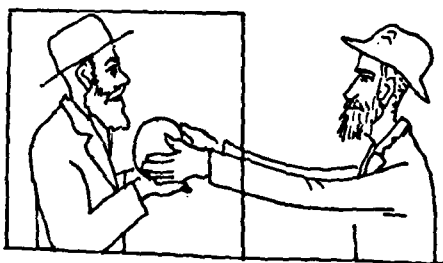

2. פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית.

משנה א

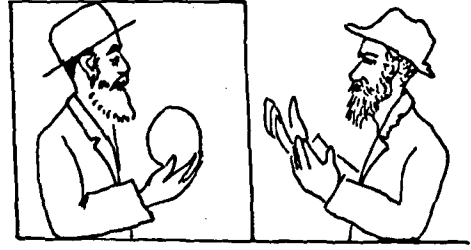
3. או שנטל מתוכה.

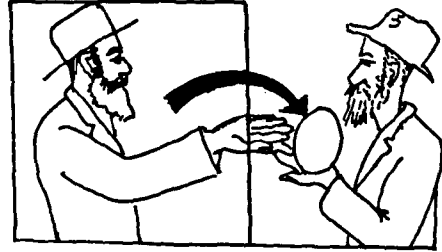
4. והוציא.

משנה א

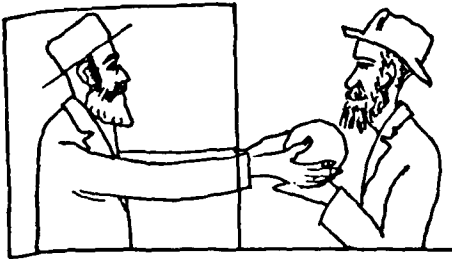

5. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני.

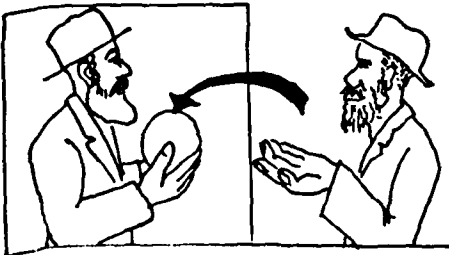

עקירה הנחה

מותר

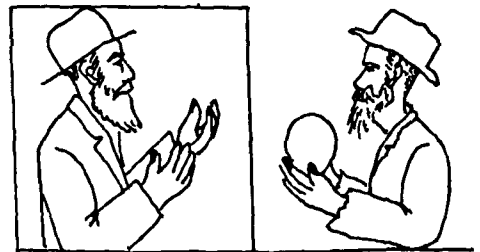
6. או שנטל מתוכה.

עקירה והנחה

מותר

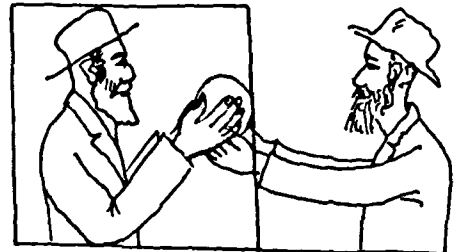
7. והכניס.

הנחה

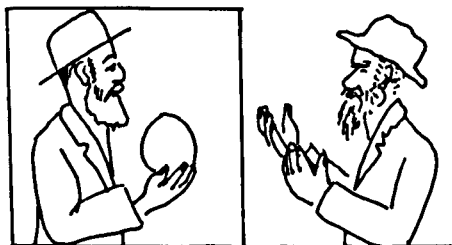

9. ונטל בעל הבית מתוכה.

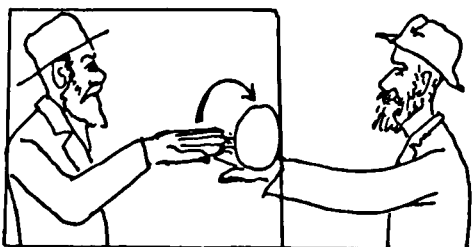

8. פשט העני את ידו לפניו. עקירה

משנה א

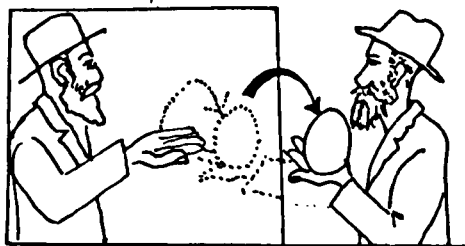

10. או שנתן (בעה"ב) לתוכה.

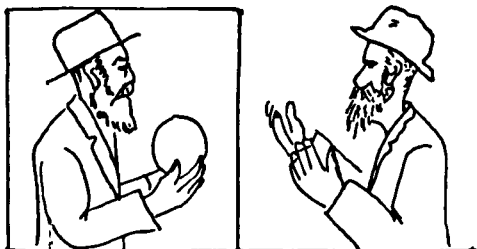

עקירה

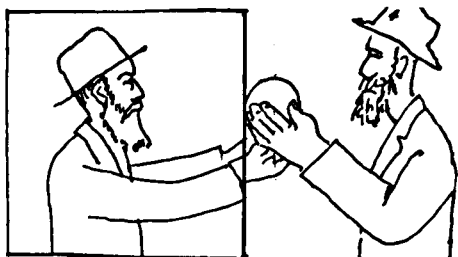
11. והוציא (העני)

הנחה

12. פשט בעה"ב את ידו לחוץ.

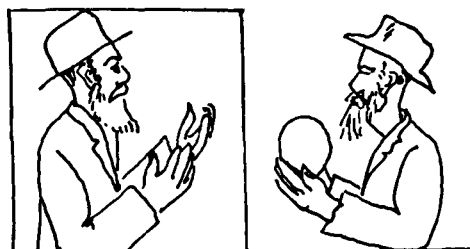

עקירה

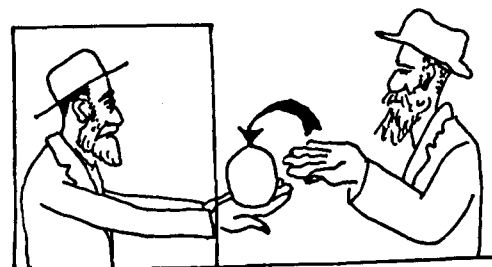
13. ונטל העני מתוכה

הנחה

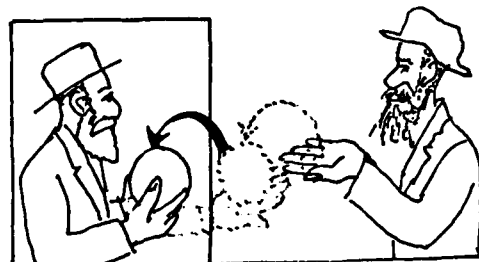

משנה א

14. או שנתן (העני) לתוכה.

עקירה

15. והכניס (בעה"ב)

הנחה

16. תוס' ד"ה פשט, שתי גזוזטראות זו כנגד זו המושיט.

רשות הרבים

17. שם, והזורק.

רשות הרבים

18. שם, שתיהן בדיוטא אחת הזורק פטור.

19. שם, והמושיט

20. שם, הם העלו קרשים מקרקע לעגלה.

א. המושיט

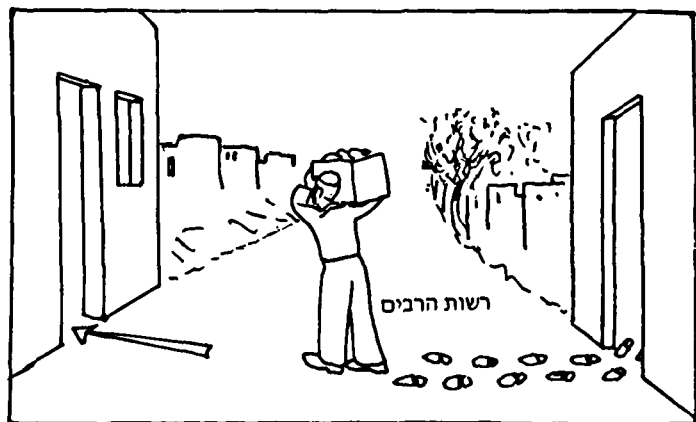
רשות הרבים

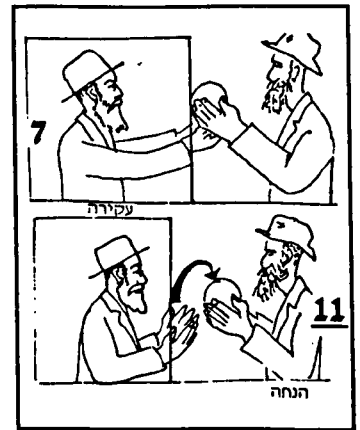
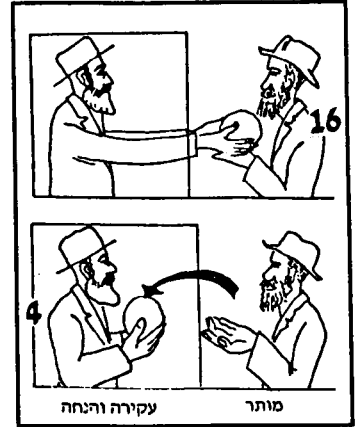
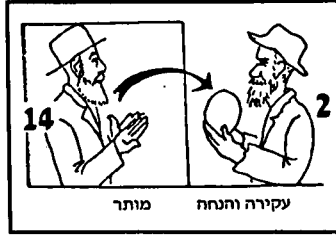
* תוס' ד"ה שבועות, ליתני נמי מושיט, ע"צ 20, 19

21. שם, ומעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רה"י.

22. שם, וזורק מרה"י לרה"י.

- הא תמני הויין [1-8 עקירה והנחה, ועקירה לבד].
- תרתי סרי הויין [9-12 הנחות לבד].
- שיתסר הויין [13-16 פטור ומותר].

- * רש"י ד"ה מהן, כגון פשט בעה"ב ידו מלאה לחוץ ונטל עני מתוכה עיין ציורים 12 – 13.
- * רש"י שם, וכגון פשט העני ידו ריקנית לפניו ונתן בעל הבית לתוכה עיין ציור 10.
- * תוספות ד"ה והא יציאות קתני, שתים דהוצאה שיש בהם חיוב חטאת, ציור 4 העני חייב, וציור 5 בעל הבית חייב.
- * ופטור אבל אסור דאתי לידי חיוב חטאת, ציור 11 העני בא לידי חיוב חטאת. ציור 12 בעה"ב בא לידי חיוב חטאת.
- * פטור אבל אסור דלא אתי לידי חיוב חטאת. בציור 13 העני עושה הוצאה שלא בא לידי חיוב חטאת.
- ובציור 10 בעל הבית עושה הוצאה שלא אתי לידי חיוב חטאת. ופטור ומותר בעני ציור 5. וכן בעשיר ציור 4.
- * פטור דאתי לידי חיוב חטאת, פירש רש"י כגון עקירות, ציורים 8,10,12,14.
- דלא אתי לידי חיוב חטאת, פרש"י הנחות ציורים 9,11,13,15.

24. ומפוס מורסא.

- * רש"י ד"ה פטורי דאתי, וארבע דקתני בכל חד תרתי דחיובא, לעני ציורים 2,4 ולבע"ה 5,7. פשט העני ידו מלאה לפניו, ע"צ 8.
- או שנתן לתוכה בע"ה, ע"צ 10. וכן באידך, ע"צ 12,14.

* תוס' ד"ה בעשותה, שכך עבודת הלויים, וזה לשון הירושלמי, ב' עגלות זו אחר זו ברה"ר מושיטין את הקרשים מזו לזו ע"צ 20

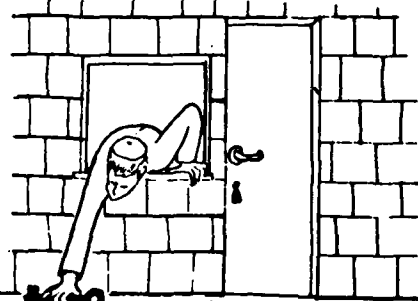
* כרה"ר לא דמיא מידו דבע"ה ע"צ 12,13

* כרה"ר לא דמיא מידו דעני, ע"צ 8,9

רשות הרבים רשות היחיד

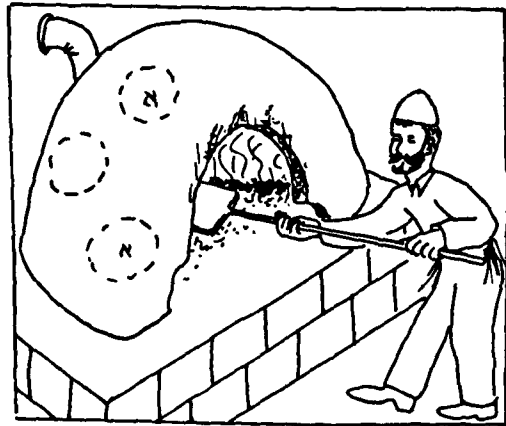
25. תוס' ד"ה מהו, עומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר.

רשות הרבים

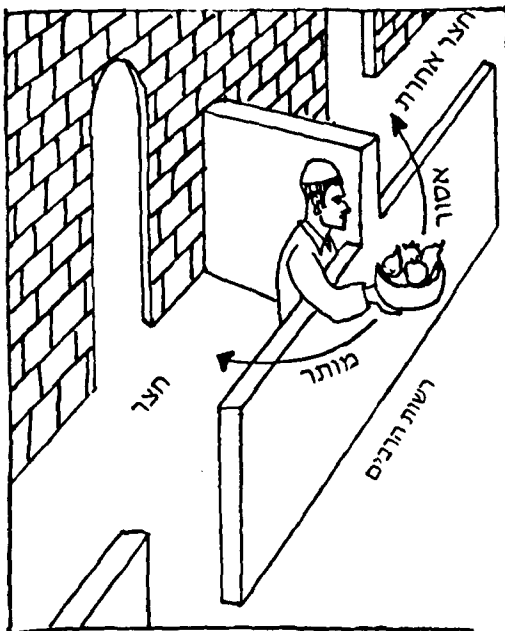
26. שם, אלא לענין רשות שהגוף שם שדומה יותר לשתי רשויות.

*רשיי דייה למעלה, הזורק דייה בכותל למעלה מי ע"צ 76

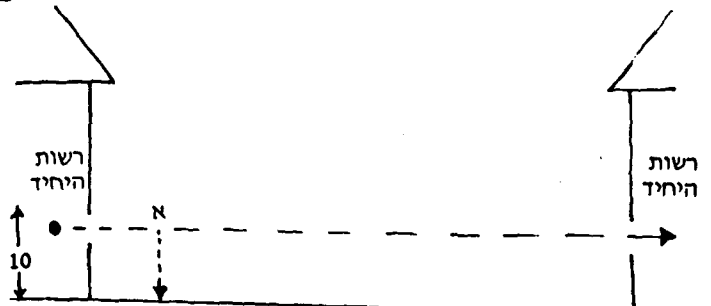
27. הרודה את הפת.

א. הפת דבוקה בדפני התנור עיי משנייב סיי רנייד אות מייב

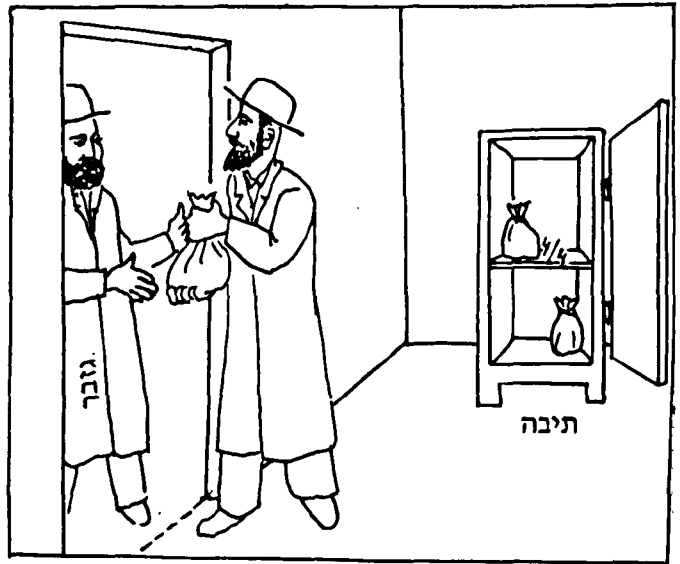
28. כאן לאותה חצר כאן לחצר אחרת כדפרשיי.

א. רשיי דייה קלוטה החפץ הואיל ונקלט באוירה של רהייר כמי שהונחה בתוכו הוא ואעייג דלא נח

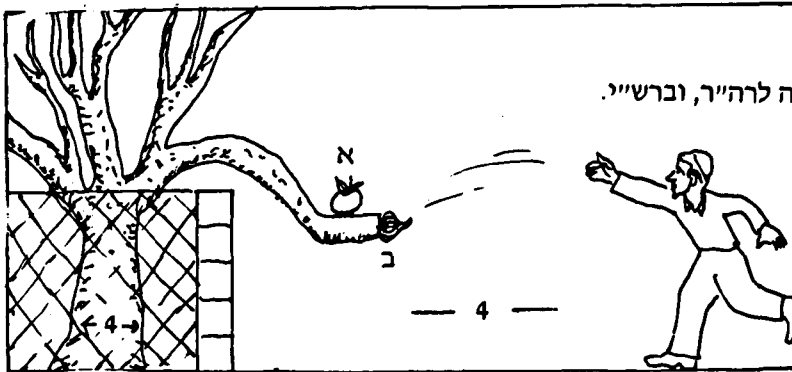

29. הזורק מרהיי לרהיי ורהייר באמצע.

*רשיי דייה זורק, שמושיטין את הקרשים ע"צ 20

30. תגסי די"ה ודילמא, שהיו נוטלים מתיבתן שהיו בהן ארבע על ארבע ונותנים ליד עושי המלאכה.

רשות היחיד

רשות הרבים

31. אילן העומד ברה"י ונופו נוטה לרה"ר, וברש"י.

א. וזרק ונח אנופו.

ב. תוסי די"ה באילן, נעמיד בדבילה שמנה וטח בצד הנוף.

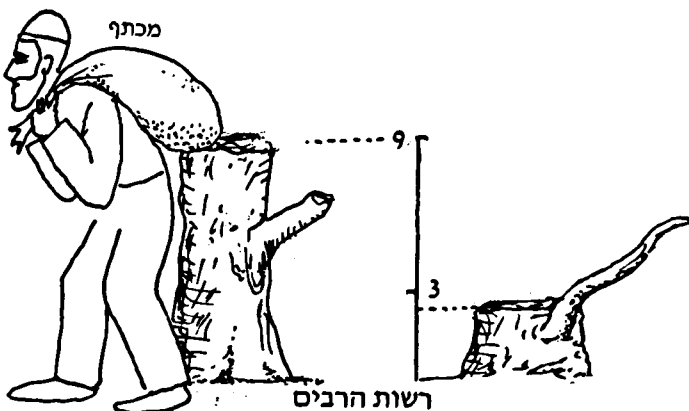
רשות הרבים

32. תוסי די"ה באילן.

א. דאי הנוף למטה מגי.

ב. ואי למעלה מגי לא הוי מחייב ר' דכרמלית היא אם רחב ארבע.

ג. או מקום פטור אם אינו רחב די.

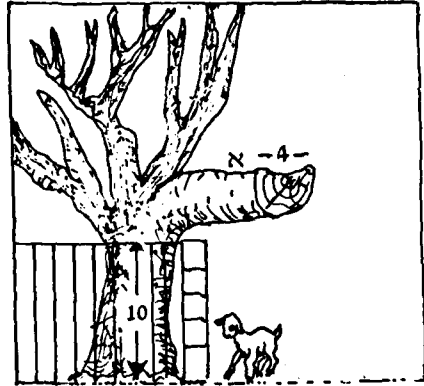
רשות הרבים

33. שם, כגון שעיקרו פחות משלשה או גבוה טי' ורבים מכתפים עליו, ונופו עולה למעלה מגי.

רשות הרבים

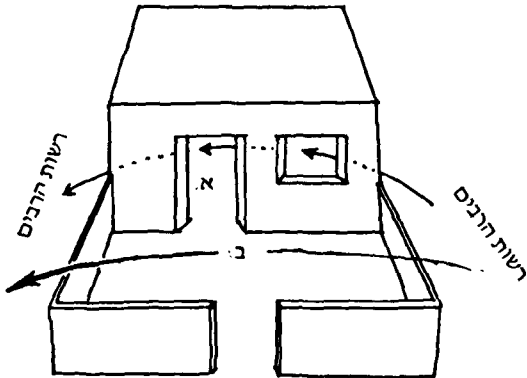
35. שם נעץ קנה ובראשו טרסקל.

רשות הרבים רח"י

34. שם, דאי הוי רחב ד' הוי רשות היחיד אפי' גדיים בוקעים תחתיו.

א. רשות היחיד

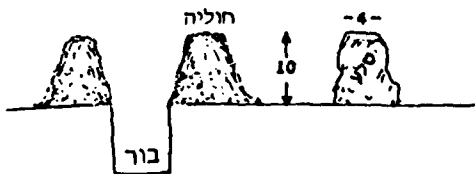

36. זרק מרשות הרבים לרה"י ורה"י באמצע.

א. רה"י מקורה.
ב. רה"י שאינו מקורה.

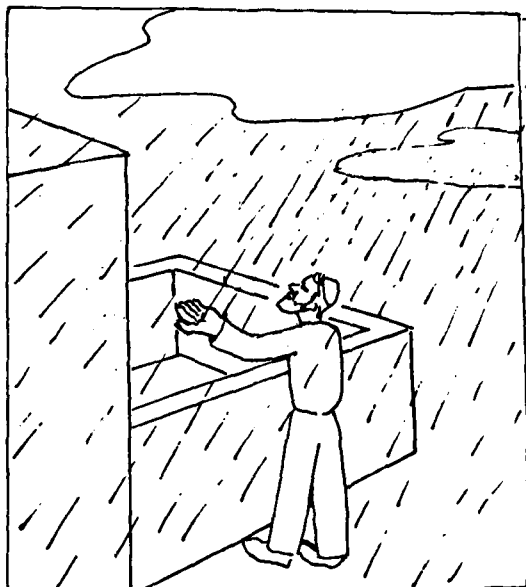
37. דילמא דפשיט כנפיה וקיבלה.

38. תוס' ד"ה כאן, חולית הבור והסלע שהן גבוהין עשרה

39. והא עומד קתני בשוחה ואיבעית אימא בגומא.

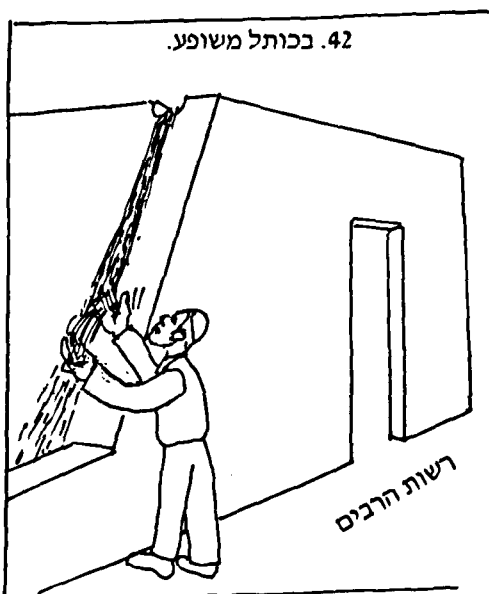
א. כתבו בתוסי ד"ה בגומא, שרבים משתמשים בגומא דאלייך היד גריר אחר הגוף ואם הגומא מקום פטור גם היד דינו כמקום פטור.

40. הכניס ידו לתוך חצר חבירו וקיבל מי גשמים.

רשות הרבים

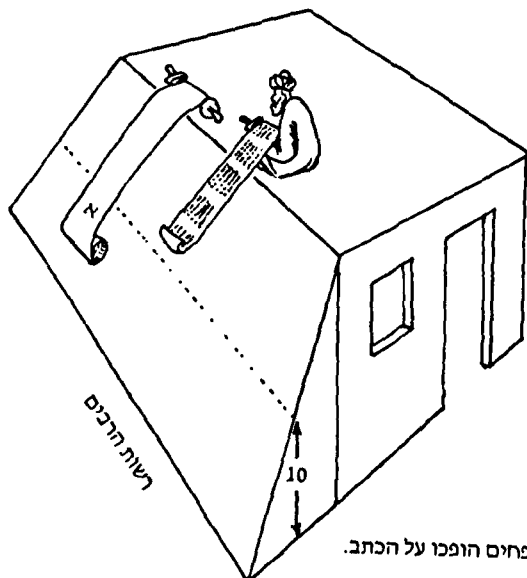
42. בכותל משופע.

רשות הרבים

41. שקלט מעל גבי הכותל.

רשות הרבים

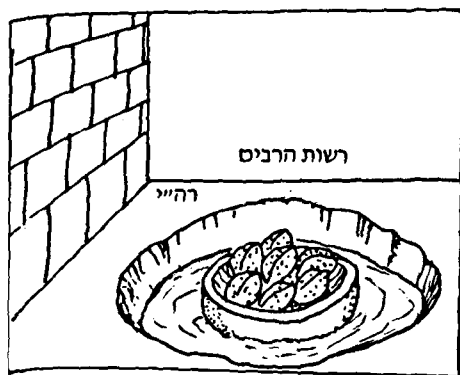

א. משהגיע ל" טפחים הופכו על הכתב.

43. היה קורא בספר על האיסקופה ונתגלגל הספר מידו.

44. היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו, ואמר רבא בכותל משופע.
*תוסי' ד"ה בכותל, מכתפים עליו, ע"צ 33.

46. אגוז בכלי וכלי צף ע"ג מים.

45. כגון שקלט מע"ג גומא.

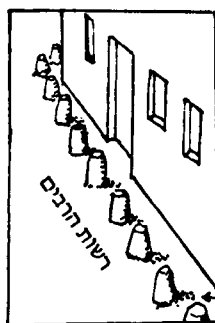

*לכתף, ע"צ 33.

47. תוסי' ד"ה אגוז, אבל אם שפך לכלי אחר לא חשיב הנחה כיון שהוא מהלך.

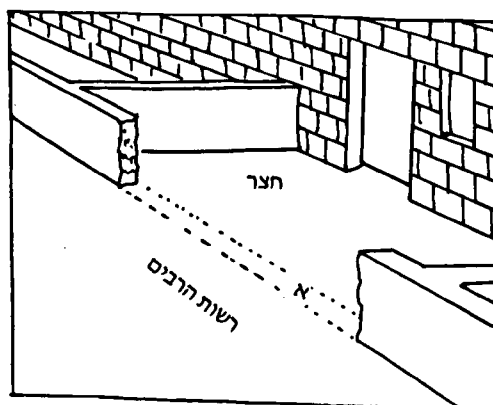

48. המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו.

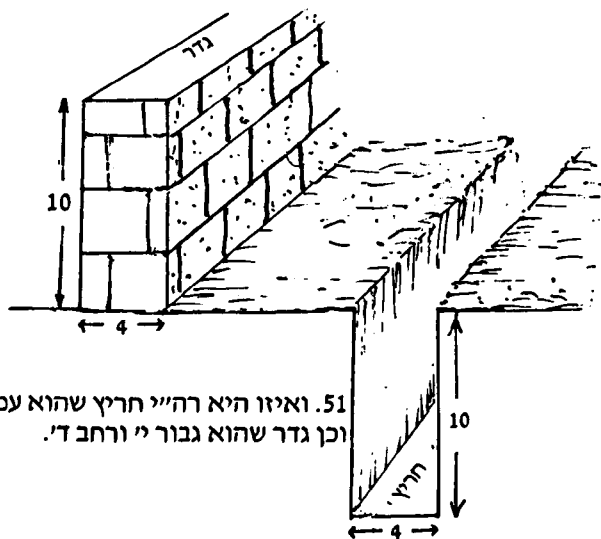
צידי רה"ר

50. דאיכא חיפופי.

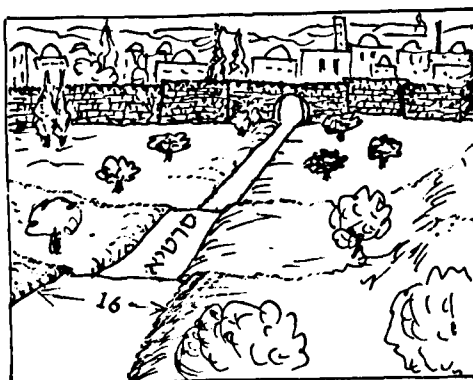

א. צידי רה"ר

49. מידי דהוה המוציא מרה"י לרה"ר דרך צידי רה"ר.

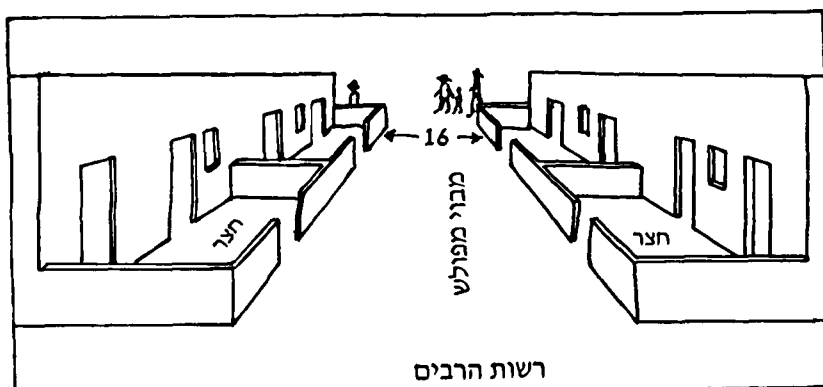

51. ואיזו היא רה"י חריץ שהוא עמוק י' ורחב ד' וכן גדר שהוא גבוה י' ורחב ד'.

52. סרטיא, פרשיי מסילה שהולכים בה מעיר לעיר.

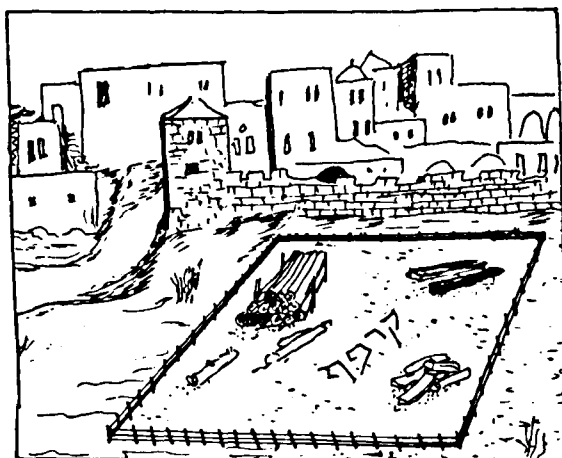
*פלטיא, פרשיי רחבא של עיר ששם מתקבצים לסחורה, ע"צ 48

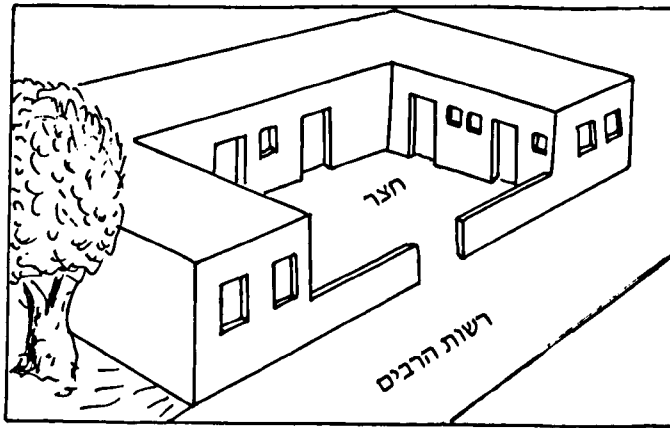

53. ומבואות המפולשים

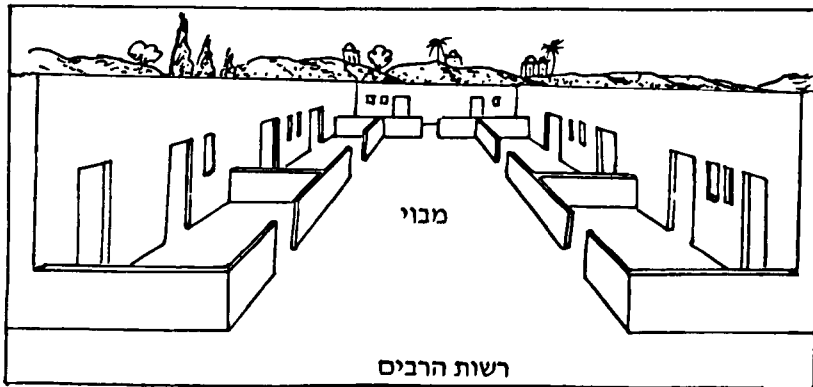
54. תוס' ד"ה ארבע, קרפף יותר מבית סאתים
שלא הוקף לדירה.

*ואיסטונית, ע"י סטיו ציור 48.

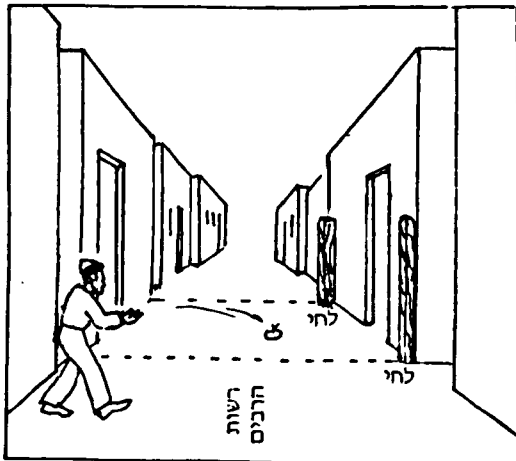

55. חצר של רבים

56. מבוי שאינו מפולש

*איסקופה משמשת ב' רשויות ע"י דף ט.

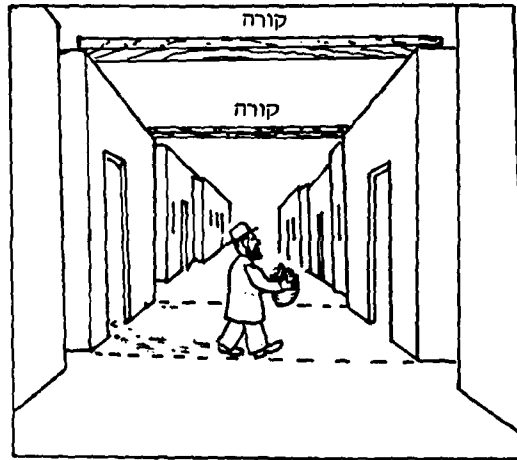

58. מי שיש לו ב' בתים בשני צדי רה"ר
עושה לחי מכאן ולחי מכאן.

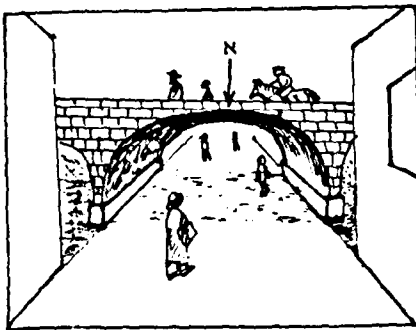
57. אדם עומד על האסקופה נוטל מבעה"ב
ונוטן לו, נוטל מעני ונוטן לו.

א. פחות מד'.

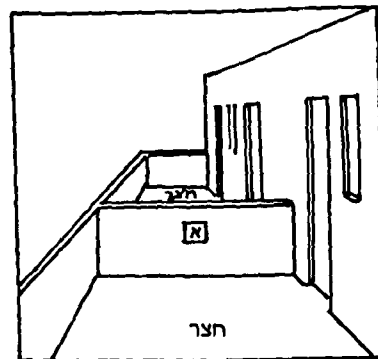
59. או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע.

*ה'ל' לטלטל כציור 59, אבל לזרוק, ע"צ 58.

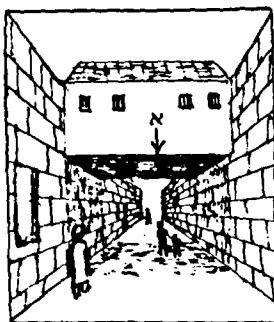
61. שם, וגשרים.

א. פי תקרה

60. תוס' ד"ה יתר, חלון שבין ב' חצרות.

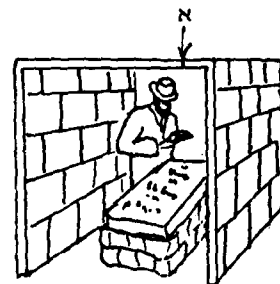
א. חלון חצר

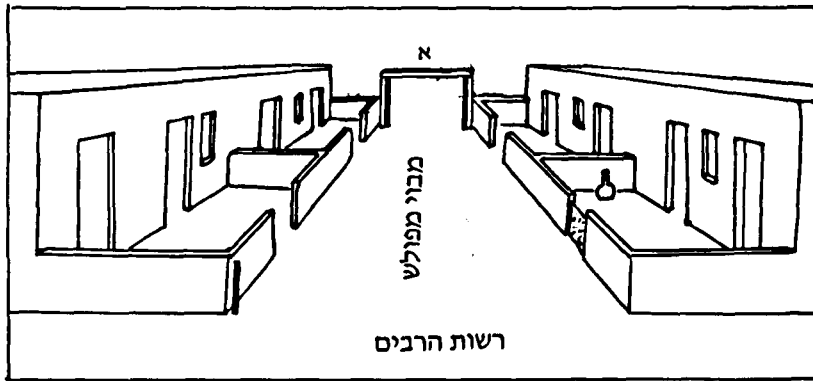

63. שם, ר"ה מקורה.

א. פי תקרה

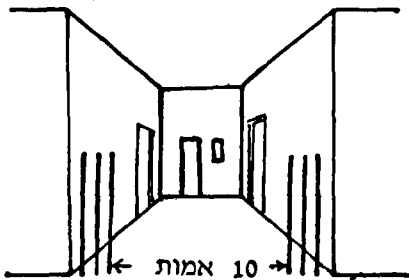
62. שם, נפשות.

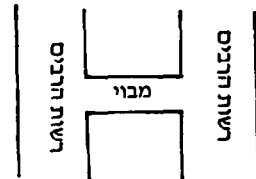

64. שם, ואיכא לפרושי דמערבין בצורת הפתח.

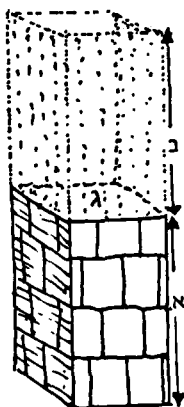
א. צורת הפתח.

66. אמתנני דארחב מ"י ימעט.

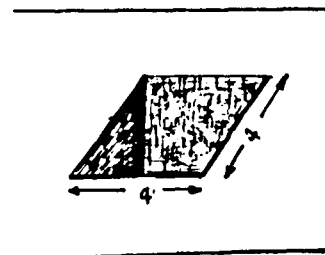

65. אין רה"ר עוברת לתוכה.

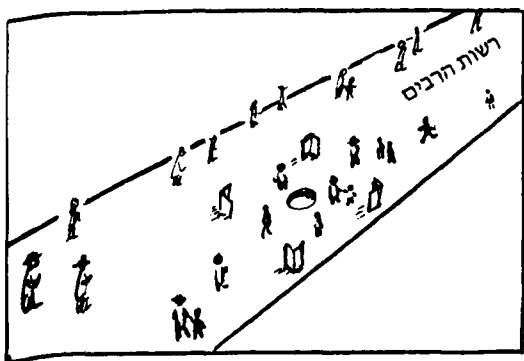

א. גדר גבוה י'.
ב. גוד אסיק.
ג. ראשו די על די.

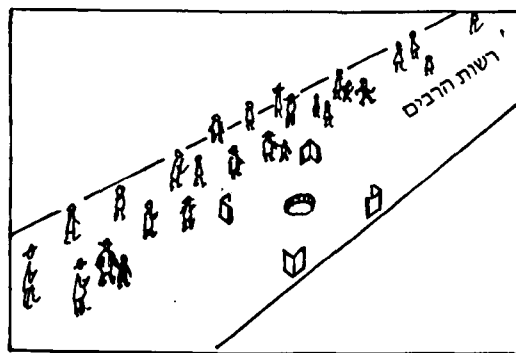
68. שם, וכן גדר דאמרינן מד' צדדים גוד אסיק.

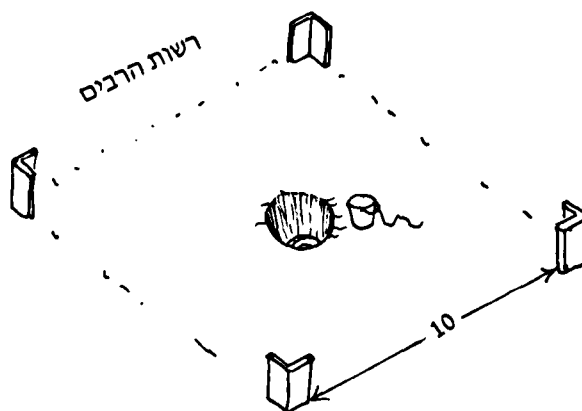
67. רשיי די"ה קמ"ל, כגון חריץ.

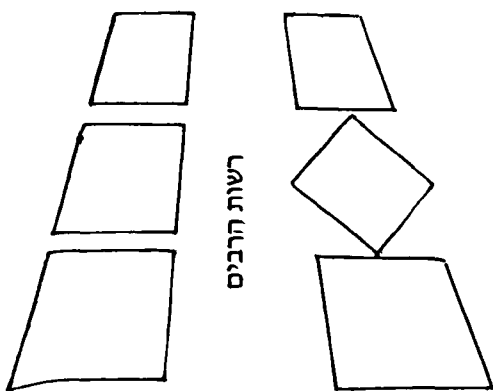
70. וחכ"א אינו צריך.

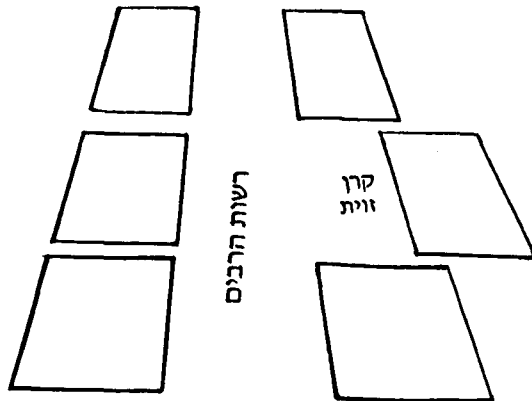
69. אם היתה דרך רה"ר מפסקתן יסלקנה לצדדים.

71. רש"י ד"ה מפסקתן, פסי ביראות,
די פסין וביניהן י אמות.

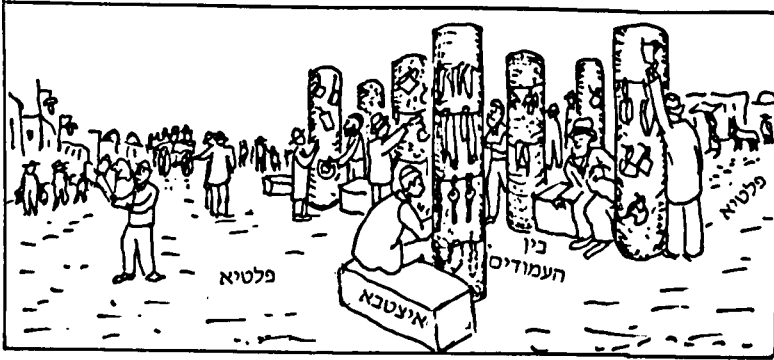

73. רש"י ד"ה לא נחא, אי"נ בית שפניו עומד באלכסון.

72. לקרן זוית פרש"י ד"ה לא, כגון קרן זוית
שנכנס בו בית לתוכו. עי חזו"א סי' קז, ט.

*תוסי' ד"ה לא, ואפי' אית בהו חיפופי ע"צ 50.

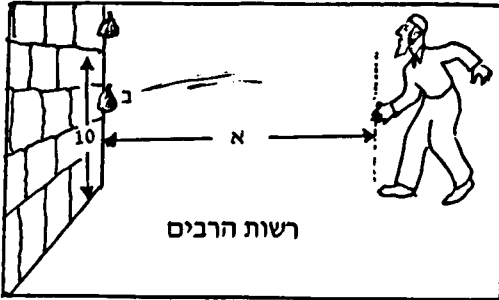
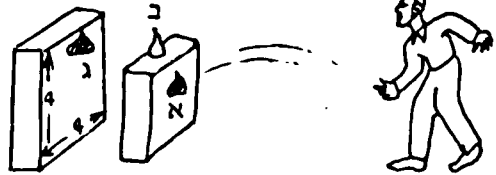
74. בין העמודים נידון ככרמלית.

75. לבינה זקופה ברה"ר.

א. זרק וטח בפניה (בדבר שאינו מסוים)

ב. [זרק] על גבה (בדבר מסוים)

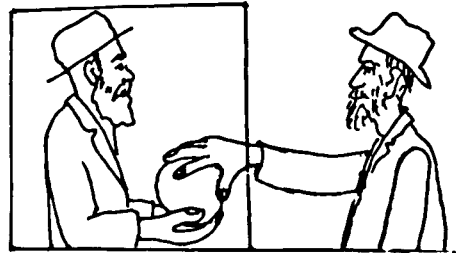
ג. תוסי' ד"ה וטח, דאם נח למעלה משלשה וכו'.

76. רש"י ד"ה חייב, הזורק די אמות בכותל למטה מ"י טפחים וכו'.

א. די אמות
ב. דבילה שמנה.

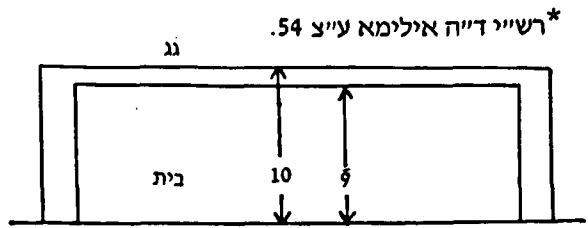
*תוסי' ד"ה וטח, דאם נח למעלה משלשה. ע"צ 75.

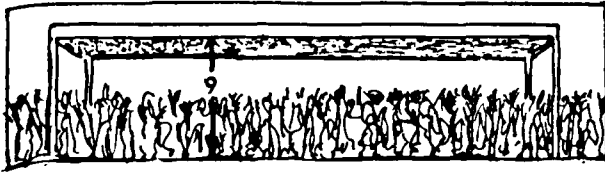
77. תוסי' שם, דפשט ידו ע"צ 6. במחזיק החפץ בענין זה שרואה פני הקרקע.

78. שיעור בית סאתים ע"י פ"ח עירובין פ"ב ציור 60

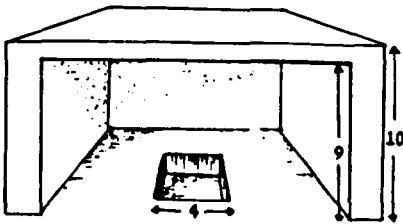
79. בית שאין בתוכו עשרה וקריו משלימו לעשרה.

80. תוס' דייה אילימא, בקעה מסוככת בפחות מ'. 80

*דתנן הזורק ד' אמות בכותל, ע"צ 76.

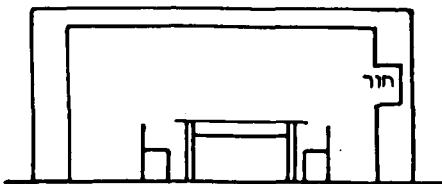
*רשיי דייה כזורק, דאזיר רה"ר משנח משהו. ע"צ 837 בפרק הזורק.

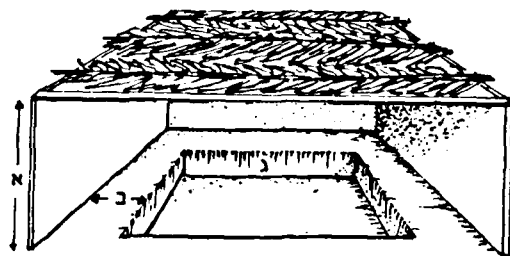
81. ואם חקק בו ד' על ד' והשלימו ל'. 81

82. מ"ט הוי חורי רה"י.
א. רשיי דייה והשלימו, אינך הוי פאות.

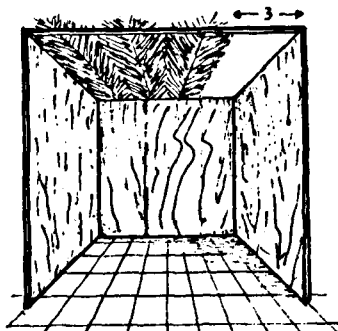

83. רשיי דייה והשלימו, כמו כותלי רה"י
ובהם חורים כלפי רה"י.

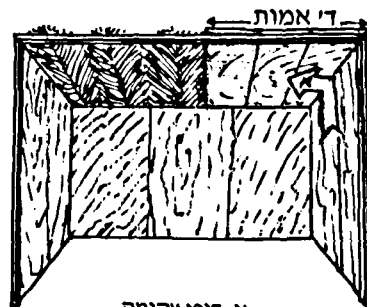
84. תוסי' ד"ה ואם, סוכה שאינה גבוהה י' חקק בה להשלימה ל"י.

- א. פחות מ"י טפחים.
ב. אם יש משפת חקק ולכותל ג' טפחים.
ג. גידוד של חקק.

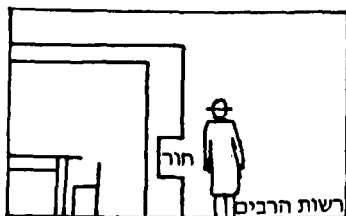

85. שם, הרחיק הסיכוד מן הדפנות.

*שם, דצריך לצרף הגידוד של הסכך ע"צ 84 אות ג'.

א. דופן עקומה.
86. שם, ואע"ג דדופן עקומה מכשרת עד ד' אמות.

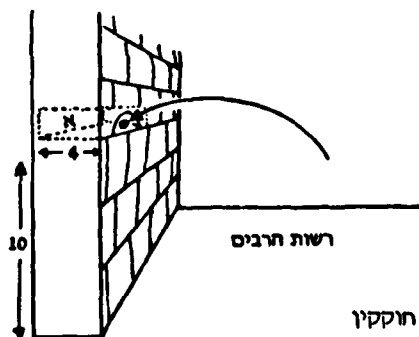

87. חורי רה"ר.

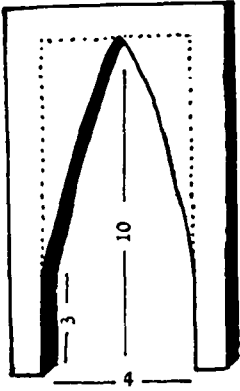
*קרן זוויות ע"צ 72, 73.

*תוסי' ד"ה התם, וצדי רה"ר ע"צ 50

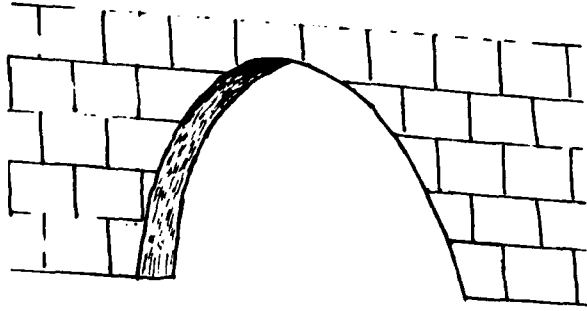
*דתנן הזורק ד' אמות בכותל ע"צ 76.

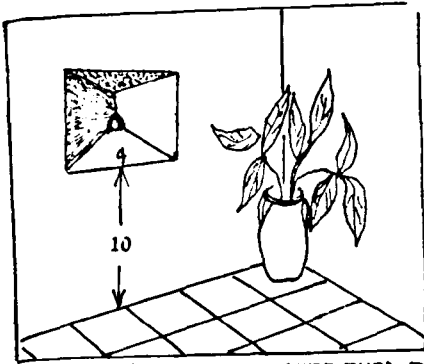
א. חוקקין.
88. זרק למעלה מ"י טפחים ונחה בחור כל שהוא לרי"מ חוקקין להשלים.

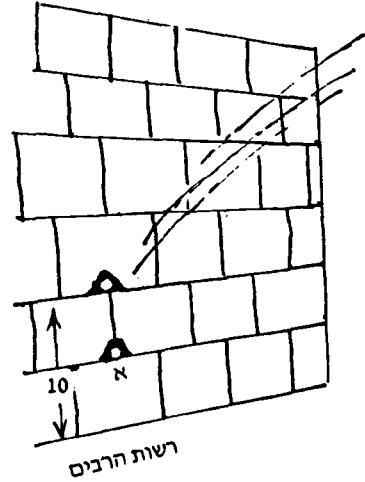
90. שם, אלא ביש ברגליה ג' וגובהה י' ו

89. תוסי' ד"ה והלכה, בכיפה (שער העשוי ככיפה).

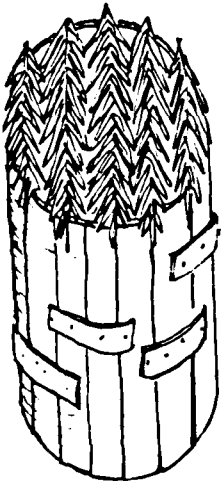
92. שם, ובצד רה"י הם רחבים ד' (תוסי' בעירובין יא: ד"ה וכי, כתבו ולצד רה"י רחבין ארבעה על ארבעה, ע"י שפת אמת).

91. שם, שמופלשין לרה"ר.

א. אבל שלמטה מעשה אין בני רה"י משתמשין שם מפני בני רה"ר שמשמשין בהן, ע"י משני"ב ס"י שמי"ה אות י'

* אלא הכא באילן העומד ברה"י ונופו נוטה לרה"ר ע"צ 31.

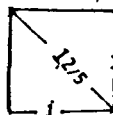
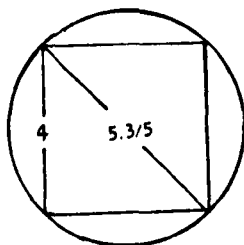

94. רש"י ד"ה גבוהה י'. סוכה העשויה כשוכך.

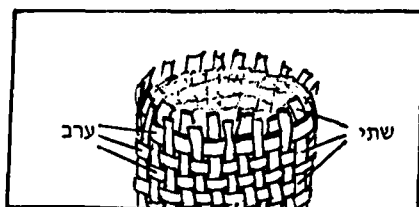

93. כוורת.

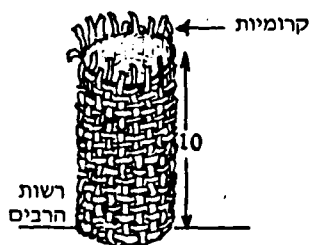
95. שם, וכל טפח בריבועו טפח ותרי חומשי באלכסונו.

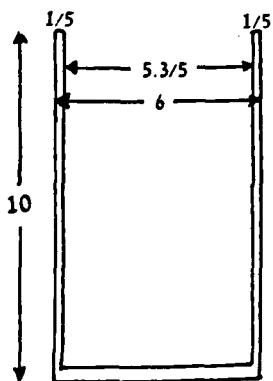
96. שם, אע"ג דיש כאן אלכסון באינה רחבה ששה (די ברוחב כוורת ה' טפחים וג' חומשים כדי לרבע די על די').

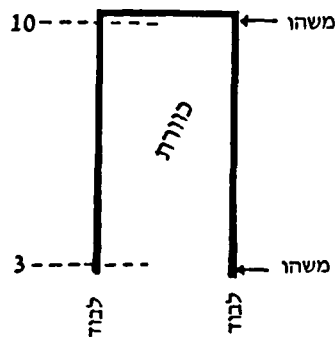
98. רש"י ד"ה אי אפשר, קרומיות מן השתי שגבוהים מחבריהם של ערב.

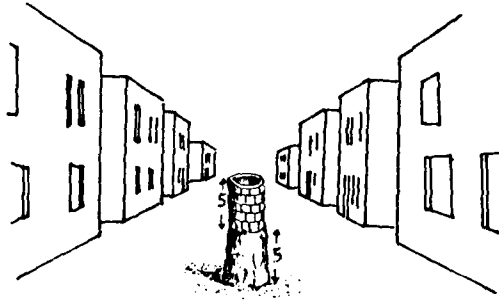
97. מ"ט אי אפשר לקרומיות של קנה (כוורת עשויה מקנים) שלא יעלו למעלה מי'.

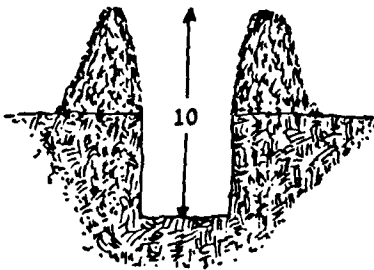
100. תוס' ד"ה רחבה (א) נקט ששה דדופני הכוורת יש בהן שני חומשין. וגבוה י' אע"ג דאין אויר גבוה י' אלא עם השולים.

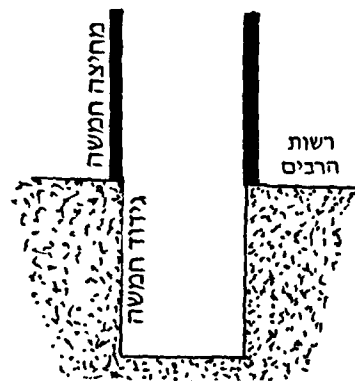
99. כפאה על פיה וכו' שבעה ומחצה פטור פרש"י וה"ה לשני משהויין פטור.

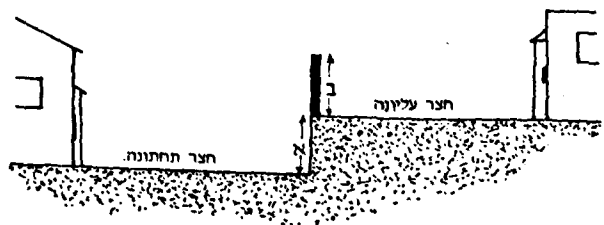
101. שם, גידוד חמשה ומחיצה חמשה מצטרפין.

103. שם, בור וחוליתו מצטרפין.

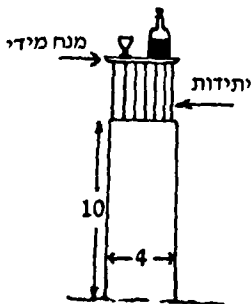

102. שם, פרשיי שעשה מחיצה ה' על בור ה'.

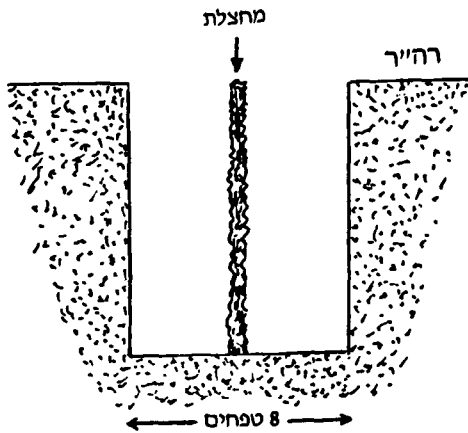

104. שם, דמודה ר"ח בתחתונה הואיל ורואה פני י'.

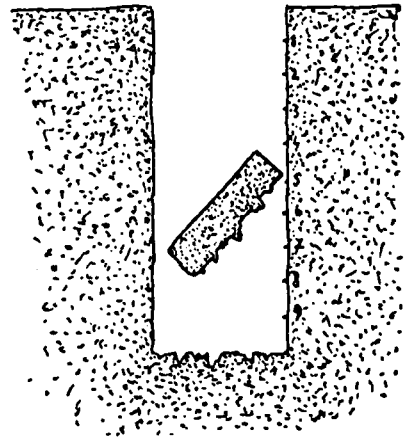
א. גידוד חמשה
ב. מחיצה חמשה.

105. שם, גבי מלאו כולו ביתדות וכו' דמנח מידי ומשתמש.

107. בור ברה"ר עמוק י' ורוחב ח' וזרק לתוכו מחצלת.

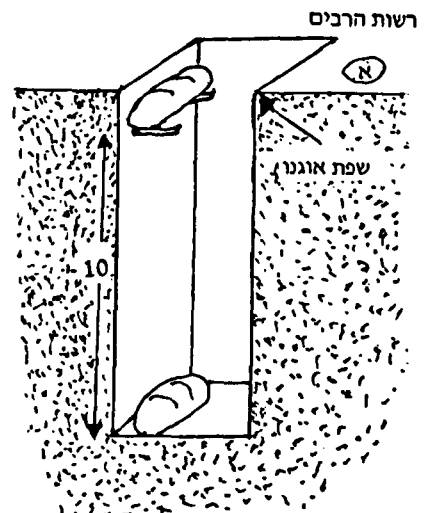
106. תוסי ד"ה רחבה (ב)

(1) בור תשעה ועקר ממנה חוליא והשלימו לעשרה
(2) בור י' ונתן לתוכה חוליא.

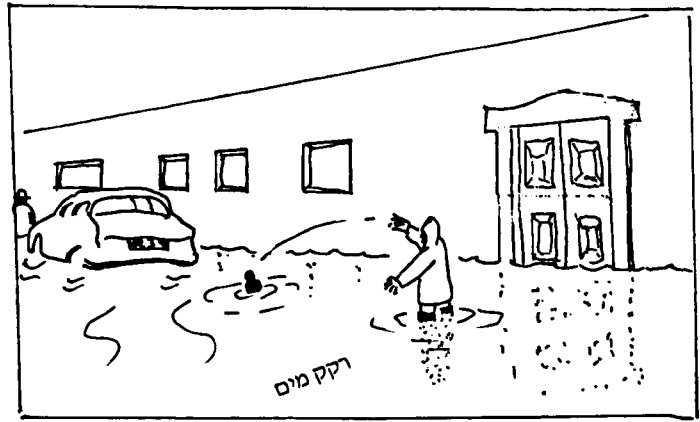
108. עמוד תשעה ברה"ר ורבים מכתפים עליו.

גומא מאי, פרשיי מנחי ביה בני רה"ר
חפצים שבידם עד דהדרי.

109. נתכוון לשבות ברה"ר והניח עירובו בבור למעלה מ" טפחים וכו' דדלאי ואותביה.

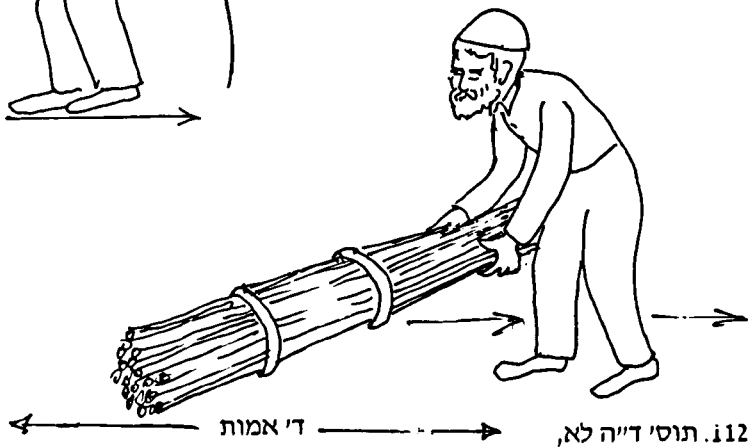
א. מקום שביתתו

110. אם היה רקק מים ורה"י מהלכת בו וכו'.

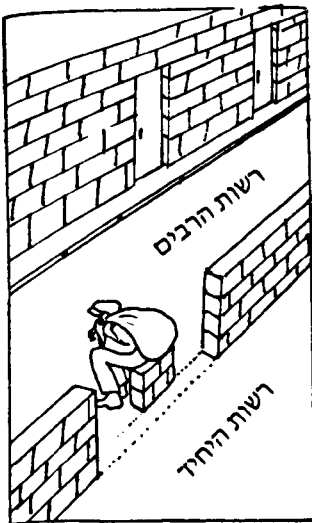

111. זירזא דקני רמא וזקפיה וכו'.

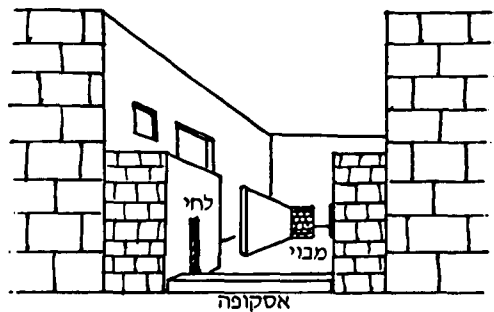
112. תוס' ד"ה לא,

אבל אם מגרר זירזא דקני
בבת אחת עד חוץ לדי' אמות.

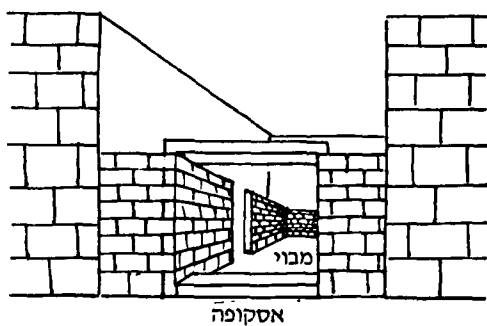
* אדם עומד על האסקופה נוטל מבעה"ב וכו' ע"צ 57

113. מקום שאין בו ד' ע"ד טפחים מותר
לבני רה"י ולבני רה"י לכתף עליו.

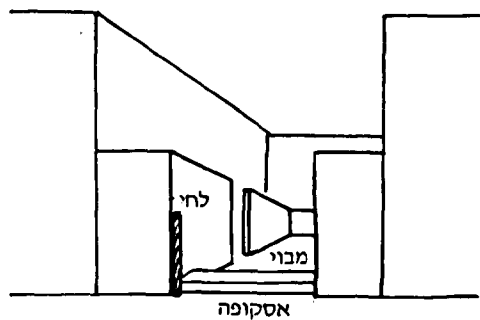

רשות הרבים

114. אסקופה רה"ר. פרשיי אסקופה מבוי שאין עליה תקרה וכי ולחי של מבוי לפנים הימנה, עיי פניי ורשייש.

115. רשיי די"ה רה"י, כגון עומדת תחת התקרה.

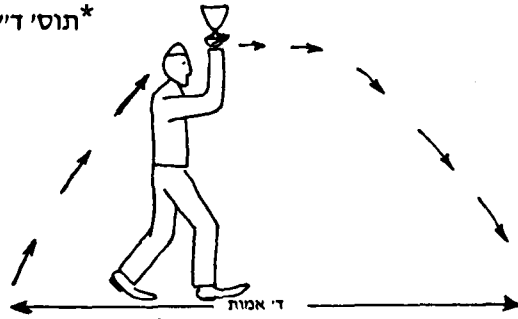
116. שם, או לפנים מן הלחי.

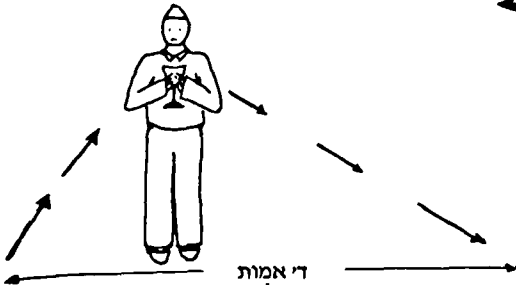
117. שם, או גבוהה י' ורחבה ד'.

*אלא אסקופה מקום פטור עיי 57.

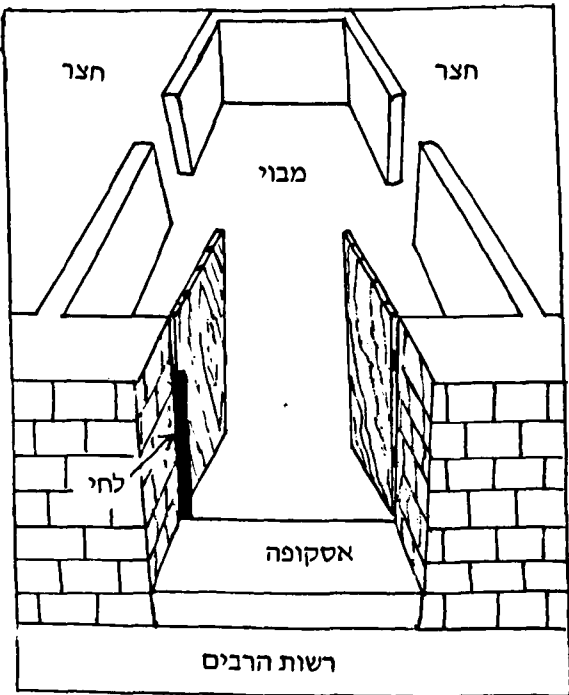
* תוסי' ד"ה לימא, המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו, ע"צ 8
 * שם, עומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר ע"צ 5

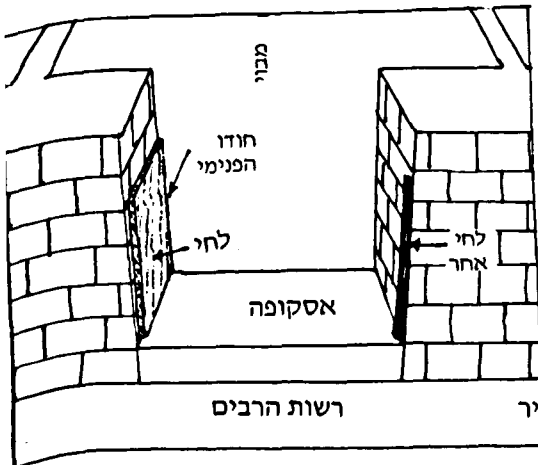
118. המעביר חפץ מתחילת ד' לסוף ד'.
 דרך עליו, פרש"י שהגביהו למעלה מ'.

119. תוסי' שם, שהעבירו לפניו מימינו לשמאלו נגד גוף

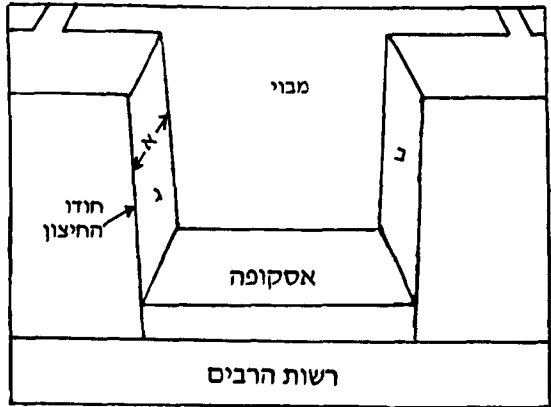

120. אסקופה משמשת שתי רשויות בזמן
 שהפתח פתוח כלפנים, וברש"י ד"ה פתח.

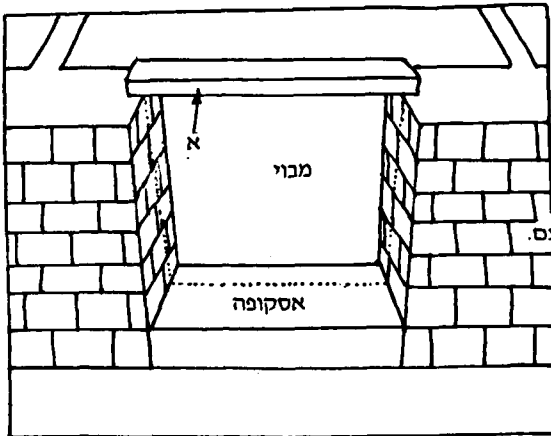

121. רש"י ד"ה צריך לחי אחר להתירו, שהלחי המתיר
 סתמיה נגד האסקופה וזקוף עליה וכו'.

א. פחות מדי.
ב. עובי החומה שמכאן.
ג. עובי החומה שמכאן.

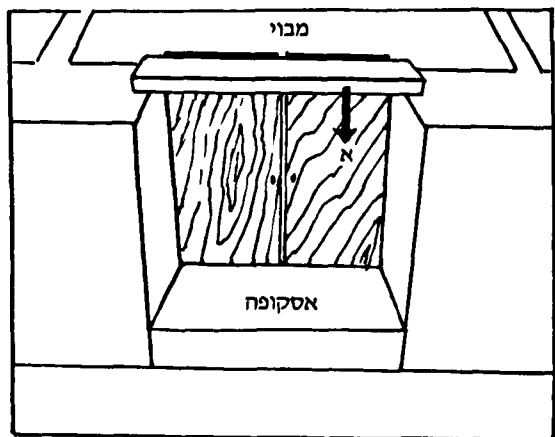

122. רשיי דייה וכיית דלית ביה רוחב ד',
ואין לך לחי גדול מעובי החומה.
עי מהרש"ל מהרש"א ומהר"ם.

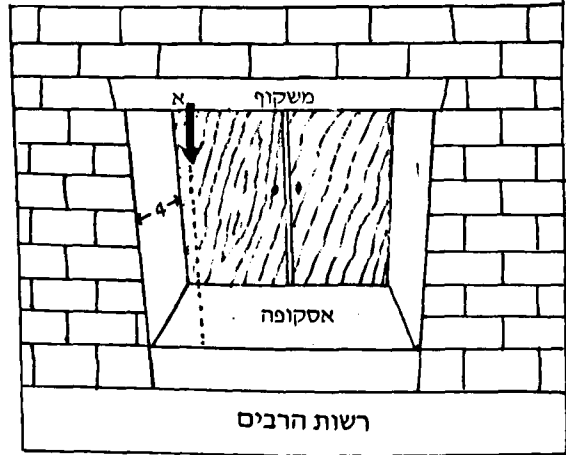

א. חודו החיצון, וברשיי דייה הכא, משום טעם ההכרח
(של הקורה) מלבר (מצד החיצון) וכן חודו החיצון יורד וסותם.

123. באסקופת מבוי חציו מקורה
כלפי פנים, פתח פתוח כלפנים.

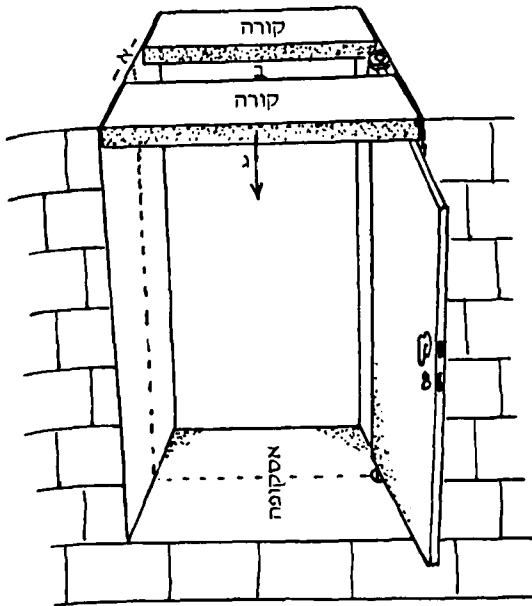

א. רשיי דייה פתח, וליכא למימר יורד
וסותם וכי ולא שיכא בהו תורת גוד אחית.

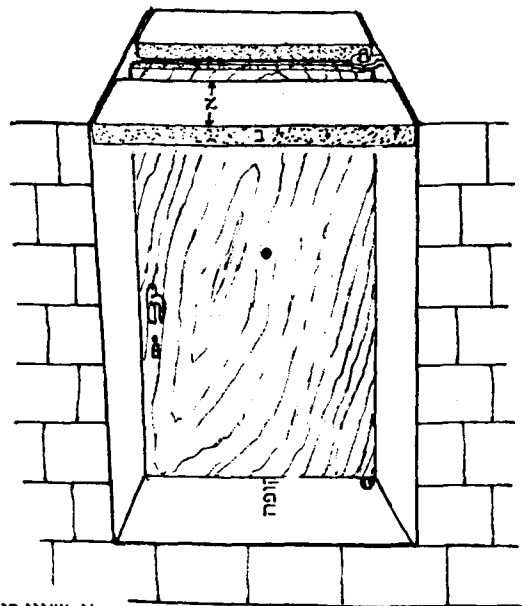
125. רשיי דייה פתח, להכי לא אוקמא באסקופת בית וכו'.

א. פי תקרה יורד וסותם

126. שקירה בשתי קורות שאין בזו ארבע וכו' ואין בין זו לשלשה ודלת באמצע פתח פתוח כלפנים.

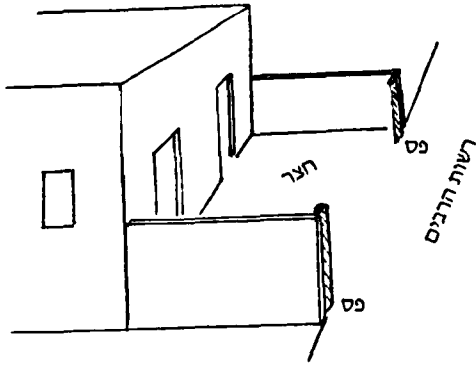
- א. אין בין זו לזו ג.
- ב. רשיי דייה באסקופת, דאין ביניהם ג' אמרינן לבד.
- ג. שם, ופיה החיצון יורד וסותם.

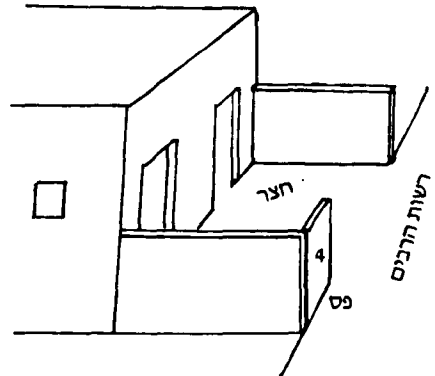
127. פתח נעול כלחוץ.

א. שאין בזו ארבע.

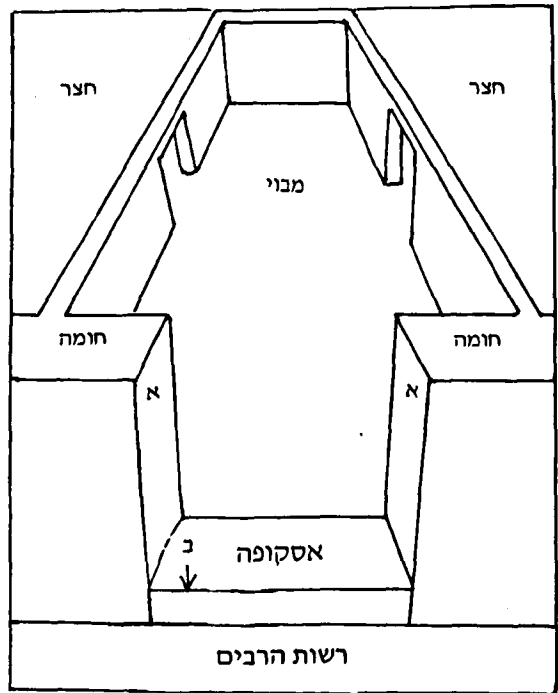
ב. רשיי דייה פתח, וליכא למימר בחיצונה פיה יורד וסותם.

129.

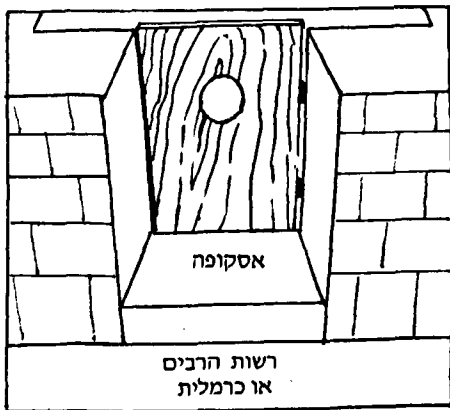

128. תוס' ד"ה אע"ג. וחצר אינו נותר בלחי אלא בפסים וכו', וחצר נמי ניתרין בלחי מכאן ולחי מכאן (והם שני פסים)

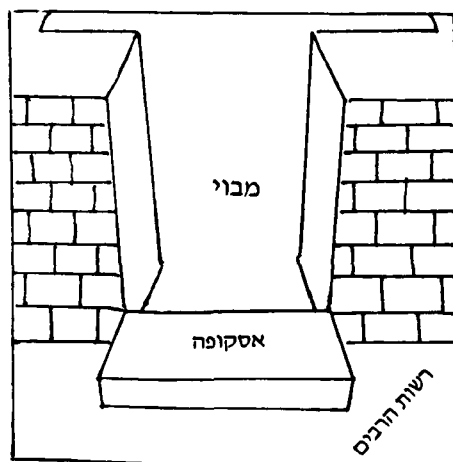

130. שם, והדלת עומדת אצל עובי החומה של צד פנים וע"צ 120.

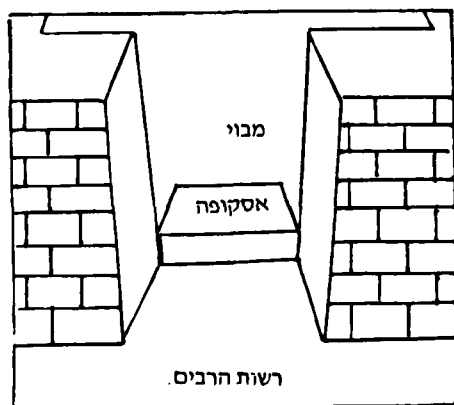
א. עובי החומה
ב. אע"פ שמצד רביעית הוא פרוץ במלואו (שאין בכלל כותל)

131. שם, פתח נעול כלחוץ וכו' דרך נקב אם יש בדלת, אי"נ כגון שפתוח לכרמלית.

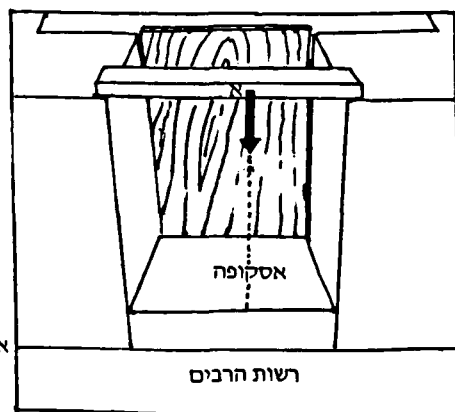
132. שם, אבל באסקופה כולה ברה"ר חוץ לעובי החומה.

133. שם, ואי קיימא כולה לפניו.

* שם, דמקורה אפי' פתח נעול נמי כלפנים ע"צ 125.

* תוס' ד"ה אמר, בעומדת חוץ לעובי הפתח ע"צ 132.

א. חודו החיצון יורד וסותם.

134. שם, קירוי כלפי חוץ אפי' נעול הוי כלפנים.

135. תוסי' ד"ה גזירה, כגון עמוד ואמת הריחים דקביעי.

א. אמת הריחים.

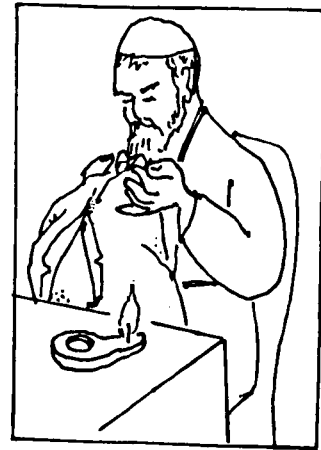

136. שם, ושרי לטלטל מגג לחצר.

138. ולא יקרא לאור הנר, פרשיי שמא יטה הנר להביא השמן לפי הפתילה.

משנה ג

137. ולא יפלה את כליו.

140. בקיסם שבאזנו, פרש"י כעין סרגלא.

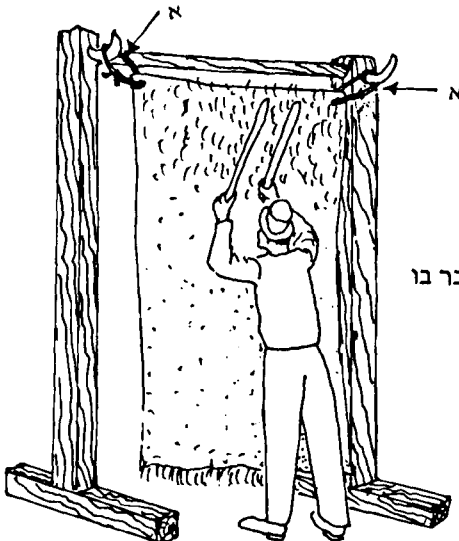
139. וכן בגת.

142. במשיחה, פרש"י (פ"א) הוא קושר הקוצים.

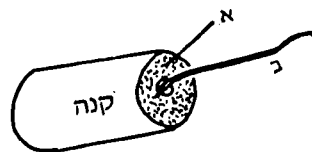

141. סורק, את הבגדים.

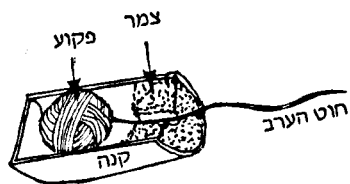
143. רש"י שם (פ"ב) וגם את הבגד תופר ומחבר בו
ב' ראשיו כשמותחו על יתדות האומנות
לחובטו במקלות לזקוף את שערו.

א. משיחה.

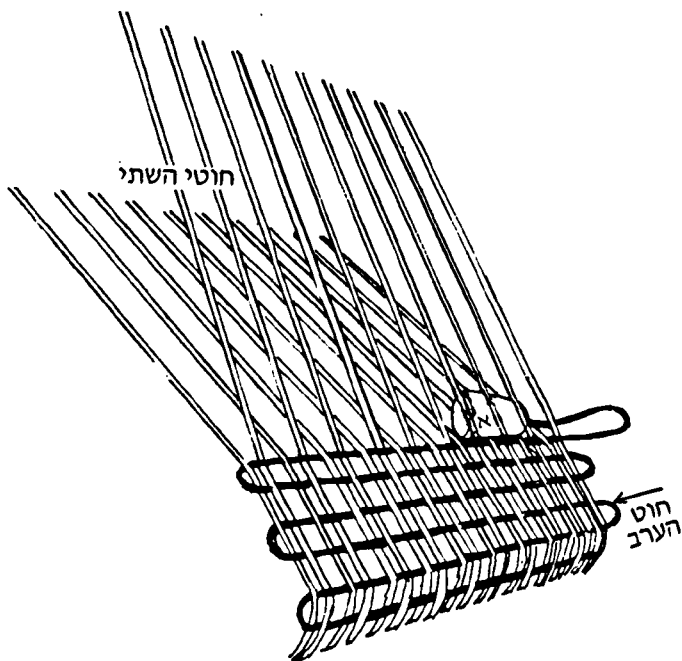

144. אירא, וברשיי.

א. אירא, פרשיי הוא צמר שסותם בו פי הקנה.
ב. חוט הערב.

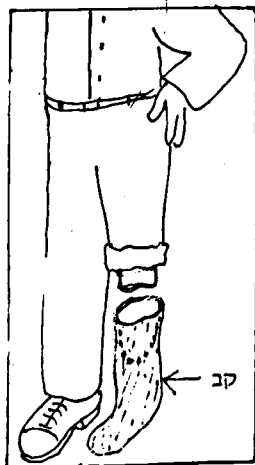

145. רשיי ד"ה אירא, שהניח בתוכו פקעויות הערב.

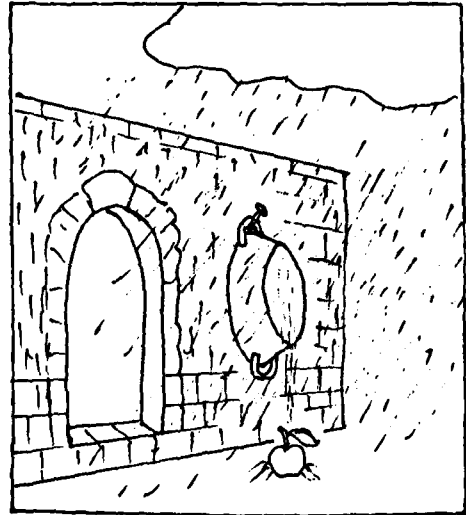

146. שם, וזורקו לקנה (לבין חוטי השתי) והפקיע
מתגלגל לתוכו (ומשחרר את חוט הערב
שעובר בין חוטי השתי)

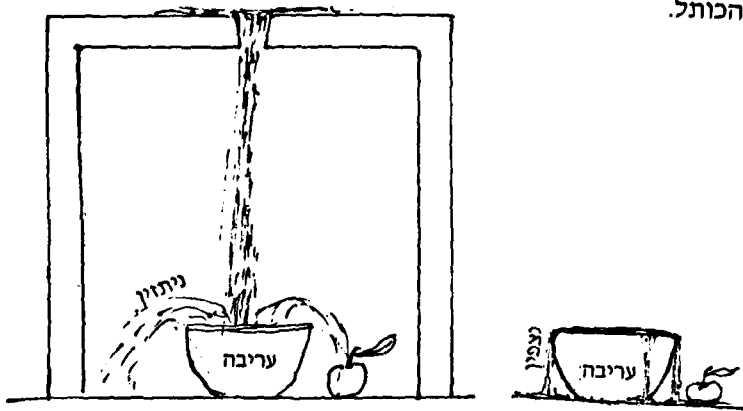
א. קנה

147. שחקק קב בבקעת.

148. הכופה קערה על הכותל.

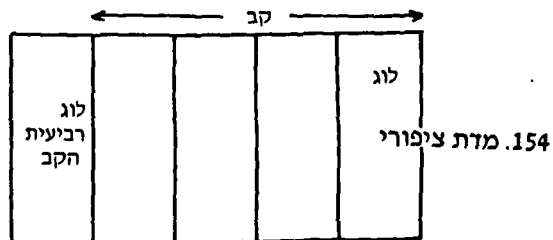
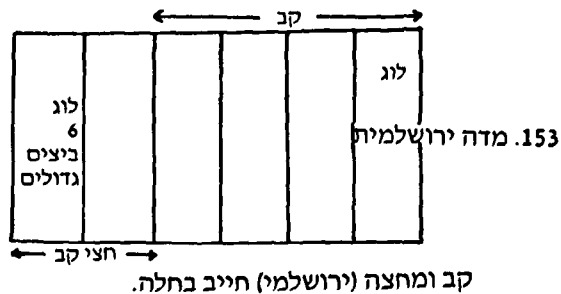
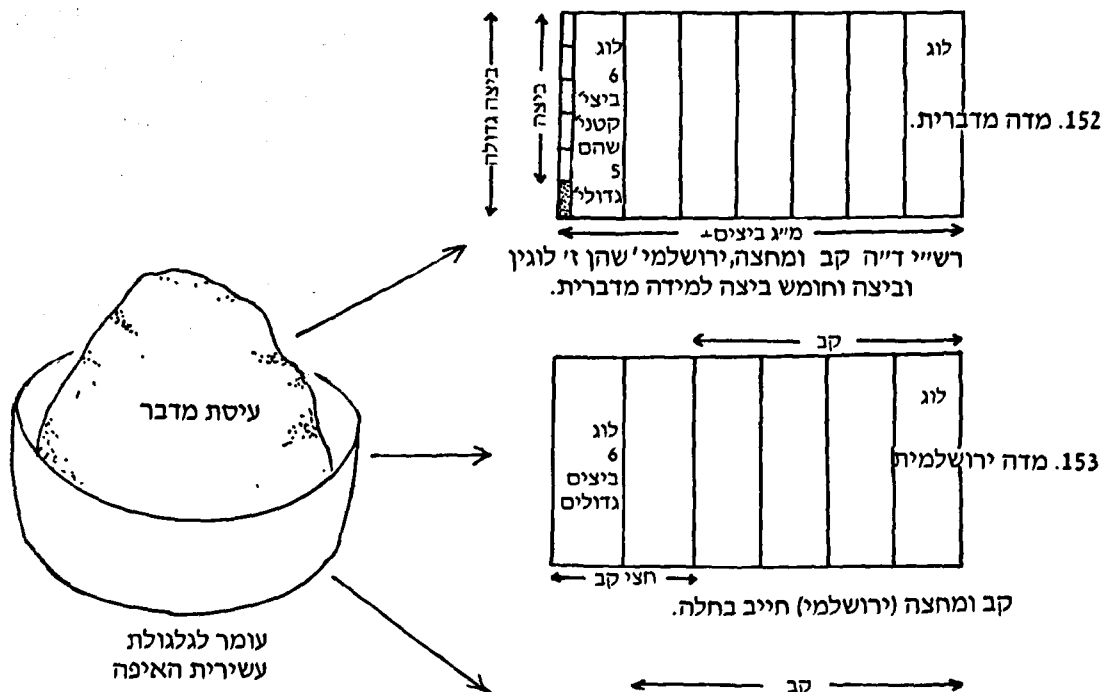
149. עריבה [שנתנה] שירד דלף לתוכה מים הניתזין והנצפין.

*מרדע ע"צ 176.

151. איפה 3 סאים
עומר 1/10 מאיפה
סאה 6 קבין
קב 4 לוגין
לוג 6 ביצים

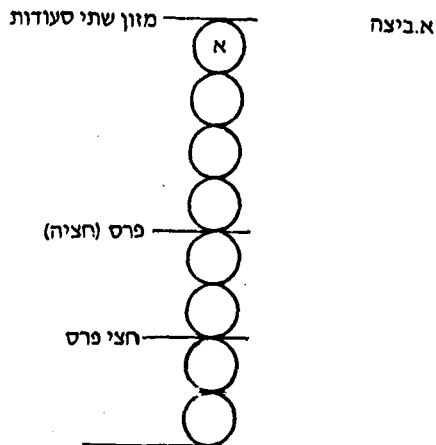

150. מדורה.

משהגדילן המדות אמרו חמשה רבעים קמת, פרש"י ה' רבעים, לוגין שהם רביעית הקב.

156. רש"י ד"ה חמשה ועוד, חצי פרס שני ביצים שוחקות (גדולים, ולא עצבות).

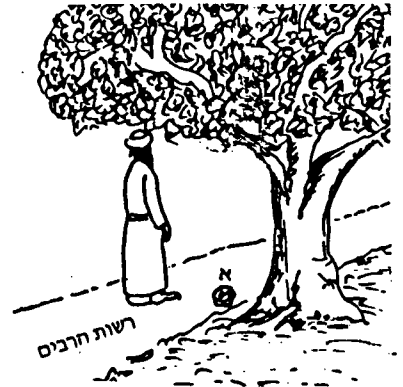

155. ר"י יוסי אומר ה' פטורין ה' ועוד חייבין, וברש"י ד"ה חמשה ועוד.

א. ב' ביצים ושלושה ועודות (ועוד הוא חלק מכי בביצה, נמצא למי ביצים שני ביצים ולגי ביצים ג' ועודות)

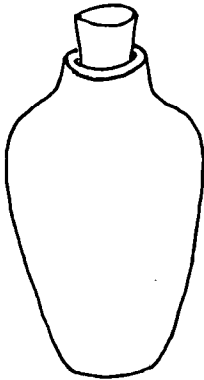

158. שם, פרעות.

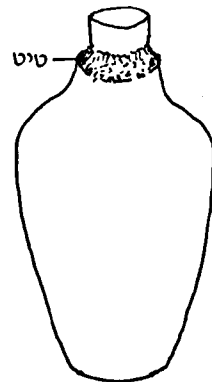

157. תוס' ד"ה על ששה, סככות.

א. בשר המת

160. פתיל ולא צמיד (מכוסה ולא מחובר)
ע"י רע"ב בפרק י' מכלים משנה ב'.

159. תוס' ד"ה ועל בגדי, המוקף צמיד פתיל.

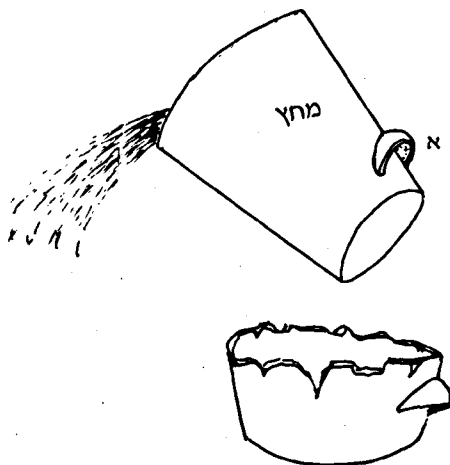

162. תוס' ד"ה אלמה, ועל הטבלא.
* ועל הדרגש, מטה קטנה.

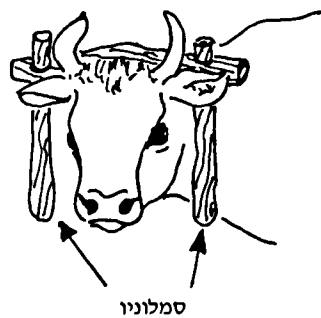
א. אבר

161. כלי זכוכית שנקבו והטיף לתוכן אבר.

164. תוס' ד"ה וחכמים, בא"ד שולי המחצין.

א. ע"י פרה פ"ה מ"ה.

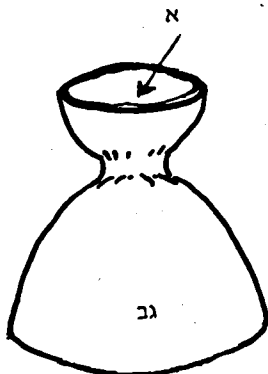
163. תוס' ד"ה ורבי, בעול הלך אחר סמלוניו.

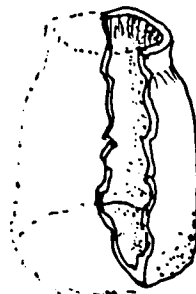
166. שם, קרקרות הכלים.

165. שם, שולי הפחתים, ע"י חסדי דוד על התוספתא כלים בבא קמא פרק ז, מ"י.

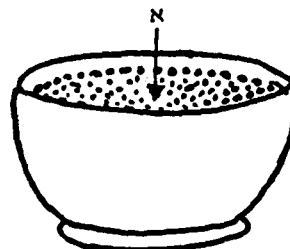
168. ומטמאים מאחוריהן.
א. ברש"י אם נכנס טומאה לתוך אחוריהן
מבחוץ במקום החקק. ובתוס' ד"ה הי"ג.

167. שם, ודפנותיהן.

170. תוס' ד"ה לא, ושולי כלי עץ.

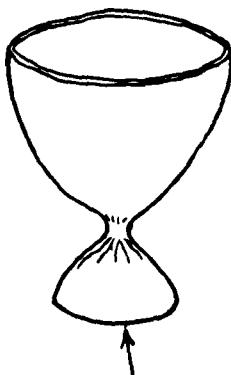

169. רש"י ד"ה מיטמאין, (החרדל שבאמצע הם באויר הכלי).

א. חרדל שבאמצע

* תוס' ד"ה ה"ג, ופירש דמיטמאין מאחוריהן במקום חקק בית מושבן ע"צ 168.

* שם, ומה שכלי חרס מציל (בצמיד פתיל) היינו אפי' יש לו חקק (והחקק נטמא מהמת שבחדר) שאם נטמא גבו (פי' אף שנטמא גב הכלי) תוכו טהור גמור (לכן הוא מציל).

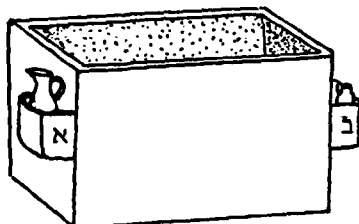

172. שם, ואחוריהם הן משתמשין כפויים.

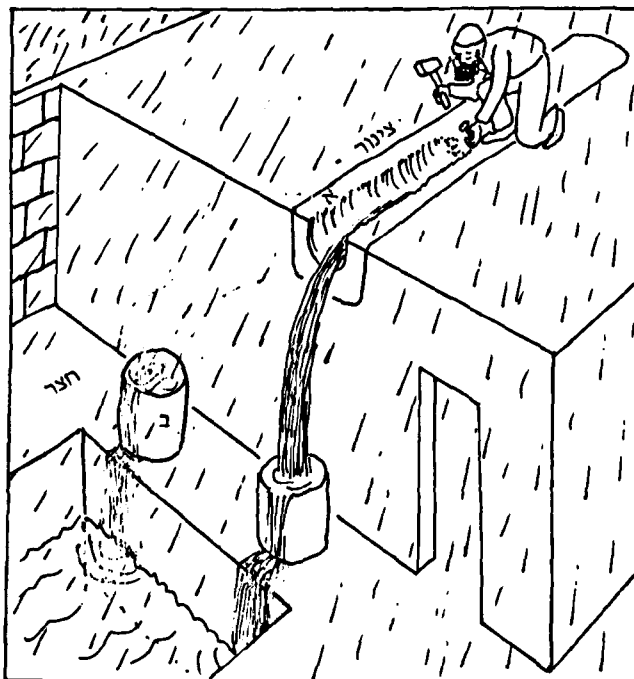
171. שם, כל המשמש כפוי בכלי חרס טהור.

* שם, פעמים שכופין פניהם למטה, ע"צ 168.

א. בית הפך
ב. בית התבלין

173. תוס' ד"ה עבדי, דבית הפך ובית התבלין (כלים פ"ה מ"ג).

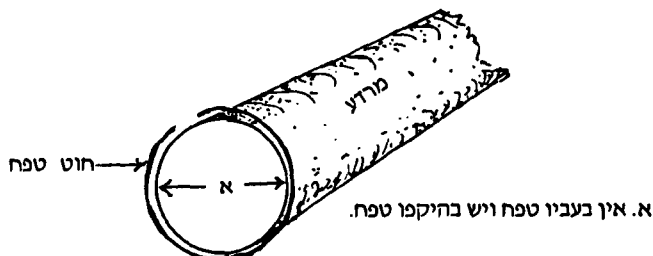

174. דתנן המניח כלים תחת הצינור.

א. צינור שקבעו ולבסוף חקקו
ב. רש"י ד"ה בחצר, שלא תחת הצינור

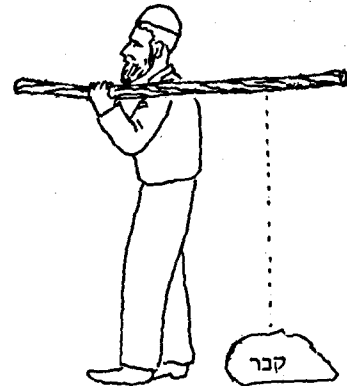

175. תוסי' ד"ה אחד, הדקין שבכלי חרס הן
וקרקרותיהן (קרקעותיהן) א. ודפנותיה' ב.

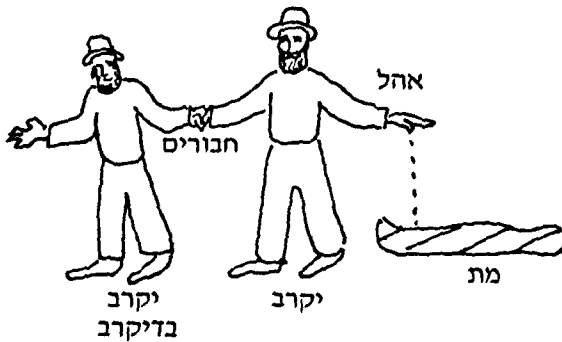

177. רש"י ד"ה בעובי המרדע, חוט טפח צריך להקיפו.

* תוסי' די"ה כל, אילן המיסך על הארץ ע"צ 157.

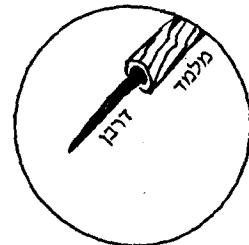
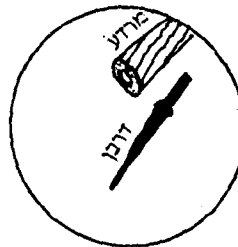
178. האיכר עובר ומרדעו על כתפו ואיהל צדו אחת על הקבר.

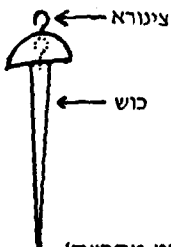
* אין בעביו טפח ויש בהקיפו טפח, ע"צ 177.

179. תוסי' די"ה ששמע, ואפי' בחבורים על ידי אהל וכו'.

* תוסי' די"ה ועל, שאם יש דרבן בתוכו, ע"צ 176.

180. תוסי' די"ה ועל, פעמים מניחין ופעמים מסירין.

181. שם, כוש שבלע צינורא (עיי מהר"ם).

* תוסי' ד"ה הניחא, גבי עריבה שירד הדלף לתוכה, ע"צ 149.

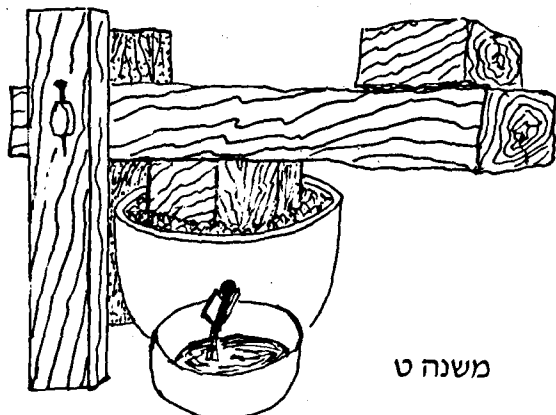
משנה ו

* אונין של פשתן וברשיי, ע"י סוכה ציורי' 187, 186.

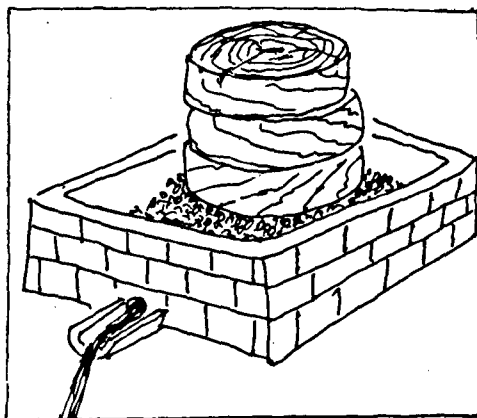
כומר

182. תוסי' ד"ה גוזרני, לאחר אציצה (שהתחילו הזיתים להתחמם ודחקו זה את זה) לאחר שעמדו בכומר.

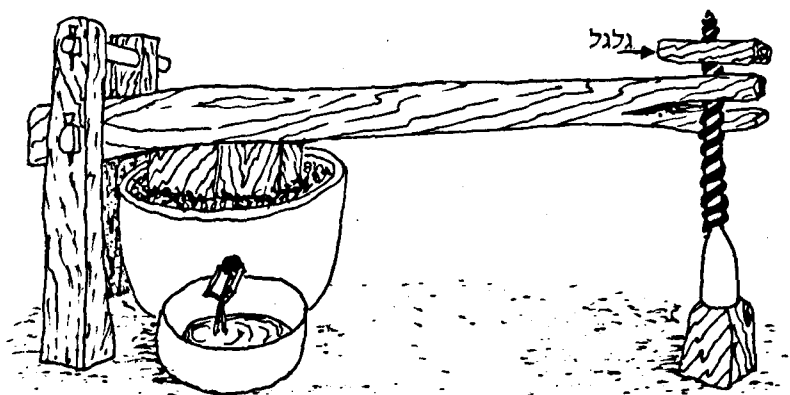

משנה ט

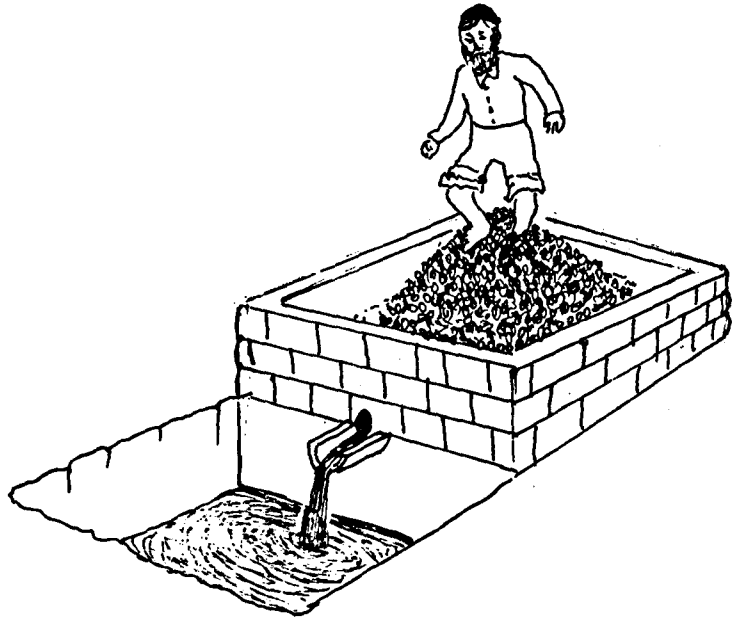
183. שטוענין קורת בית הבד.

משנה ט 184. ועגולי הגת.

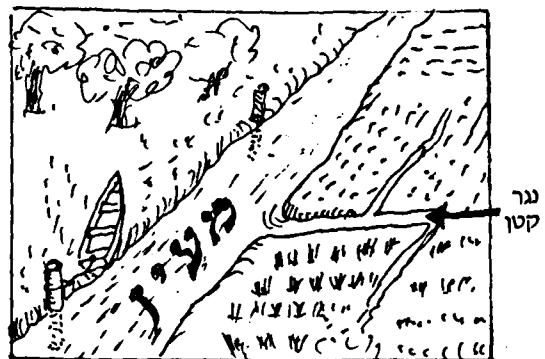
185. רש"י ד"ה שטוענין, שלא היו עוצרין אותו בגלגל.

186. שם. וכן בענבים דורכין אותם תחלה ברגל.

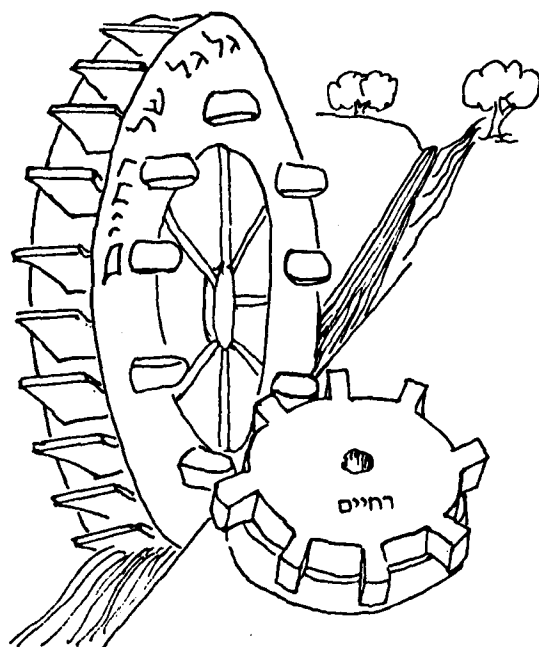
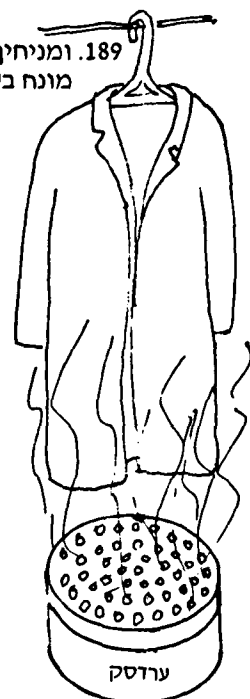

187. תוסי' ד"ה אבל, קיטמא שרי וכו', לשרוק התנור סביב.

188. רש"י ד"ה פותקין, נגר קטן משפת המעיין לגנה.

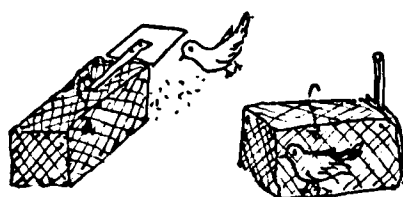
189. ומניחין מוגמר תחת הכלים, וברשיי ד"ה מוגמר,
מונח בערדסקאות (כלי מנוקב ע"י ביצה כב:)

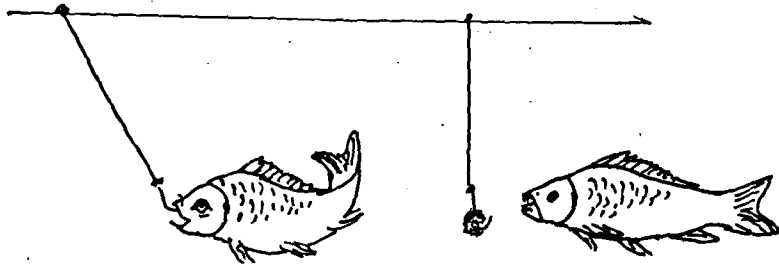
190. הרחיים של מים.

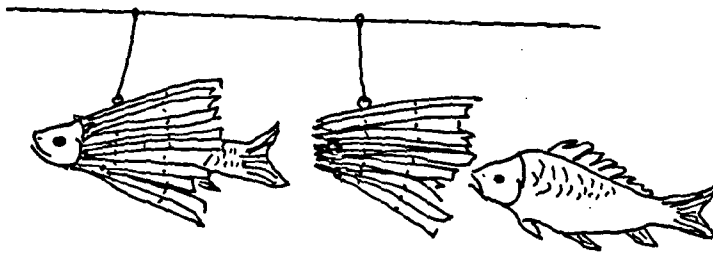
191. רשיי ד"ה ברחיים, וכ"ש ברחיים של חמור.

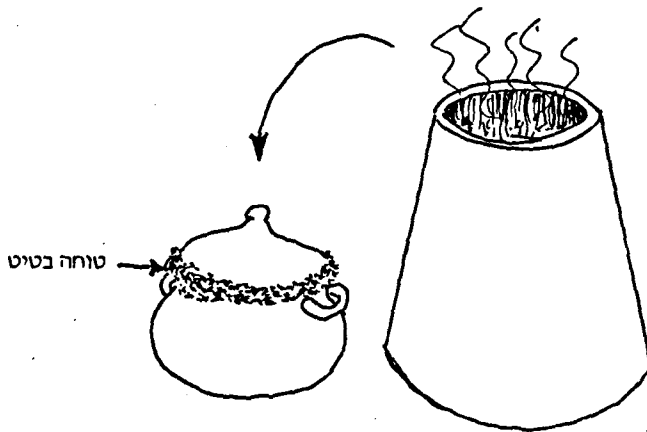
192. רשיי ד"ה מצודות, דקא עבדי מעשה. 193.

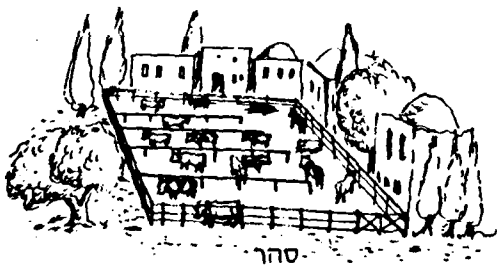
194. רש"י ד"ה בלחי.

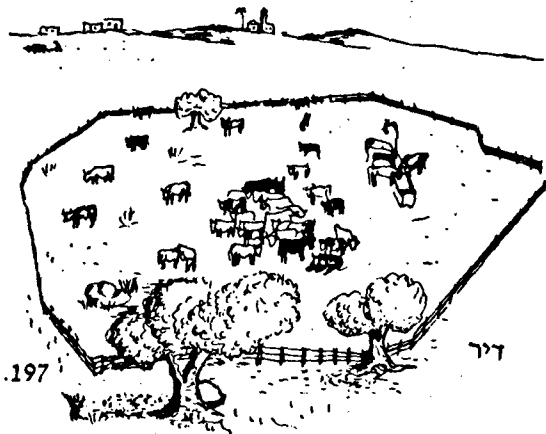
195. רש"י ד"ה וקוקרי.

196. בעקורה וטוחה.

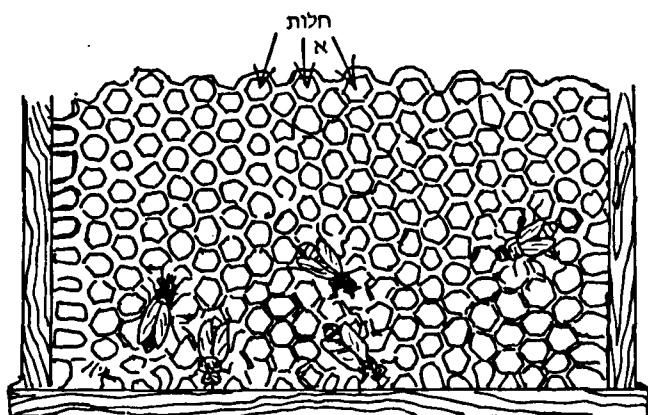

סוהר

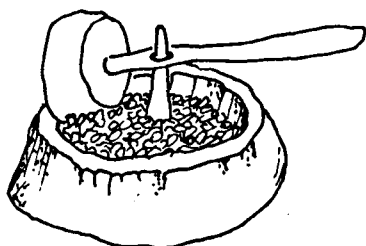
דיר

197. ת"ר אין מפליגין בספינה, ברי"ן ד"ה ולפיכך, 198. אפי' בדיר וסוהר (עירובין י"ח).

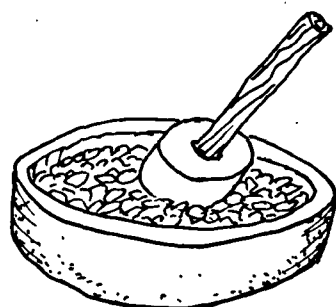

199. כוורת.

א. רשיי ד"ה חלות, כמין חלות של שעה והדבש בתוכן.

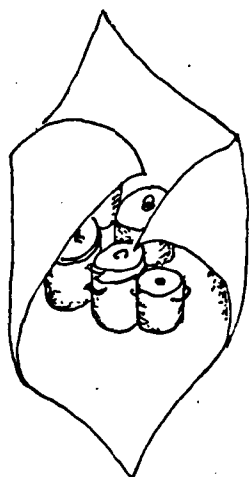

201. שחיקה.

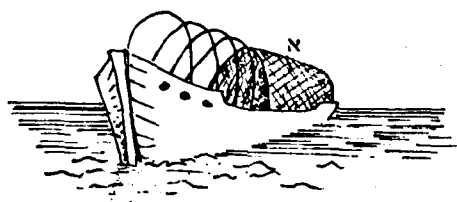

200. דיכה.

* סחיטה ע"צ 183, 184.

203. רשיי ד"ה וחד מציל בארבע וחמש מני, אלא שמקפלן כולן לתוך כלי גדול ונושאן בפעם אחת. ע"י ברמב"ן ובר"ן דף ק"כ.

א. מחצלות

202. כרכי דזוזי, פרשיי זוג של מחצלות שמכסין בהן את הפרגמטיא של ספינה.

204. מדורת בית המוקד.

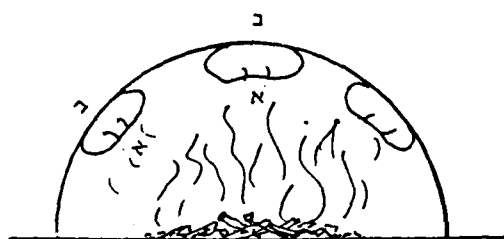
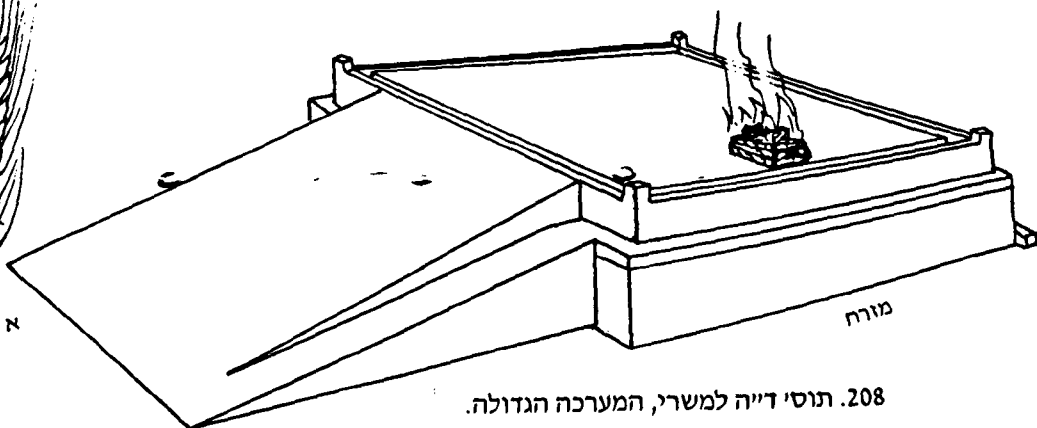
משנה יא

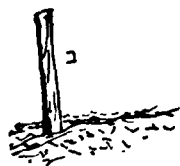
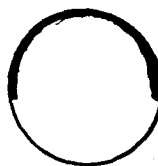
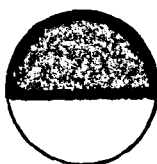
205. גרופה.

206. קטומה.

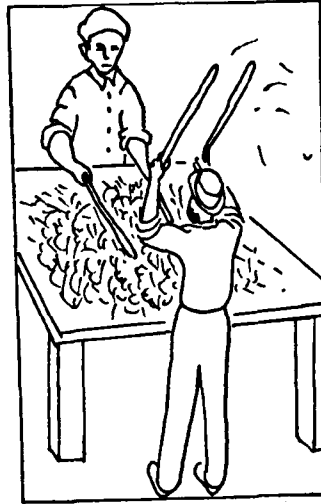
207. א. תחתון האיד דגבי האור.
ב. תחתון האיד דגבי תנור.

208. תוסי' ד"ה למשרי, המערכה הגדולה.

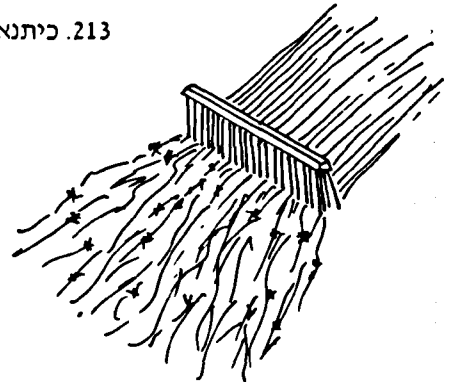
212. של קש ושל גבבא.
א. פרשיי ד"ה קש, זנבות שבולין.
ב. שם ד"ה גבבא, שגובבין מן השדה.

209. עץ יחיד ר"א רוב עוביו. 210. רוב היקפו. 211. רוב עוביו ורוב היקפו.

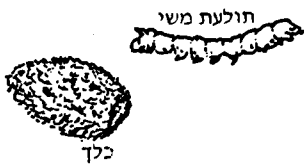
במה מדליקין

213. כיתנא דדייק (כותשים) ולא נפיץ.

214. נפיץ, במסרק של ברזל.

תולעת משי

כלך

גושקרא

215. רשיי ד"ה גושקרא, פסולת של משי העשוי ככובעים והוא בית התולעת.

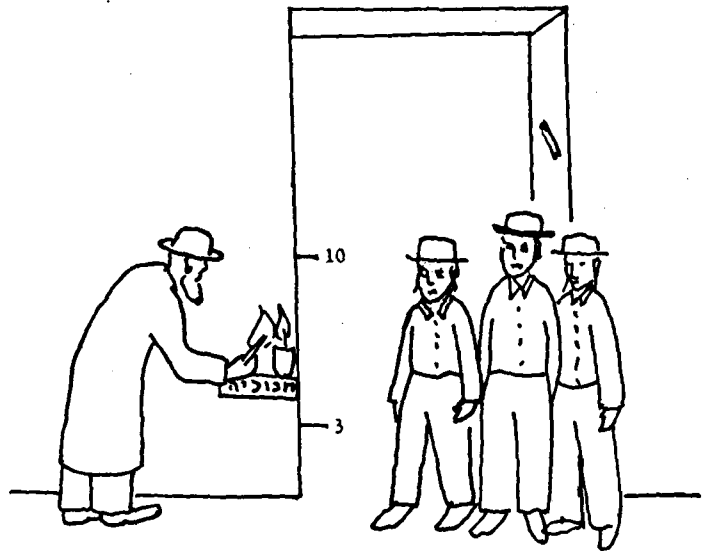
הפתילה לתוכה

כמין פתילה ארוכה

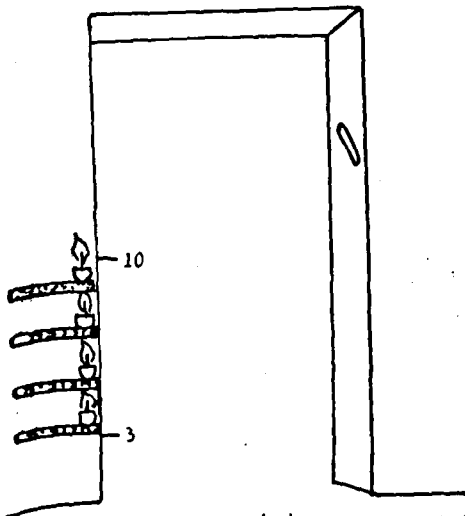

216. רשיי ד"ה שעוה.

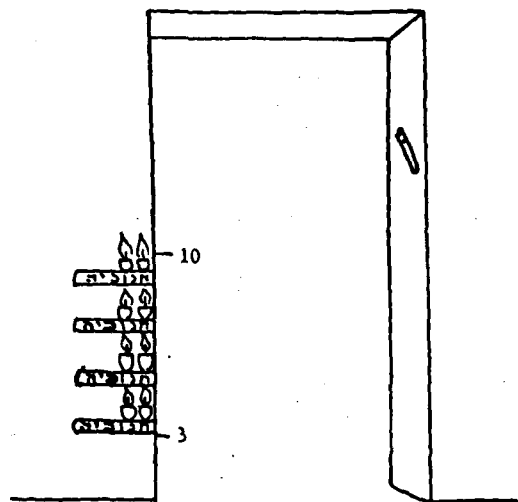
יום שני של חנוכה לפי שיטת רש"י

217. נר איש וביתו, וברש"י ואיש וכל בני ביתו סגי להו בנר אחד.

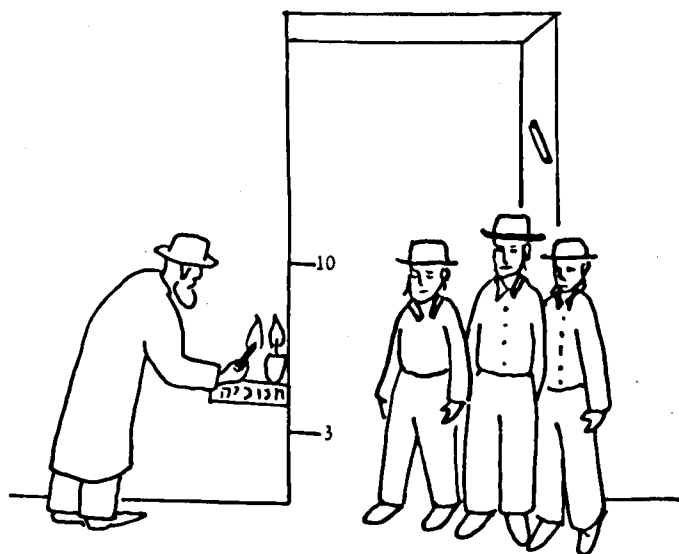

218. והמהדרין, נר לכל אחד ואחד, פרש"י נר אחד בכל לילה לכל אחד מבני הבית.

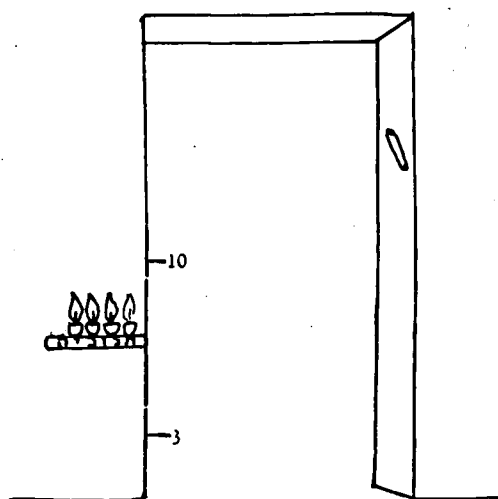

219. והמהדרין מן המהדרין, ובי"ה אומרים ביום הראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך.

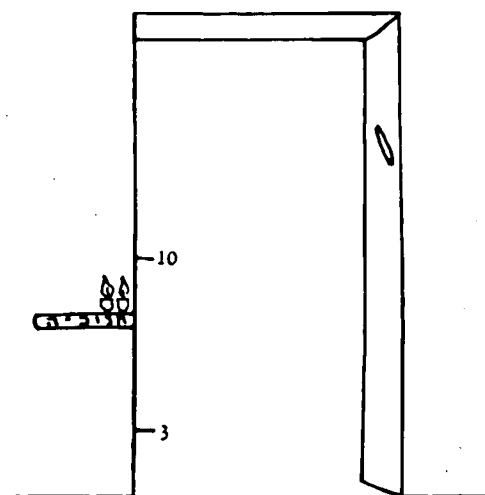
יום שני של חנוכה לפי תוס'.

220. נר איש וביתו.

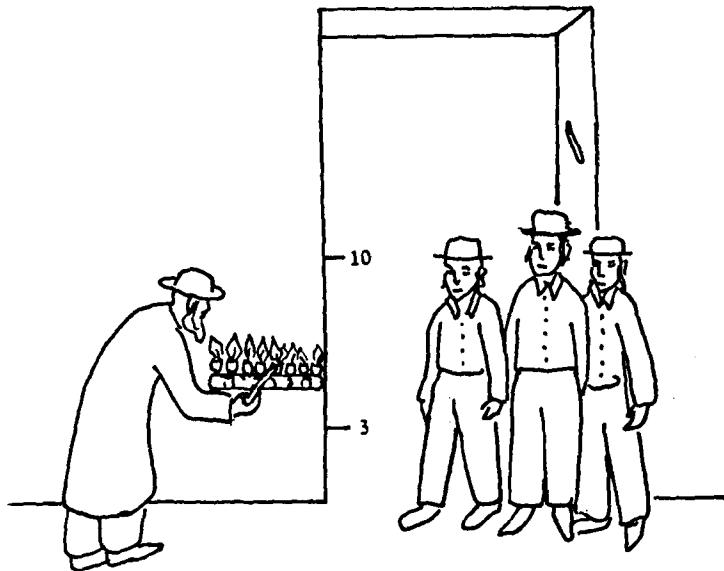

221. והמהדרין, נר לכל אחד ואחד.

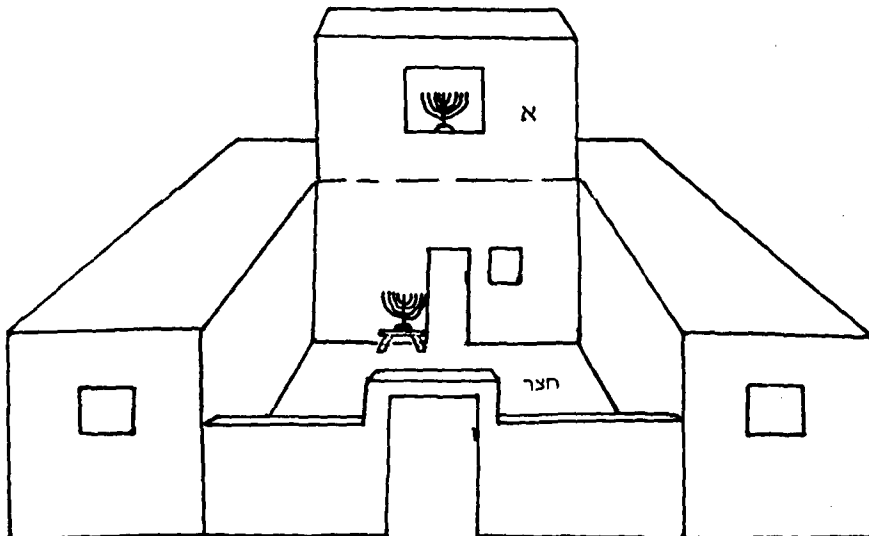

222. והמהדרין מן המהדרין, ובי"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך.

*ר"ן (ט:) ד"ה מעלין, וכתב הרמב"ם דמהדרין מן המהדרין עבדי נמי הדור ראשון דהיינו נר לכל אחד ואחד, ע"צ 221.

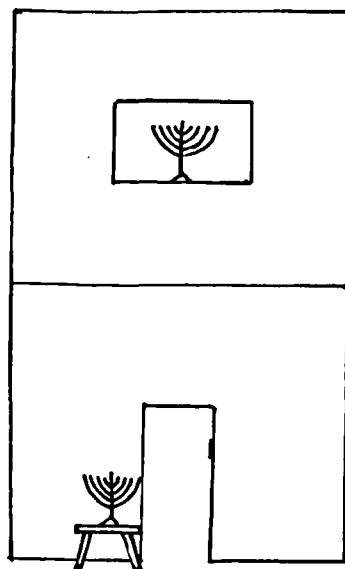
223. שם, מהדרין מן המהדרין, לשיטת הרמב"ם (יום שני של חנוכה).

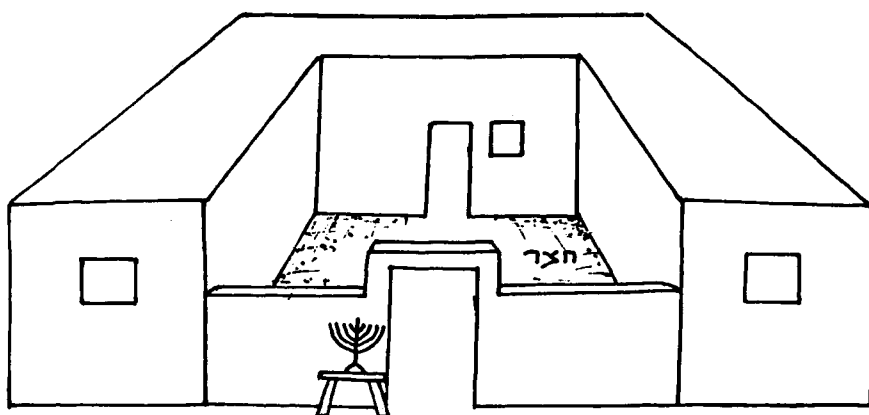
224. נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, פרש"י ד"ה מבחוץ, ולא ברה"י אלא בחצרו שבתיהם היו פתוחין לחצר.

א. ואם היה דר בעליה מניחה בחלון הסמוכה לרה"י

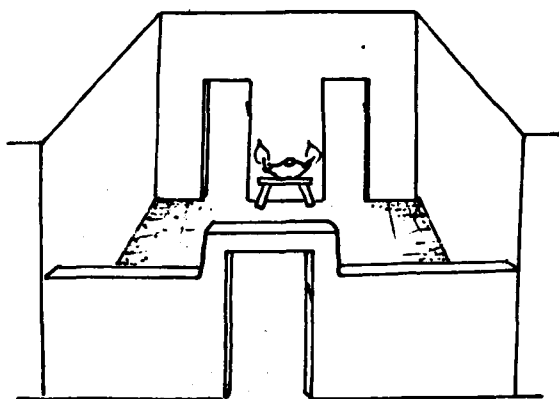
225. תוס' ד"ה מצוה, ומיירי דליכא חצר אלא בית
עומד סמוך לרה"ר.

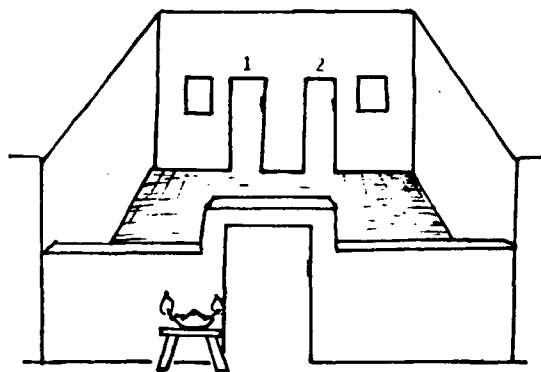
רה"ר

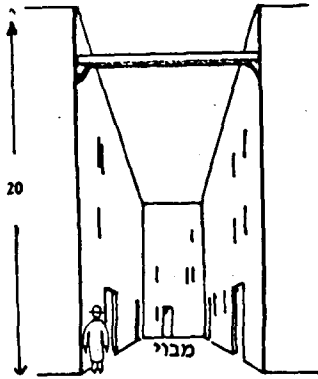
226. שם, אבל אם יש חצר לפני הבית מצוה להניח
על פתח חצר.

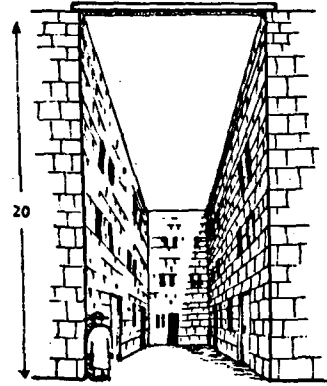
228. שם, ואם היו מניחים על פתחי בתיהם.

227. שם, נר שיש לה שני פיות עולה לשני בני אדם
וכו' אבל אם מניחים על פתח החצר אתי שפיר.

רשות הרבים

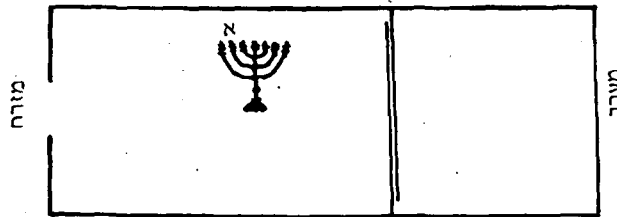

229. וכמבוי.

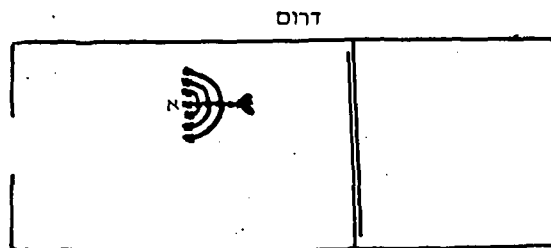
230. תוס' ד"ה נר. ימעט כמו גבי מבוי.

מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה.

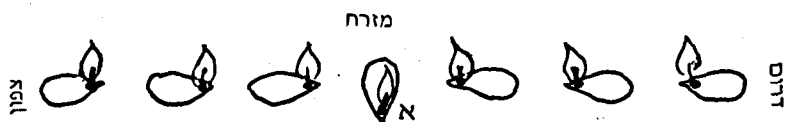
* דתני סככה כהלכתה ועיטרה בקרומין וכו' ע"צ 381.

231. רש"י ד"ה נר, למ"ד מזרח ומערב מונחים
הקנים, קרי מערבי נר שני שבצד החיצון
שהוא במזרח.

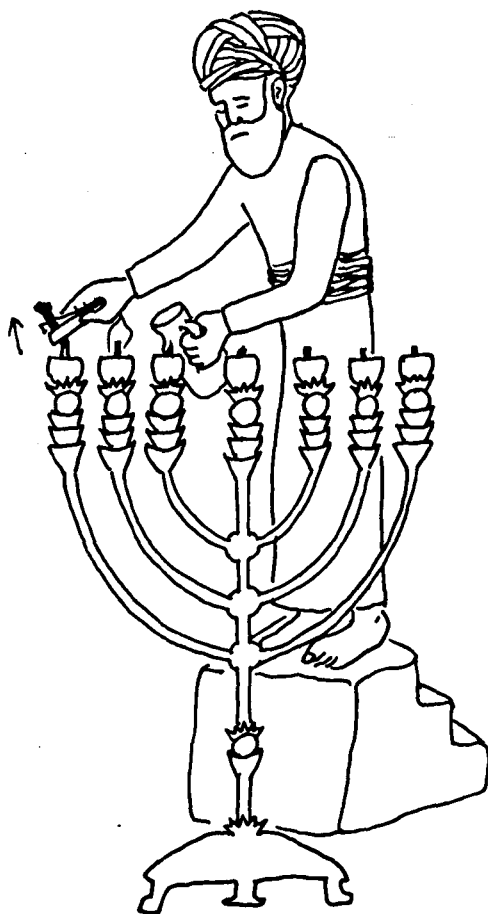
א. נר מערבי

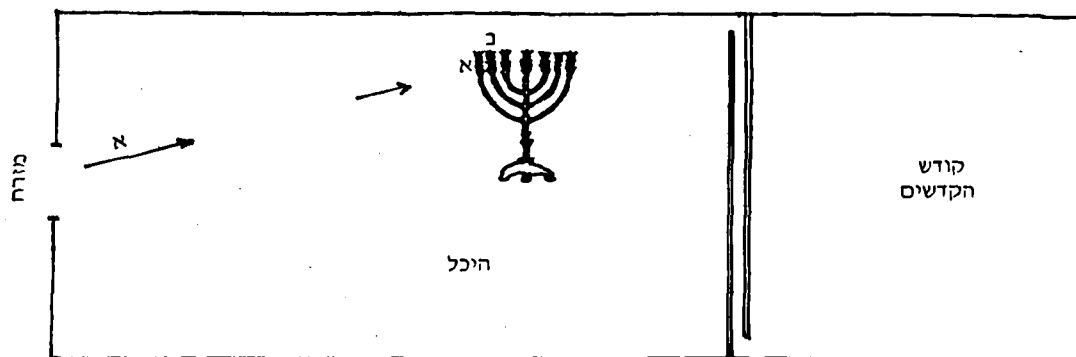
232. שם, ולמ"ד צפון ודרום מונחים אמצעי קרי מערבי.

233. שם. א. נר אמצעי, פיו כנגד מערב וכל שאר הנרות כלפי האמצעית.

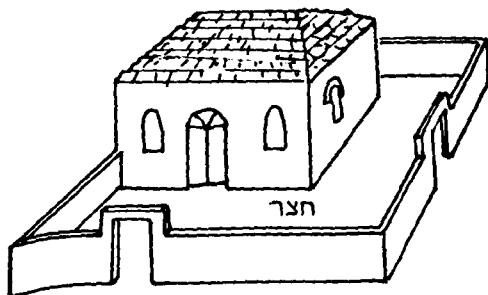
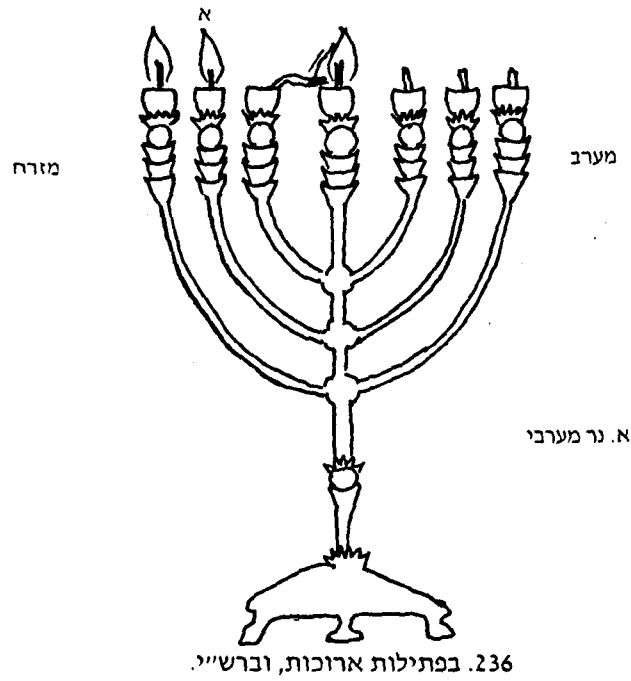
234. הטבה.

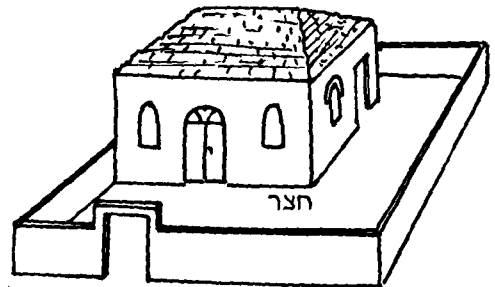
235. רש"י ד"ה ובה.

- א. וכי עייל בהיכל בקמא פגע ברישא.
 ב. לפני ה', (נוטה כלפי קודש הקדשים).

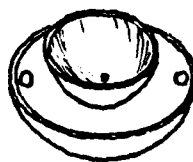
*שם, מזבח העולה, ע"צ 208 בפ"א.

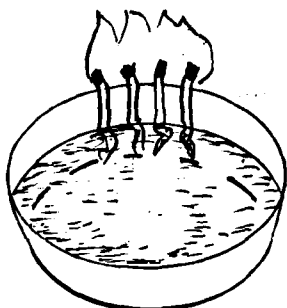
238. חצר שיש לה ב' פתחים כפי התוס', בדף כא: ד"ה מצוה.

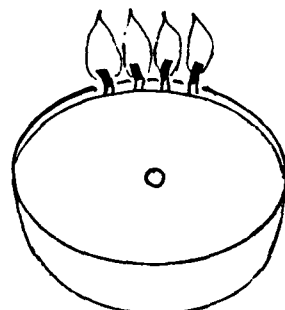
237. חצר שיש לה ב' פתחים, פרשיי שיש לה ב' פתחים פתוחים לחצר.

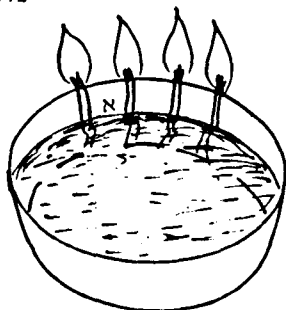
239. נר שיש לה שני פיות, וברשיי.

241. לא כפה עליה כלי עשאה כמין מדורה.

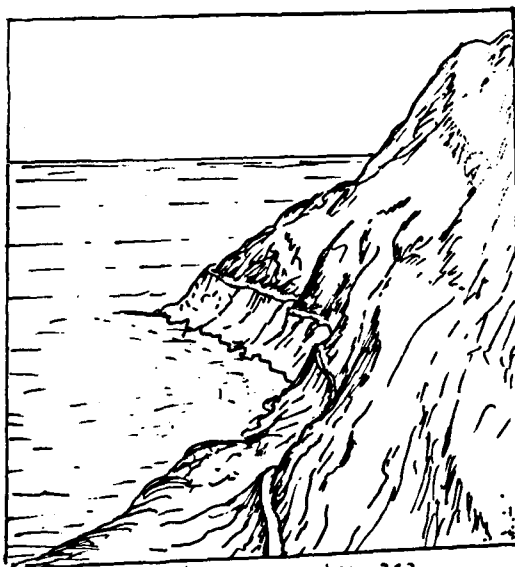

240. מילא קערה שמן והקיפה פתילות כפה עליה כלי עולה לכמה בני אדם.

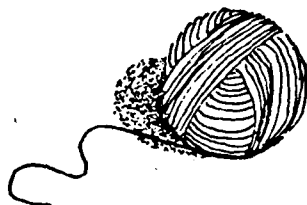

א. כאצבע ביניהם

242. ר"ן (י.) ד"ה נר, אבל הרחיקם זה מזה כאצבע אינו נעשה כמדורה ויצא.

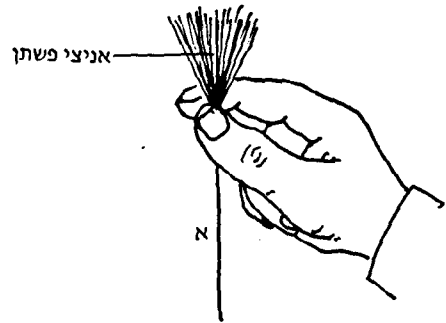

243. סולמא דצור (כנלע"ד).

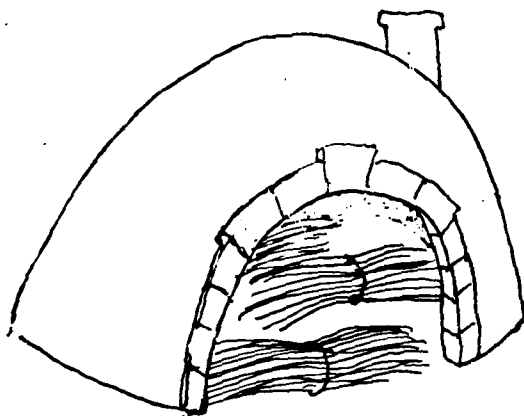
245. פקיע (קיבורי).

*תוס' ד"ה רבי, דייק ע"צ 213 ונפיץ ע"צ 214.

246. טווי.

א. לא ניכר אם החוט שתי או ערב.

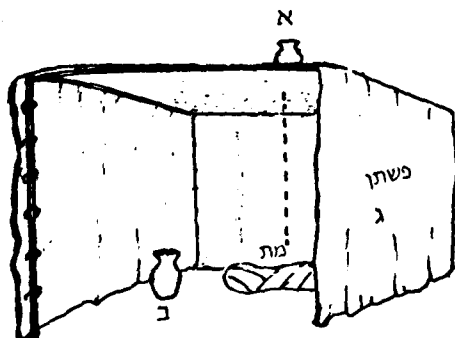
247. והאונין של פשתן משיתלבנו בתנור.

248. תוס' ד"ה אונין, וטווי כלאחר יד.

א. כשמסובב את הפלך באצבעותיו כלפי חוץ נקרא כלאחר יד.

ב. כשמסובב את הפלך כלפי זרועותיו נקרא כלפי היד.

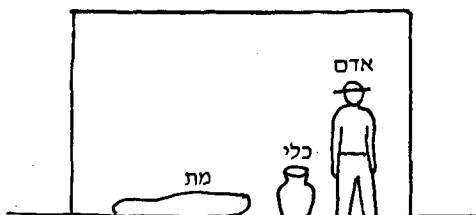
249. רש"י ד"ה אינו מטמא, וד"ה אלא פשתן.

א. סדין של פשתן שאינו חוצץ מפני הטומאה שהוא דבר שמקבל טומאה ושל משי חוצץ והכלי לא נטמא.

ב. האהל מביא את הטומאה לכלי.

ג. בפשתן אף האהל טמא.

*תוסי' ד"ה ואין, ע"צ 249.

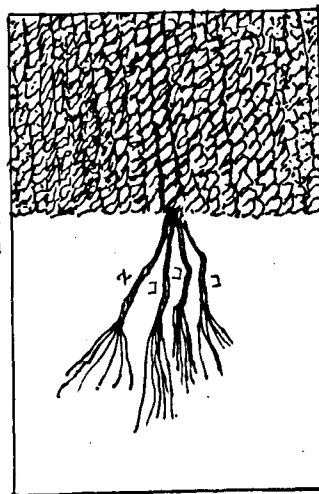
251. רש"י ד"ה וחוטן, כלים ואדם שתחת גג הבית.

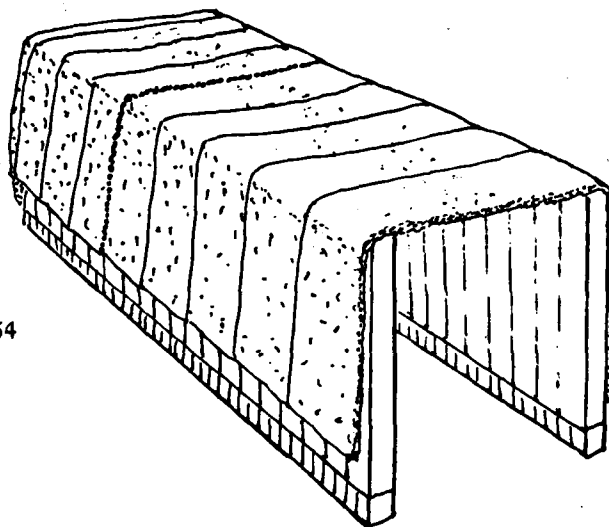
252. תוסי' ד"ה אם כן, כל פותח טפח.

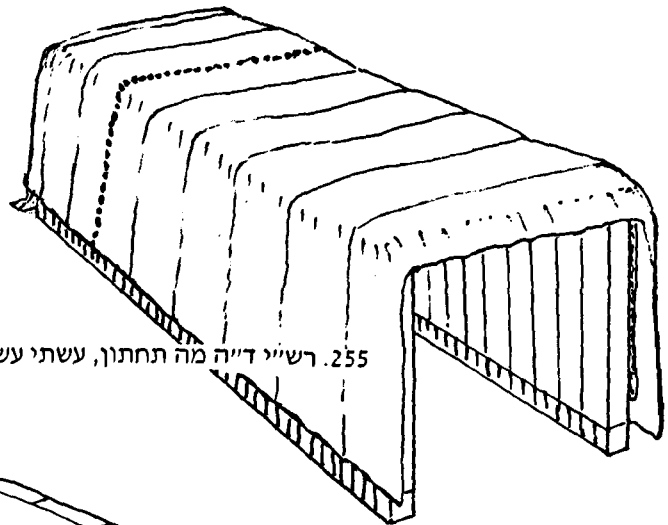
253. שם, אהל שאינו עשוי בידי אדם.

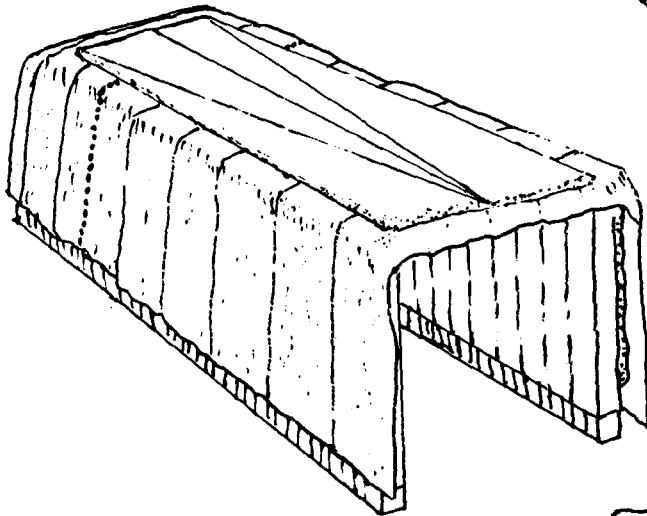
250. שזורין וחוטן כפול ו'.

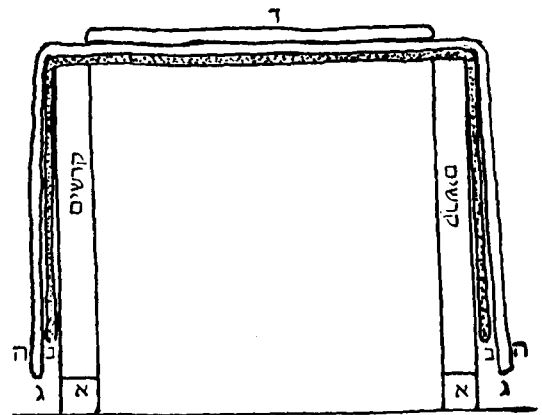
254. רש"י ד"ה משכן קרוי משכן, כגון עשר יריעות שש משור.

255. רש"י ד"ה מה תחתון, עשתי עשרה יריעות עזים

256. שם, ולמעלה מהן מכסה העורות (מכסה עורות אילים מאודמים ועורות תחשים, למ"ד מכסה אחד היה). ע"י ברייתא דמסכת מזות ה"י י"ג.

257. תוסי' ד"ה ואין. לכסות אמה של קרשים (אות ה').

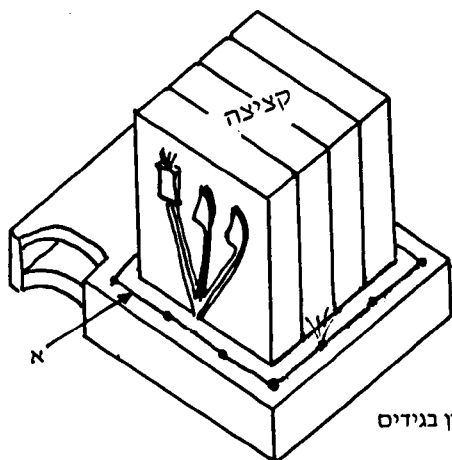

258. שם, ואיכא למ"ד אמה של אדנים (אות ב').

- א. אדנים.
- ב. יריעות שש משור.
- ג. יריעות עזים.
- ד. עורות אילים ועורות תחשים (למ"ד מכסה אחד היה).

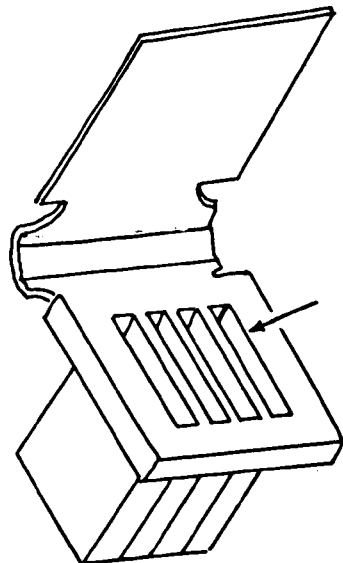
* רבי יהודה אומר שני מכסאות היו
ע"צ 258 אותיות ג' ד'.

* רבי נחמ"י אומר מכסה אחד היה
ע"צ 256 וציוור 257 אות ד'.

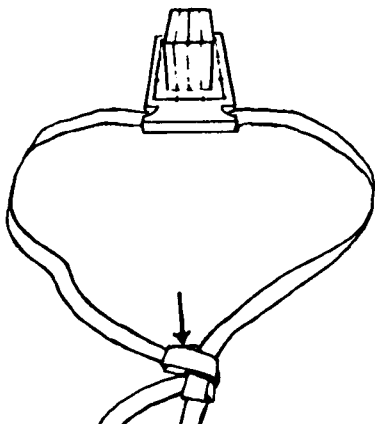

261. רש"י ד"ה שי"ן, העור נקמט מבחוץ ג' קמטין.
תוס' ד"ה תפילין, קציצה,

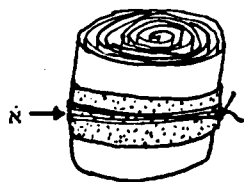
מספר "זכרון אליהו"

260. רש"י ד"ה לעורן, עור דפוס שלהם שהכתובים
של פרשיות מונחים בו.

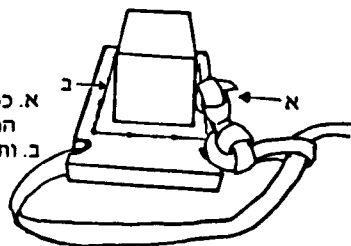
262. שם, ורצועה נקשרת כמין דלית.

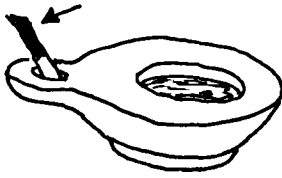
264. נכרכות בשערן.

א. שערות

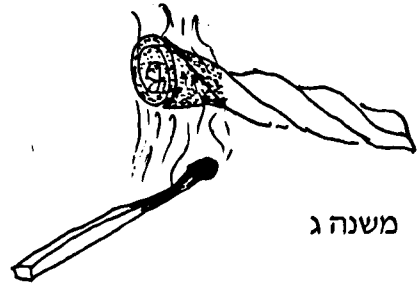
א. כמין יו"ד (ע"י שו"ת מנחת יצחק חלק ט' סי' ג' מהו
הראש ומהו הרגל ביו"ד)
ב. ותופרן בגידין.

263. שם, ויש רצועה כפופה כמין י'.

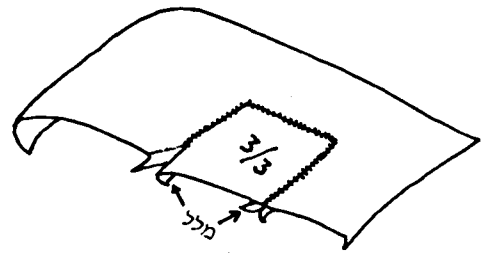
266. רוב היוצא.

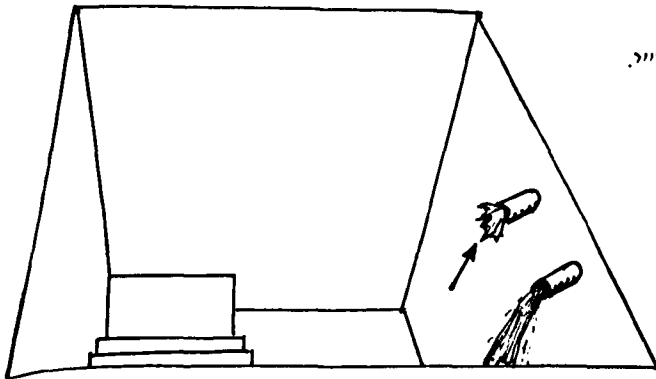
משנה ג

265. פתילת הבגד שקיפלה (ולא) הבהבה.

*שחקק קב בבקעת, ע"צ 147.

267. ג' על ג' שאמרו חוץ מן המלל, וברשיי.

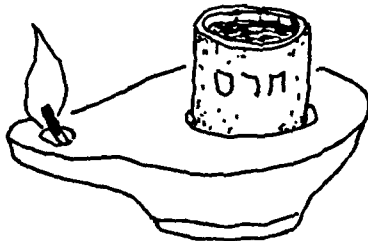

268. לפקק בו את המרחץ.

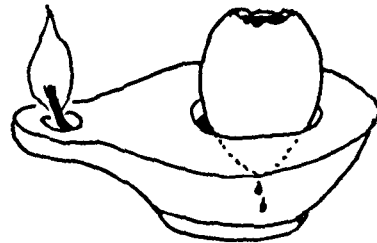
269. ולנער בו את הקדירה.

משנה ד

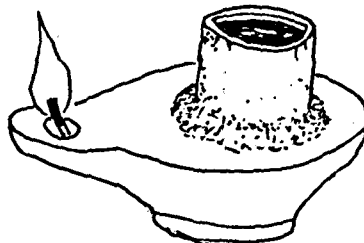

271. אפי' היא של חרס.

משנה ד

270. לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וכו' ויתננה עי"פ הנר.

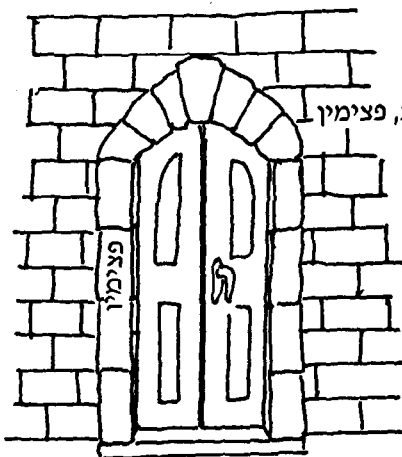

272. אם חברה היוצר מתחילה.

משנה ד

273. לא ימלא אדם קערה של שמן ויתננה בצד הנר.

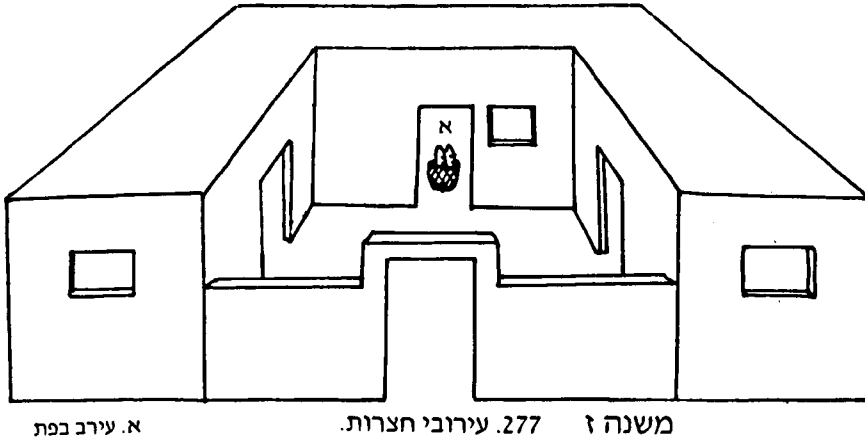
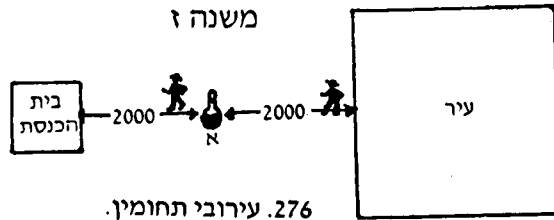

275. רש"י ד"ה כמחותרת, פצימין

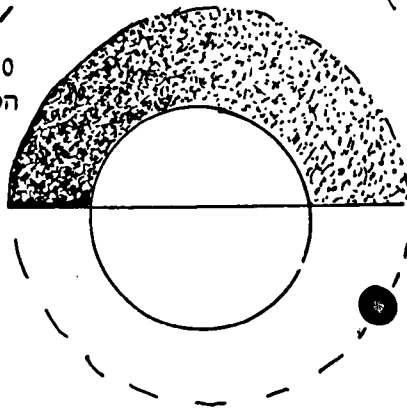
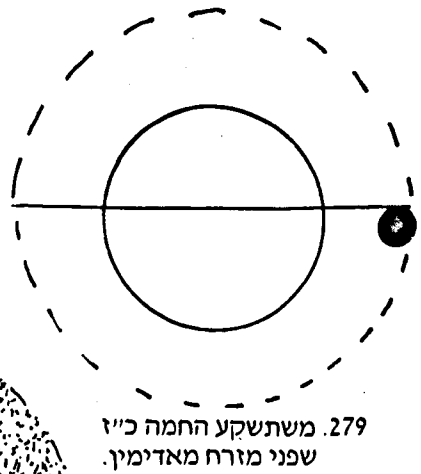
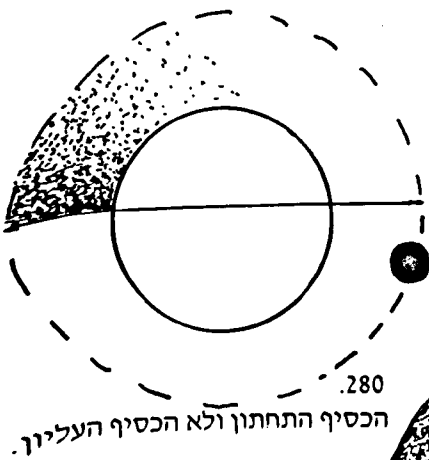
* כוזא דמיא. ע"צ 402.

274. והצנועים מפשילין במקל לאחוריהן.

משנה ז 278. וטומנים את החמין, וברש"י. ע"צ 423.
* רש"י ד"ה גזירה, עד שיגרוף ע"צ 205,
או שיקטום, ע"צ 206.

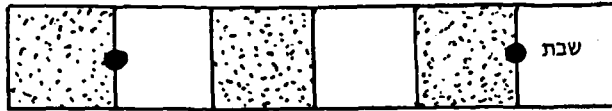
שבת	●			●
-----	---	--	--	---

282. תוסי ד"ה ר' יוסי, שראה מוצש"ק ביה"ש
וביום השני ראה ביום.

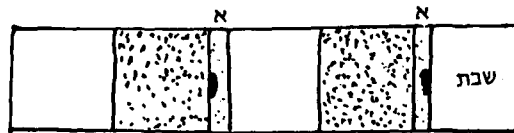
א				●	●
ב		●		●	
ג				●	
ד	← ●			● →	
ה	● →			● →	
ו	← ●			● ←	
ז	● →			● ←	
ח	← ● →			← ● →	
ט	← ●			← ● →	
י	← ● →			● →	

283

- א. רש"י ד"ה ראה, בין שראה שנים ביום אחד.
- ב. שם, בין שראה שנים בשני ימים רצופים.
- ג. שם, בין שראה אחת בשני ימים כגון בין השמשות.
- ד. רש"י ד"ה ספק, כיצד שמא בין השמשות הראשון מן היום וביה"ש השני כולו מן הלילה ונמצא יום אחד מפסיק ביניהם וטהור.
- ה. או שניהם מן היום דהו להו שני ימים רצופין.
- ו. וכן אם שניהם מן הלילה הו להו נמי שני ימים רצופין.
- ז. אם הראשון מן הלילה והשני מן היום הו להו נמי שתי ראיות ביום אחד וטמא שבעה.
- ח. שמא שתיהן הראיות היו מקצתן ביום ומקצתן בלילה ויש כאן שלשה רצופין.
- ט. אם הראשונה מקצתה ביום ומקצתה מן הלילה והשניה כולה מן הלילה.
- י. הראשונה כולה מן היום והשניה מקצתה ביום ומקצתה בלילה הו להו ג' ימים רצופין וטעון קרבן.

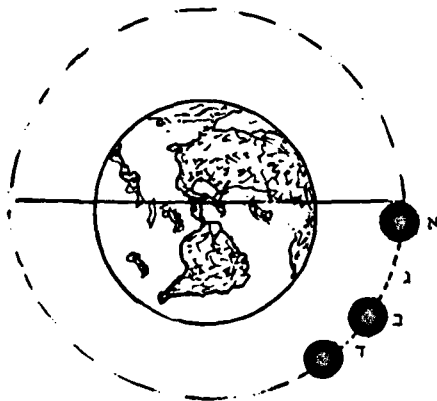

284. תוס' ד"ה ספק, ומפרש רשב"ם שראה ביה"ש במוצ"ש וביה"ש דמוצאי יום שני.

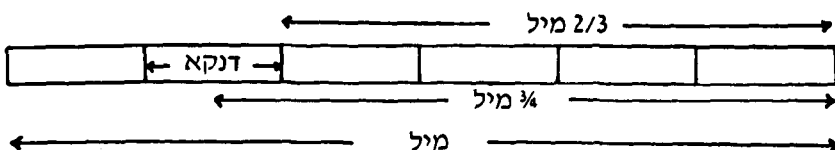
285. שם, מפרש ר"ת דמיידי שלא הוה כל בין השמשות אלא שעה מועטת.

א. בין השמשות.

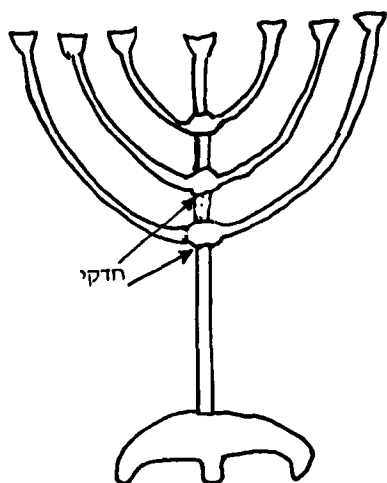

286. תוס' ד"ה תרי תילתי, אומר ר"ת וכו' ע"י ר"ן (טו.) ד"ה אמר רבה.

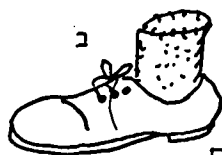
- א. תחילת שקיעה
- ב. סוף שקיעה
- ג. שלשת מילין ורביע
- ד. זמן ביה"ש תלתא ריבעי מיל

287. איכא בינייהו פלגא דדנקא.

289. שם, דמנורות דלית להו חדקי.

292. שם.
א. אימום
ב. מנעל שעל גב האימום

*תוס' ד"ה ר"ש, מפיס מורסא, ע"צ 24.

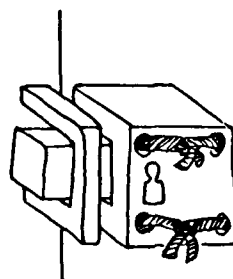

288. תוס' ד"ה ואפי', ההיא שריתא דהוה בי רבי פדת.

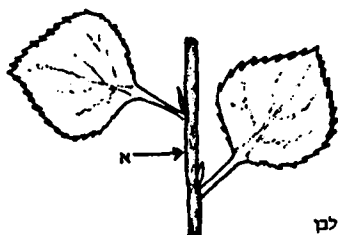
*שם, והרי כילת חתנים, ע"צ 382.

291. תוס' ד"ה הא ר"י.
א. מכבדות של מילתא.
ב. מכבדות של תמרה.

293. תוס' ד"ה הא ר' נחמי', במנעול דקטיר
במיתנא.

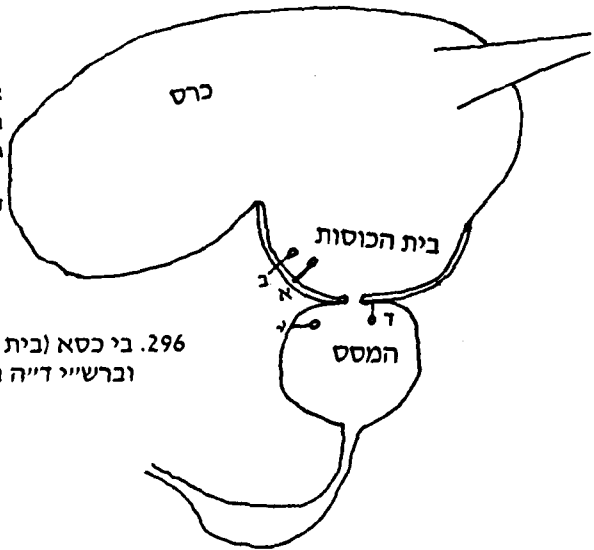

295. צפצפה.

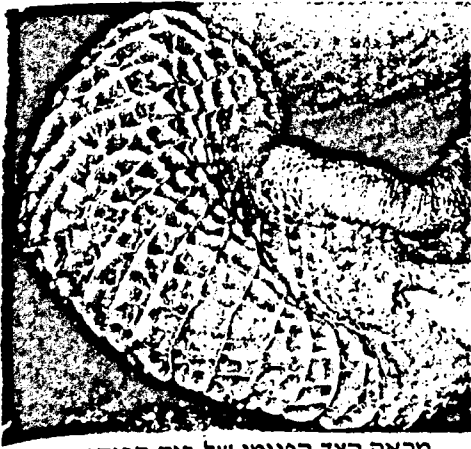

294. ערבה.

- א. דמצד אחד כשרה
ב. ומשני צדדים, שניקבו שניהם טרפה.
ג. רש"י ד"ה מבי צדדים, אבל בהמסס אפי' מצד אחד (טרפה) לפי שהדופן דק מאוד.
ד. תוסי' ד"ה למחט, לאפוקי ניקבו זה לתוך זה דכשורה.

296. בי כסא (בית הכוסות) הובלילא (המסס)
וברש"י ד"ה בית הכוסות.

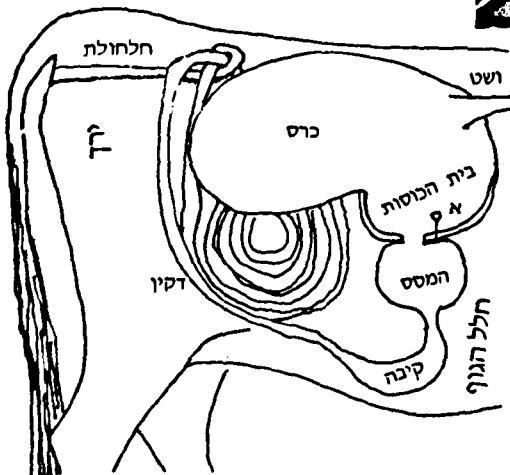
מראה הצד הפנימי של בית הכוסות

מתוך ספר מאור למסכת חולין.

297. רש"י ד"ה המסס, ובתוכו קליפות קליפות הרבה.

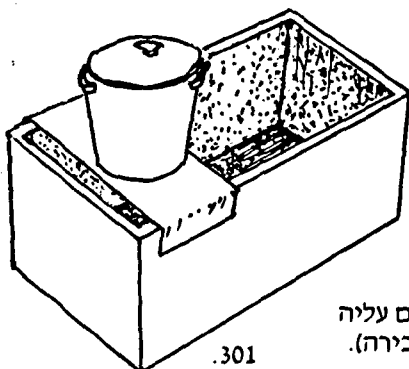
מראה הצד הפנימי של המסס

298. *שם, כגלגל של ריחים, ע"צ 190.

299. תוסי' ד"ה למחט, אע"פ ששוכב על המסס (אות א) כמו חלחולת שנקבה וירכים מעמידין אותה.

ברק כירה

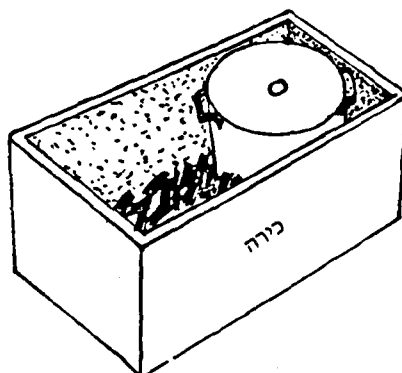

301

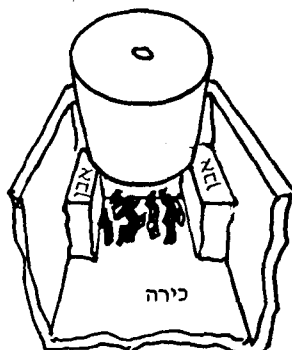

300

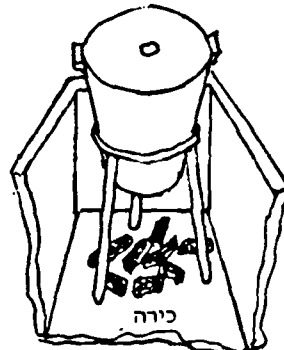
כירה שהסיקוה וכו' נותנים עליה
תבשיל. (עי' מהר"ם ריש כירה).

302. רש"י ד"ה כירה, עשויה כעין קדירה
ונותנין קדירה לתוכה.

304. שם, או שהיא תלויה באבנים.

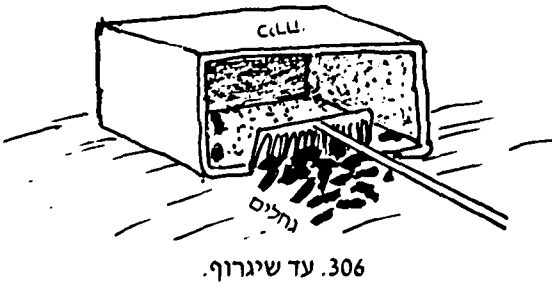

303. ר"ן (טו:) ד"ה כירה שהקדרה יושבת על
כסא של ברזל, במ"ב ס"י רנ"ג אות מ"ה
כתב כעין פטפוט של שלש רגלים.

305. בקש ובגבבא.
א. לרשיי קש לרשיי גבבא.
ב. לרשיי גבבא לרשיי קש.

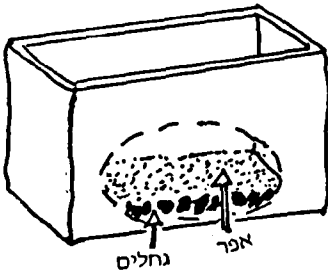

משנה א

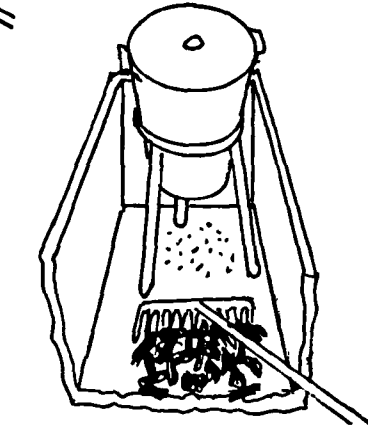

306. עד שיגרורף.

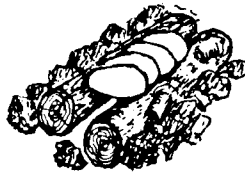
משנה א

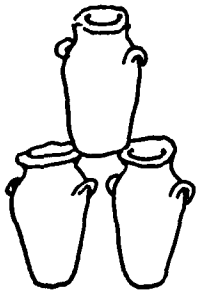
308. עד שיתן את האפר.

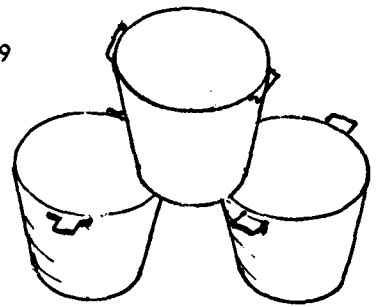
307. ריין ד"ה עד שיגרורף, עד שיגרורף כל הגחלים לצד אחד.

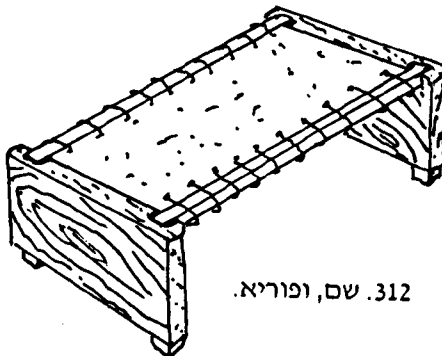
309. תוס' ד"ה ובי"ה, דביצים (עי' עירובין קא).
תוס' ד"ה וכן.)

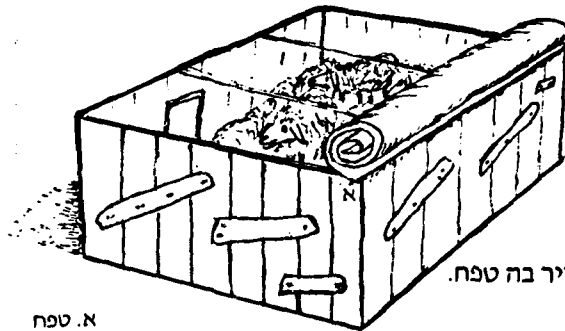
311. שם, וחביתא.

310. שם, וקדרה.

312. שם, ופוריא.

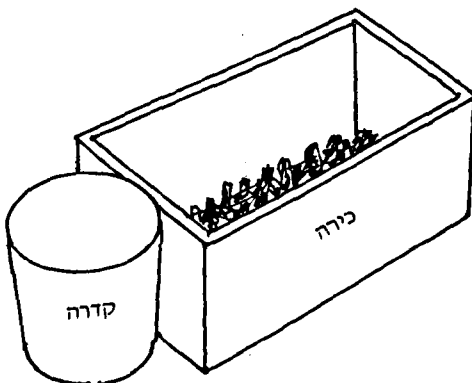

313. שם, כרוך בודיא ושייר בה טפח.

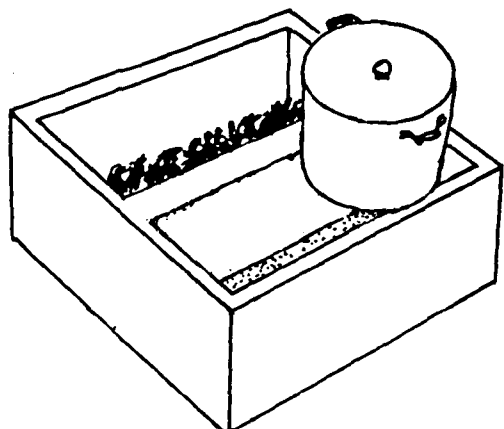
א. טפח

* דאמר ר' חלבו אר"ח ב"ג א"ר ל"ש אלא על גבה
ע"צ 300, 301 אבל תוכו ע"צ 302.

* רש"י ד"ה היינו, מטמין ממש ברמץ, ע"צ 302.

315. איבעיא להו מהו לסמוך.

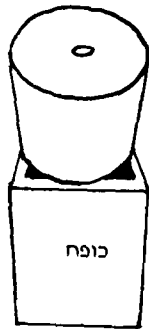

314. ב' כירות המתאימות, משהין על גבי גרופה.

316. רש"י ד"ה גבה, עובי שפתה (או כסוי שעל חללה
ע"צ 301) בביתאור הלכה ריש סי' רנג כתב וגבה
נקרא עובי דפנות הכירה וכ"ש נגד חלל הכירה
מלמעלה כציור 300, ואפי' היא מכוסה בכסויה
ומעמידה על הכיסוי כציור 301

*רשיי דייה דמדלי, הקדרה עייג הכירה. ע"צ 314.

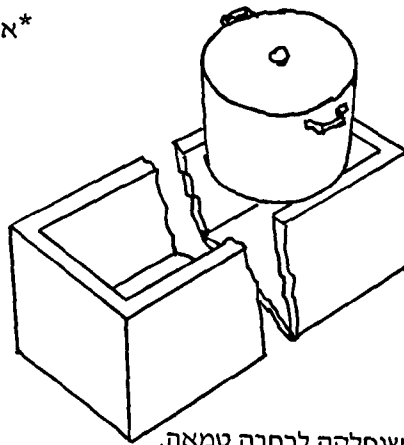

משנה ב 318. כופח.

משנה ב 317. תנור.

*אבל לסמוך שפיר דמי, ע"צ 315

319. כירה שנחלקה לרחבה טמאה.

משנה ג 320. אין נותנים ביצה ליד המיחם.

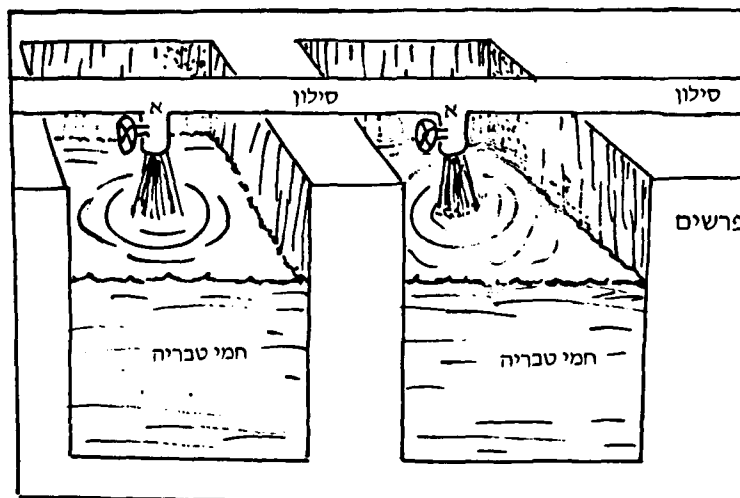
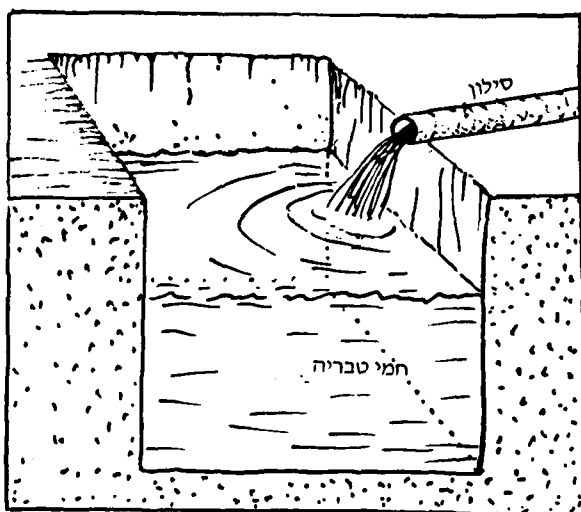

משנה ג

321. ולא יפקיענה בסודרין.

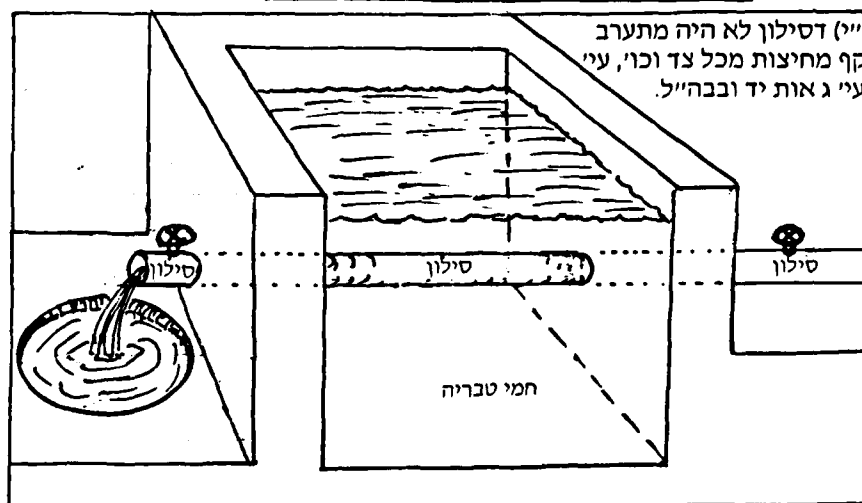
משנה ד

322. מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין כפרשיי, וז"ל הר"ן ד"ה גרסי, ומדברי רש"י ז"ל נראה שסילון זה של צונן היה נשפך כל השבת כולה לתוך האמה של חמין.

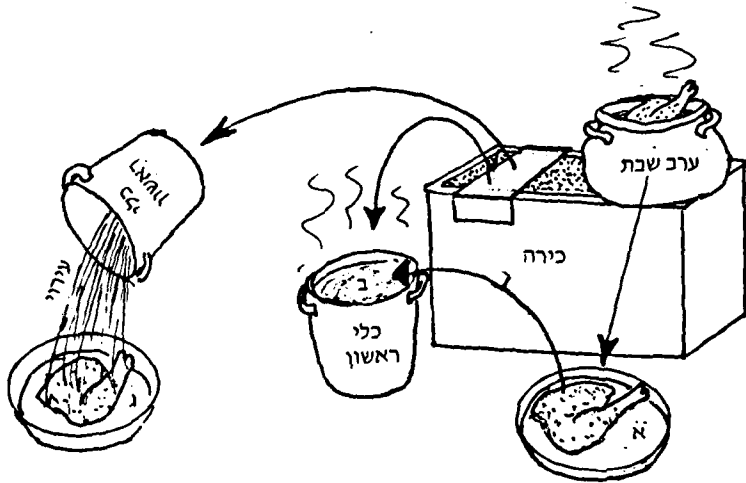

323. תוסי ד"ה מעשה, ואם היינו מפרשים דבסילון היו בו נקבים וכו'.

א. נקב

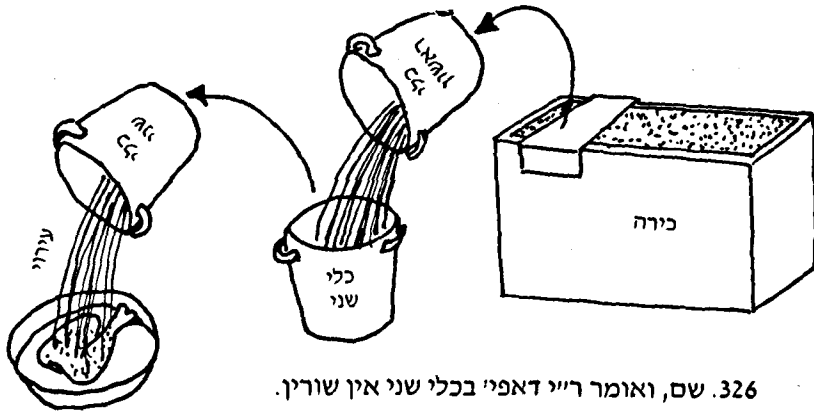

324. שם. ונראה לו (לר"י) דסילון לא היה מתערב מחמין כי היה מוקף מחיצות מכל צד וכו', ע"י משנ"ב סי' שכו סעי' ג אות יד ובבה"ל.

325. תוס' ד"ה כל, לפירוש רשב"א דמפרש דעירוי ככלי שני.

- א. בא בחמין מלפני השבת.
- ב. שורין אותו בחמין בשבת.
- ג. לא בא בחמין מלפני השבת מדיחין אותו בחמין בשבת.

326. שם, ואומר ר"י דאפי' בכלי שני אין שורין.

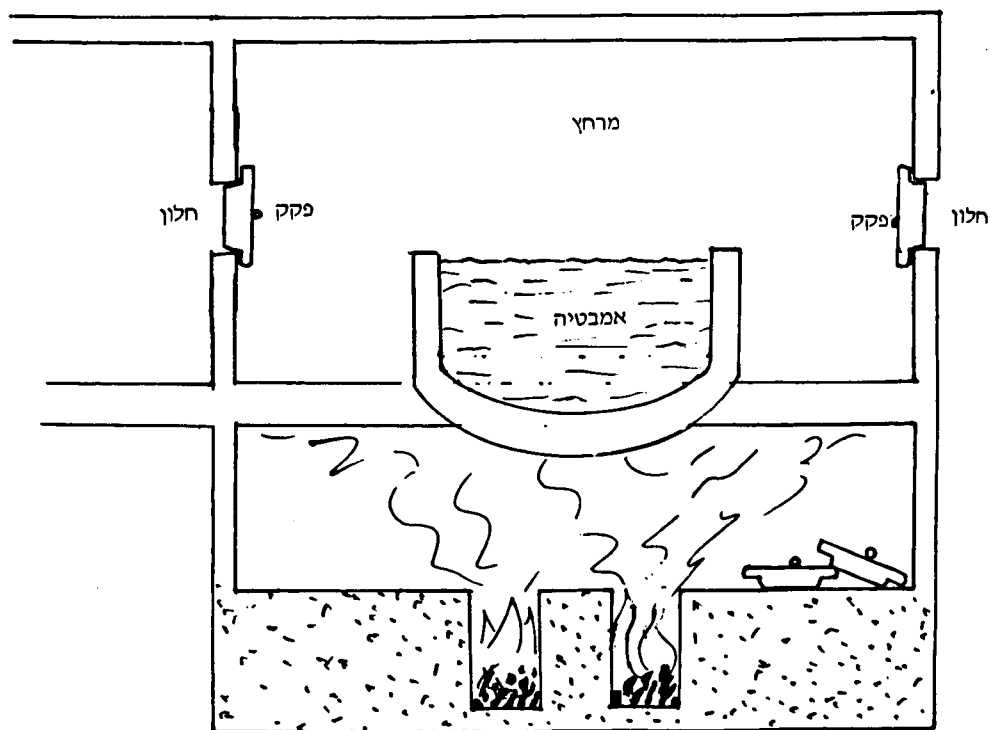

327. ר"ן (י"ח) ד"ה ומדאמר, דאסור להטמין קיתון של צונן באמבטי של חמי טבריה (א) אבל להניח על גביו בלא הטמנה מע"ש מותר (ב) ע"י משני"ב סי' רנ"ח אות ב' ובבה"ל ובטי"ז סי' ש"י אות י"ט.

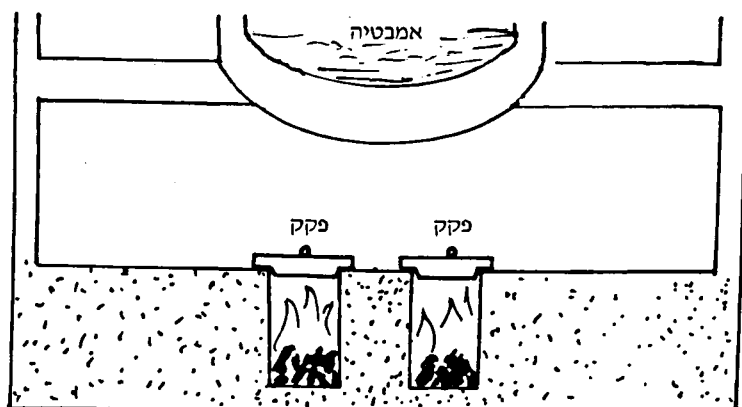

328. תוס' ד"ה הלכה, מגוד, יתד.

- א. מטלת פחותה מג' טפחים.
- ב. מגוד.

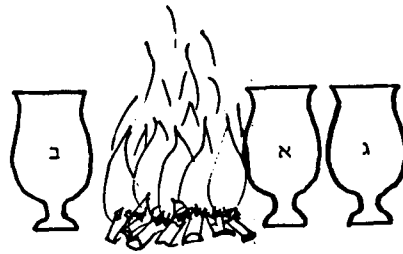
329. מרחץ שפקקו נקביו מע"ש.

330. רש"י ד"ה רוחץ, ל"א שפקקו נקביו אותן
נקבים שמרחץ מתחמם על ידיהן שאור
ניסקת מבחוץ מתחתיו.

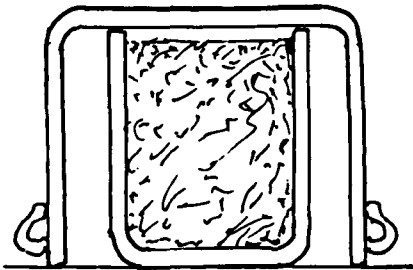
331. אלא שחמין שלו מחופין בנסרים.

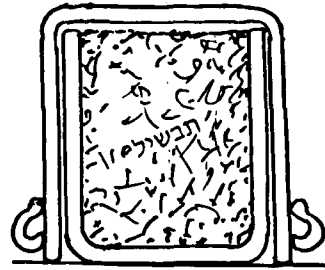
- א. כתב הר"ן שלרשיי יכול להניח קרוב למדורה ממש.
 עיי משנייב סיי שייח אות צ"ב, ובחזו"א סיי לז ס"ק י"ד.
 ב. מקום שיכול לבוא לכדי יד סולדת בו.
 ג. מקום שאין יכול לבוא לכדי יד סולדת בו.

332. מביא אדם קיתון מים ומניחו כנגד המדורה.

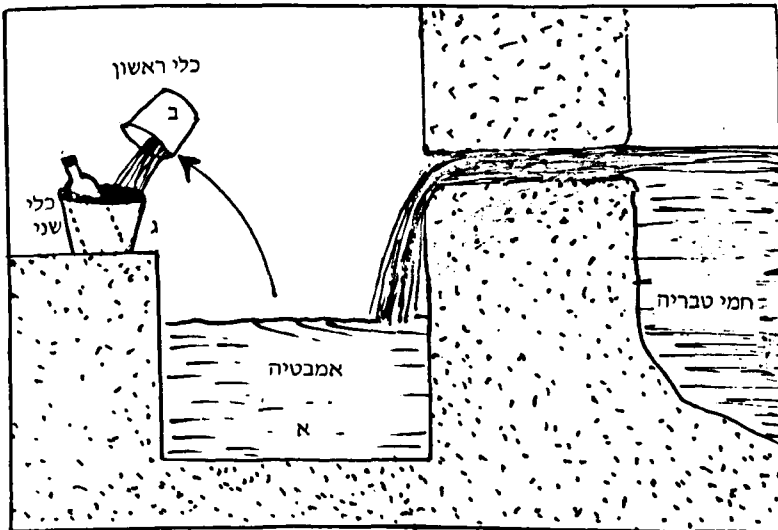
*ר"ן (יט) ד"ה תני, דאנח כוזא דמיא אפומא דקומקמא,
 בחידושי הר"ן כתב יש אומרים שעומד על האש וי"א
 שלא על האש.

334. שם, וכ"ש אם הכלי שהוא מניח עליו רחב.

333. שם, לשום כלי על התבשיל כדי לשמרו.

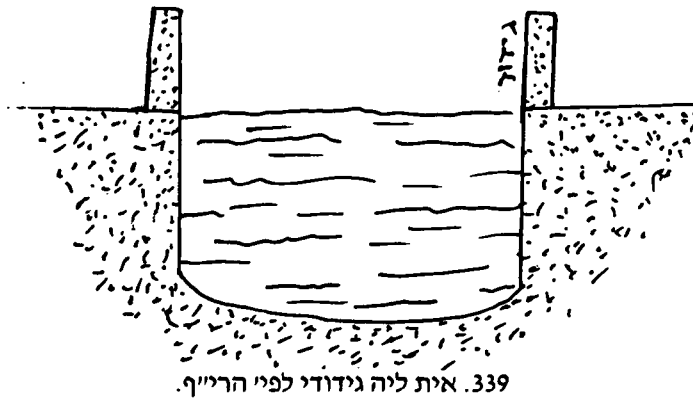
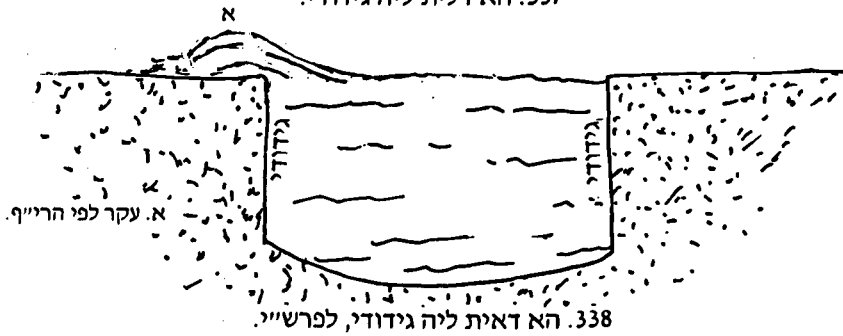
335. ובקשתי להניח לו פח של שמן באמבטי.

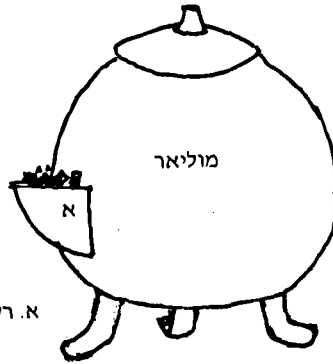
- א. רשיי ד"ה בכלי שני, דהך אמבטי שהחמין נמשכין לה מן
 המעין חשוב לה ככלי ראשון וכו' עיי תרומת הדשן תשוי קפ"א.
 ב. עיי משנייב סיי שייח אות פ"ז שכלי ששואב בו מכלי ראשון
 י"א שדינו ככלי ראשון.
 ג. כלי שני ובו השמן, עיי ט"ז שייח ס"ק י"ט שכתב שמקצתו
 מגולה דאלי"כ הוי ליה הטמנה, החזו"א סיי ל"ז ס"ק ל"ב כתב
 שאין הטמנה בתוך כלי.

*רשיי דייה כלי שני, האלפס והקדרהעייצ 346.

336. רשיי דייה ולא, חבית של שייטין.

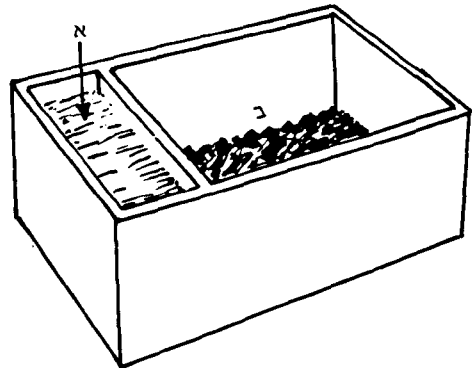

א. רש"י ד"ה שותין, בית קיבול קטן אצל דופנו

340. מוליאר.

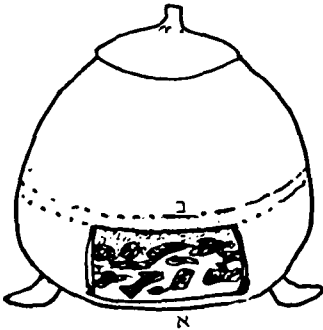
משנה ד

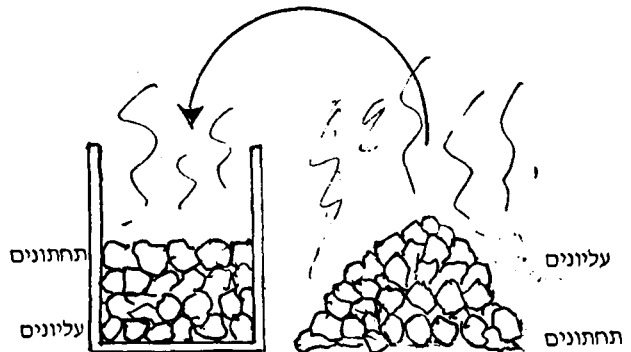
341. אנטיכי רבה אמר בי כירי.

א. רש"י ד"ה בי כירי, חלל יש בכירה וכו' והמים נתונים בחללה השני.

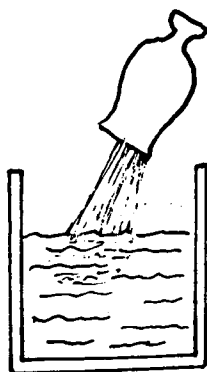
ב. שם, חלליה שהגחלים בו, ע"י רש"י.

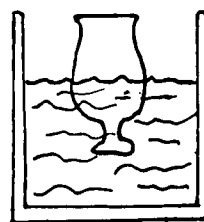
342. ר"נ בר יצחק אמר בי דודי, וברש"י.

343. תוסי' ד"ה מיחס, כגון שנתכוין לכבות העליונות והובערו התחתונות (גבי החותה גחלים, שממלא כלי מצבור של הגחלים).

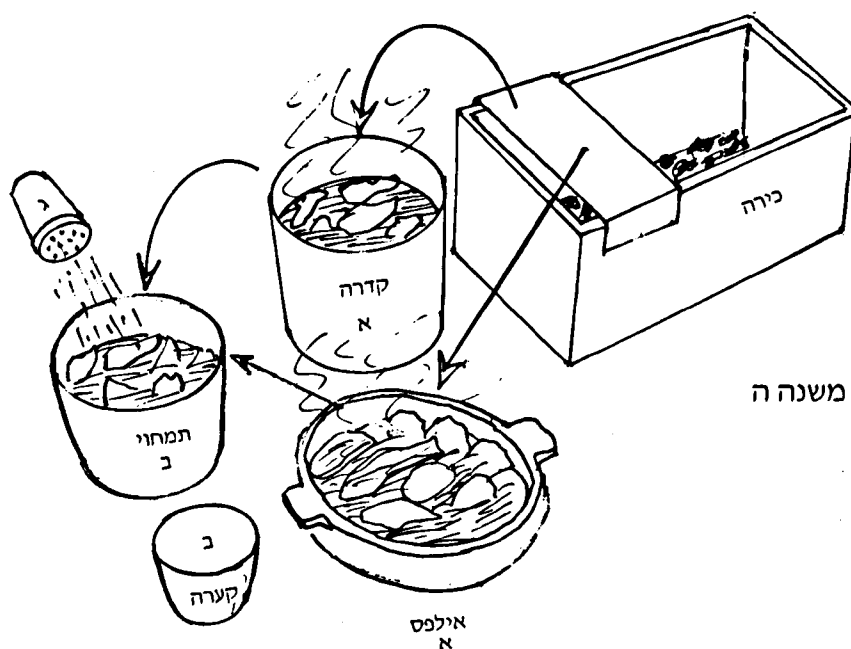

345. מערה אדם קיתון של מים לתוך ספל של מים.

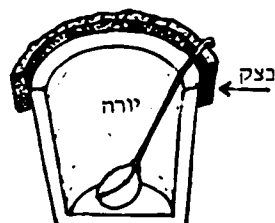
344. נותן אדם קיתון של מים לתוך ספל של מים.

* תוס' ד"ה אבל, עירוני ע"צ 325, 326.

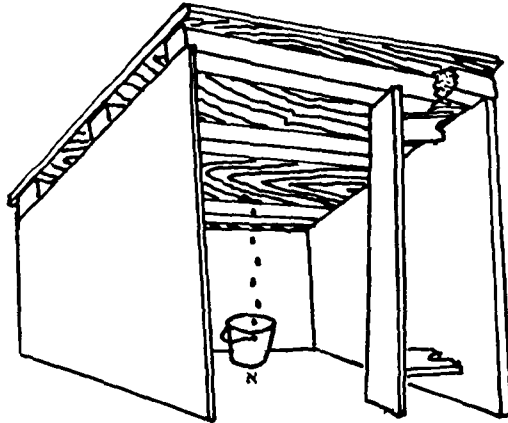
346. האילפס והקדרה שהעביר מרותחין וכו' אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי.

א. כלי ראשון.
ב. כלי שני.
ג. תבלין.

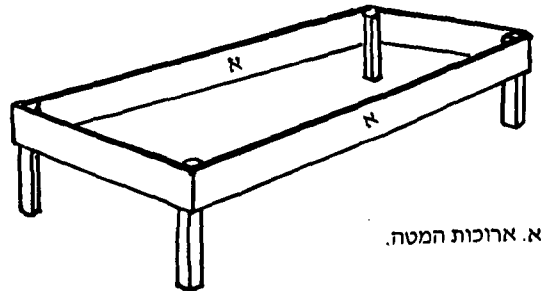

347. תוס' ד"ה אבל, אהדר ליה גדנפא.

*שם, דרש רבא נעוה ארתחיה, נעוה-גת ע"צ 186.

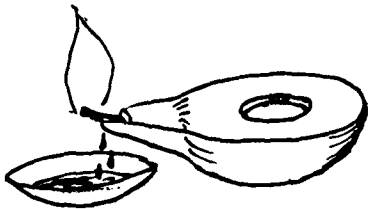

348. וכן קורה שנשברה סומכין אותה בספסל.

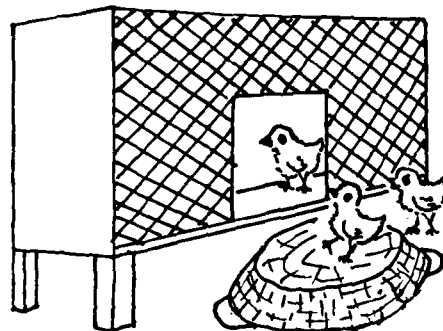
א. ארוכות המטה.

349. או בארוכות המטה.

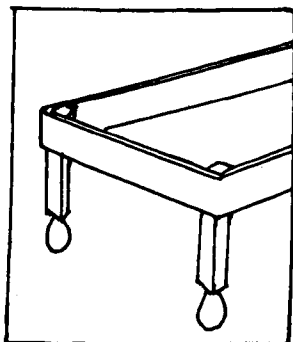

350. נותנים כלי תחת הנר.

*נותנין כלי תחת הדלק, ע"צ 348 אות א

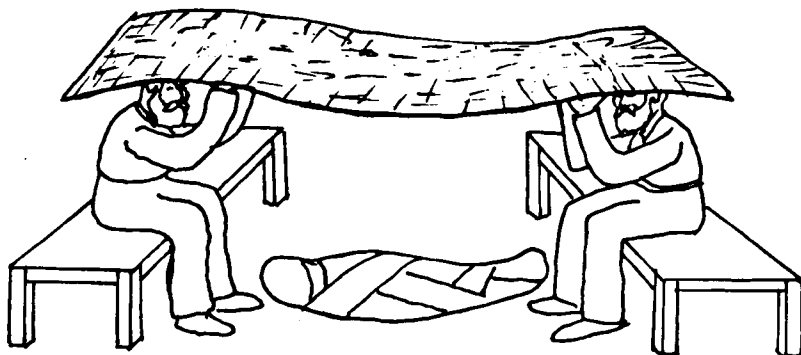
351. כופין את הסל לפני האפרוחין.

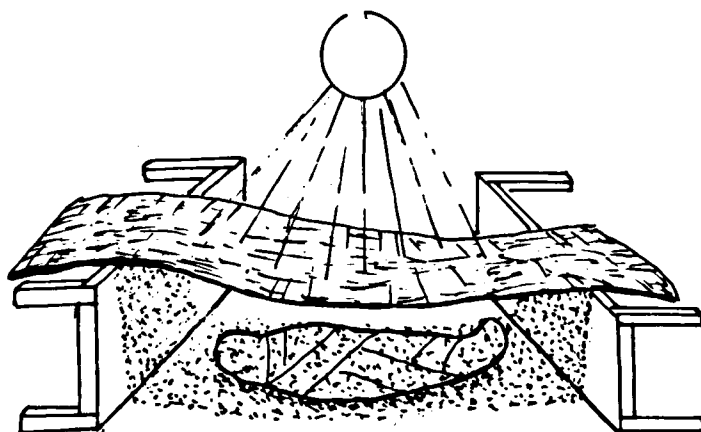
352. לא לכסות בו את הכלי.

353. ולסמוך בו כרעי המטה.

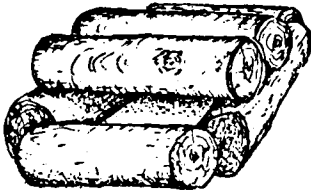
* לא נצרכה אלא לאותן שתי חלות ע"צ 199.

354. זה מביא מטה ויושב עליה וכו' חס להם
מלמעלה מביאים מחצלת ופורסין עליהן.

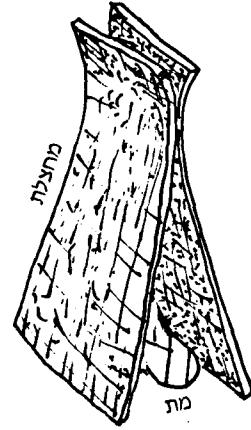

355. זה זוקף מטתו ונשמט והולך לו וכו'
ונמצאת מחיצה עשויה מאליה.

357. תוס' ד"ה ופורסין, מדורתא.

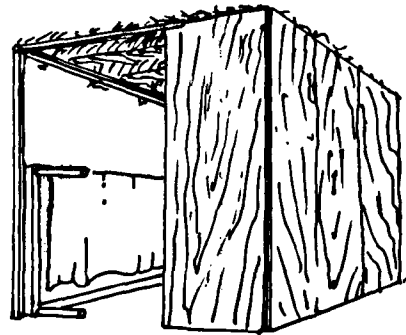
*שם, וכן ביעתא ע"צ 309 וכן קדירה ע"צ 310 וחביתא ע"צ 311 ופוריא ע"צ 312. זיל כרוך בודיא ושייר בה טפת, ע"צ 313.

356. ונמצאת עשויה מאליה שיטת הרמב"ם מובא בשו"ע סי' ש"יא סעי' ו'.

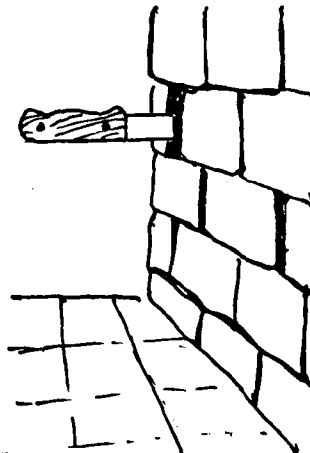
359. תוס' ד"ה דכ"ע, דתוחב בכוש או בכרכר.

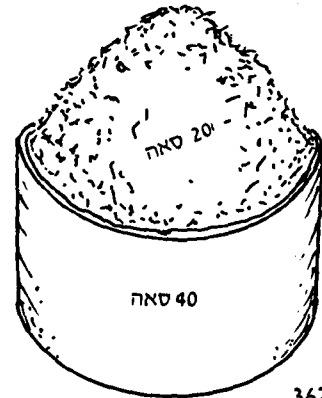
358. תוס' ד"ה זה, זוקף את המטה פורס עליה סדין וכו' והתם מוקי לה במחיצה רביעית.

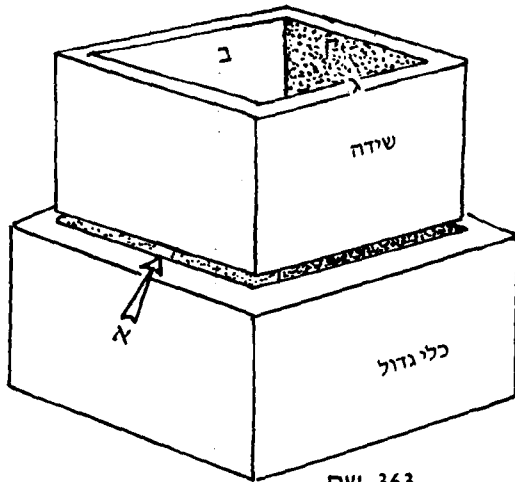
361. סליקוסתא.

360. האי סכינא דביני אורבי דצה ושלפה.

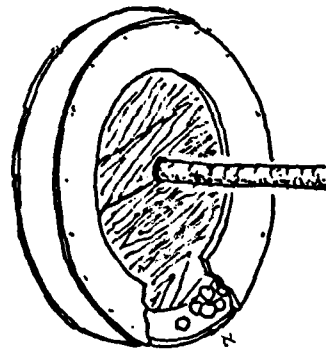
362. רש"י ד"ה ואינה נמדדת, דכלי עץ המחזיק מ' סאה בלח שהן כוריים ביבש (כור 30 סאה).

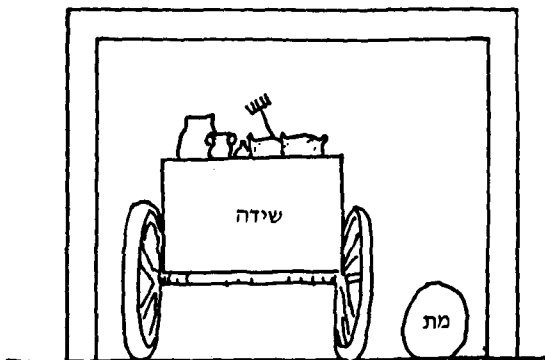
363. שם.

- א. ואם מחזיק אותו כלי מ' סאה.
- ב. אינה מחזיקת מ' סאה.
- ג. עוביה נמדד עמה.

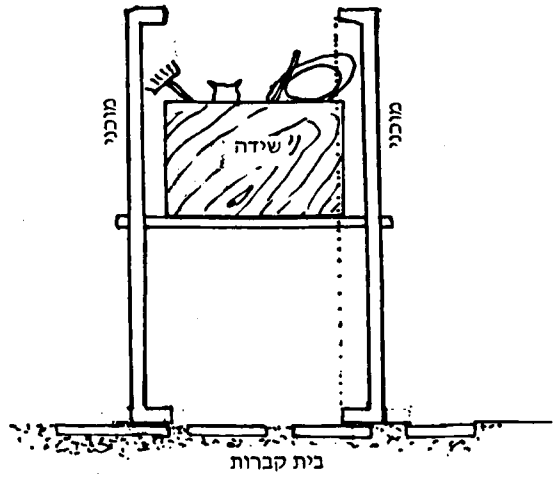
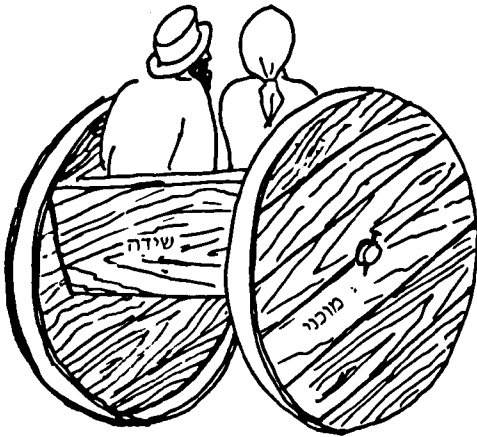
*רש"י ד"ה מוכני, כגון שדה והיא עגלה של עץ וכו', מוכני, אופן. ע"צ 365.

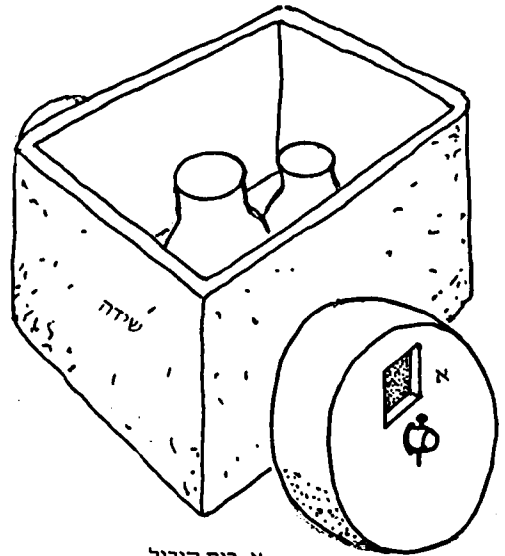
364. רש"י ד"ה אינו חיבור, דיש לה בית קיבול. א. בית קיבול

365. רש"י ד"ה ואינה מצלת, ולא שנכנסה לבית שהמת בו וכו' שהרי הגג מאהיל על הטהרות מלמעלה.

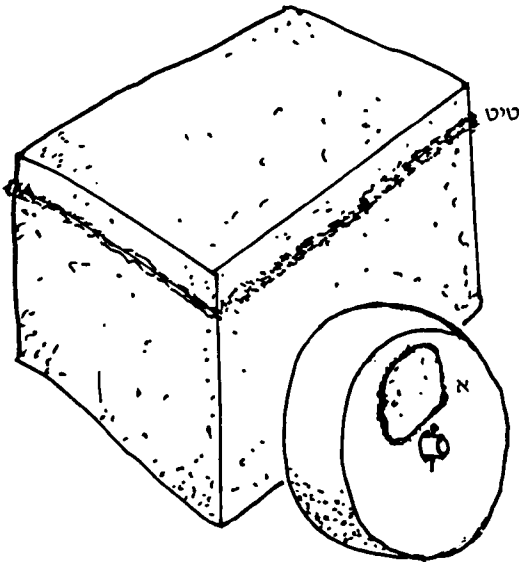

366. שם, שנכנסה לבית הקברות וכו' אם הוא גבוה
מדופני השירה וכלים בולטים, כפי' תוס' הרא"ש
ברשי"י.

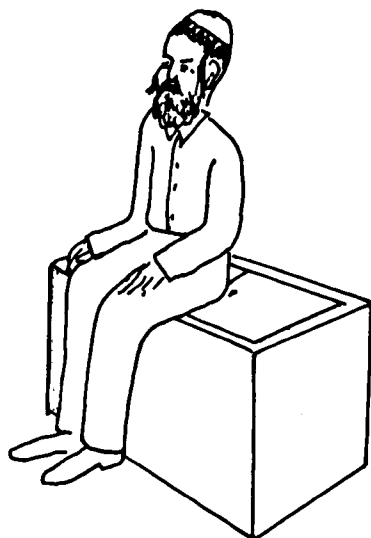
א. בית קיכול

367. שם, ורבותי דוחקין, בשל חרס.

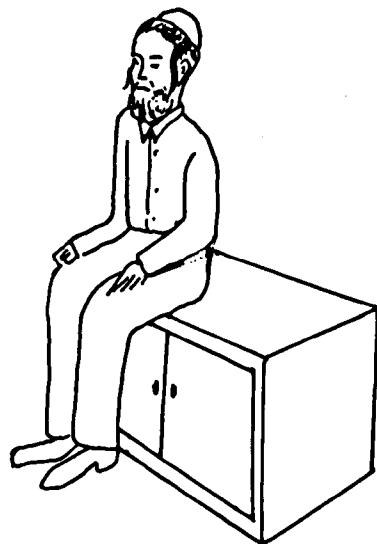

א. המוכני מוקף צמיד פתיל.

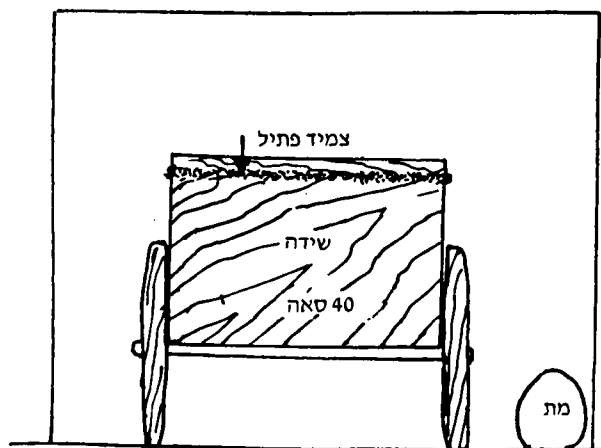
368. שם. המוקפת צמיד פתיל.

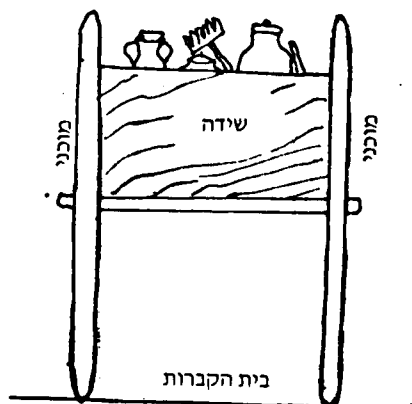
370. שם, מלמעלה וכו' שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו.

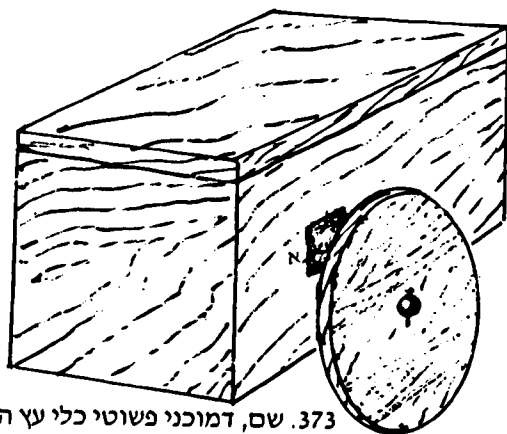
369. תוס' ד"ה מוכני, תיבה שפתחה מצדה.

372. שם, ומפרש ריב"א דקיימא השדה באהל המת.

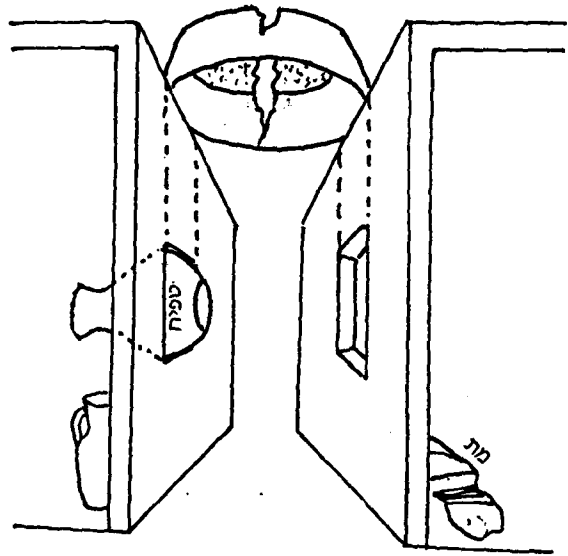

371. תוס' ד"ה ואין, פי' הקונטרס, והכלים מעל דופני השדה, ע"י מהרש"א.

373. שם, דמוכני פשוטי כלי עץ הוא ויש נקב בשדה בצדה וכו' והמוכני חופפת שם וממעטת אותו נקב.

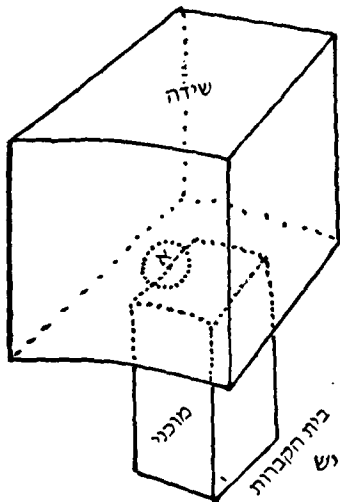
א. נקב טפח

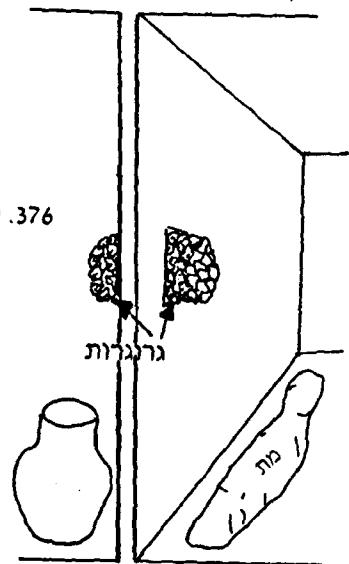
374. שם, שפקקו (שסתמו) את המאור (חלון) בטפח (פך של חרס).

375. שם, ההוא בי כנישתא וכו' דלו תיבותא ואותבוהו אבבא.

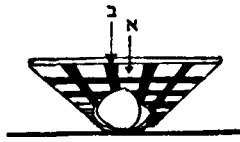

376. שם, ומיהו תבן וגרורות.

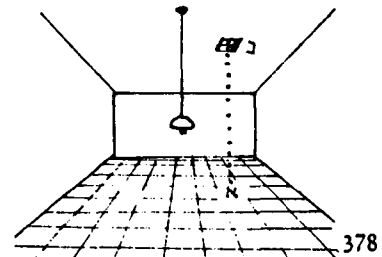

377. שם, בסיס שהשדה מונחת עליו ויש בשדה נקב תחתיה כנגד המוכני.

א. כנגד הנקב.
ב. שלא כנגד הנקב.

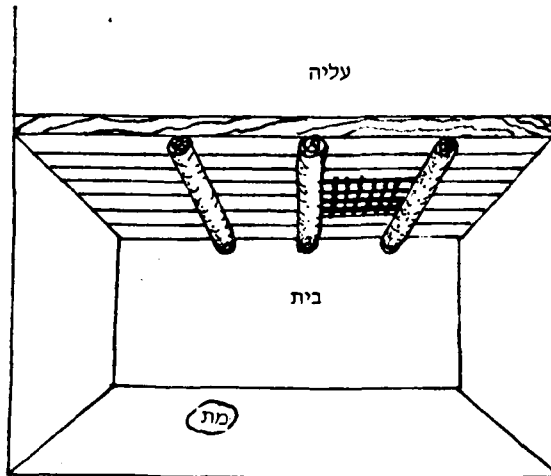

379. שם, חבילי המטה וכו' פירסן על גבי המת.

שם, ארובה בבית ואין בה פותח טפח.

א. טומאה כנגד ארובה.
ב. נקב פחות מטפח.

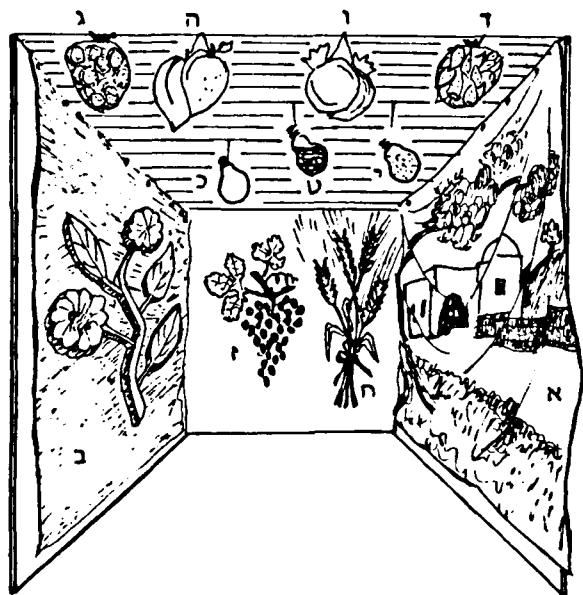
380. שם, דמפסיק בין בית לעליה.

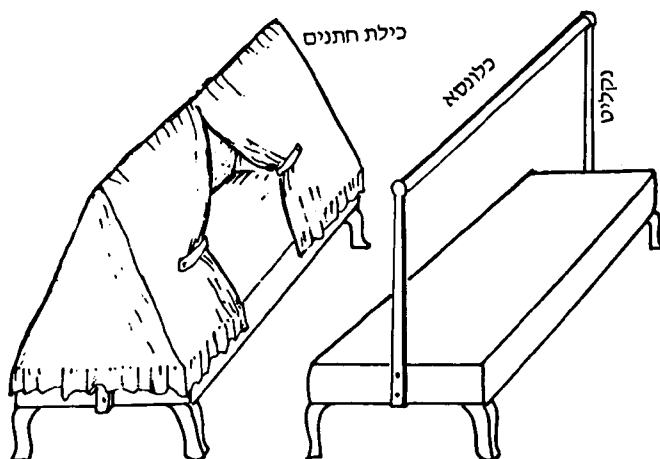
*תוס' ד"ה דהכי, ודכרכי דוזזי, ע"צ 202.

381.

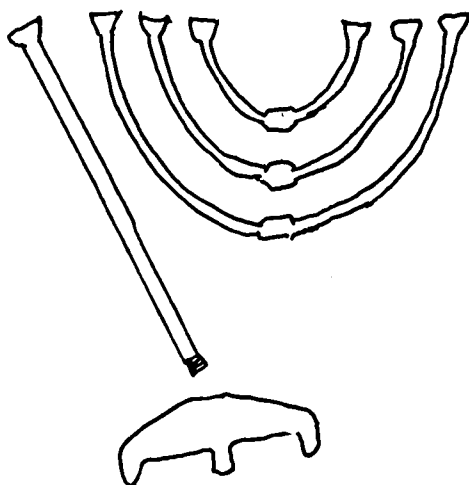
סיככה כהלכתה ועיטרה וכו'

- א. בקרמין.
- ב. סדינין המצוירין, שצורתן בולטת.
- ג. אגוזין.
- ד. שקדים.
- ה. אפרסקין.
- ו. רמונים.
- ז. פרכילי ענבים, אשכולות ענבים עם זמורה.
- ח. עטרות של שבולין.
- ט. יינות.
- י. שמנים.
- כ. סלתות.

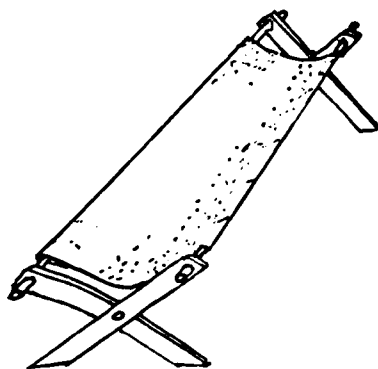

382. רשיי ד"ה מותר לנטותה, דסתם כילת חתנים אין לה גג טפח שנקליטין יוצאין לשני ראשי המטה וכו' ונותן כלונסא וכו' ומשליך האהל עליה והוא שופע לכאן ולכאן.

383. רשיי ד"ה בשל חוליות, שמא תפול ותתפרק.

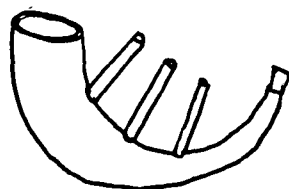
384. מטה של טרסיים.

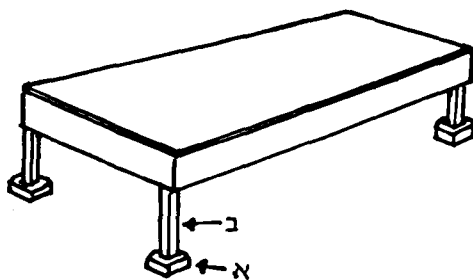
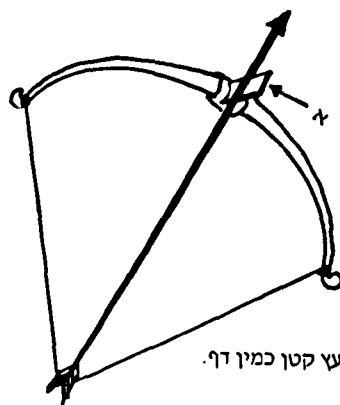
385. קנה של סיידין.

387. קרן פשוטה.

386. קרן עגולה.

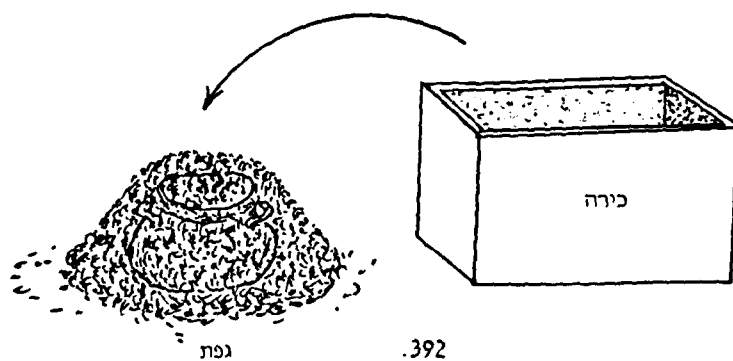
388. א. מלבנות המטה
ב. כרעות המטה390. תוסי' ד"ה מפני, ומה שרגילים לתת מים
בזכוכית ונותנים עליה שמן.

389. ולוחים של סקיבס.

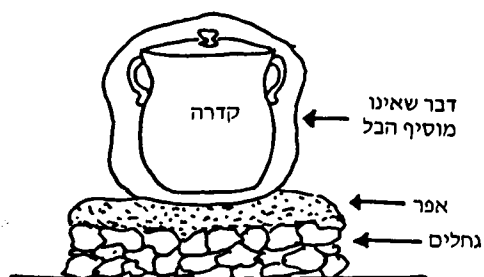
במה טומנין

391. במה טומנין, פרשיי הבא לסלק קדירה מעל גבי כירה ולטומנה בדבר אחר.

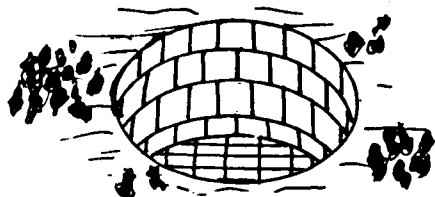
393. קופה שטמן בה אסור להניחה על גפת.

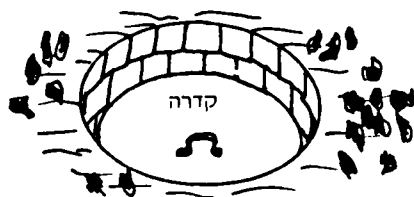
394. תוס' ד"ה דזיתים, יש לאסור להניח גחלים תחת הקדרה אפי' יתן עליהם אפר אין להטמין קדרה עליהם.

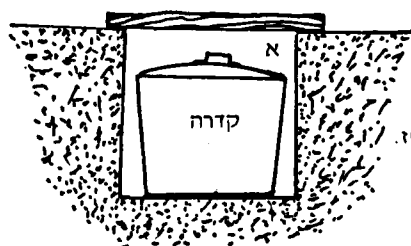
395. שם, מטמינין על כירות שלנו שקורין אשטר"א (כנלע"ד)

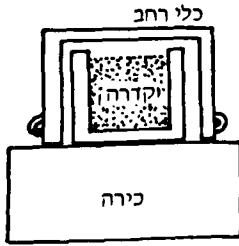
396. שם, יש שעושין חפירה גדולה ועושין בה בנין לבנים סביב וכו'.

397. שם, ומטמינין בה את הקדרה.

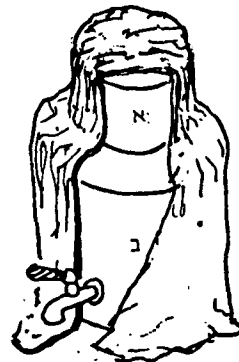
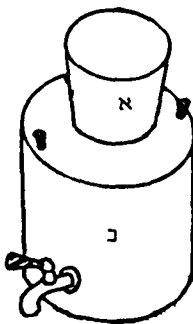
א. ע"י ב"י סוף סי' רנ"ז.

399. ר"ן (כ"ב) ד"ה ויש, היכא דמפסיקה ואירא. 400. ר"ן (כ"ב) ד"ה ולפי, או שמשים עליה אותו כלי רחב

401. ר"ן (כ"ב) ד"ה והרב.

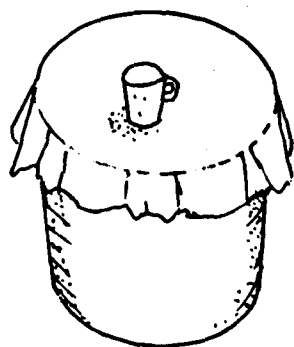
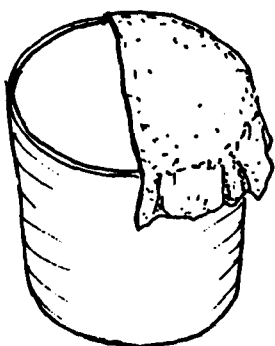

א. כוזא מלא צונן.
ב. קומקומא מיחם של חמין.

402. דאנח כוזא דמיא אפומא דקומקומא.
בחידושי הר"ן כתב יש אומרים שעומד על האש
וי"א שלא על האש.

*תוס' ד"ה מאי, אין נותנין ביצה בצד המיחם, ע"צ 320.

*שם, נותן אדם קיתון של מים כנגד המדורה, ע"צ 332.

403. דפרס דסתודר אפומיה דכובא ואנח נטלוה עילויה
 ע"י משני"ב סי' ש"כ סעי' טו ובמאירי.
 404. תוס' ד"ה מ"ש מפרונקא. האי פרונקא אפלגא דכובא.

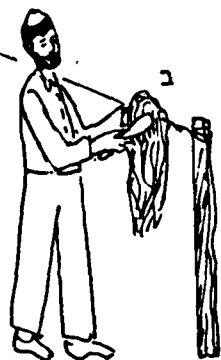

406. גיזי צמר.

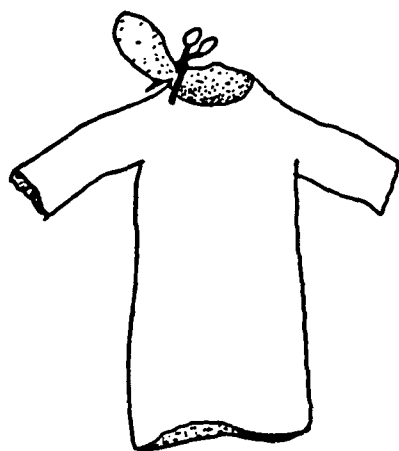

405. מוכין, כל דבר רך קרוי מוכין, וגרירת בגדים בלויים

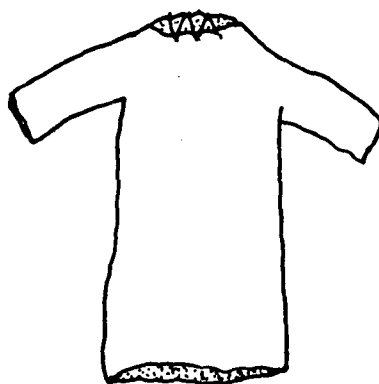
407. ובציפי צמר, פרש"י לאחר שנפצוה, וב"ב י"א. כתב
 רש"י לאחר ששרקו ונפצו במסרק.

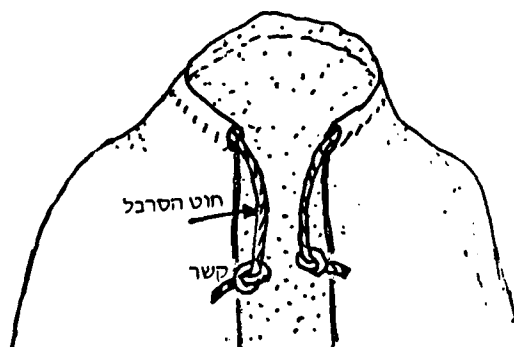
408. לשונות של ארגמן, וברש"י לאחר שצבעו (א)
 וסורקין אותו (ב) לשונות (ג).

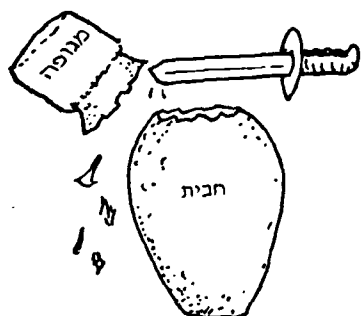
410. אבל לא פותחין.

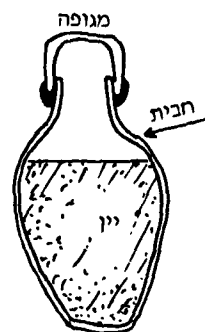
409. מתירין בית הצואר בשבת, פרש"י שדרך הכובסים לקושרן.

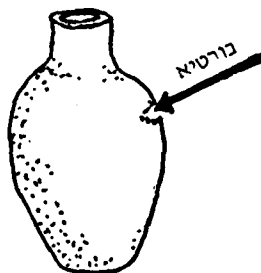
411. תוסי ד"ה האי.

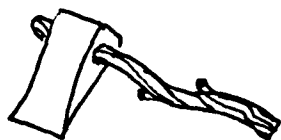
414. תוסי ד"ה וכי, שרי להתיז אפי' גוף החבית עם המגופה.

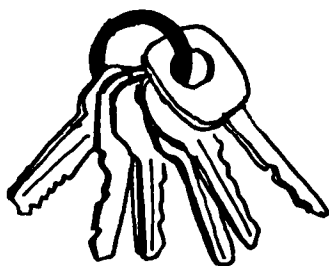
413. מגופת חבית.

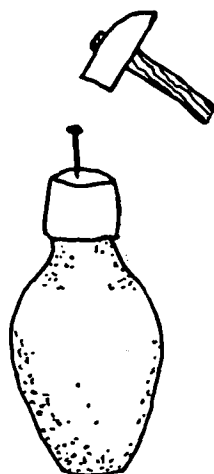
415. שם, למיברז חביתא בבורטיא.

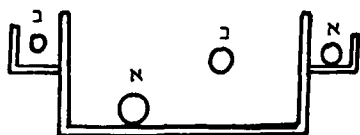
418. מקל שעשה יד לקורדוס.

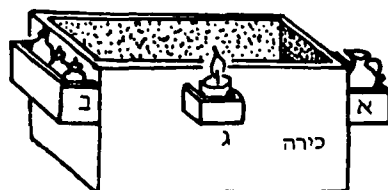
417. שלשלת של מפתחות.

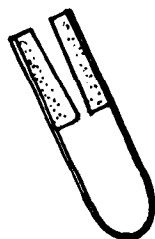
416. שם, לנקיבת מגופת חבית.

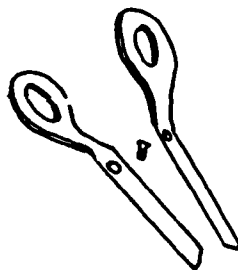
א. מטמאין במגע.
ב. ואין מטמאין באויר.

419. א. בית הפך
ב. בית התבלין
ג. בית הנר

421. תוסי' ד"ה אי, מספורת שאינה של פרקים.

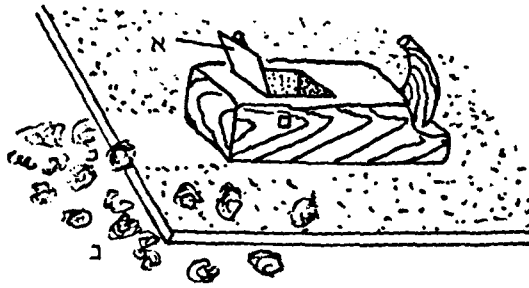

420. מספורת של פרקים.

*שם, השחור, מספריים קטנים או תער.

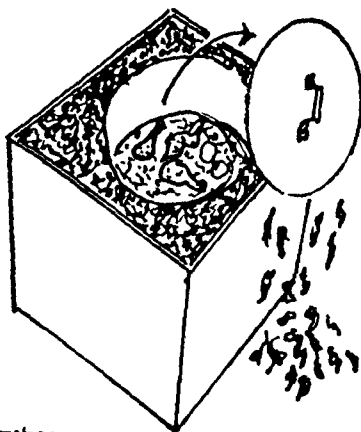
פירוש חי שבת דף מ"ח ע"ב מ"ט ע"א

א. איזמל (סכין) ברזל.
ב. נסורת של חרשים.

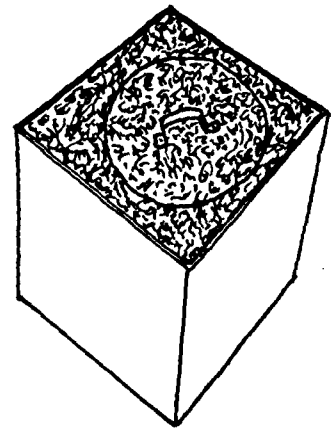
422. ואיזמל של רהיטני.

* תוס' ד"ה דבר, ממוכני ע"צ 366.

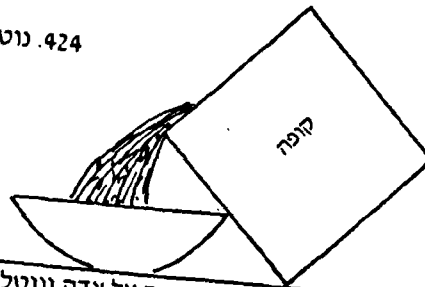

משנה ב'

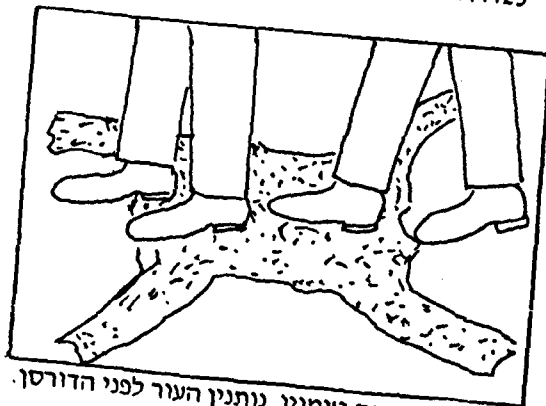
424. נוטל את הכיסוי והן נופלות.

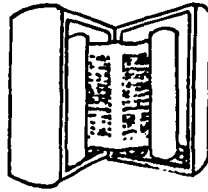
423. טומנין בגיזי צמר.

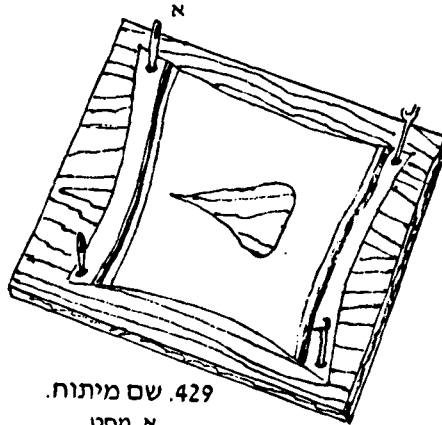
425. ראבי"ע אומר קופה מטה על צדה ונוטל.

426. תוס' ד"ה טומנין, נותנין העור לפני הדורסן.

427. תיק הספר עם הספר.

429. שם מיתוח.

א. מחט.

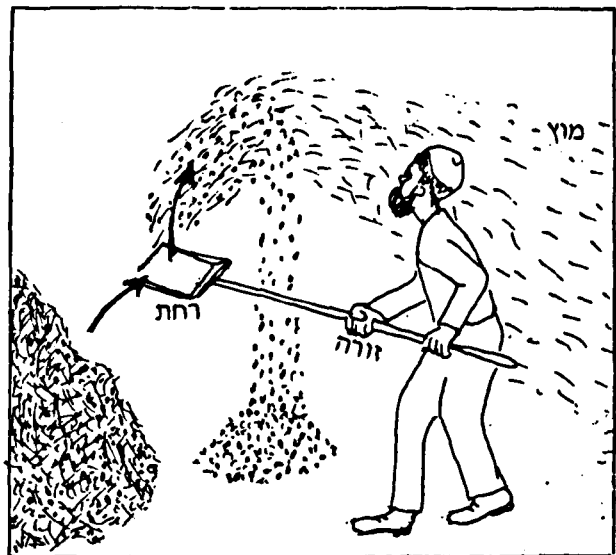

430. שם, בגלמי.

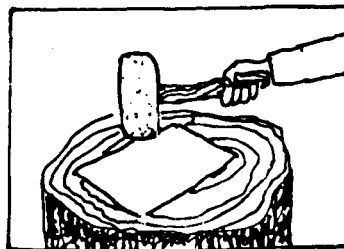
חורה

עיקצה

428. תוסי' ד"ה לא, מחט.

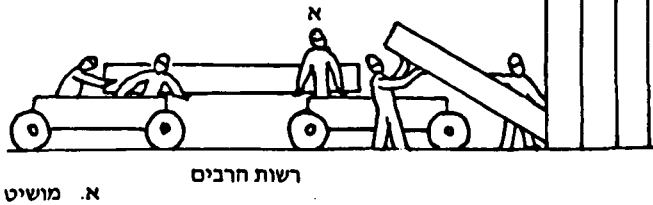

431. תוסי' ד"ה ארבעים, זורה.

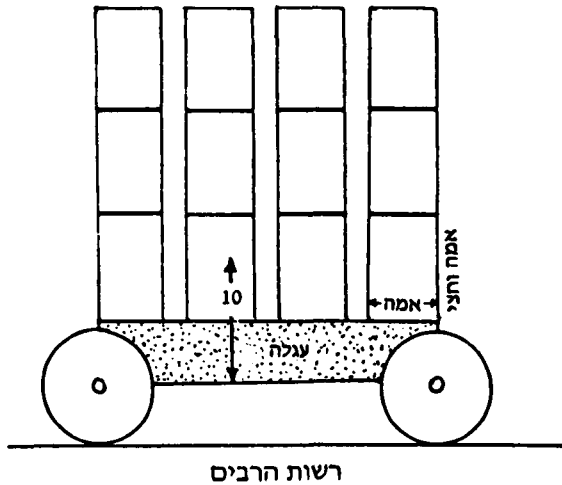

432. רש"י ד"ה משום, רידודי טסין. 433. שם, לציפוי הקרשים.

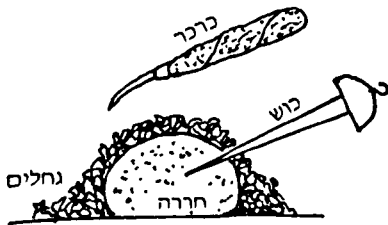
434. הם העלו את הקרשים מקרקע לעגלה
והם הוציאו מעגלה לעגלה.

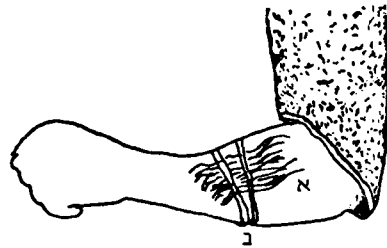
*תוס' ד"ה הם, נעץ קנה ברשות הרבים ובראשו טרסקל, ע"צ 35.

435. שם. כיון דעגלה גופה יש אורך בזקיפה עשרה ורוחב
ארבע (ע"י תוס' הרא"ש ותוס' ד"ה שתי בדף צט.).

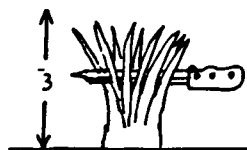

437. תוס' ד"ה הכל.

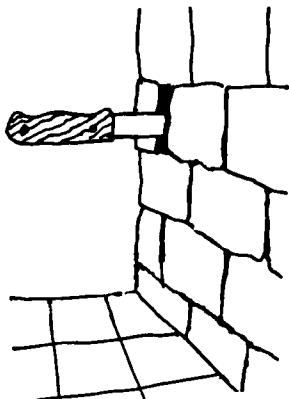

436. יוצאין בפקורין בזמן שצבען וכרכן במשיחה.

א. פקורין, או ציפא.
ב. משיחה.

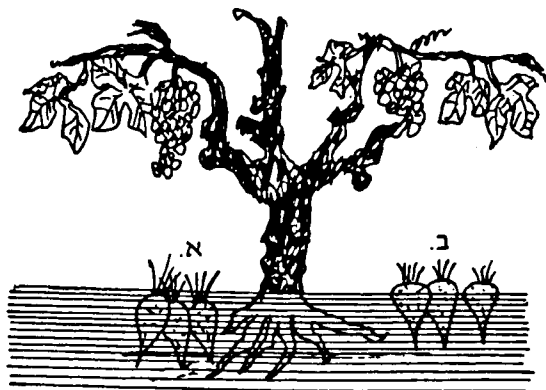
440. בגורדיתא דקני.

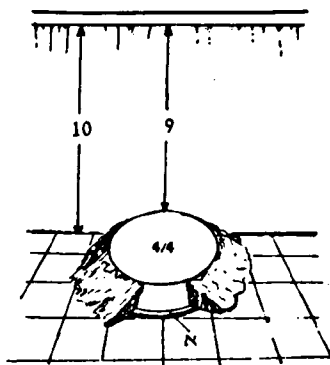
439. סכינא דביני אורבי

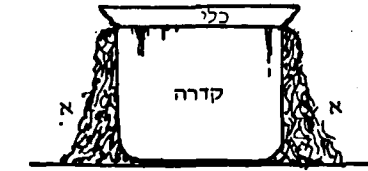
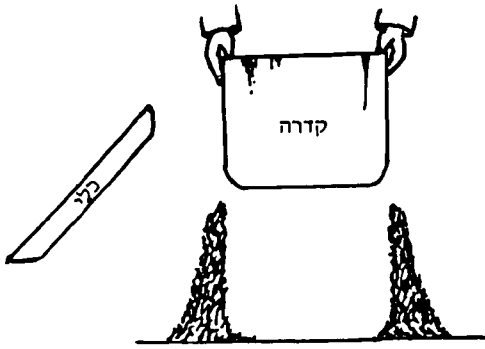
438. סליקוסתא.

441. א. הטומן לפת וצנונית תחת הגפן אם היו מקצת עליו מגולין.
 ב. תוס' ד"ה מקצת, ובערוך וכו' מקצתם מגולים.

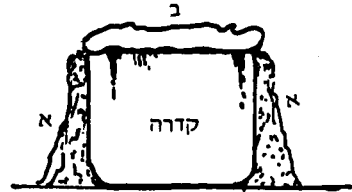

442. שם. כפה ספל ממעט, דאית ליה אוגנים וחבריה בארעא.
 א. אוגנים.

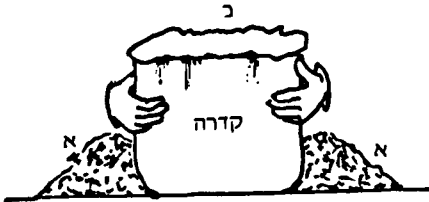

443. טמן וכיסה בדבר הניטל בשבת.
א. דבר הניטל.

444. נוטל ומחזיר, פרש"י מגלה את הקדרה ואוחזה.

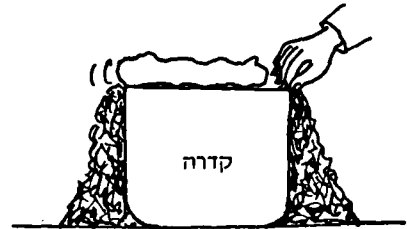

445. שטמן בדבר הניטל בשבת וכיסה
בדבר שאינו ניטל בשבת.

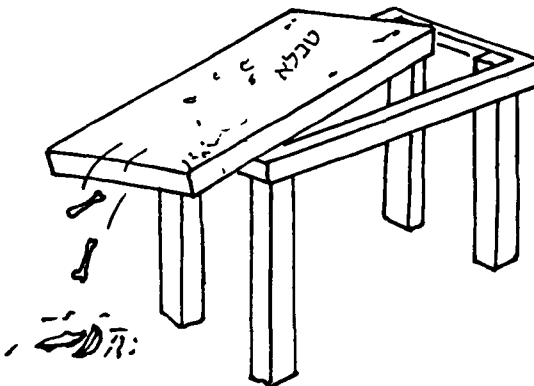

446. רש"י ד"ה הרי, וא"ת יפנה סביבותיה וכו'
ויאחזנה בדופניה.

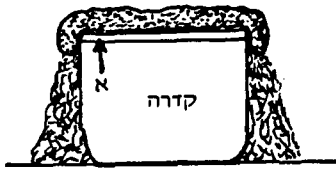
א. דבר הניטל
ב. דבר שאינו ניטל.

447. שם. והיכא דמגולה מקצתו אין זה טלטול שמצדדו
והכיסוי נופל מאליו.

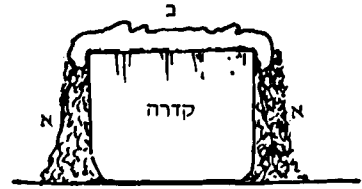

448. תוס' ד"ה או. מסלק את הטבלא ומנערה.

450. שם,

א. כתב המהר"ם ד"ה או שטמן.
צ"ל שבתחתית מונח ע"ג הקדרה איזה דף.

449. שם. בכיסוי כעין כלי וכו' שהקדרה בלועה בתוכה,
כפ"י המהרש"א.

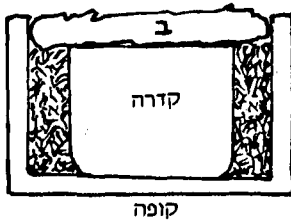
א. דבר הניטל
ב. דבר שאינו ניטל.

452. שם, א"א יגביהו קצת.

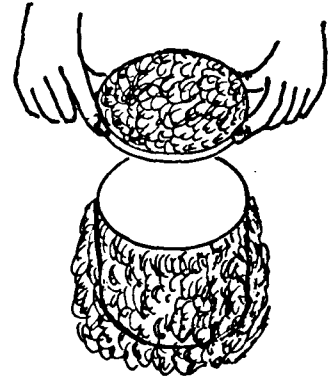
451. מהר"ם שם ולכן קתני אם היה
מגולה מקצתו נוטל ומחזיר.

א. דבר הניטל.
ב. דבר שאינו ניטל.

קופה

453. שם, שטמן הקדרה בקופה בדבר הניטל ולמעלה מן
הקדרה מילא כל הקופה בדבר שאינו ניטל.

454. מהרש"א ד"ה בא"ד ור"י מפרש,
יכול לאחוז בכיסוי מצדדיו לנערו.

א. בתוספתא פ"ד, יד. כתוב טומנין מיחם ע"ג מיחם
ומיחם ע"ג קדירה.
ב. בצק.

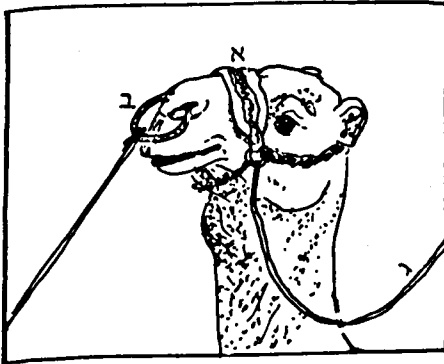
456. ומיחם על גבי קדרה וטח את פיה בבצק.

א. מה שלמטה הוא נקרא כסוי.
ב. ומה שלמעלה מקרי הטמנה.

455. ר"ן (כ"ג:) ד"ה וכן, מנהגו היה שהיו מכסין תחלה
ואח"כ מטמינין.

משנה א'

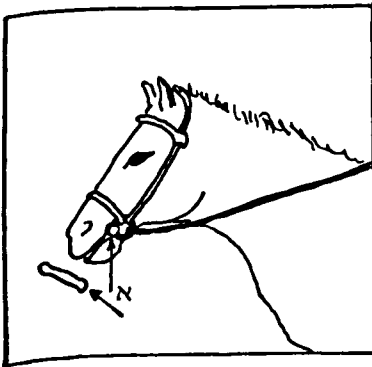
457. יוצא הגמל באפסר ונאקה בחתם.

א, אפסר.

ב, חתם, זממא דפרזלא.

ג, חבל האפסר.

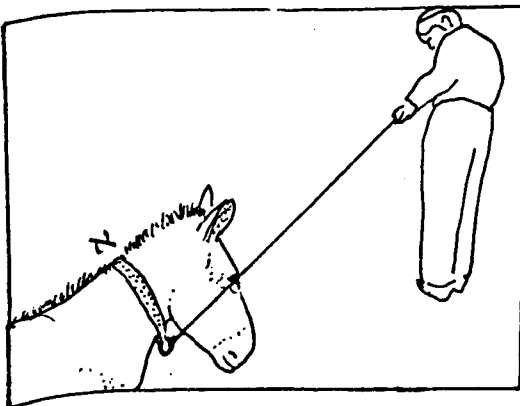
משנה א'

458. בפרומביא, רסן.

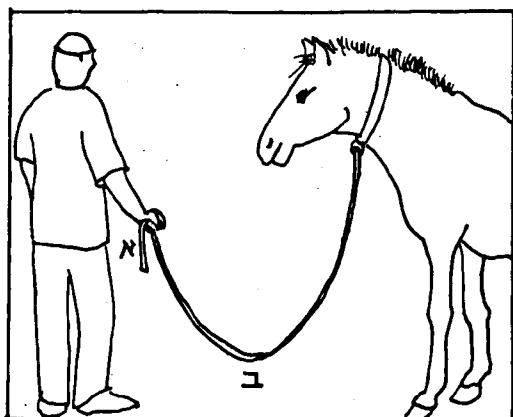
א, פגי דפרזלא.

משנה א'

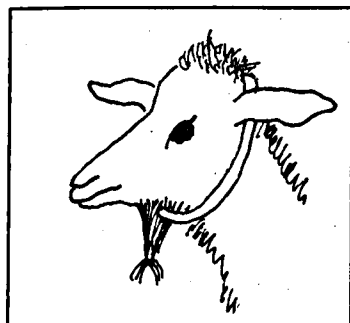
459. וסוס בשיר, וברש"י.

א, שיר

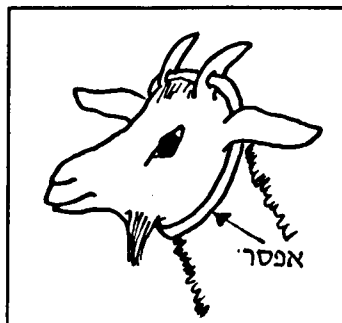

460. תוספות ד"ה אמר.

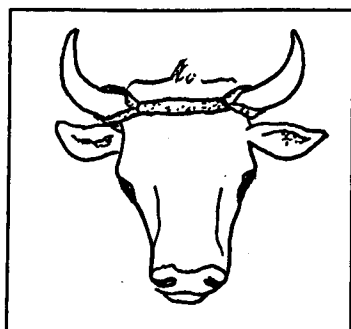
א. המנהיג סוס ברה"ר יזהר
שלא יוציא ראש החבל מתחת
ידו טפח.
ב. ומה שבין ידו לסוס יגביה מן
הקרקע טפח.

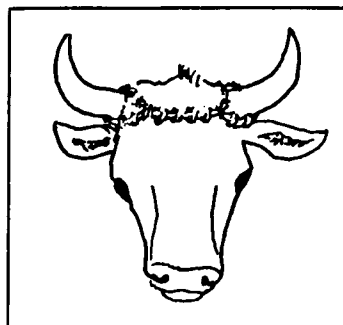
462. תחב לה בזקנה.

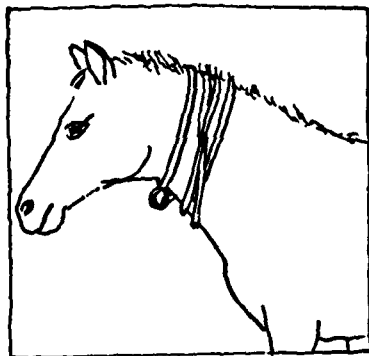
461. עז שחקק לה בין קרניה
יוצאה באפסר.

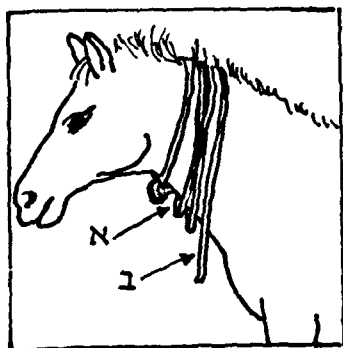
464. ולא ברצועה שבין קרניה.
לשמר.

463. ולא ברצועה שבין קרניה.
לנוי.

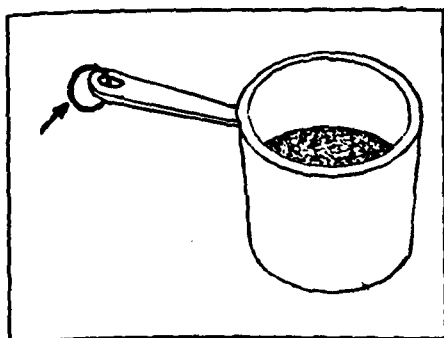
465. או יוצאים כרוכים.
פירש רש"י הרצועה סביב צוארן.

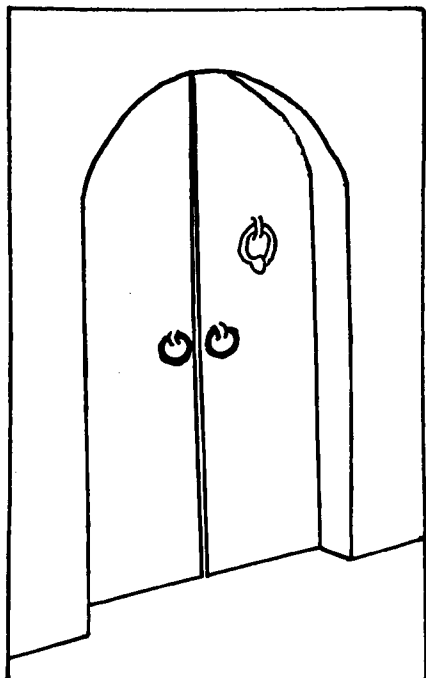
466. כרוכין לימשך.
א. פירש רש"י שיכול להכניס
ידו בין הכרך לצואר.
ב. שם, יניח מעט מן החבל.

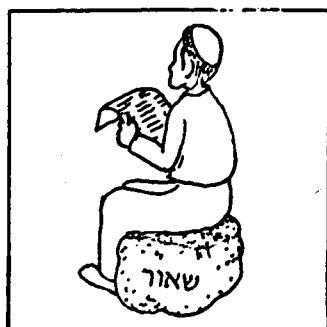
467. תוסי' ד"ה במתניתא,
דוקא שיש חבל תלוי באפסר.
א. שיש חבל בין אפסר לצואר.
ב. חבל.

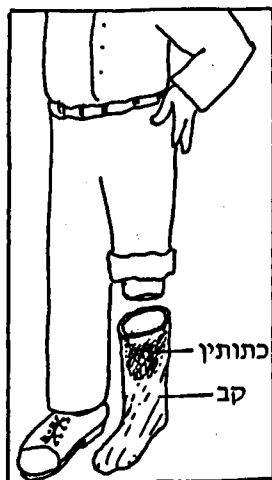
468. טבעת כלים.

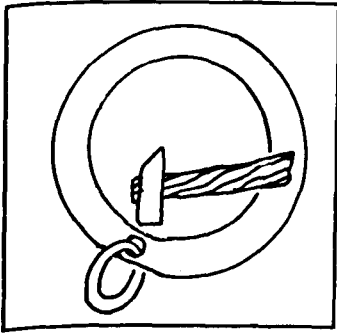
469. ושאר כל הטבעות.
פרש"י כגון העשיות לדלת.

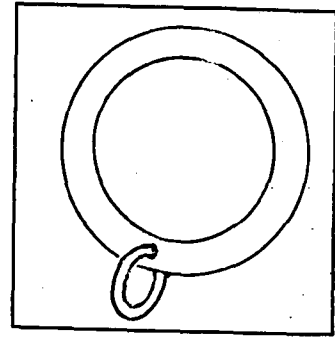
470. תוס' ד"ה בבאין, וכופת
שאור שיחדו לשיבה.

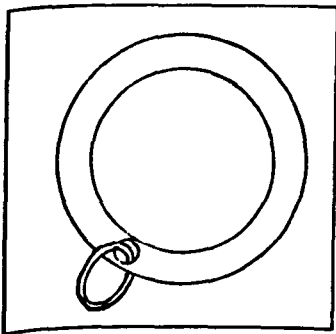
471. תוס' ד"ה וטובל,
וקיטע יוצא בקב שלו, ואם
יש בו בית קיבול כתותין.

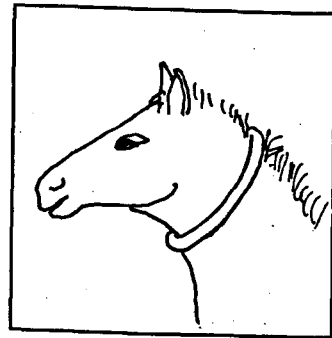
473. בשריתכן, פרש"י הכה
בפטיש.

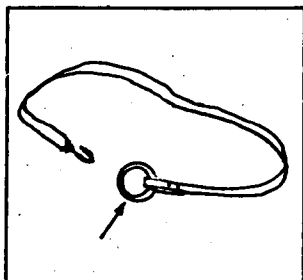
472. רש"י ד"ה והאיכא
חציצה, שטבעת הקבועה
בו קבוע בו בחוזק.

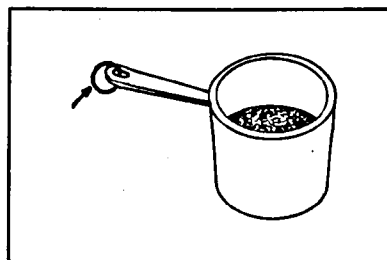
475. במחוללן, פרש"י
מתחלה נעשו חלולין
רחבים וכו'.

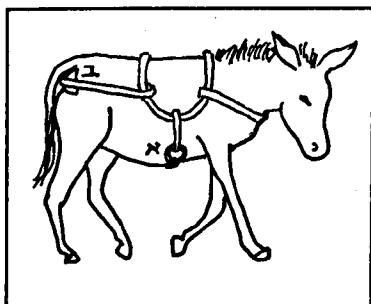
474. תוס' ד"ה והא, שהוא
דבוק בצואר הבהמה.

477. טבעת שהתקינה
לחגור בו מתניו.

476. טבעת כלים

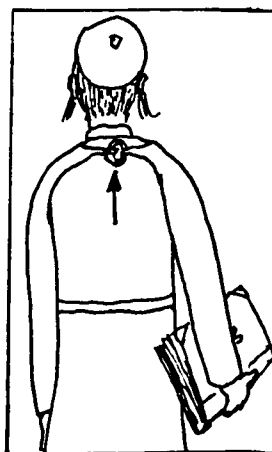

478. רש"י ד"ה שהתקינה. כמין בוקלא
שעושין לסרגין של סוסים.

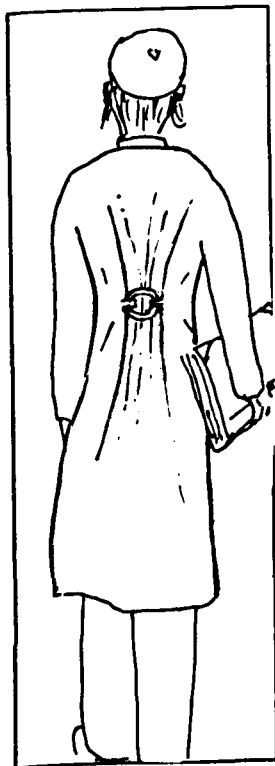
א. בוקלא, אבזם.
ב. כר מלא מוכין שנותנין לו תחת זנבו.

480. בתי זרועותיו.

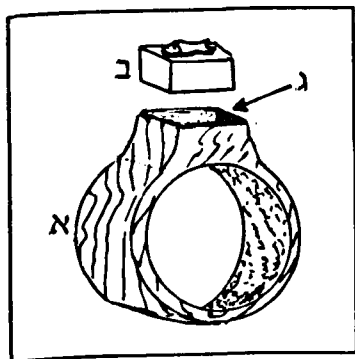

479. ולקשר בו בין כתפיו.
פרש"י בתי זרועותיו.

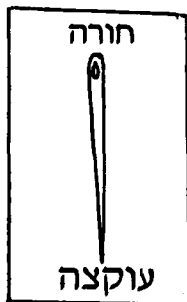

481. תוס' ד"ה טבעת,
כנגד מתניו בטבעת.

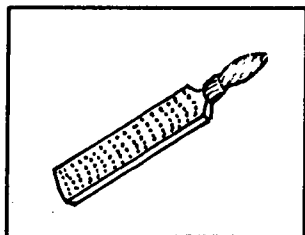
* שם, כעין שפירש הקונטרס עיין ציור 479.

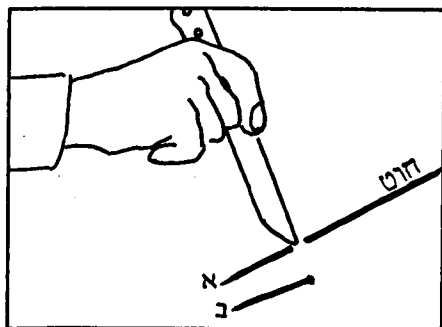
482. א. טבעת של אלמוג.
ב. חותמה של מתכת.
ג. תוס' ד"ה היא, והא
יש לה בית קיבול.

483. מחט.

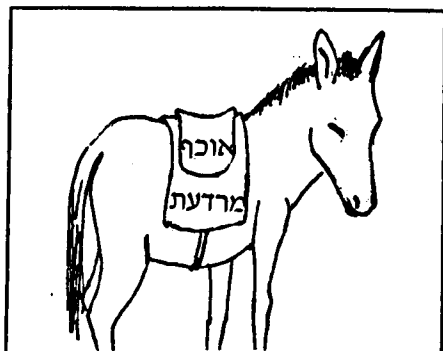
484. בשיפא,
פרש"י שופינא
שקורין לימ"א
[פצירה].

485. בגלמי.

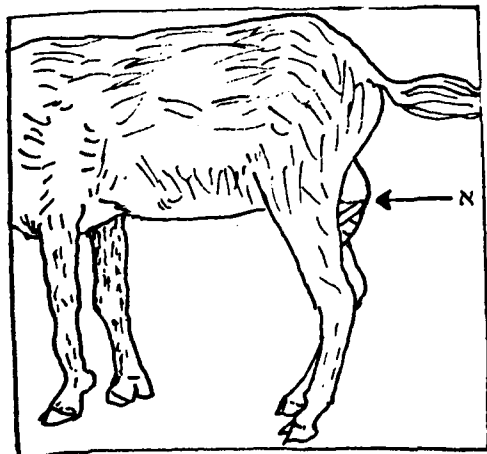
א. פירש רש"י שנקצצה מן החוט.
ב. שם, מחט שנגמרה מלאכתה כגון
אושפינגל"א.

משנה ב'.

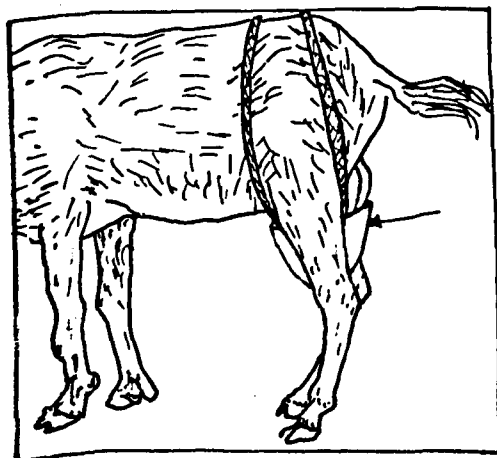
486. חמור יוצא במרדעת
בזמן שהיא קשורה.

משנה ב'.

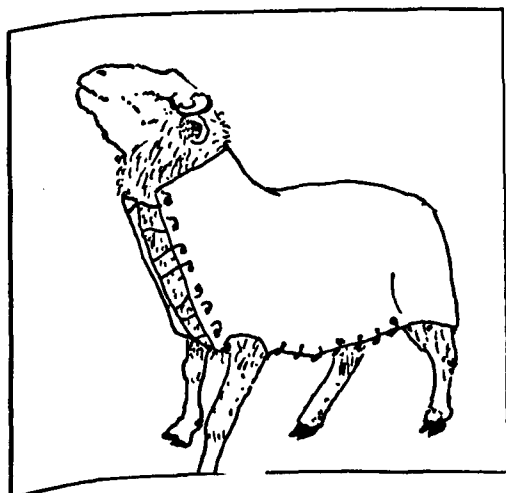
487. העזים יוצאות צרורות.
פרש"י ד"ה צרורות, דדיהן צרורות
פעמים ליבש שמהדקן.
[ראה שו"ע סי' שה סעיף ו]

משנה ב'.

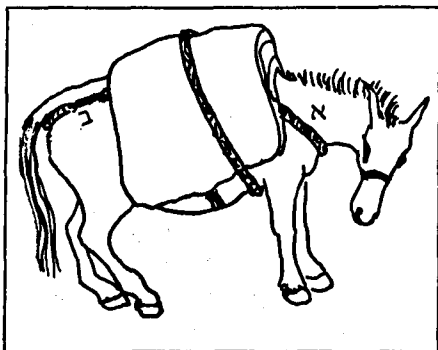
488. רש"י שם, וקושרין להם כיס
בדדיהם [שלא יצא חלב מדדיהן].

משנה ב'.

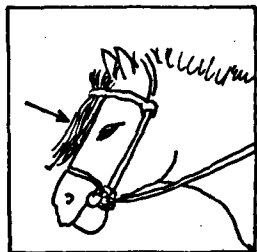

489. הרחלין הכבונות, פירש"י
שהוא שמירת צמרן שלא יטנף.

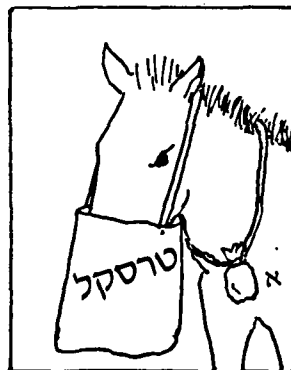
*רבי יהודה אומר עזים יוצאות צרורות
ליבש, עיין ציור 487.
*אבל לא לחלב עיין ציור 488.
*אוכף עיין ציור 486.

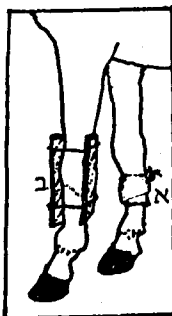
490. ובלבד שלא יקשור מסריכן.
א. מסריכן.
ב. רצועה תחת זנבו.

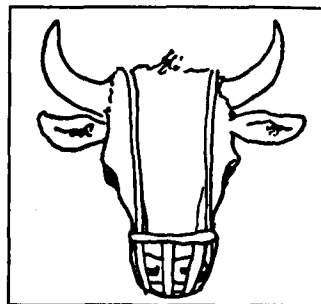
492. זהרורית שבין עיניו.
[וכן בזנב שועל]

491. תולין טרסקל לבהמה.
א. קמיע.

494. א. אגד שעל גבי המכה
ב. ובקשישין שעל גבי השבר.

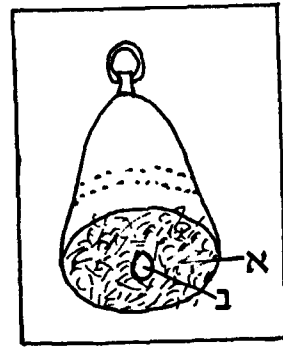

493. פרה בחסום שבפיה.

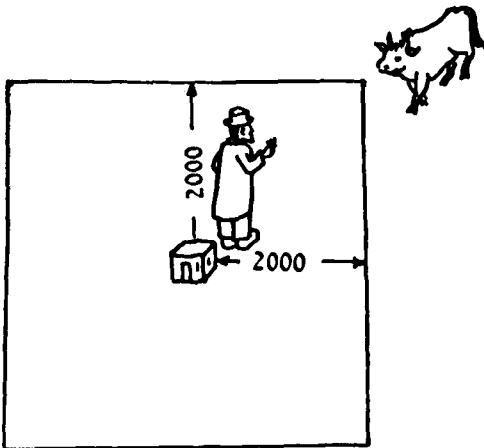
*ולא עזים בכיס שבדדיהן, וברש"י לקבל חלב הנוטף
א"נ שלא ישרטו דדיהן על הקוצים עיין ציור 500.
*ולא סייחים בטרסקלין שבפיהם עיין ציור 491.
*ולא בקמיע עיין ציור 491.

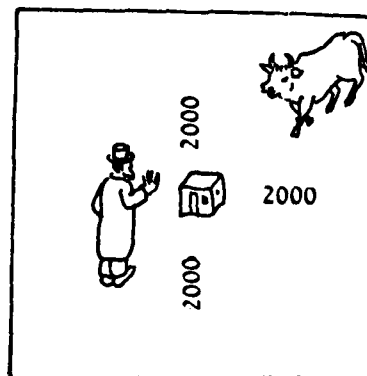
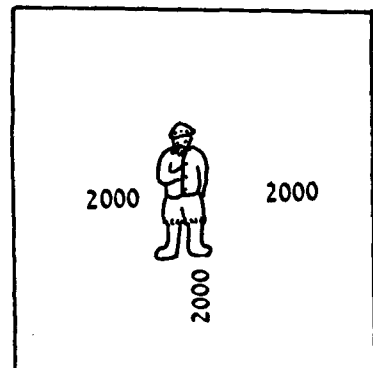
496. תוסי' ד"ה מהו, קרצוף.

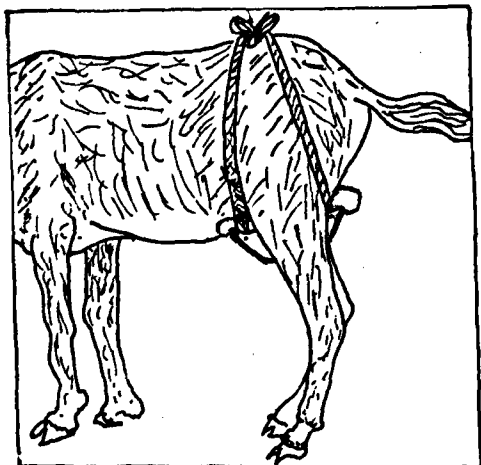
495. ופוקקים כה זוג בצוארה.
א. ופוקק בצמר או במוכין.
ב. עינבל.

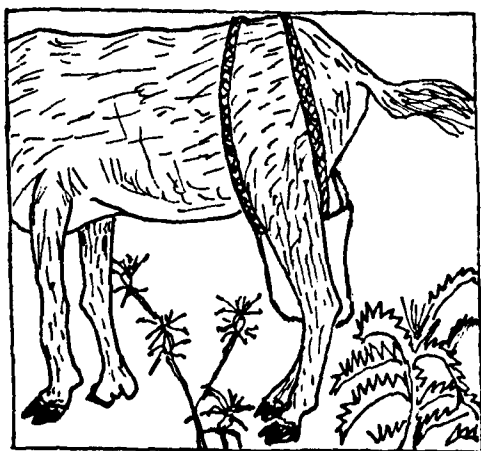
497. היתה עומדת חוץ לתחום
קורא לה והיא בה.

498. שהיה תחום שלה מובלע
בתוך תחום שלו. עיין רש"ש.

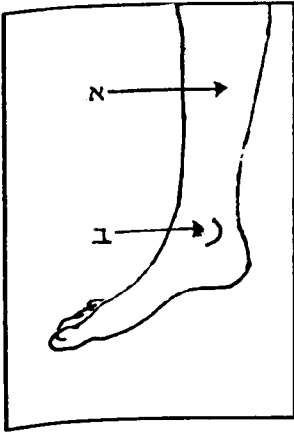

499. הא והא רבי יהודה, כאן ליבש.
פירש"י מיהדק שפיר (עיין משנה
ברורה שה, כג).

500. ליחלב, פרש"י הוי משוי שטוענת
החלב בכיס.

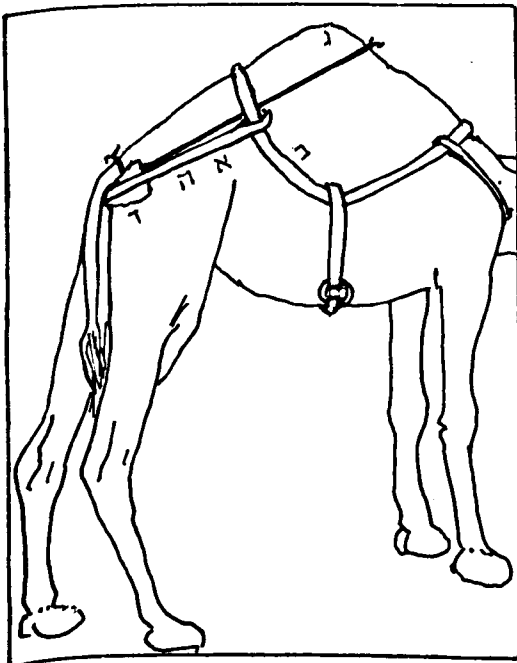
*תוס' ד"ה כאן. ופירש ה"ר פור"ת ליחלב,
לשמור החלב בדדיהן שלא יזוב לארץ ע"צ 488.

502. א. שוק.
ב. כבלא, ביאר רש"י
קויל"א, קרסול מקום
חבור ברגל והשוק.

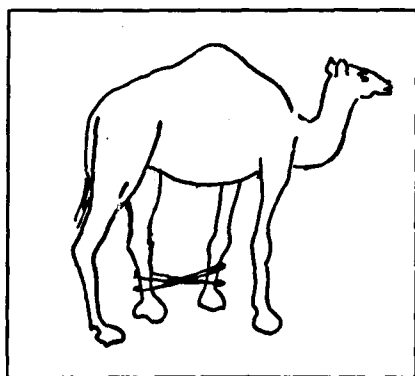
501. רש"י ד"ה חומטון, מלחה ומתבקעת.
ובד"ה דמשתרגא בה כרעא, פירש"י
טובעת בה הרגל.

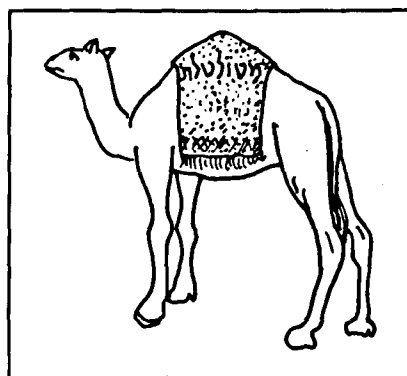
משנה ג'

503. מטולטלת.

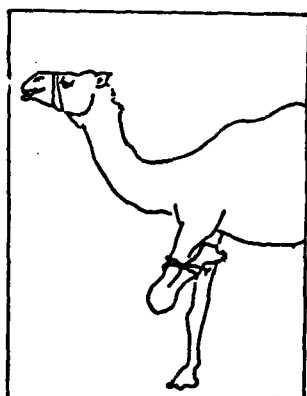
א. רש"י ד"ה מטולטלת, י"מ פושלא שתחת זנבו.
ב. סרגא.
ג. חוטרטו, חלדרוב"א, דבשת.
ד. רש"י ד"ה בשלייתה. ולי"נ מטולטלת כר קטן
מלא מוכין נותנין לו תחת זנבו וקשורה בזנבו
ובחטרטו.
ה. רש"י שם, שלא תשחית הרצועה.

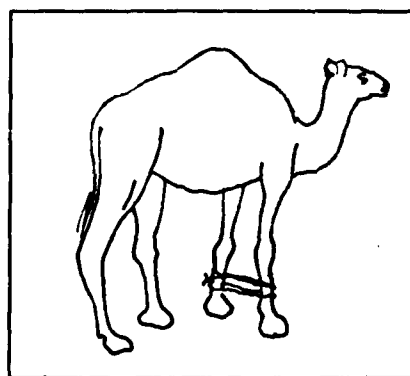
משנה ג'
505. עקוד, מבואר בגמ' עקידת
יד ורגל.

504. רש"י ד"ה מטולטלת.
ויש מפרשים מרדעת.

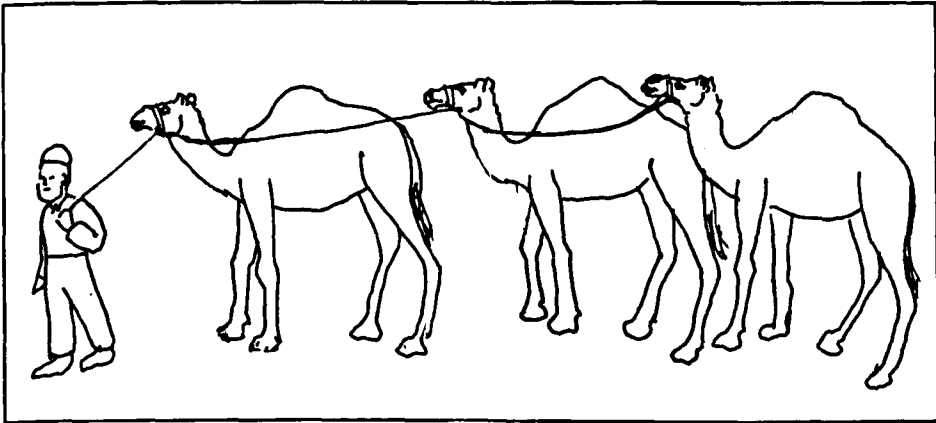

507. רגול. ומבואר בגמ' רגול שלא
יכוף ידו על גבי זרועו ויקשור.

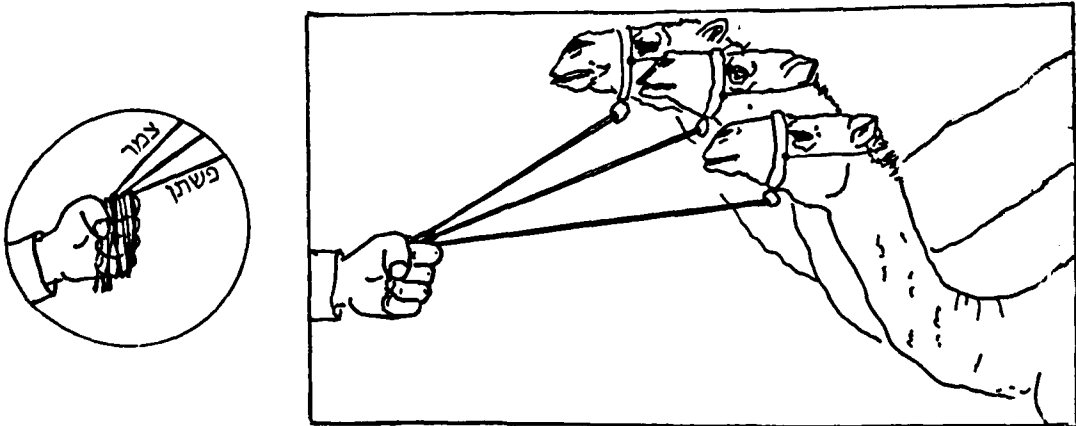
506. או שתי ידיו.

משנה ג'

משנה ג'

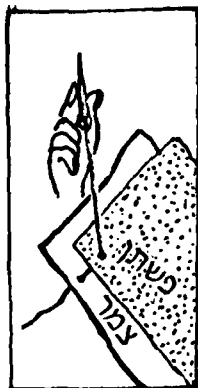
508. לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך.

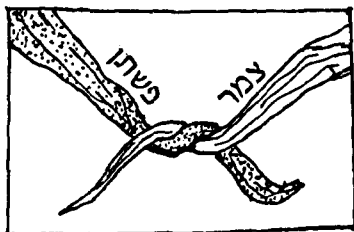
משנה ג'

509. אבל מכניס חבלים לתוך ידו וימשוך. 510. אבל לא יכרוך.

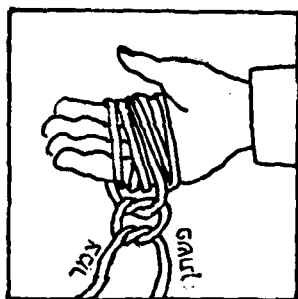
· כלאים דחבלים, פירש"י חבלי צמר וחבלי פשתן וכי כריך
· להו הוו כלאים וידו מתחממת באחיזתו, עיין ציור 510.

511. התוכף תכיפה אחת
פירש"י ע"י מחט פעם אחת.

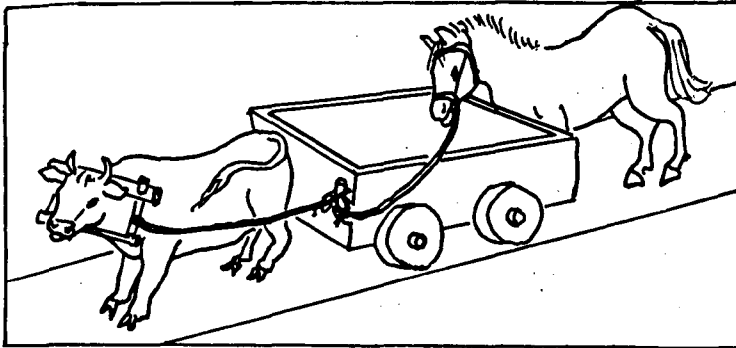

512. רש"י ד"ה תכיפה. או שקשר
קשר אחד.

513. רש"י ד"ה אינו.
כריכה וקשירה בשתי
תכיפות.
[עיין ב"י יו"ד סימן ש].

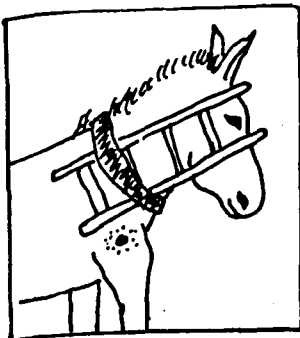
*ובלבד שלא יצא מתחת ידו טפת, עיין ציור 460 אות א'.

514. רא"ש (סימן ה') מפני שזה נושא עצלותו של זה.
ופירש דבריו הבית יוסף (יו"ד רצז) כשהראשון מתעצל גוף
של אותו שאחר הקרון נוגע בקרון ומנהיגו בקרון בגופו.

משנה ד'

ימרדע, עיין ציור 486.

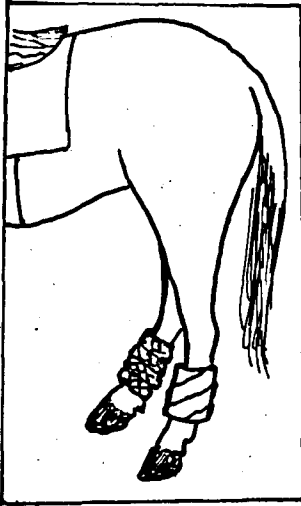

516. ולא בסולם שבצוארו.

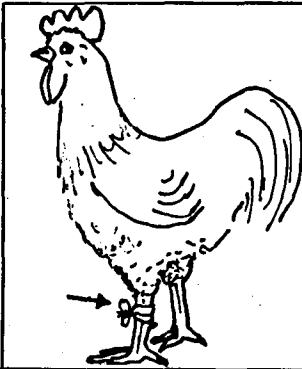

515. ולא בזוג אעי"פ שהוא פקוק.
ועיין ציור 495.

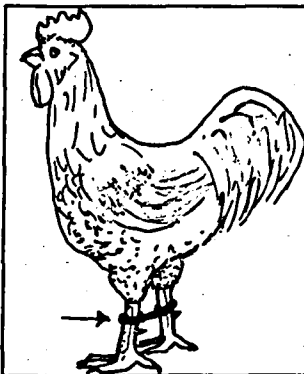
א. פקוק

משנה ד'

517. ולא ברצועה שברגלו.

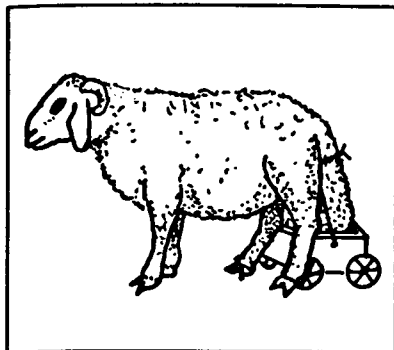

518. ואין התרגולים יוצאים בחוטין.

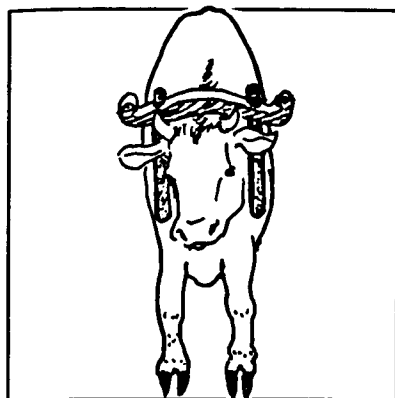

519. ולא ברצועה שברגליהם.

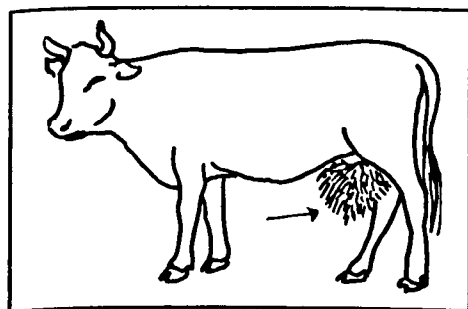
משנה ד'

520. ואין הזכרים יוצאים
בעגלה שתחת האליה.

521. ואין העגל יוצא בגימון.
בר נירא, עול קטן.

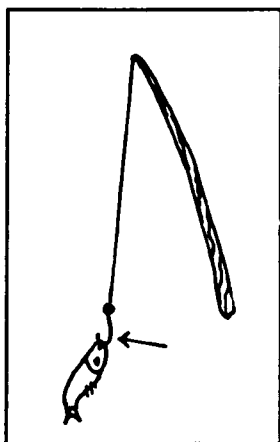
522. ולא הפרה בעור הקפור.

•ולא ברצועה שבין קרניה,
עיין ציורים 463-464.

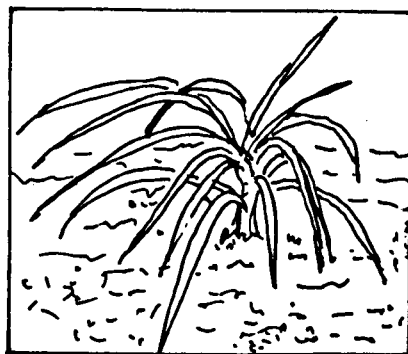

523. עזק בשמן ומניחין לה
על פדחתה

א. צמר גפן.

525.

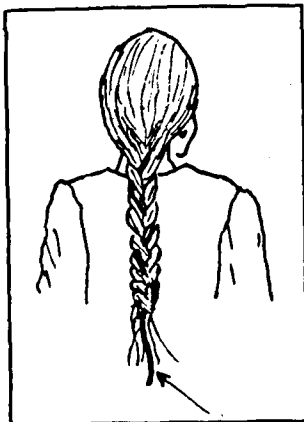

524.

הלכוף כאגמון ראשו.

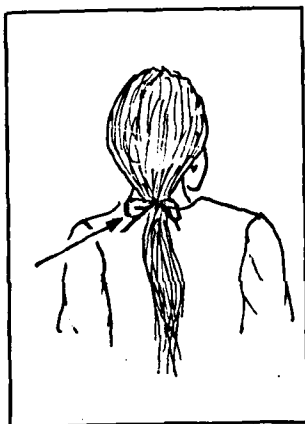
פרק במה אשה

משנה א'

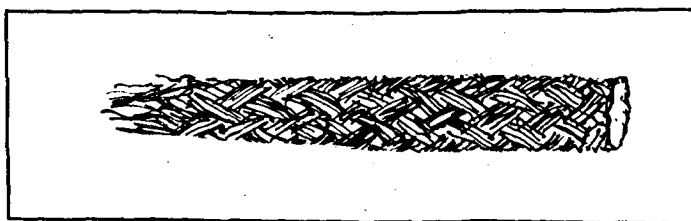
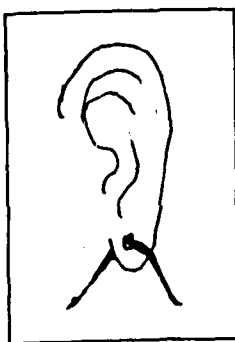

526. רשיי דייה ולא בחוטי.
שקולעת בהן שיערה.

משנה א'

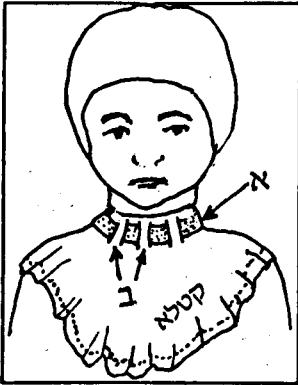

527. תוסי דייה במה.
בחוטין שאינן נתונין
בקליעת השער.

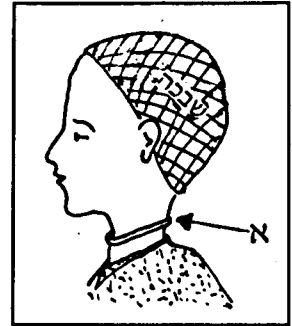

529. בחוטין שבאזניהם.

528. תיכי חלילתא. פרשיי שרשרות של חוטין
חלולות ועגולות (כנלע"ד).

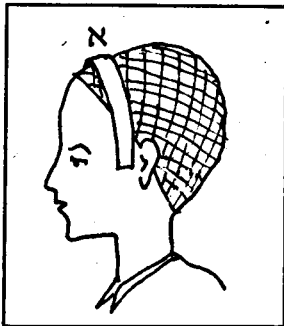

531. הכא בקטלא עסקינן
כדפירש רש"י.
א. רצועה רחבה.
ב. שנצים.

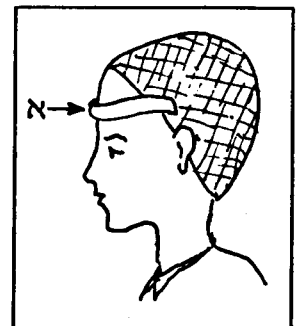

530. חבקי. פרש"י ענקי
רצועות שאינן מוזהבות
רחבות. עיין רש"י.
א. חבקי.

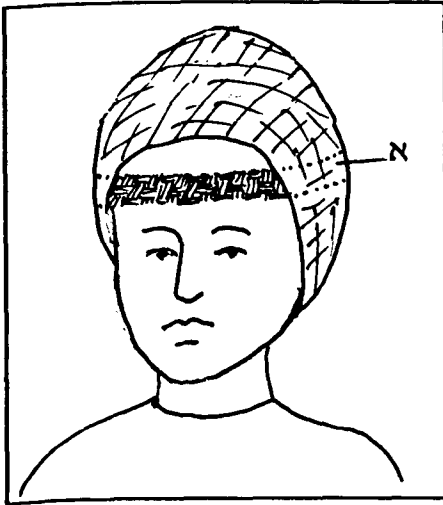
*רש"י ד"ה חבקי, לשון קילקלי וחבק עיין ציור 613

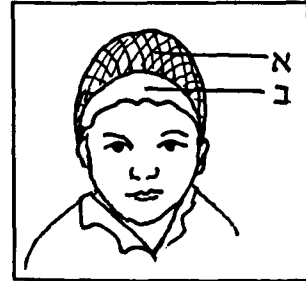
533. סרביטין המגיעין
לה עד לחייה.
א. סרביטין.

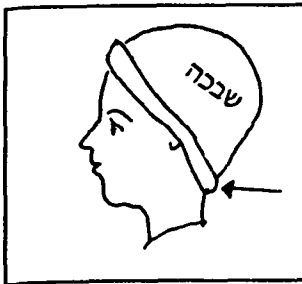
532. א"ר אבהו טוטפת
המוקפת לה מאזן לאזן.
א. סבכה.

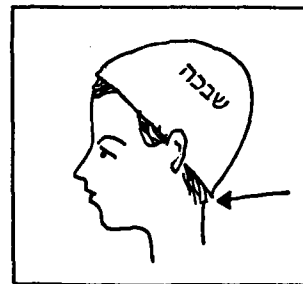
535. רי"ף [כו, ב] חוטי דעמרא
דגדילין ועבידן כי הוצא
ורחב שתי אצבעות.
א. כאן הכיפה תחת השבכה.

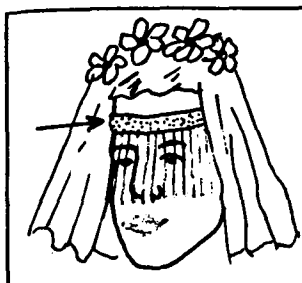
534. כבול.
א. עד כאן מגיעה הכיפה תחת השבכה.
ב. כיפה של צמר.

537. שם, מצנפת קצרה.

536. רש"י ד"ה כליא
פרוחי. יש שערות קטנות
שיוצאין חוץ לקישוריה.

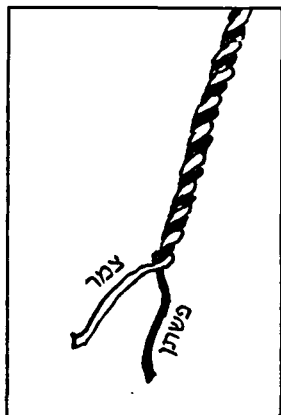
538. רי"ף ורא"ש כליא פרוחי.
מטלית שתולין בה חוטין
להפריח את הזבובין.

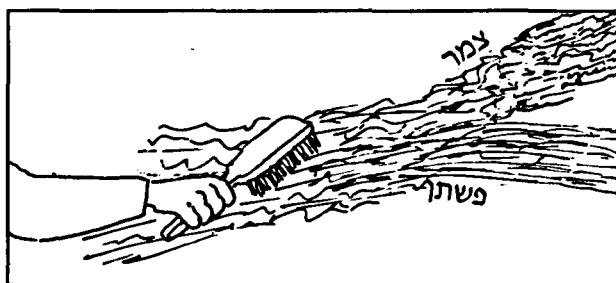
540. טווייה של צמר ופשתן יחד.

539. טווי.

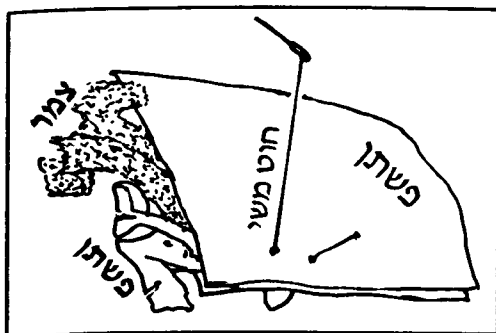

נוז

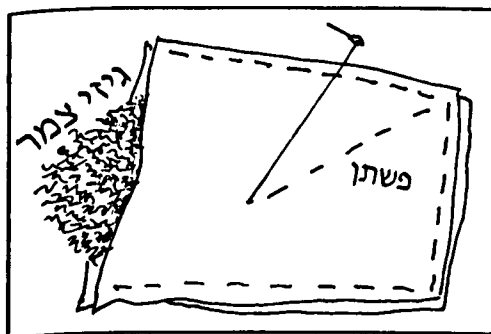
542. תוס' שם, נוז.
חוטים שזורים יחדיו
לחוט אחד.

שוע

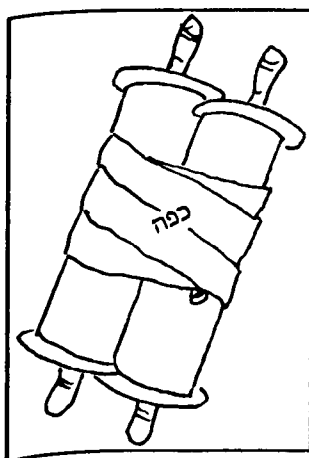
541. תוס' ד"ה אין, מפני שהן שועין.

543. תוסי' ד"ה אין. קוטש פורפונטש.
אם יש בתוכן בלאי בגדים של צמר
ושל פשתו, ונתחב בהן המחט שתי
תפירות.

544. אם אין בתוכן רק גויזי צמר.

546.

545.

תוסי' ד"ה ואינה, כפה שנתנתו לס"ת.

547. כבלא דעבדא.

א. חותם שבצוארו.

ב. חותם שבכסותו.

548. א. זוג שבצוארו.

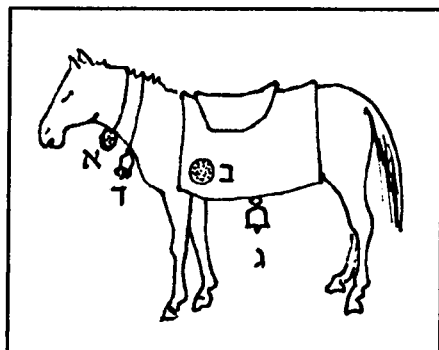
ב. זוג שבכסותו.

ג. דמיחא ביה מומחא,

פרש"י שארגו בבגדו.

ד. תוס' ד"ה הב"ע. בחתיכת

הבגד שסביב צוארו.

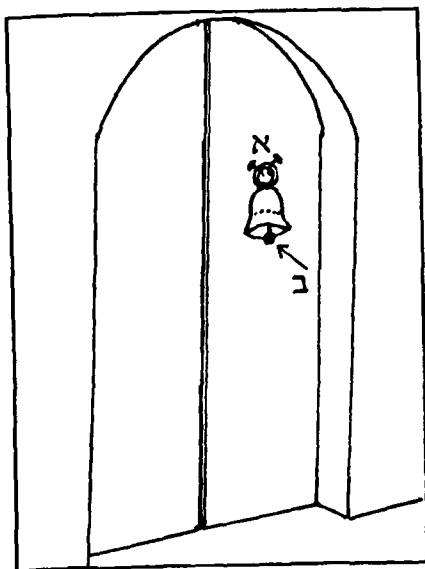
549. ולא תצא בהמה.

א. לא בחותם שבצוארה.

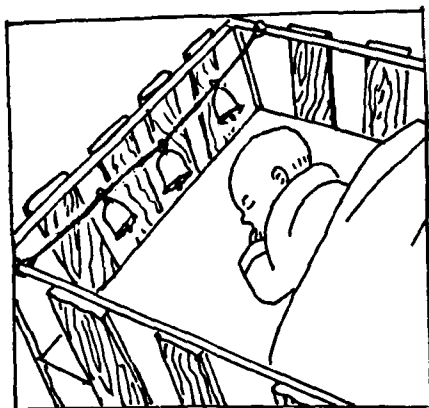
ב. ולא חותם שבכסותה.

ג. ולא בזוג שבכסותה.

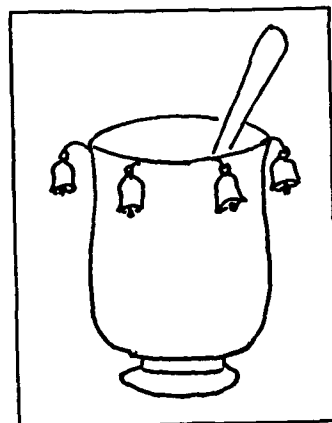
ד. ולא בזוג שבצוארה.

550. זוג של דלת.
א. קבעו במסמרים.
ב. עינבל.

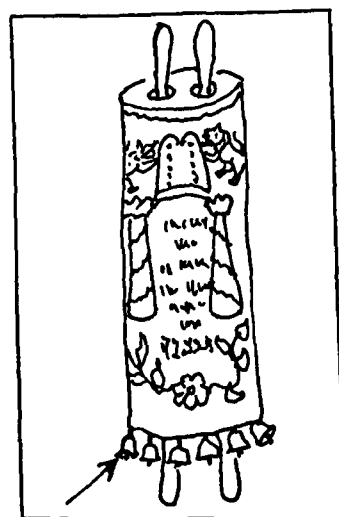
552. ולעריסה.

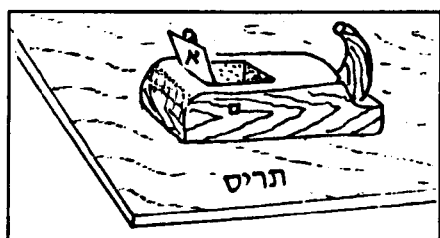
551. העושה זגין למכתשת.

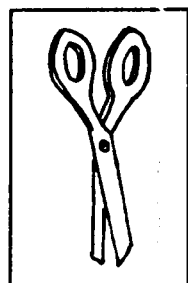
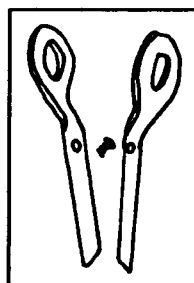
554. ולמטפחות תינוקות.

553. ולמטפחות ספרים.

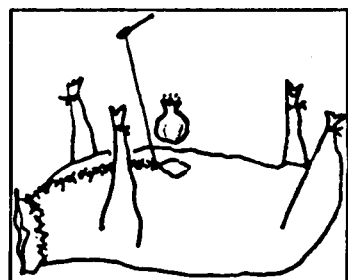
556. איזמל של רהיטני.
א. איזמל.

555. מספרות של פרקים.

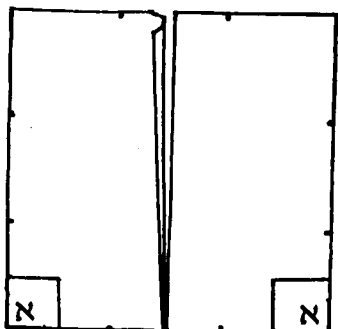

558. כפה סאה וישב עליה.

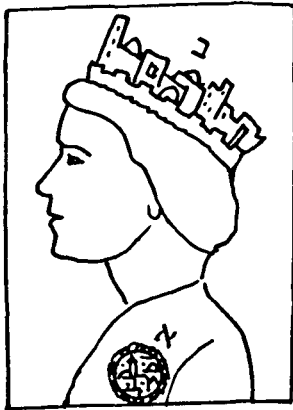
557. תוסי ד"ה אלא, מחמת
שתפרה ושייר פחות
ממוציא רמון.

← ג' טפחים →

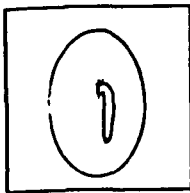
א. ג' על ג' אצבעות.

559. רשיי ד"ה ר' אלעזר, כגון
ג' על ג' (טפחים) שנטמאו
מדרס וכו'. ואע"ג שאית
בכל חד שלש על שלש
(אצבעות).

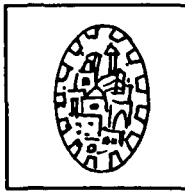

560. עיר של זהב.

א. פרש"י (במשנה) נושקא ומציירין בה כמין עיר.
ב. תוס' ד"ה ולא בעיר. עיר של זהב כעין עטרה.

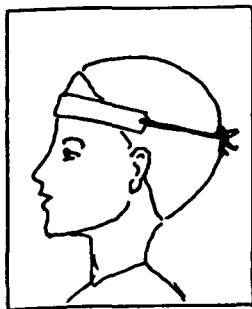

ב.

א.

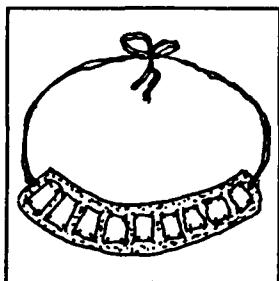
561. רא"ש (סימן ד'): והוא תכשיט עגול (א). ויש באמצע לשון (ב) שבו מחברין אותו למלבוש.

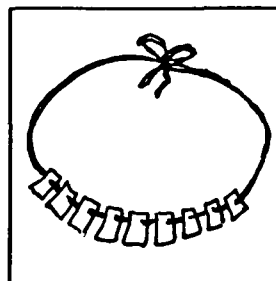
562. רש"י ד"ה כלילא. יש שכולו טס של זהב שקוראין לימ"א.

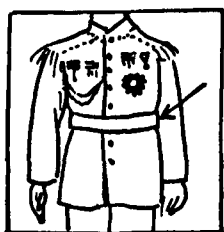
563. רש"י שם, ויש שעושין ממשי טווי עם זהב שקוראין פריז"ש.

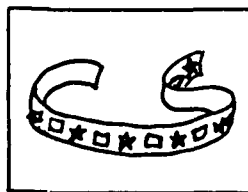
565. רי"ף שם. רוקתא,
כגון מטלית שאותן חתיכות
קבועות על המטלית.

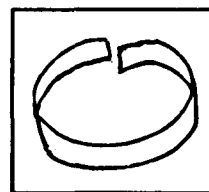
564. רי"ף (כז). ניסכא שהן
חתיכות חתיכות נקובות וכו'
ומכניסין לתוכן חוט להעמידן.
[עייין טור ובית יוסף בסי"ג]

567. מידי שהוי
אאבנט של מלכים.

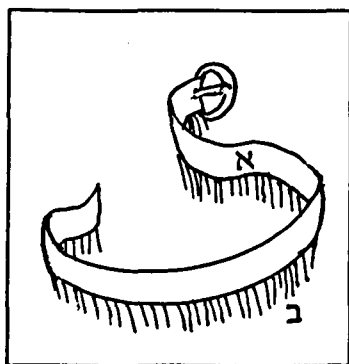

ב.

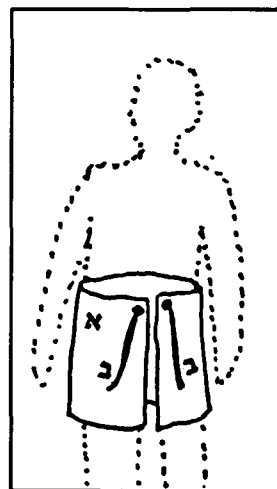

א.

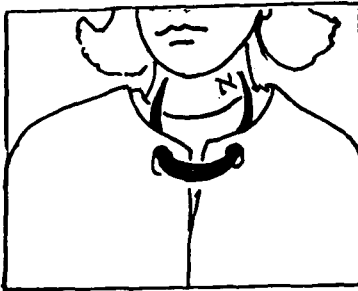
566. קמרא, וברשי"י ד"ה קמרא.
א. יש עושין אותו טס של זהב.
ב. ויש עושין אותו רצועה משבצות
זהב ואבנים קבועות בו.

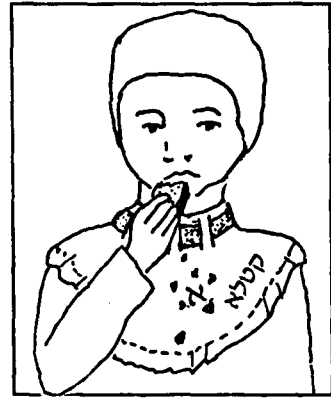
569. רי"ף (כז).
א. ריסוקא ב. מפרחייתא.

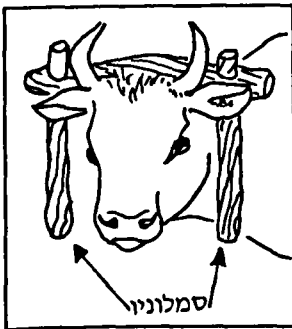
568. א. ריסוקי ב. מפרחייתא.

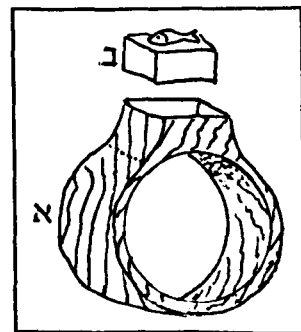
571. שם, וי"מ חצי
עגול וכו'. אוחזת
בו מפתחי חלוקה.
א. והפגס בולע צוארה.

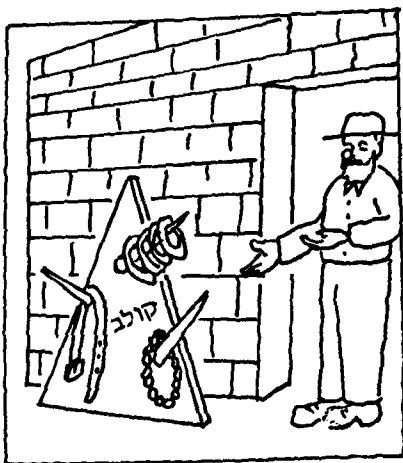
570. קטלא, מנקטא פארי.
וברש"י ד"ה מנקטא.
ועיין ציור 531.
א. תוס' ד"ה מנקטא, פירורי הפת.

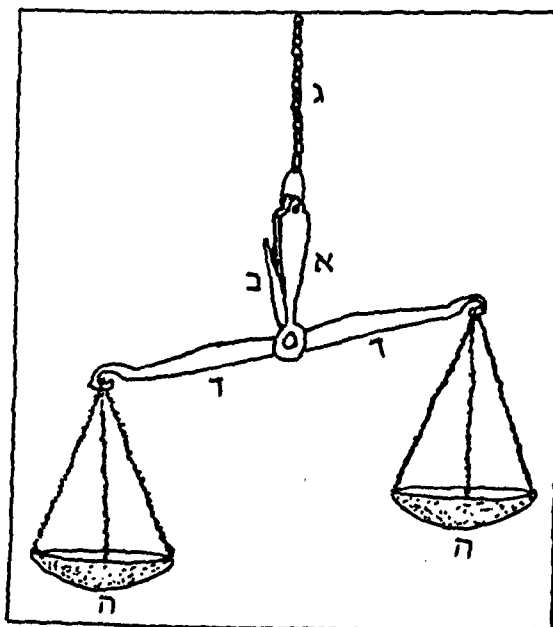
573. בעול הלך אחר סמלוניו.

572. א. היא של אלמוג.
ב. וחותמה של מתכת.

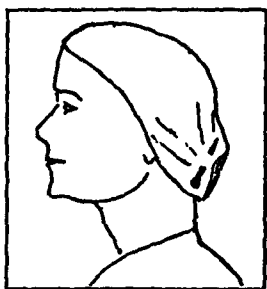

574. קולב.

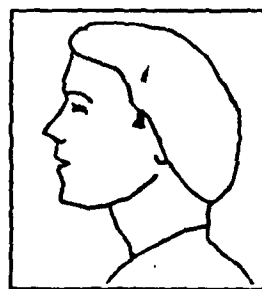

575. בערסי.

רש"י ד"ה המעמיד, עיין מהר"ם.
 א. והערסה הוא עץ הארוך שהוא קנה
 שקוראין ייש"א (גי הבי"ח).
 ב. והלשון תחוב בו.
 ג. והשלשלות קבועות בקנה (גי המהר"ם)
 והשלשלת תחובה בקנה.
 ד. וכולן העץ ארוך מעמידן שהוא פליי"ל.
 ה. ששתי כפות המאזנים תלויות בבי ראשין.

577. תוס' ד"ה הואיל. שתוחבת
 המחט בתוך הסבכה כדי שלא
 יפלו שעותיה.

576. מחט שאינה נקובה אשה אוגרת
 בה שער. פרש"י כורכתו סביב המחט
 ותוחבת המחט בשכבה מתחתיה.

578. בירית.

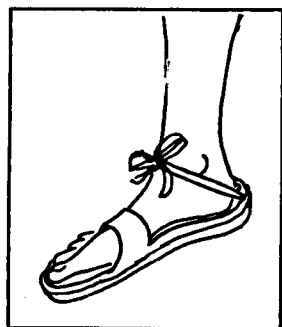
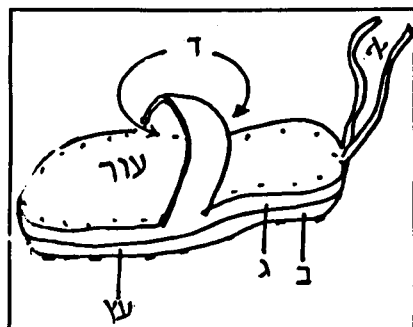
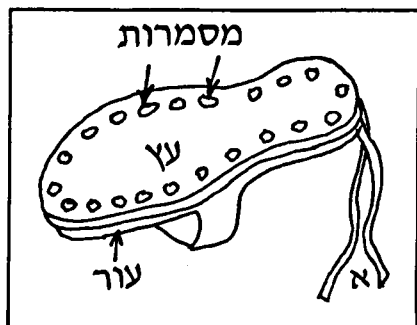
א. שוק.
ב. בתי שוקיה.
ג. בירית.

579. בחול חולקת בה שיערה.

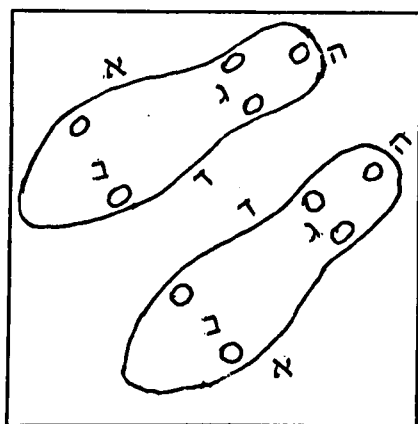
580. בשבת מניחתה כנגד פדחתה.

משנה ב'

581. סנדל המסומר. פרש"י של עץ ותוחבין מסמרות לחזק התחתון עם העליון.

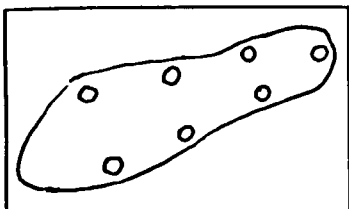
- א. תרסיותיו.
- ב. עקב שקורין שול"א.
- ג. פנתא שקורין אינפיל"א.
- ד. ויש לו שתי פיות.

* שריון קסדא ומגפיים, מפרש בגמרא.
* רש"י ד"ה אלא לחזק עיין ציור 581.

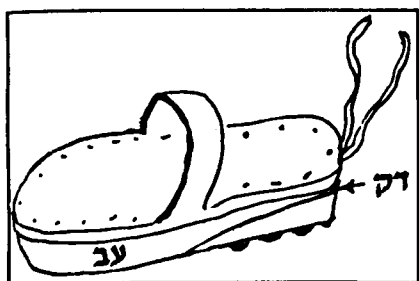

582. רש"י ד"ה שתיים מכאן.

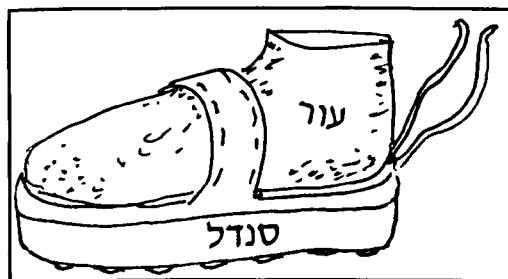
- א. לצד החיצון.
- ב. לצד האצבעות.
- ג. לצד עקיבו.
- ד. צד פנימי.
- ה. ואחת לתרסיותיו.

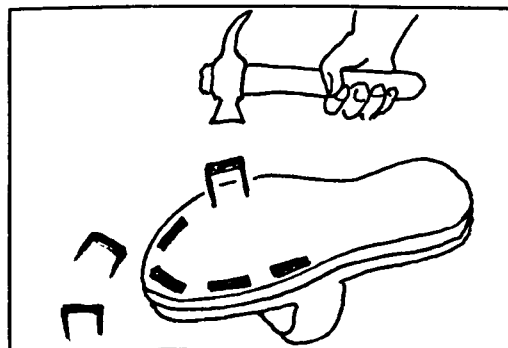
583. ורב חנינא אמר שבע.

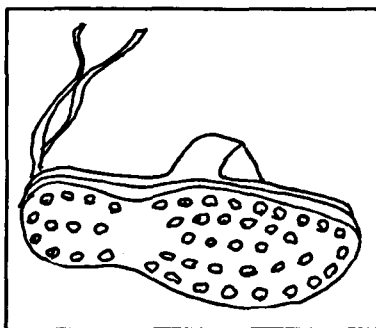
584. סנדל הנוטה.

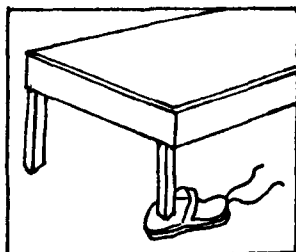
585. תפרו מבפנים.
פרשיי שנתן מנעל של
עור לפנים מן הסנדל.

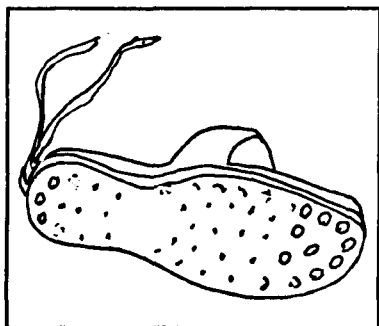
586. כמין כלבוס.

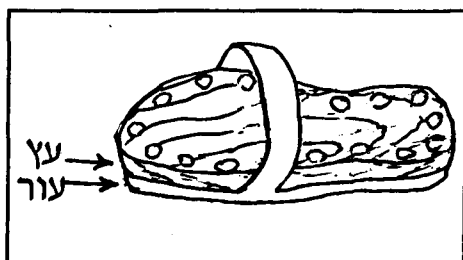
587. חיפהו כולו במסמרות.

588. ולסמוך בו כרעי המטה.

589. נשרו רוב ממסמרותיו.
שנגממו, וברש"י ורש"י ורש"י
ניכר בתוך העץ.

590. חיפהו בעור מלמטה
וקבע לו מסמרות מלמעלה.

כמין יתד

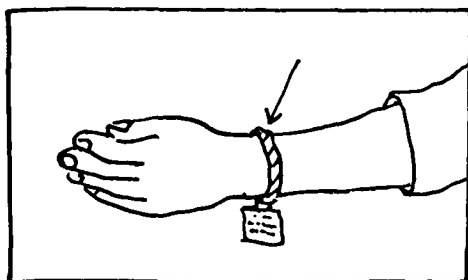
כמין טס

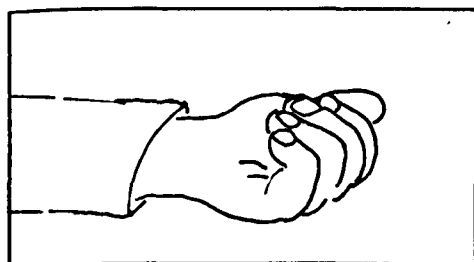
מסמר

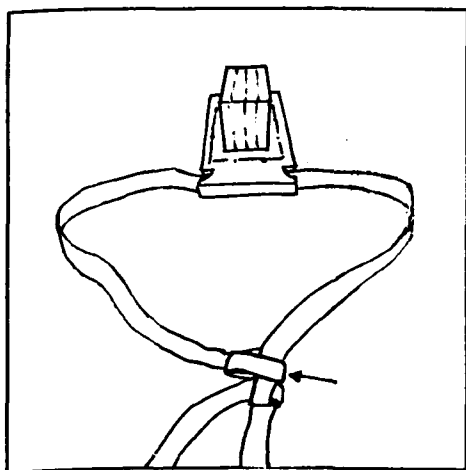
591

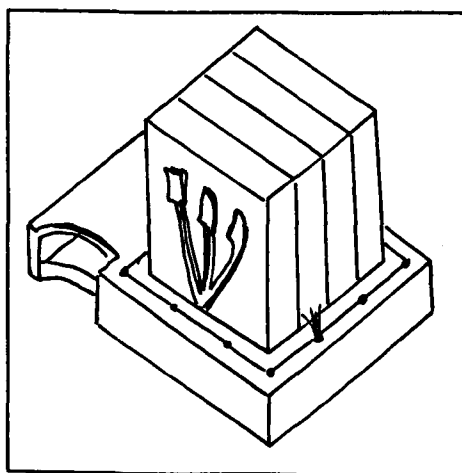
592. בשיר, אצעדה.

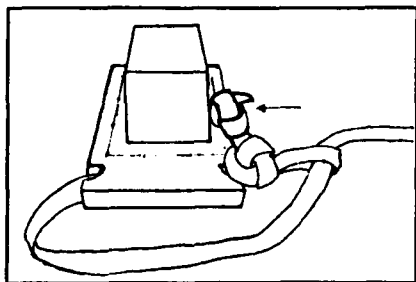
593. תוס' ד"ה והתניא,
אפילו בקומצו.

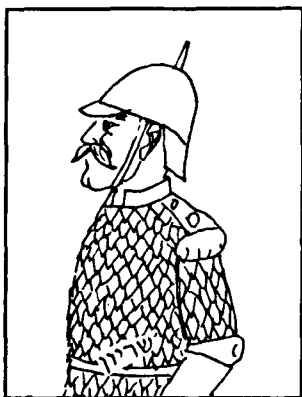
595. ד' של תפילין.

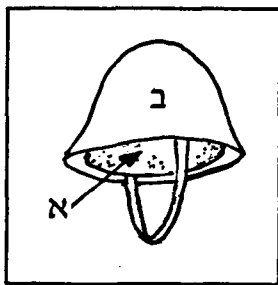
594. שייך של תפילין.
ורשיי ד"ה חולץ תפילין.

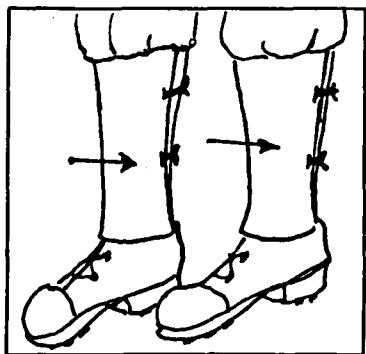
596. יו"ד של תפילין.

597. שריון זרדא.

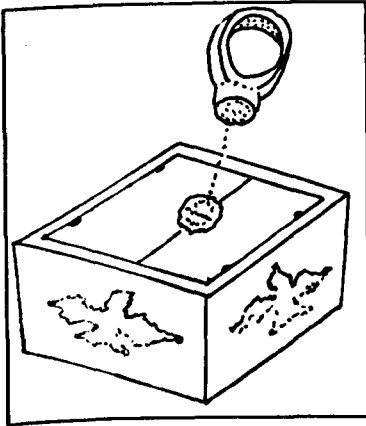

598. קסדא, סנוארתא.
פרש"י כובע עור תחת
כובע המתכת (א).
ב. הרי"ף (כח). כתב כובע
שבמקרא דכתיב
וכובע נחשת על ראשו.

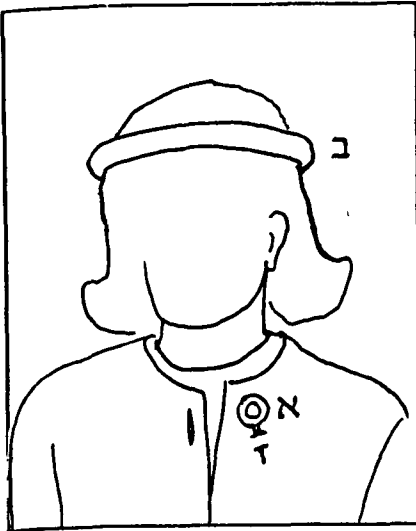
599. מגפיים, פזמקי. פרש"י
אנפלייאות של ברזל.

משנה ג'

600. טבעת שיש עליה חותם.
וברש"י לקמן ד"ה לקופסה.

משנה ג'

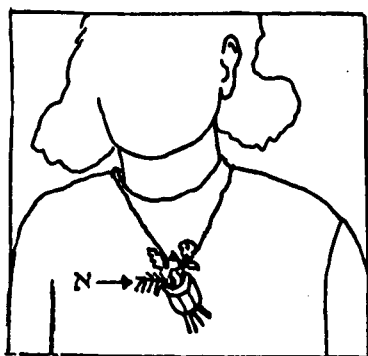
601. ולא בכוליאר.
א. וברש"י ד"ה מכבנתא, נושקא"ה.
ע"ש שמכבנת וקושרת מפתחי החלוק.
[ע"ין משנה ברורה שג ס"ק כט]
ב. ברי"ף [כח] מידי דמקיף לרישיה.
וברא"ש [יא] השם הערוך פ"י שהוא
כעין עטרה.

משנה ג'

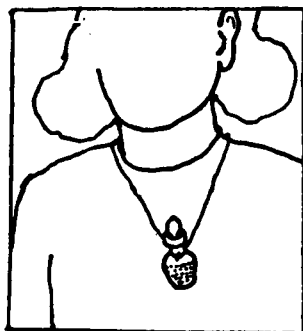
602. רי"ף (כח:) יש שפירשו
אותה טליסאן. וברא"ש [יא]
בשם ר"ת פירש שהוא כעין צעיף.

א. טליסאן.

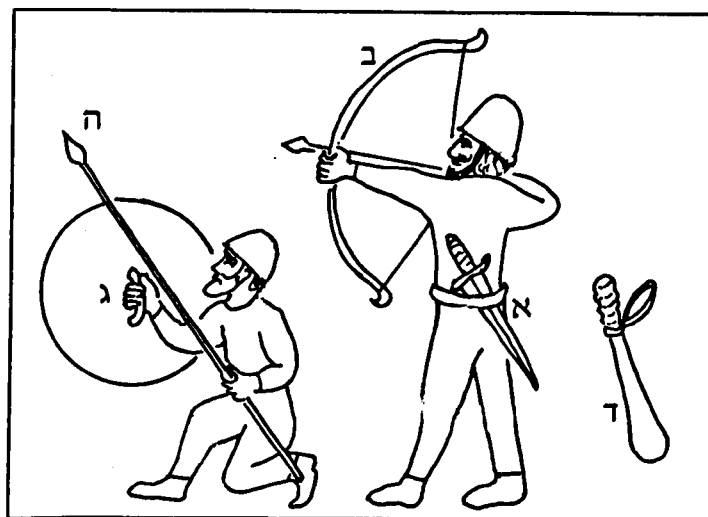
603. כובלת, חומרתא דפילון.

א. פילון.

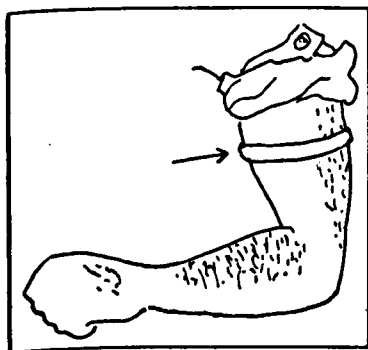

604. צלוחית של פלייטון.

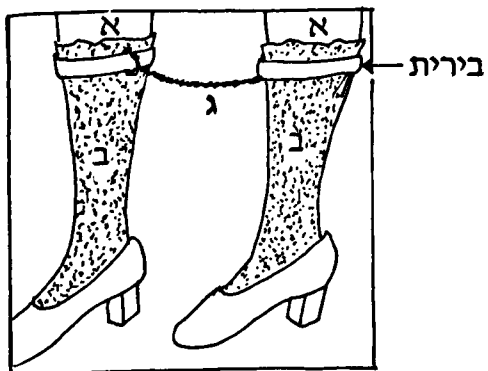
משנה ד'

605. לא יצא איש
לא בסייף (א)
ולא בקשת (ב)
ולא בתריס (ג)
ולא באלה (ד)
ולא ברומח (ה)

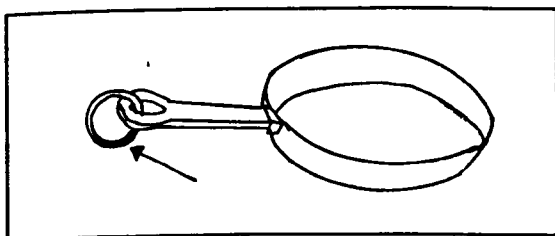

606. בירית זו אצעדה.

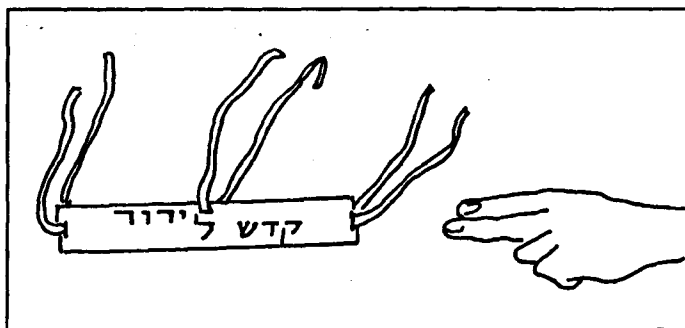
607. בירית תחת אצעדה.
וברשיי ד"ה תחת.

- א. שוק.
- ב. בתי שוקיה.
- ג. שלשלת של זהב.

608. רשיי ד"ה תחת.
דומיא דטבעות הכלים.

* ומטילין שלשלת ביניהן עיין ציור 607 אות ג'.

609. ציץ כמין טס
של זהב ורוחב
שתי אצבעות.

610. ומוקף מאוזן לאוזן וכו'.
י"ה למעלה וקודש לי למטה.

קדש לידוד

ג.

לידוד
קדש

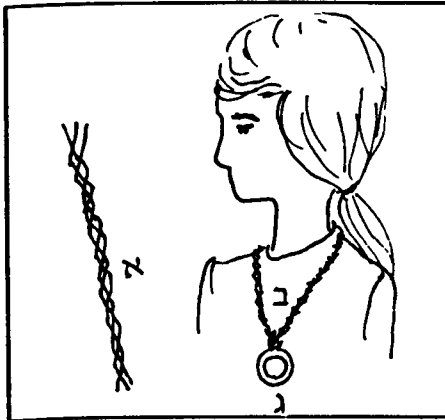
ב.

ידוד
קדש ל

א.

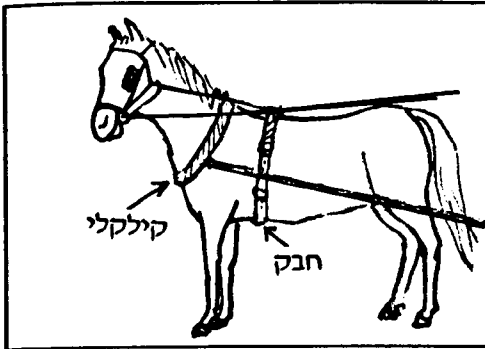
611

- א. שיטת רש"י.
- ב. שיטת רבינו הלוי.
- ג. שיטת ר"ת בתוסי'
- ד"ה וכתוב.

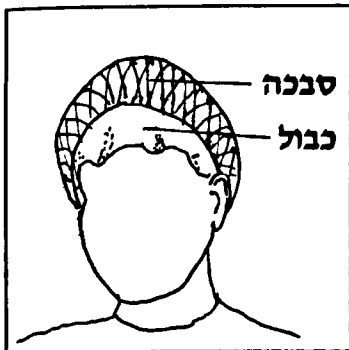
612. שכן עני קולע שלש נימין
ותולה בצואר בתו.

- א. קולע שלש נימין.
- ב. ותולה בצואר בתו.
- ג. בתי נפש [רשיי ד"ה שק].

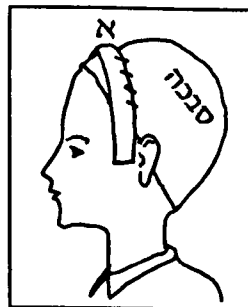

613. את הקילקלי
ואת החבק.

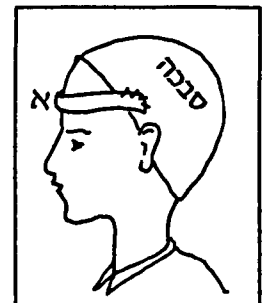
משנה ה'

616. כבול (כיפה של צמר).

615. ובסרביטין
בזמן שהן תפורים.

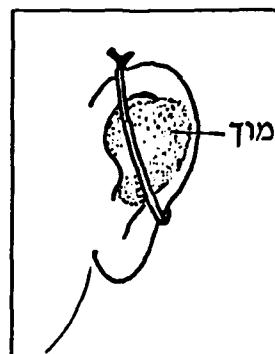
614. יוצאה אשה
בטוטפת בזמן
שהן תפורין.

א. סרביטין.

א. טוטפת.

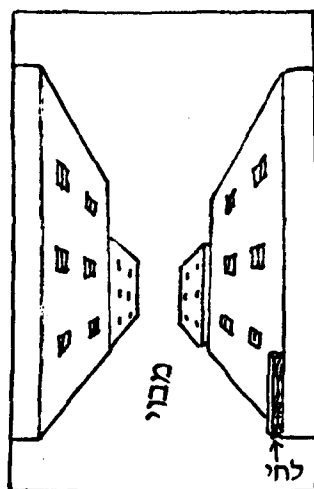
משנה ה'

618. תוס' ד"ה ובלבד.
מחזירין רטיה במקדש.

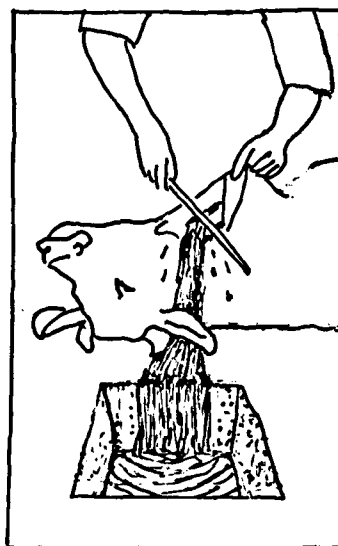

617. במוך שבאזנה. ובגמ'
והוא שקשור באזנה.

- * שם, כופרת על האבן או על האגוז עיין ציור 626.
- * רש"י ד"ה כל, שריון קסדה ומגפיים עיין ציורים 597.599.
- * שם, או לא יקשור גמלים עיין ציורים 508-509.
- * ולא בזוג אע"פ שהוא פקוק עיין ציור 495.
- * כובלת עיין ציור 603.
- * צלוחית של פלייטון עיין ציור 604.
- * כל שהוא למטה מן הסבכה עיין ציור 616

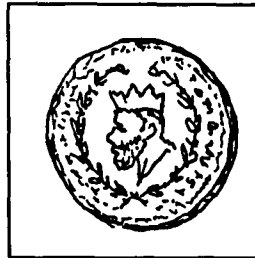
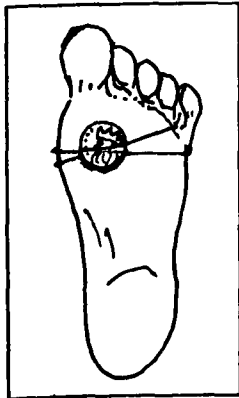

620. רא"ש סי' יג מבוי שיש לו שתי
מחיצות ולחי אחד.

619. תוס' ד"ה אמר,
אין שוחטין לתוך גומא.

משנה ו'

621. בסלע שעל הצינית.

סלע, מטבע.

משנה ו'

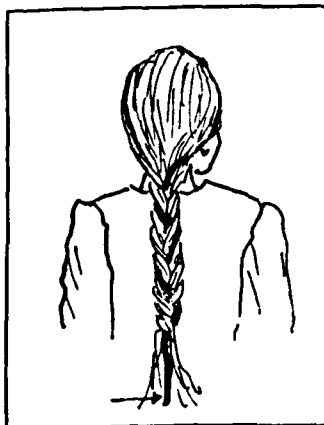

622. הבנות קטנות יוצאות
בחוטין ואפי' בקיסמין.

בקיסמין

בחוטין

משנה ו'

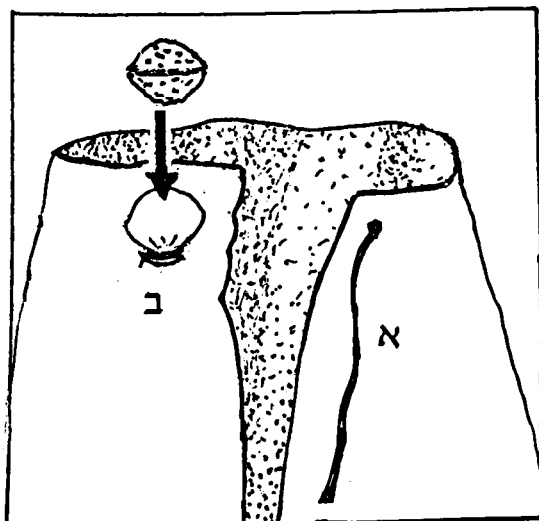
623. רשיי ד"ה ואפי',
חוטין שקולעת בהן שעה.

משנה ו'

624. ערביות יוצאות רעולות.

משנה ו'

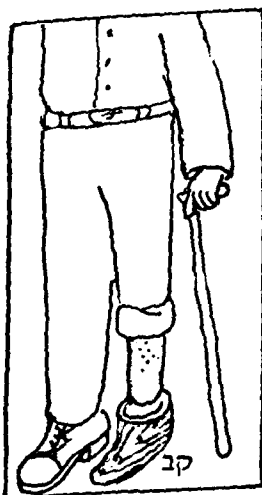
625. ומדיות פרופות.

626. רשיי דייה פרופות.

א. ותולה הרצועה בשפתה האחת.
ב. ובשפתה השנית כורכת אגוז.

משנה ו'

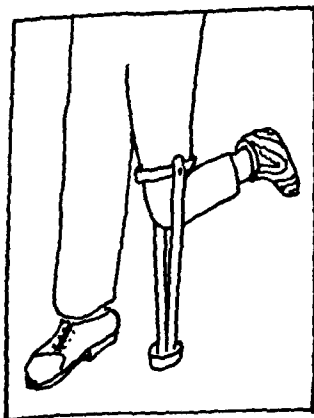

627. הקיטע יוצא בקב שלו.

א. בית קיבול
כתיתין.

628.

629. תוסי ד"ה הקיטע. יש לו סמך שקושר
בכרעו ומגיע לארץ והשוק כפופה לאחריה.

* תוסי שם, לפי ששוקיו תלויין באויר
והספסלים שבידו עיין ציור 631.

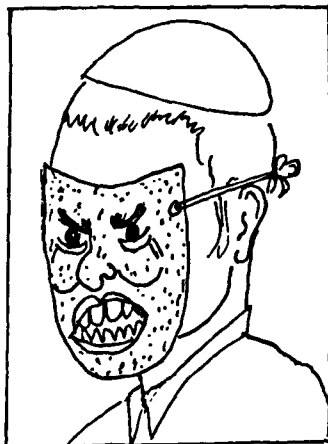
משנה ח'

630. סמוכות. פרש"י קיטע בשתי
רגליו מהלך על שוקיו ועל ארכובותיו
ועושה סמוכות של עור לשוקיו.

משנה ח'

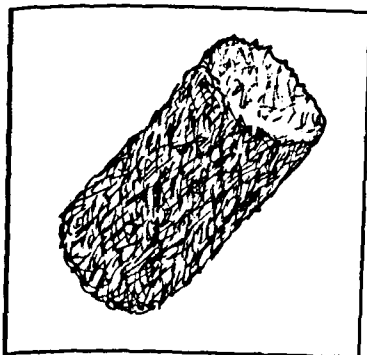
631. כסא וסמוכות שלו.
פרש"י קיטע שיבשו וכווצו
גידי שוקיו וכו', ועושין כמין
כסא נמוך ויושב עליו, וכשהוא
מהלך נסמך על ידיו בספסלים.

א. רש"י ד"ה סמוכות, עושה
לה סמוכות של עור או של עץ
לראשי שוקיו או רגליו וכו',
ונשען גם על רגליו קצת.

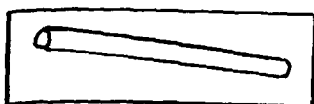
משנה ח'

632. לוקטמין, מסכה.

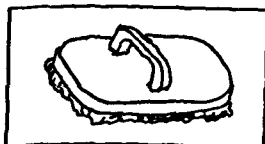
*תוס' ד"ה טמא, כופת שאור עיין לעיל ציור 470

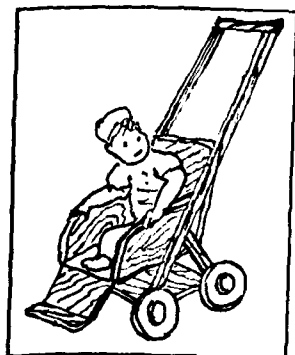
633. כוורת של קש.

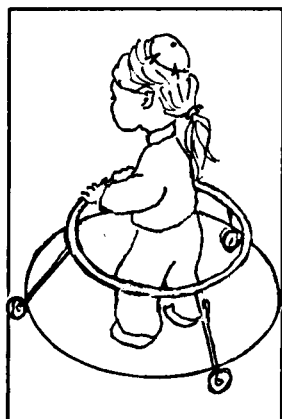
634. שפופרת של קנים.

635. תוס' די"ה והא, אחד מכלי אומנתו של סיידין הוא ועשוי כעין סנדל.

636. עגלה של קטן.

637. תוסי' ד"ה עגלה, שעושים לקטן
להתלמד להלך.

638. חמרא דאכפא. פרש"י
חמור הנישא בכתפיים.

639. קשירי.

* פרימי עיין ציור 632

משנה ט'

640. הבנים יוצאין בקשרים.

א. קשורי פואה, תלתא מוקמי.

משנה ט'

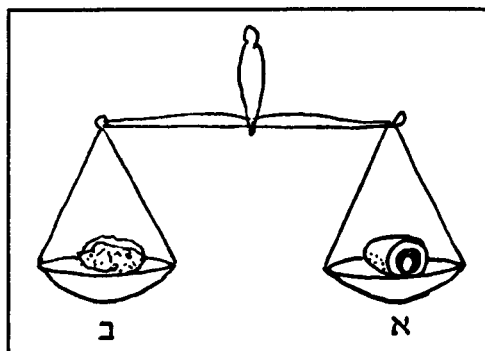

641. ובני מלכים בזגין.

א. זגין.

642. מותר לחנק, פרש"י תולין אותו
בראשו שיהא צוארו נפשט.

643. א. אבן תקומה.
ב. משקל אבן תקומה.

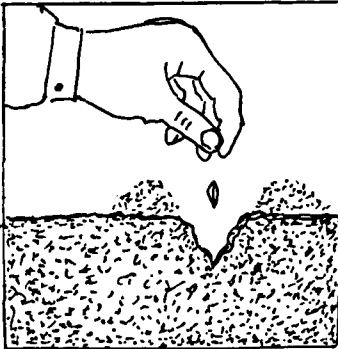

644. תוס' ד"ה בני, דהכא
מיירי בתלויים בשלשלת.

* תוס' ד"ה בני, גבי עבד דלא יצא בחותם שבצוארו עיין ציור 547.

פרק כלל גדול

משנה ב'

645. הזורע.

משנה ב'

646. והחורש.

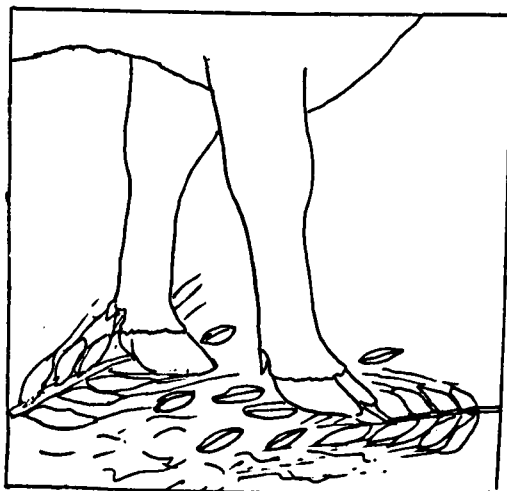
משנה ב'

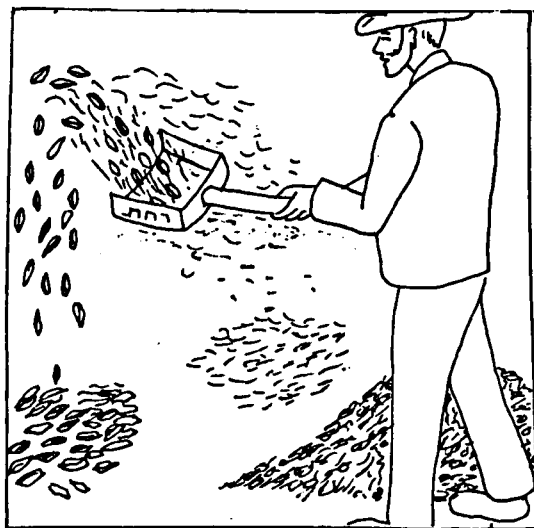
647. והקוצר.

648. והמעמר.

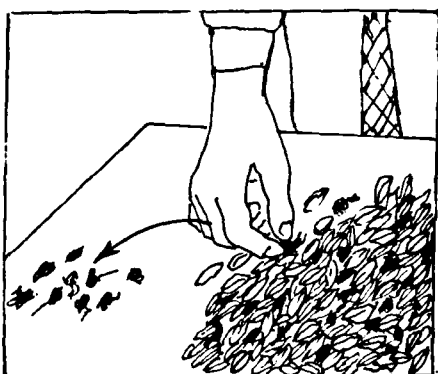

649. והדש.

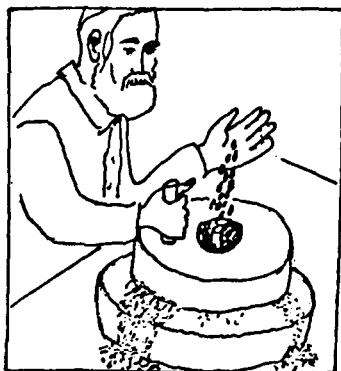

650. והזורה.

משנה ב'

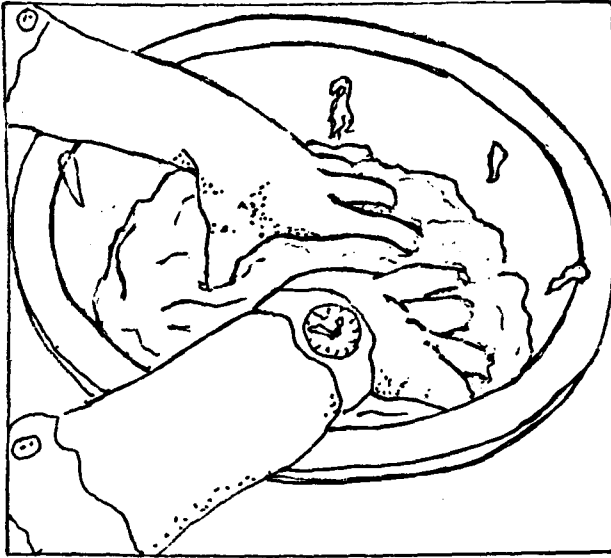
651. הבורר. פרש"י
פסולת בידיו.

652. הטוחן.

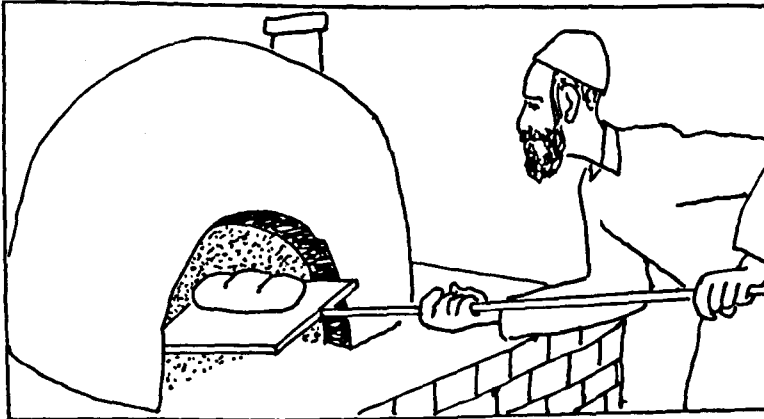

653. והמרקד.
פרש"י בנפה.

משנה ב'

654. והלש.

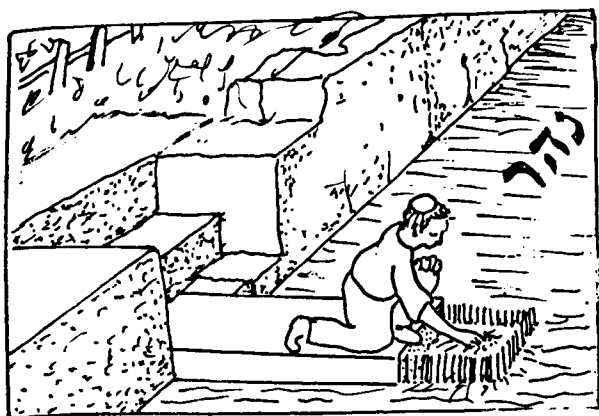

655. האופה.

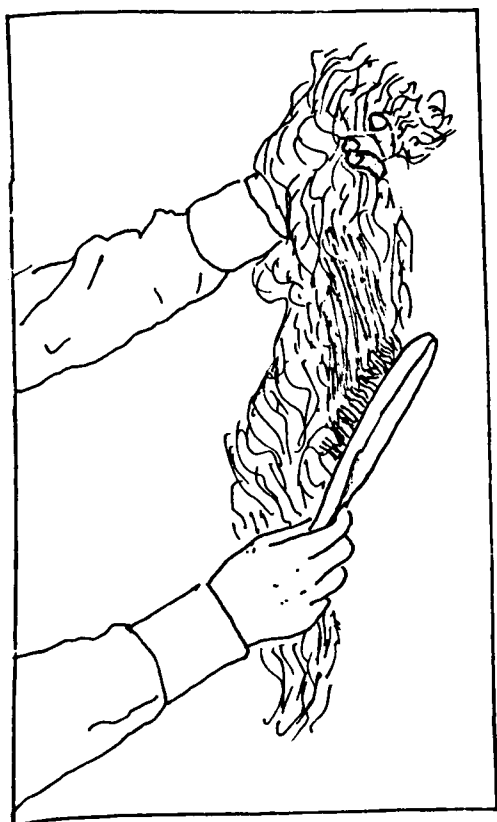

656. הגוזז את הצמר.

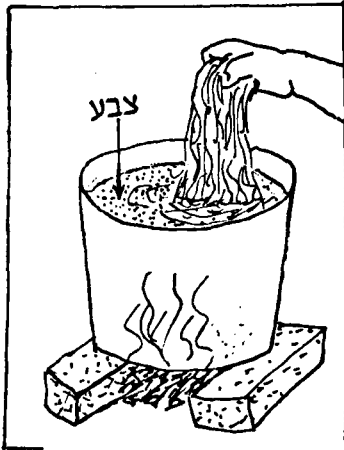
משנה ב'

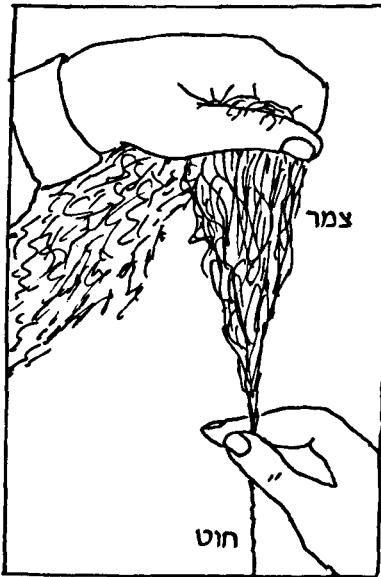
657. המלבנו. פרש"י
מכבסו בנהר.

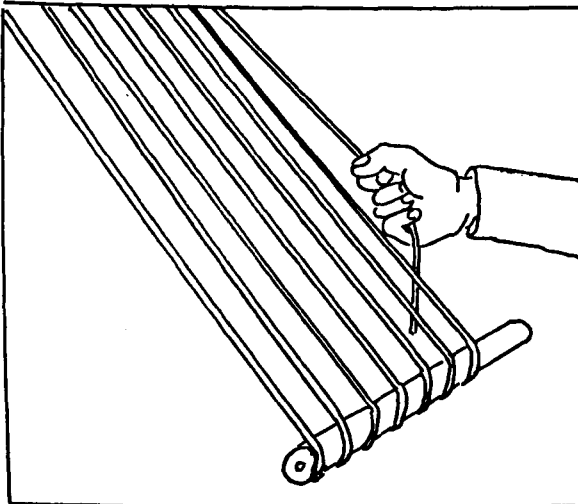
658. והמנפצו.

משנה ב'

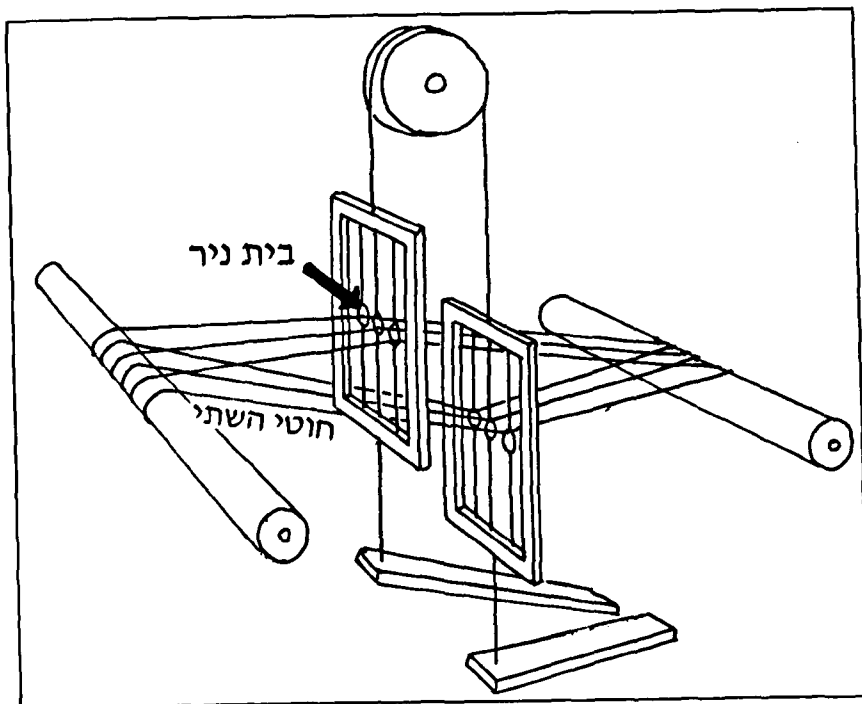
659. והצובעו.

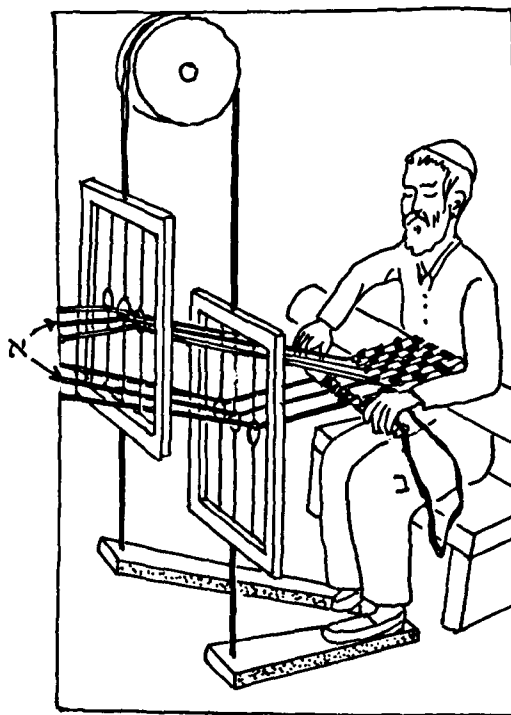
660. והטווה.

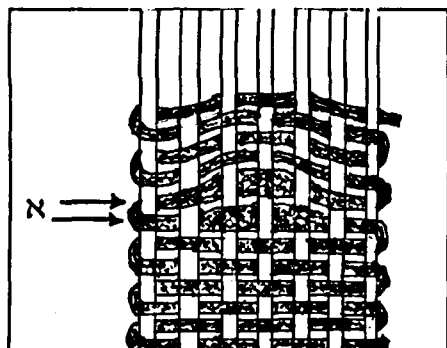
661. והמיסד.

662. והעושה שתי בתי נירין. פרש"י
שנתן שני חוטין בתוך הבית ניר.

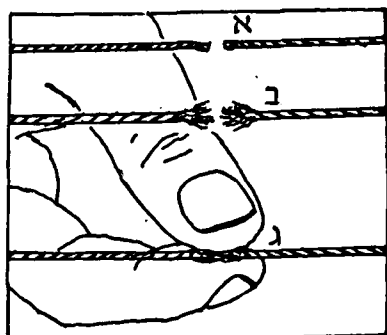

663. והאורג שני חוטין. פי' בתפארת ישראל [אות יט]
שהשליך ב' פעמים הערב ביו חוטי השתי.
א. חוטי השתי. ב. חוט הערב.

משנה ב'

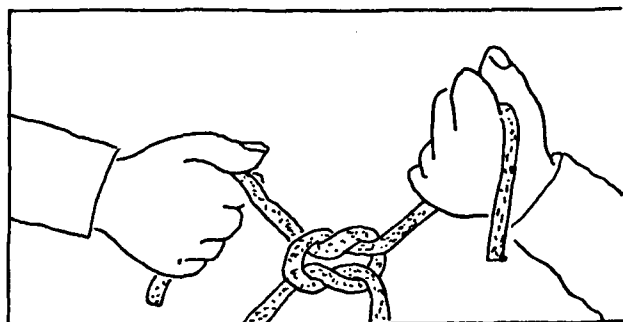
664. והפוצע שני חוטיין.
פרש"י פעמים שיש בשני
חוטיין יותר מדאי ומנתק
מהן ומקלישן לצורך.

א. שני חוטים אלו הם יותר מדאי,
ומנתקים חלק מהם ובכך משווים
אותם ליתר החוטים.

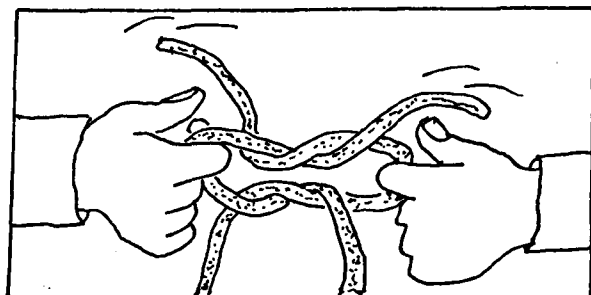

665. ר"ן [לא ע"ב ד"ה הפוצע]
פירש הרא"ה ז"ל וכו'.

כשחוט אחד ניתק [א]. פוצע
ראשיהם [ב] ושזורן ביד [ג].

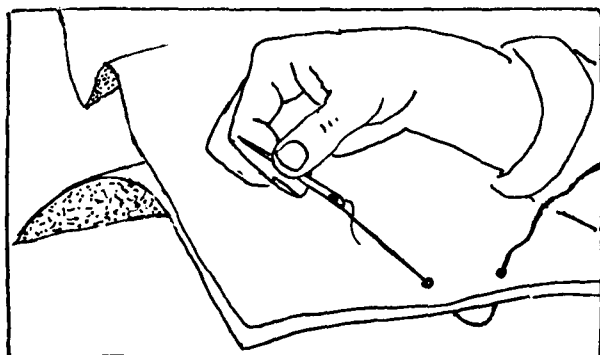

666. הקושר.

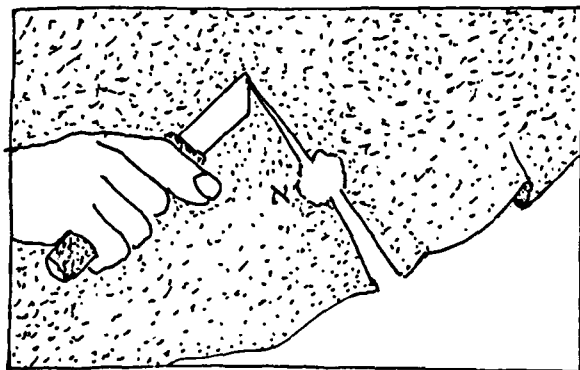

667. והמתיר.

משנה ב'

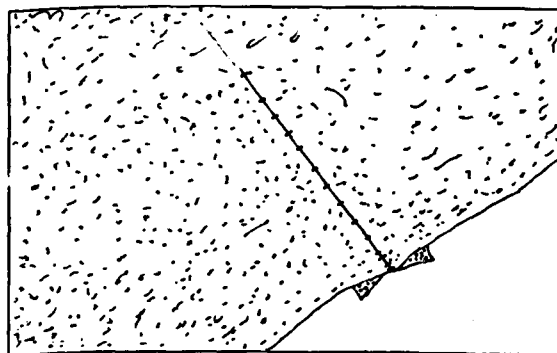

668. והתופר שתי תפירות.

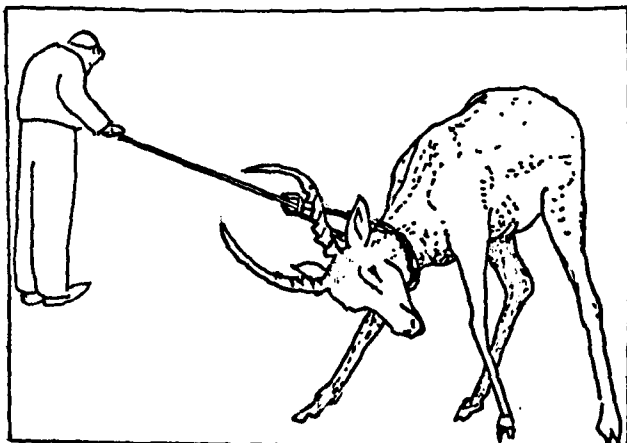

669. הקורע.

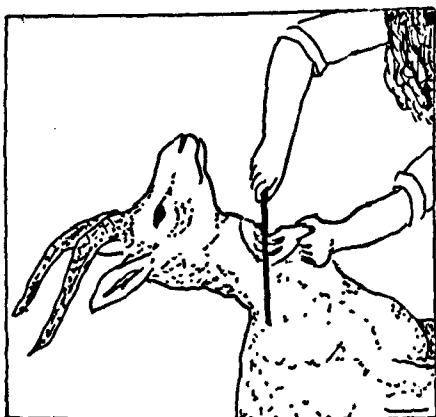
א. רשיי ד"ה על
מנת, שהנקב עגול.

670. על מנת לתפור.

משנה ב'

671. הצד צבי.

672. השוחטו.

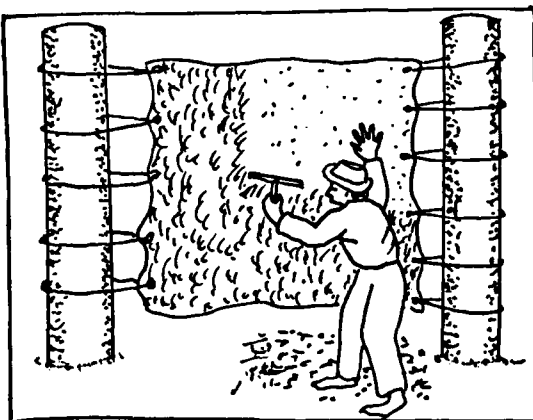

673. והמפשיטו.

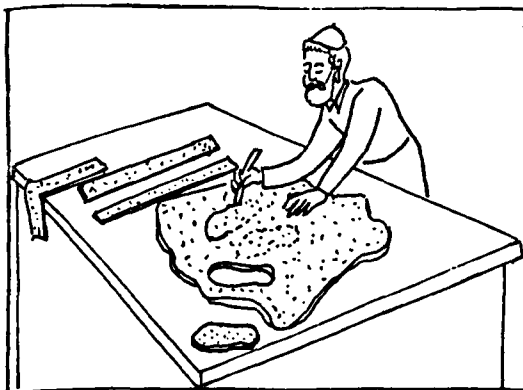
משנה ב'

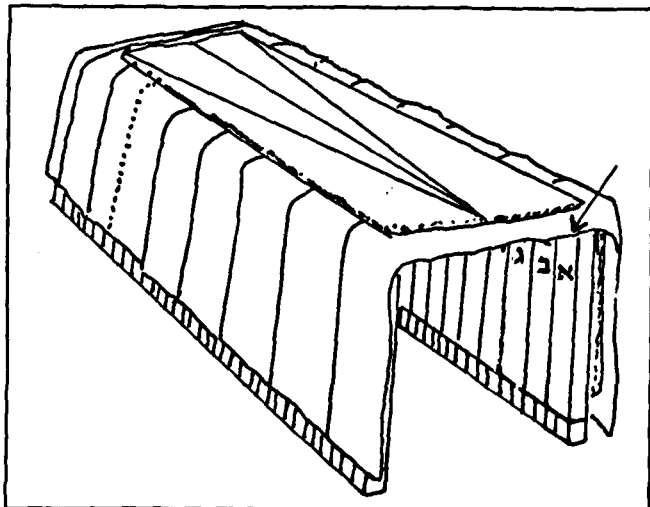
674. המלחו והמעבד את עורו.

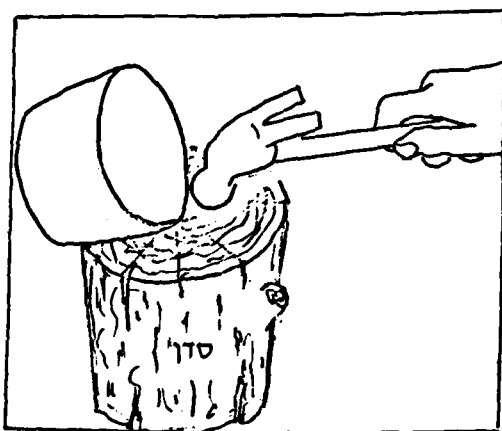
675. והממחקו.
פרש"י מגרר שערו.

676. והמחתכו.

משנה ב'

677. הכותב שתי אותיות.
וברשיי שכן רושמן על
קרשי המשכן.

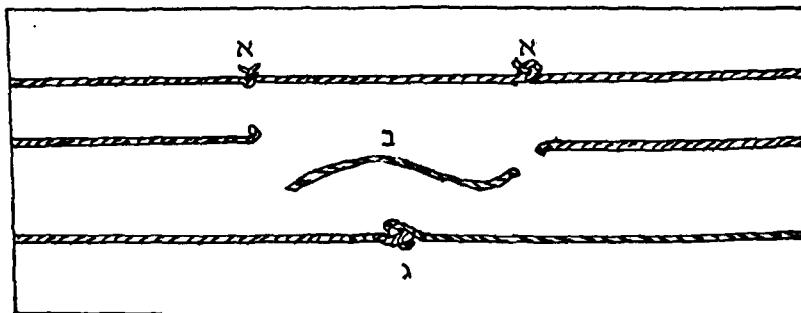
משנה ב'

678. המכה בפטיש.

משנה ב'

679. המוציא מרשות לרשות.

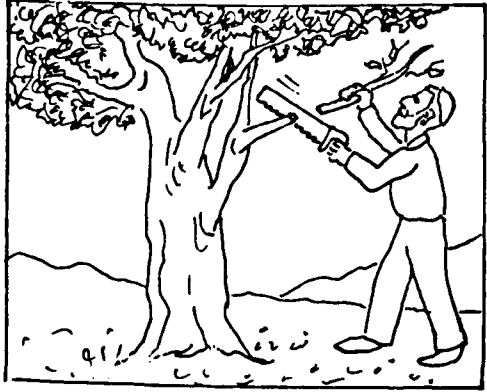

680. תוסי' די"ה הקושר.

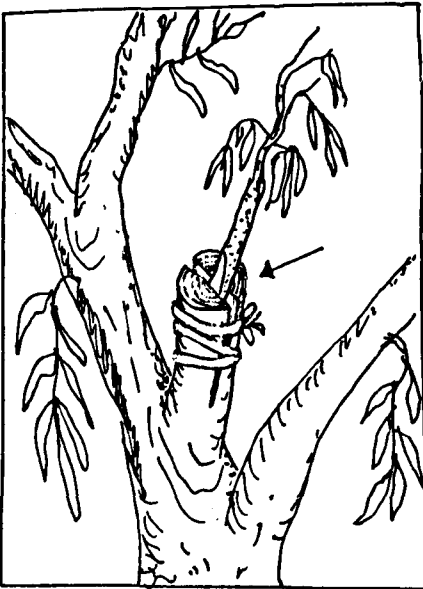
- א. כשנפסק חוט בשני מקומות ונקשר.
- ב. משליכים לחוץ האמצעי.
- ג. וחוזרין וקושרין שני הראשין.

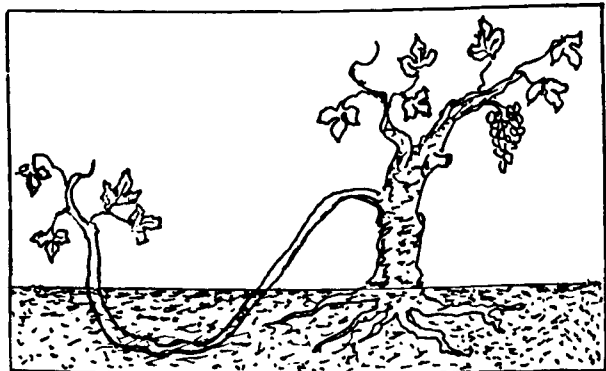
682. והנוטע.

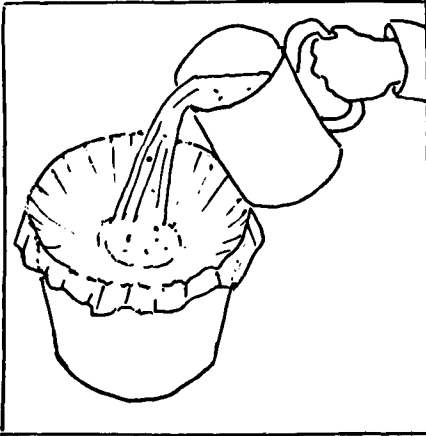
681. והזומר.

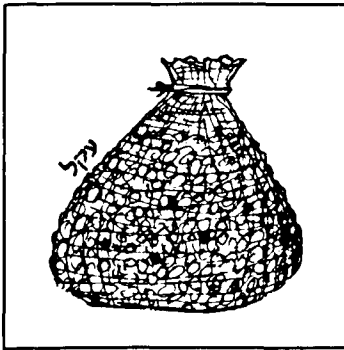
684. והמרכיב.

683. והמבריד.

685. תוסי' ד"ה משום, משמר.

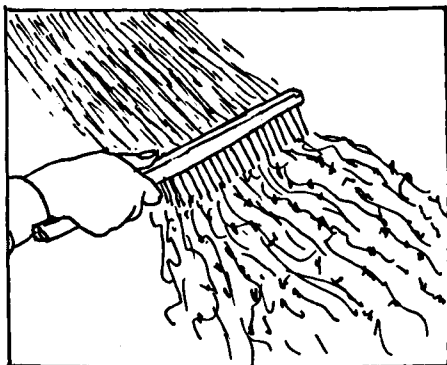

686. תוסי' ד"ה זומר, לעקל בית הבד.

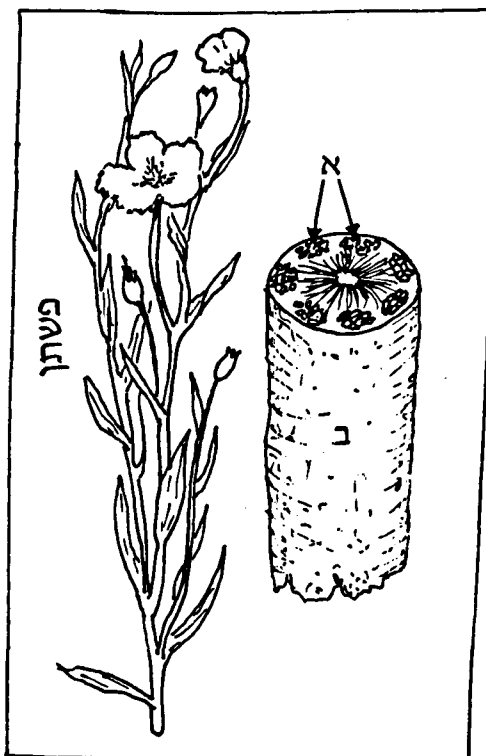

687. האי מאן דשדא פיסא לדיקלא. כתב רשיי [ד"ה מפרק] מפרק התמרים מן המכבדות.

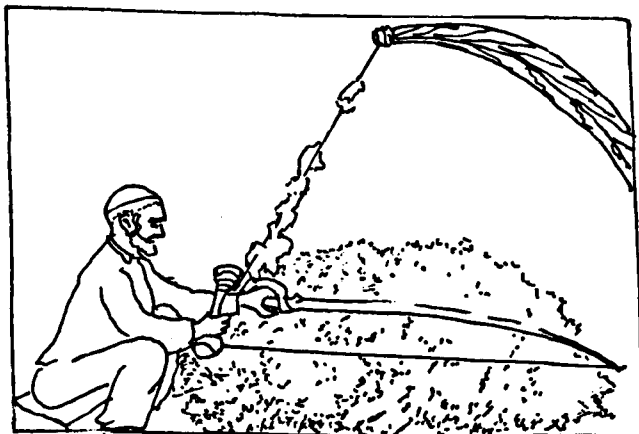
א. מכבדות.
ב. פיסת רגבים.

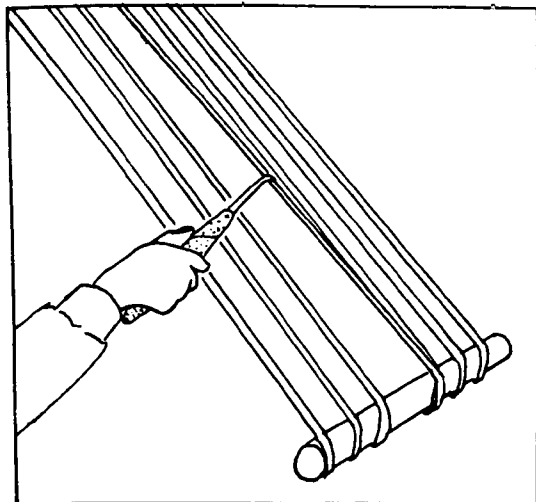

688. והמנפץ.

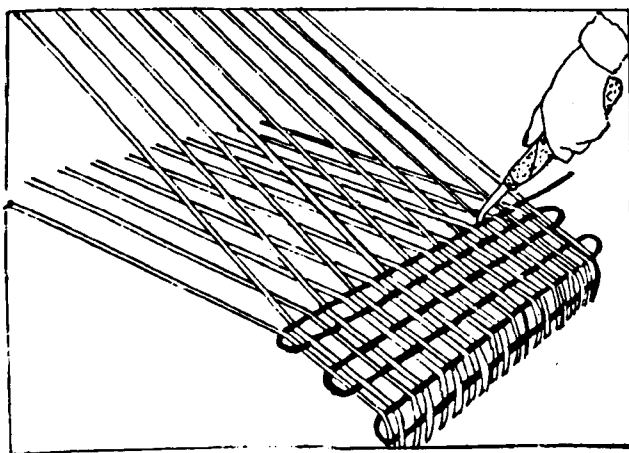
689. רש"י ד"ה המנפץ.
פשתן בגבעולין.

- א. סיבי פשתן המקיפים בגבעול קבצות
קבצות שאורכם כאורך הגבעול.
ב. חלק מגבעול פשתן מוגדל.

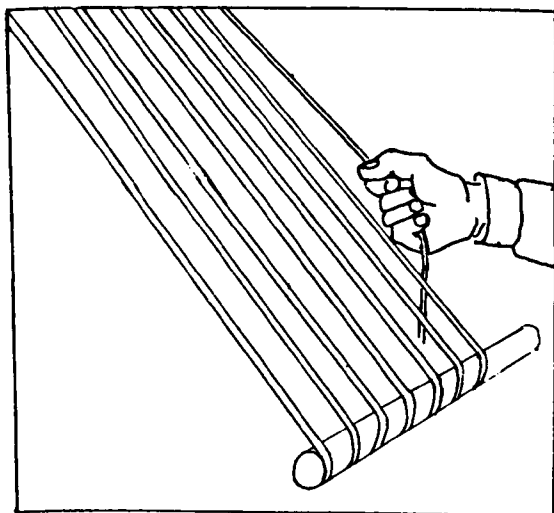
690. והמנפט, פרש"י צמר גפן
בקשת כדרך האומנין.
[מספר מעשה אורג]

691. תוס' די"ה אע"ג,
והא דלא חשיב שובט.

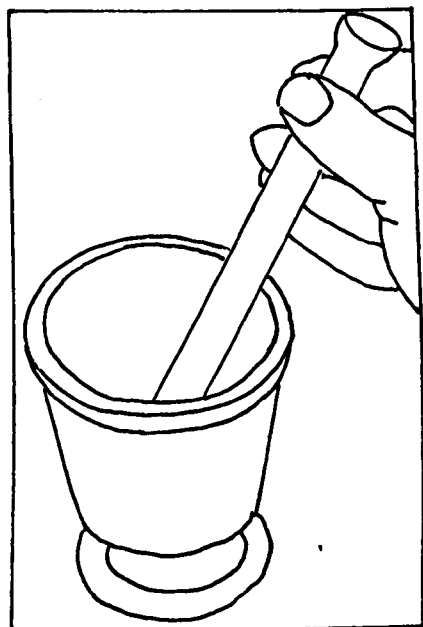

692. ומדקדק.

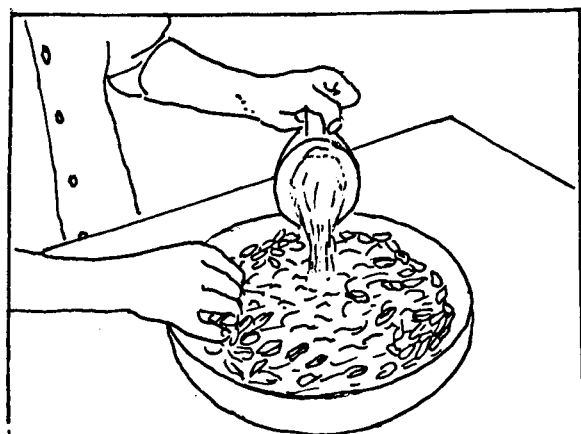

693. מיסד.

* שם, זורה עיין ציור 650.
בורר ע"צ 651. מרקד ע"צ 653.

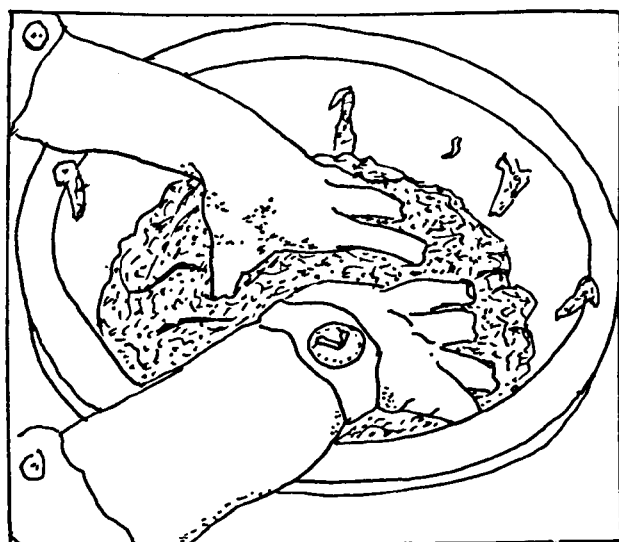

694. וליחשב נמי כותש.

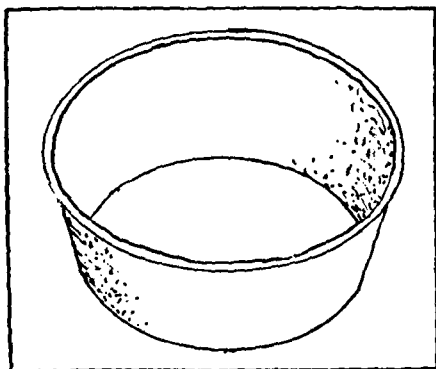

695. רש"י ד"ה שכן עני,
דלתתי.

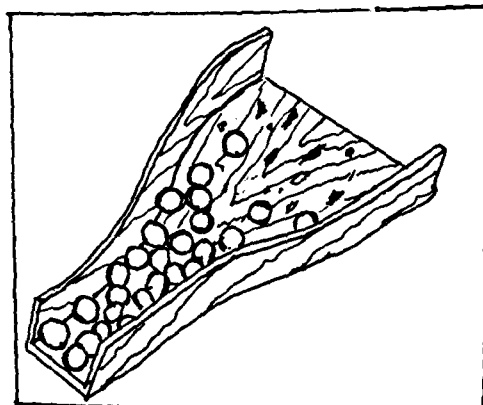
[ע"י משנה ברורה תנג, אות כ"ז]

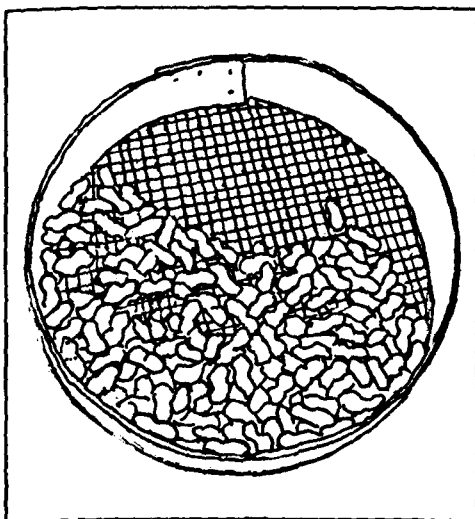
696. תוס' שכן, עיסה בלוסה.

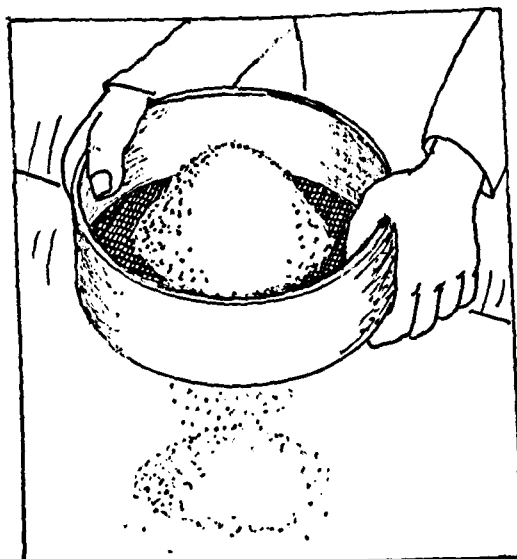
698. תמחוי.

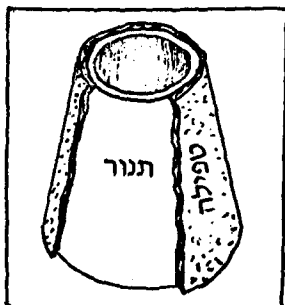
697. קנון.

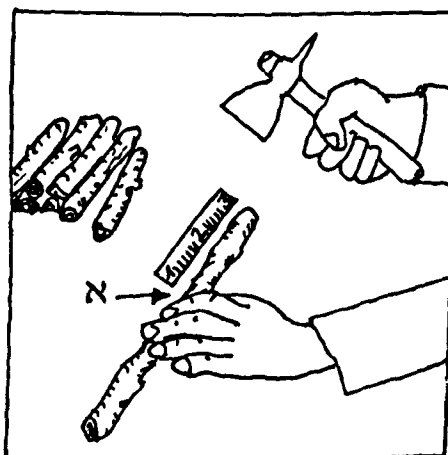
700. כברה.

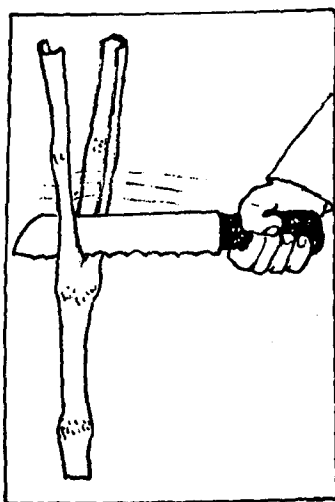
699. נפה.

702. ד"ה תנור.
טח עליו טפילה.

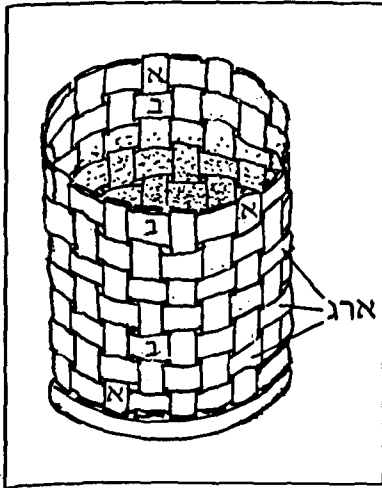
701. האי מאן דסלית סילתי.
א. אי קפיד אמשחתא.

704. שם, החליקן וכו',
עשאן דקות מאחת שתים.

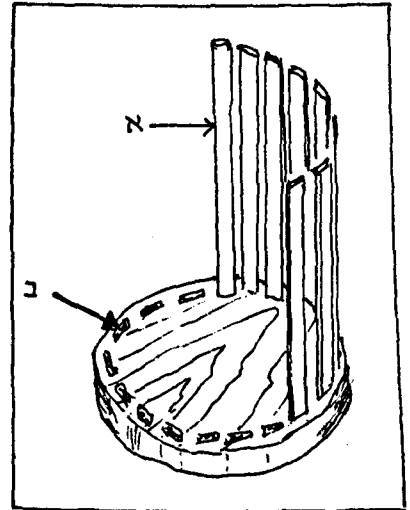

703. רש"י ד"ה חייב י"א.
זומר קנים.

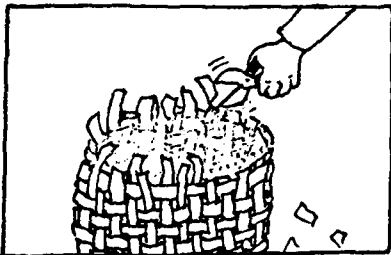
706. רשיי שם. ארג.

א. שתי.
ב. ערב.

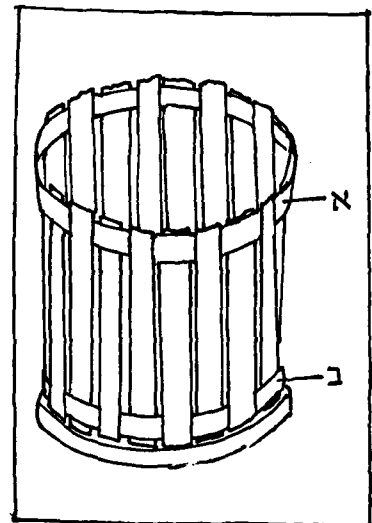

705. רשיי שם, חתכן במדה.

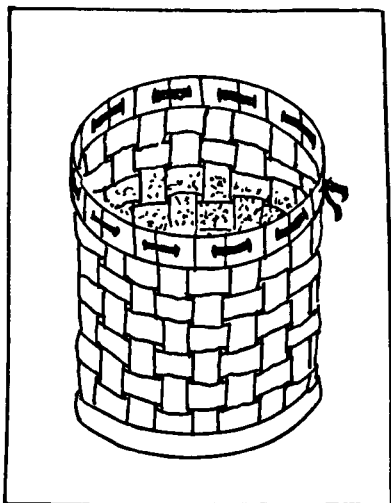
א. הסיך השתי.
ב. רשיי ד"ה ואי חייטיה, וי"מ
שקודח נקבים בעץ שתוחבין בו
ראשי הקנים של שתי.

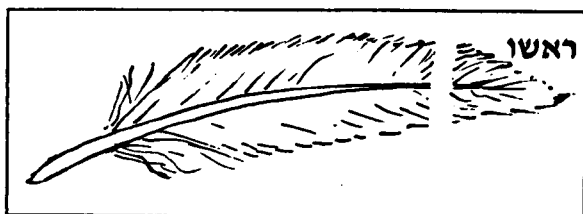
708. רשיי ד"ה חייב י"א. מחתך
לאחר אריגתה כדי להשוותם.

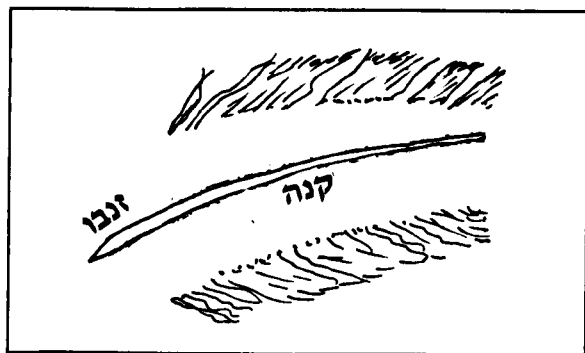
707. ארג אחת למעלה [אות א']
ואחת למטה [אות ב'].

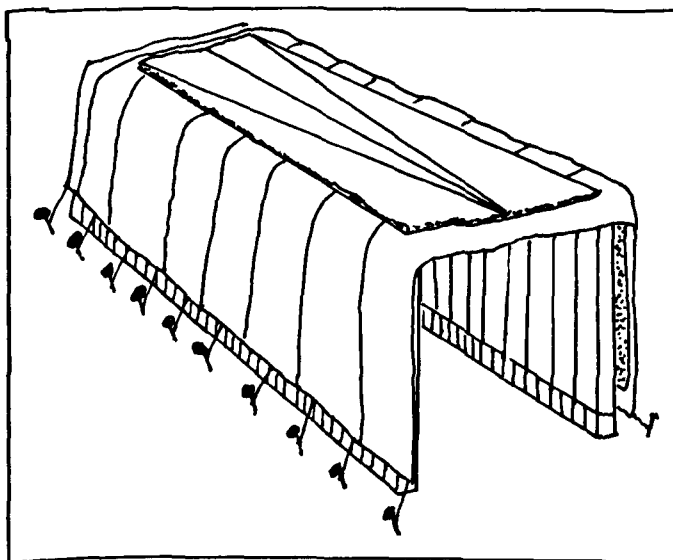
709. ואי חייטיה לפומיה.
פרש"י לעשות לה שפה
הוסף כאן תופר וקושר.

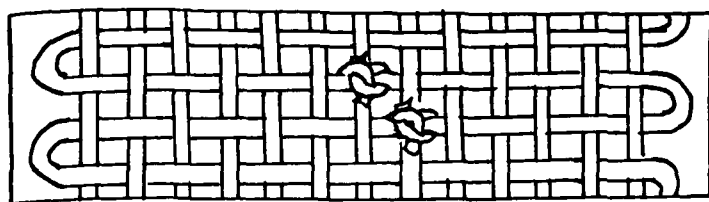
710. והקוטמו.

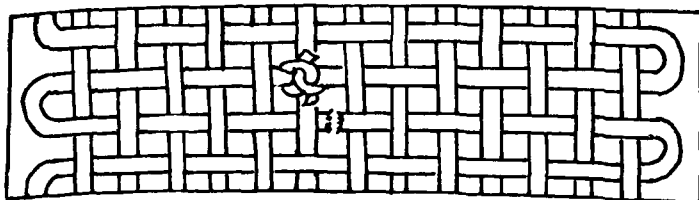
711. והמורטו.

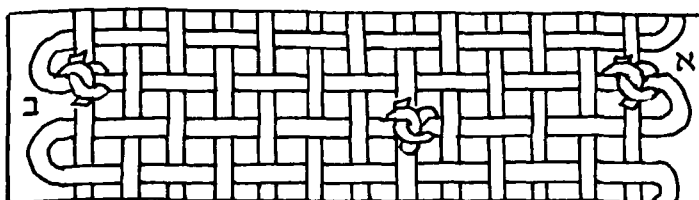
712. קושרין ביתדות
אהלים, וברש"י.

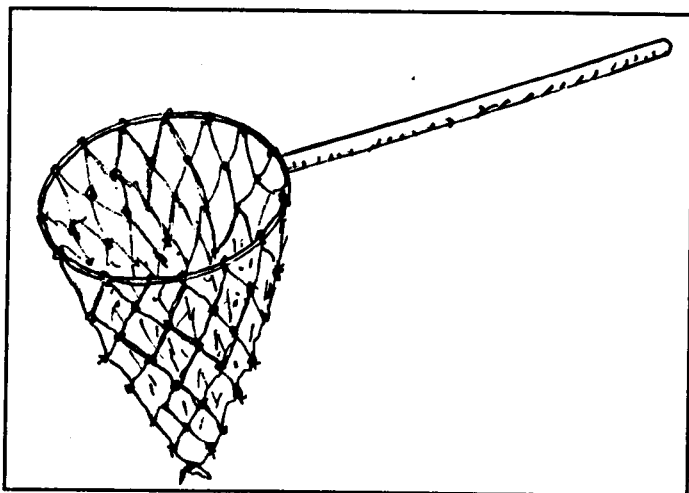
713. דאי מתרמי ליה
תרי קיטרי בהדי הדדי.

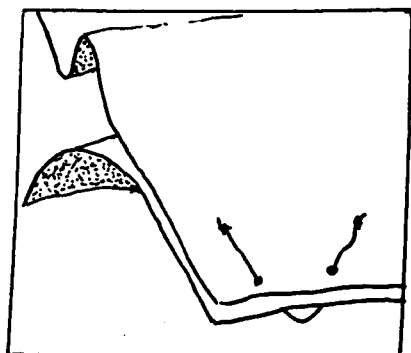
714. שרי חד וקטר חד.

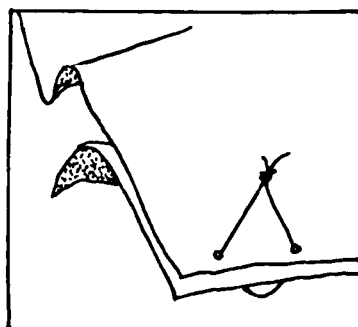
715. רש"י ד"ה השתא.
ומספקן בחוט ארוך וקושרין
למעלה (א) ולמטה (ב).

716. צדי חלזון קושרין ומתירין. פרש"י שכל רשתות עשויות קשרים קשרים.

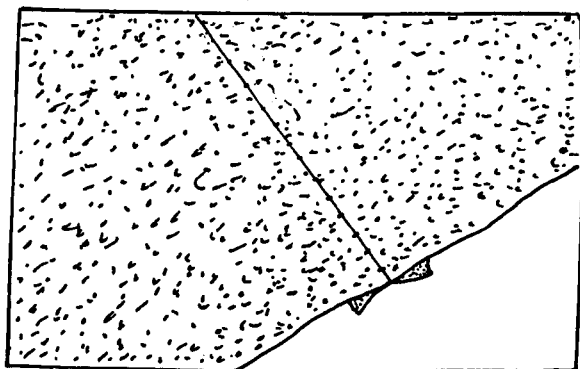

[כפי שפירש האבני נזר]

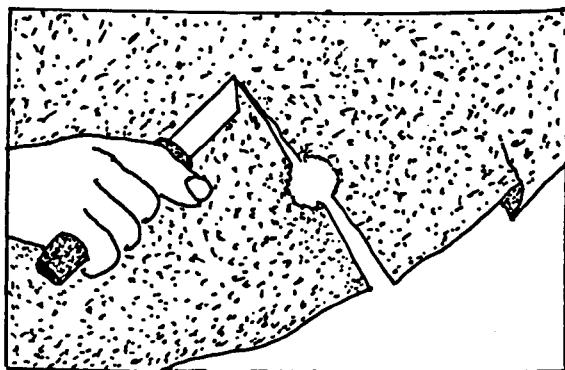

[כפי שפירש החזו"א ס"ג, יב]

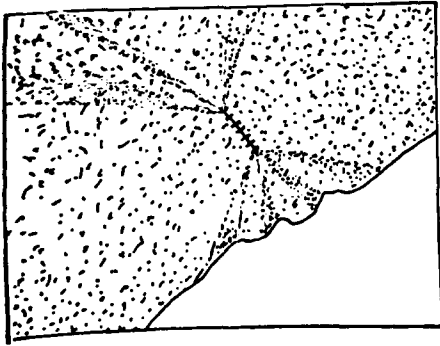
717. והתופר שתי תפירות, והוא שקשרן. פרש"י שקשר שני ראשי החוט.

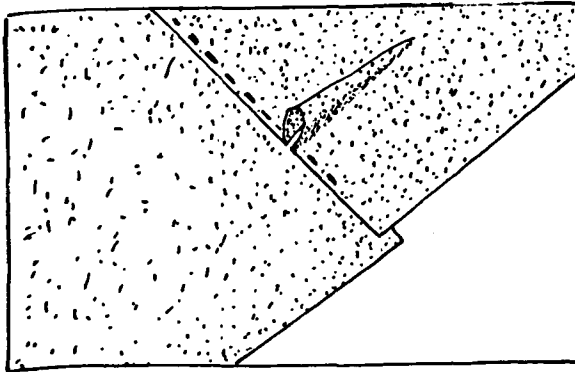
719. ותופרין אותה.

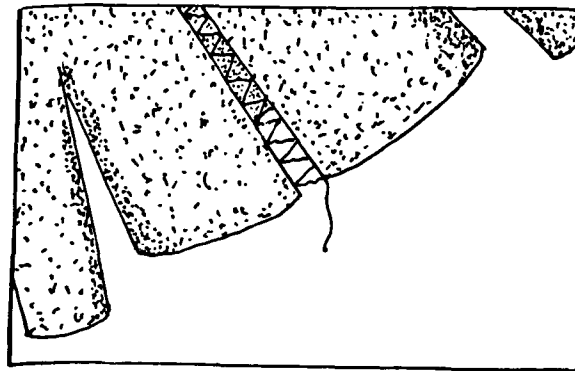
718. שכן יריעה שנפל בה דרנא קורעין בה. פרש"י ומנקבין בה נקב קטן עגול וצריך לקרוע למטה ולמעלה.

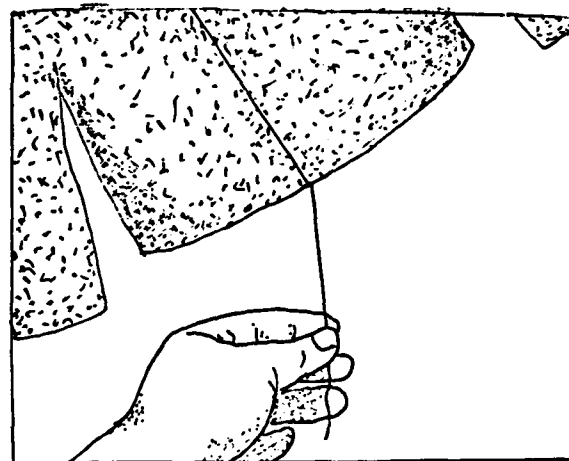
720. רש"י שם, שלא תהא
התפירה עשויה קמטין.

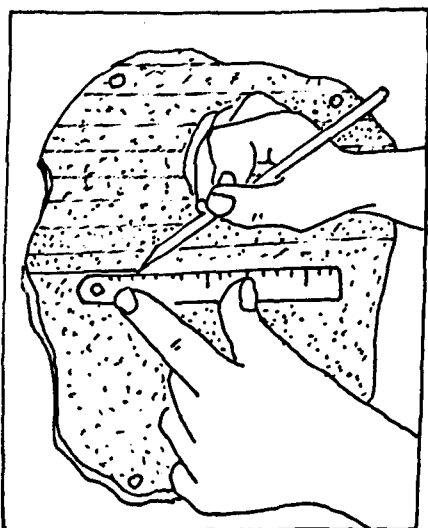
721. תוס' ד"ה שכן,
דעבידא ככיסתא.

722. המותח חוט של תפירה.
פרש"י ומתפרדו שתי חתיכות
הבגד זו מזו במקצת.

723. שם, ומותח את ראשי
החוט להדק ולחבר וכו'.

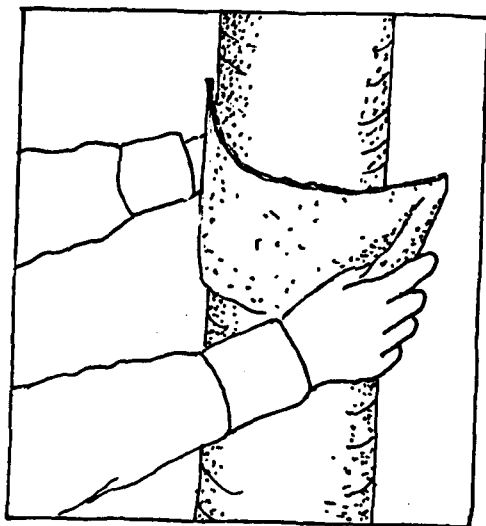

724. שירטוט.

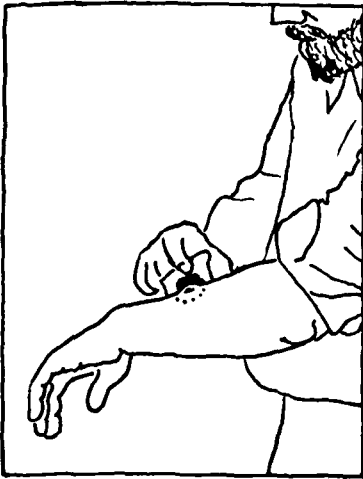
725. השף בין העמודים.

א. רש"י ד"ה השף, ונסמכין
בחלונות בין עמוד לעמוד.
ב. שם, והשף שם בקרקעית הבנין.
[כפירוש הר"ן ברש"י שמהלך בין העמודים]

726. תוס' ד"ה השף, פירש ר"ח
דשף העור על העמוד כדי להחליקו.

727. המגרר ראשי כלונסות.

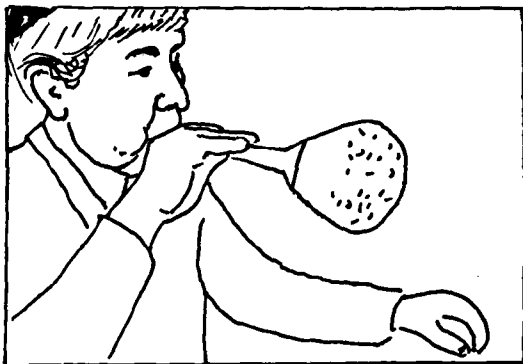
728. הממרח רטיה.

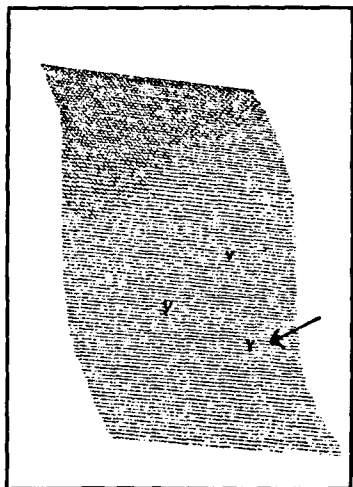
729. והמסתת את האבן, כפרש"י.

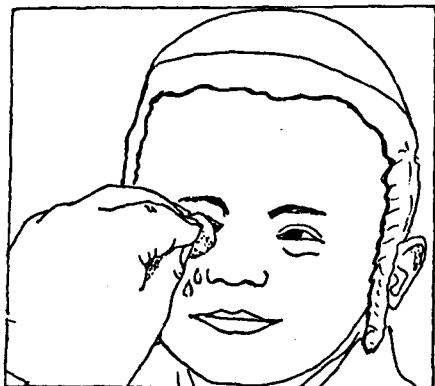
730. תוס' ד"ה והמסתת, שכבר היא מרובעת ומתוקנת אלא שמייפה.

731. המנפח בכלי זכוכית.

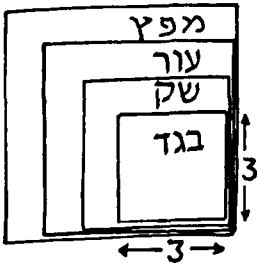

732. דשקיל אקופי מגלימי. פרש"י
ראשי חוטין התלויין בירעיה.

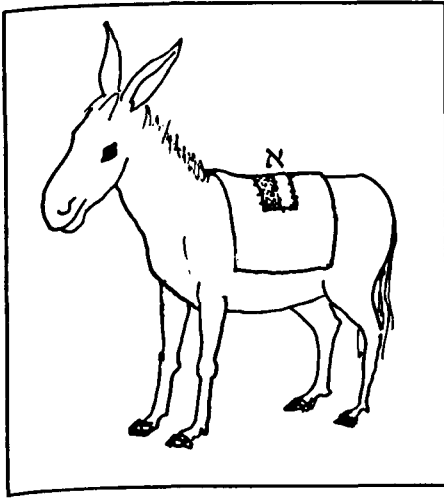

733. תוס' ד"ה הא, שיפת קילור.

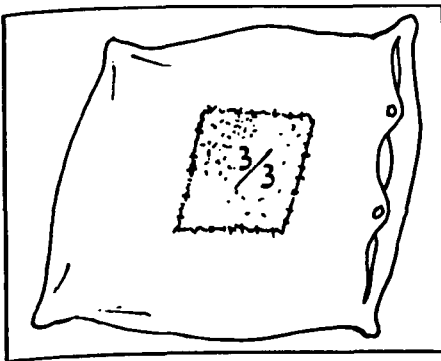
- * ר' יהודה מוסיף את השובט עיין ציור 693.
- * והמדקדק עיין ציור 692.
- * שובט הוא בכלל מיסך עיין ציורים 661, 691, 693.
- * מדקדק הוא בכלל אורג עיין ציורים 663, 692.
- * רש"י ד"ה הרי הוא אורג, ולא דמי לזורה עיין ציור 650.
- * ובורר עיין ציור 651. והמרקד 653.

734. והתנן הבגד ג' על ג' (טפחים)
והשק די על די והעור ה' על ה' וכו'.

735. רשיי דייה הואיל, לטלאי
מרדעת של חמור.
א. טפח.

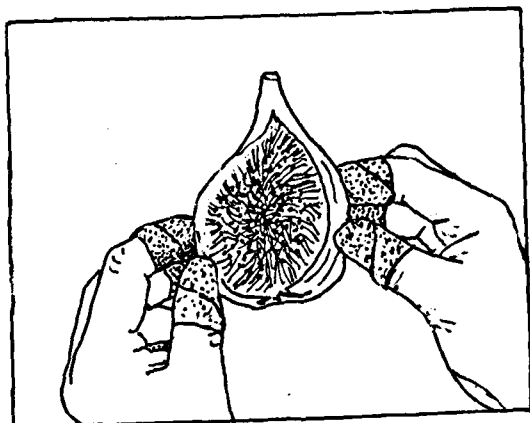

737. תוסי דייה תוספתא, המקצע
למשכב אין פחות משלשה.

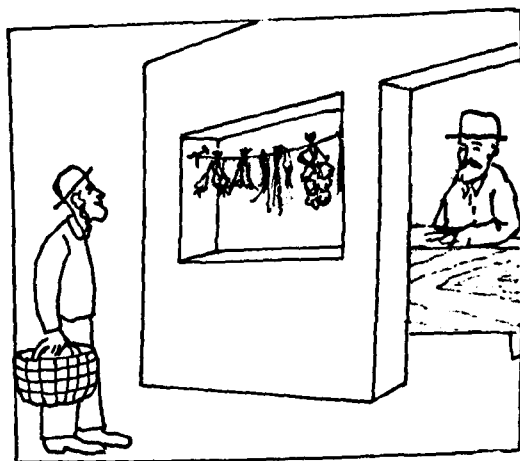

736. תוסי דייה ואמר ר"ש,
כופת שאור שיחדה לשיבה.

• שם, למושב טפח, עיין ציור 735.

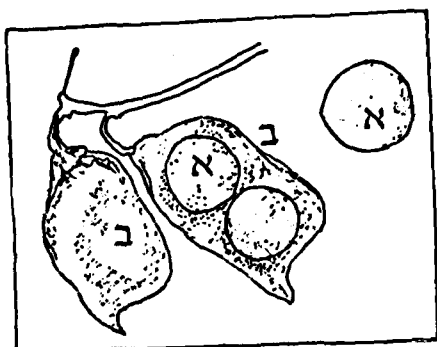
738. תוסי' שם, ולמעמד כל שהוא.

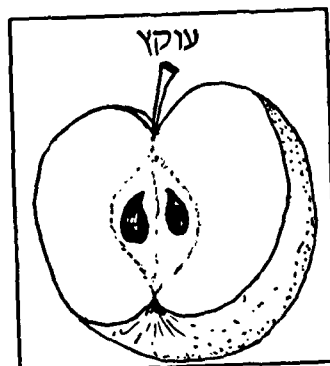
739. חזיא לדוגמא.

* עיסה בלוסה עיין ציור 696.

משנה ד':

741. חוץ מקלפי עדשים.
א. עדשה עם הקליפה.
ב. רש"י ד"ה שמתבשלות
קליפה חיצונה.

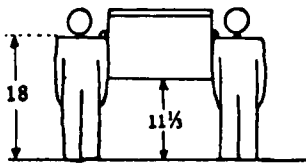

740. מקליפתן וגרעיניהן
ועוקציהן.

749. קלוטה כמה שהונחה.

א. פרש"י בדף ד. הואיל ונקלט באוירה של רה"י כמי שהונחה בתוכו הוא ואע"ג דלא נח.

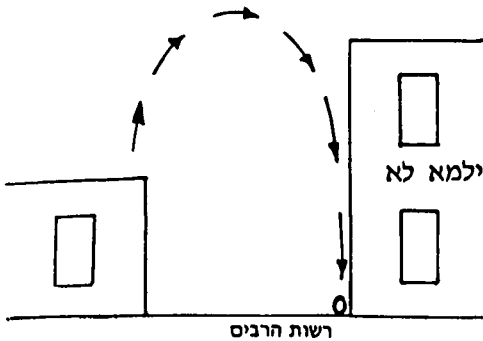

751. שכן משא בני קהת, פרש"י דארוך.

750. אילימא במעביר.

א. איך אלעזר תמוציא משוי למעלה מעשרה.

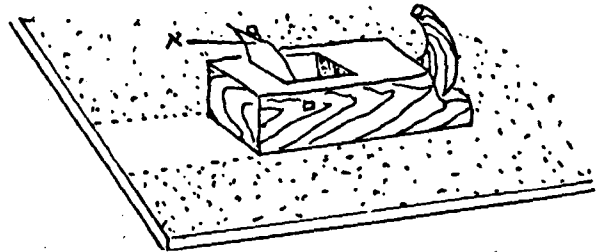

752. דמדלי חד ומתתי חד, וברש"י ודילמא לא זריק על הגג ונופל לרה"י.

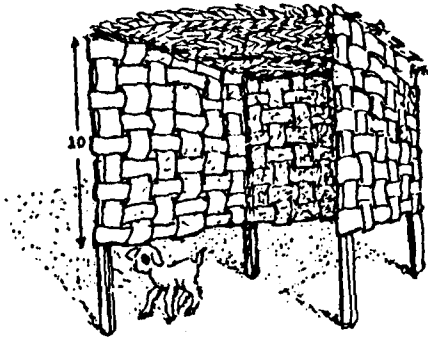
753. לפי שאי אפשר לה לרה"י שתיקלט במלקט וברהיטני, וברש"י להחליק רה"י מגבשושית.

א. גבשושית

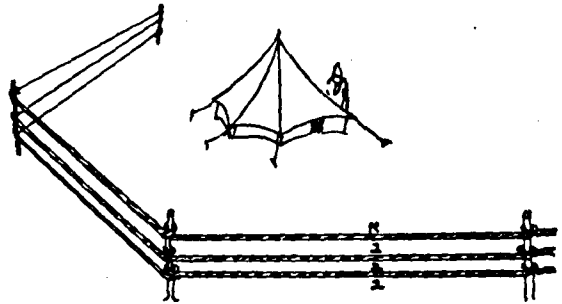
754. מלקט ורחיטני, פרשיי ד"ה לפי, כלים של עץ וברזל חד נעוץ בתוכו.

א, ברזל

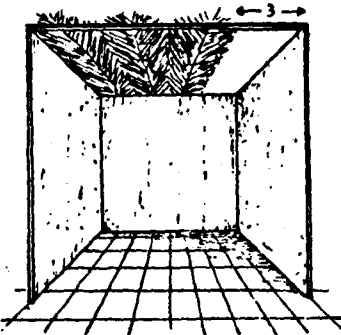

755. המשלשל דפנות מלמעלה למטה, אם גבוה מן הארץ ג' טפחים פסולה.

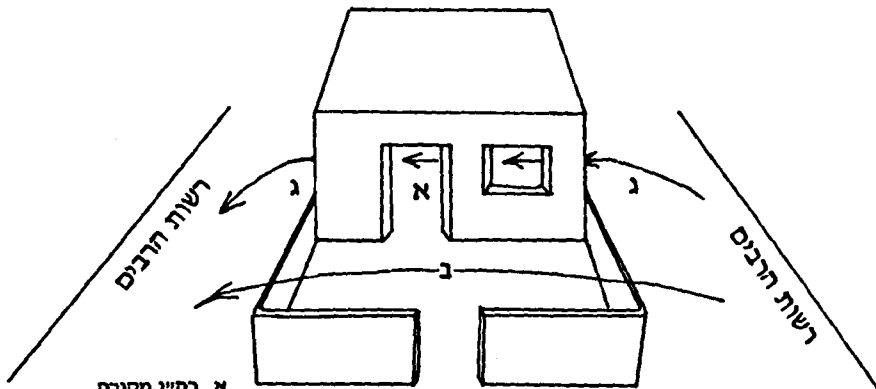
756. רשיי ד"ה תינת, כגון מקיפין ג' חבלים.

א. עד כאן גבוה עשרת טפחים בצירוף החבלים
ב. פחות מג' טפחים

757. שם, כגון שחרחיק את חסיכוך מן הדפנות ג' טפחים.

א. רחיי מקורח

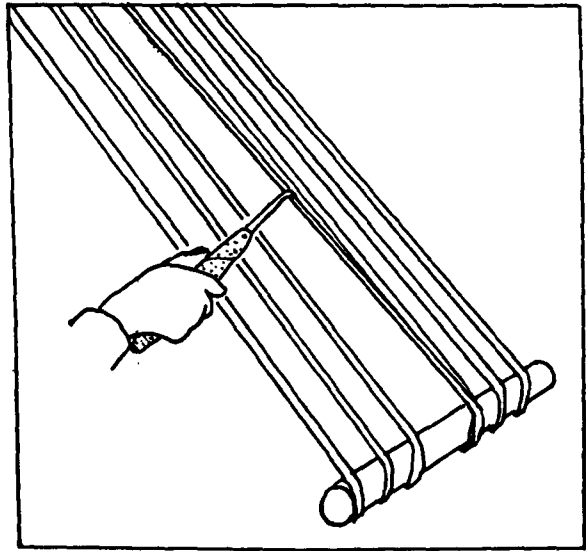
ב. רחיי שאינו מקורח

758. ת"ר מרח"ר לרח"ר באמצע.

ג. שייך לדף צז: אפי' ע"י צירוף, דחיינו שתי אמות מצד זה ושתי אמות בצד השני.

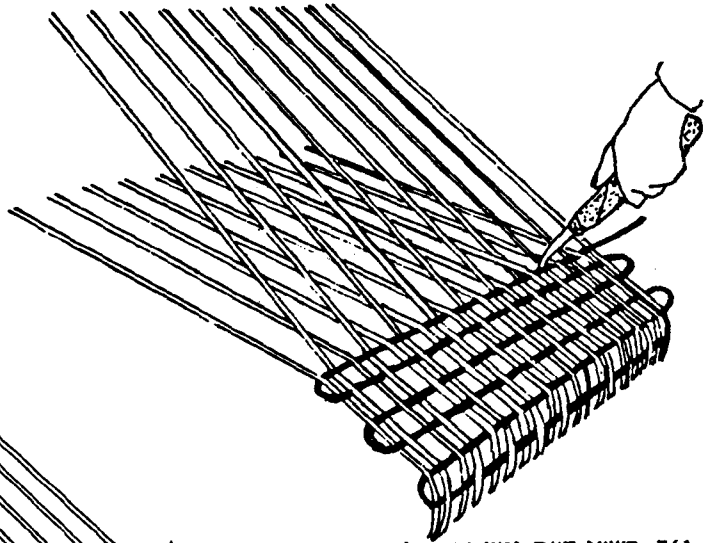

759. כרכר.

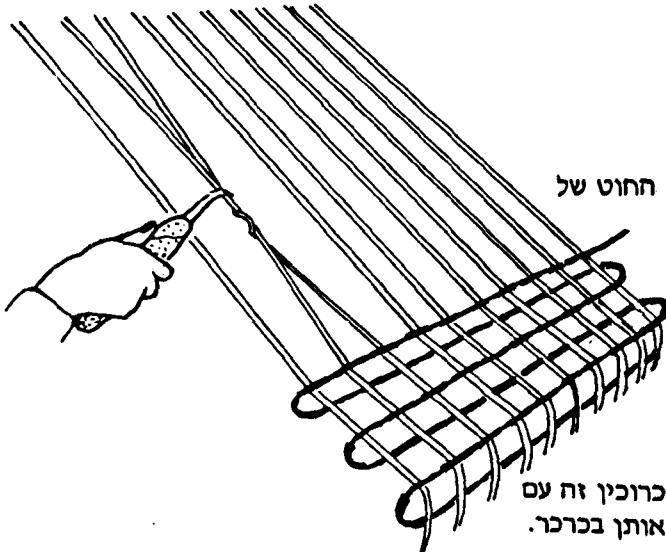

760. שובט, פרשיי דף עה: משוח חשתי בכרכר.

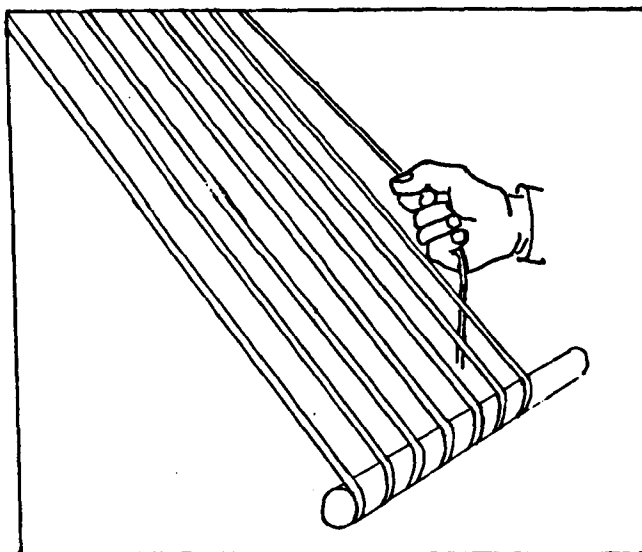
מתוך ספר מעשה אורג.

761. רשיי דייה ומדקדק, לאחר שמתח החוט של ערב מכה בכרכר וכו'.

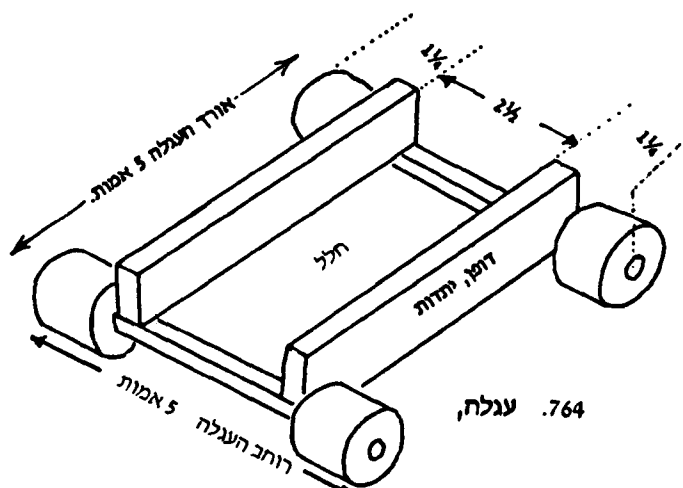

762. שם, וי"מ וכי' כשיש בי חוטין כרוכין זה עם זה ומובדלים מן השאר משוח אותן בכרכר.

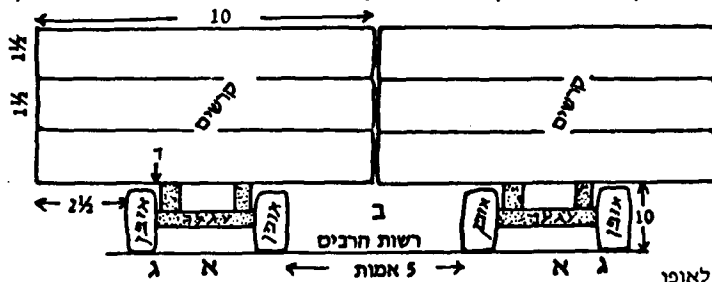
763. מיסך, פיי מותח חוטי חשתי.

★ רש"י ד"ה מרח"ר, ואפ"י ע"י צירוף חייב, ע"צ 758. אות ג.

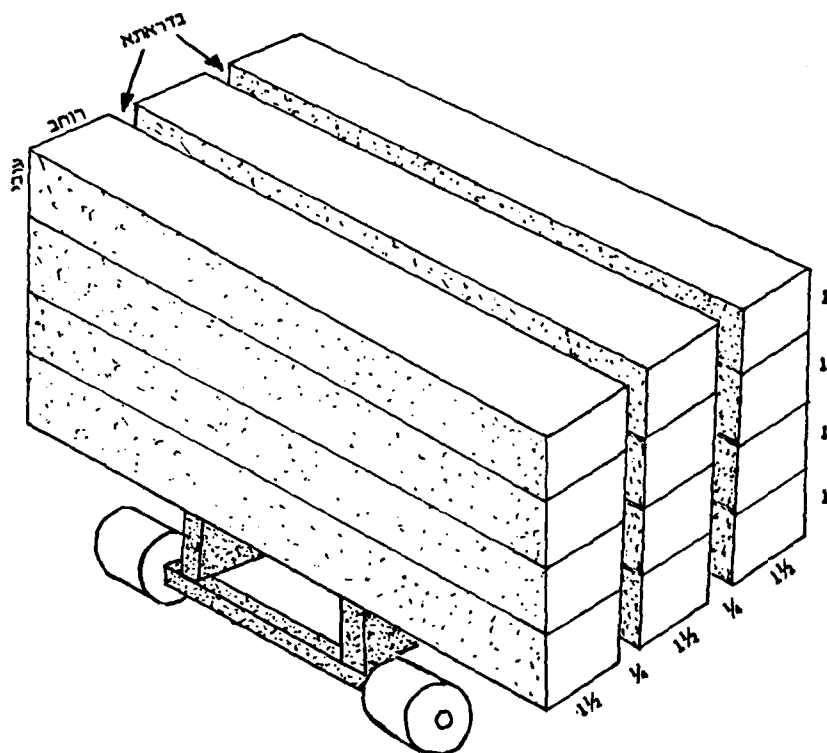

764. עגלה,

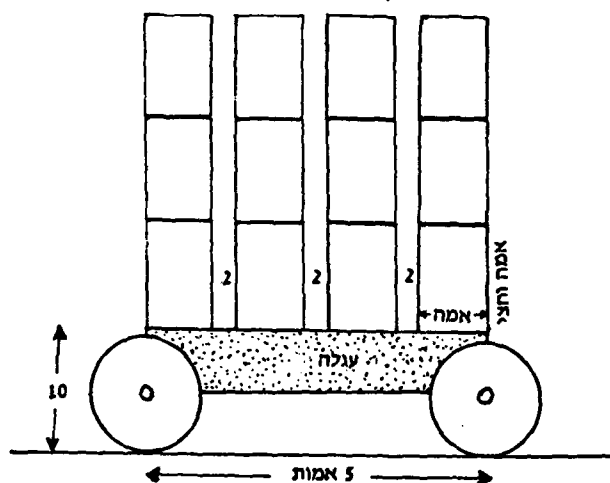
765. עגלות תחתיחן (א) וביניחן (ב) וצדיחן (ג) רח"ר. וברש"י ד"ה וביניחן.

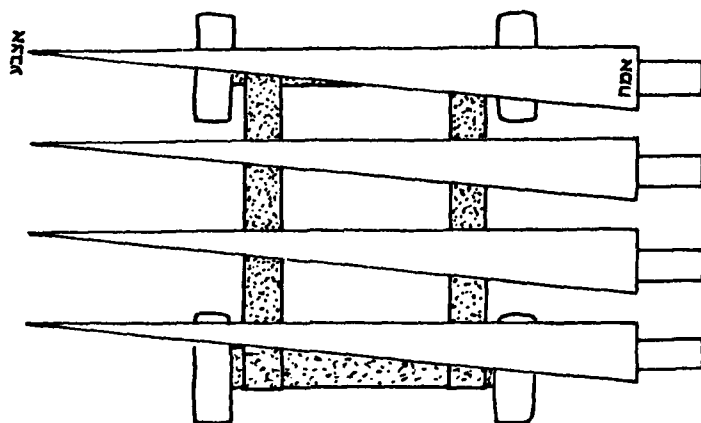
ד. ריוח שבין דופן עגלה לאופן.

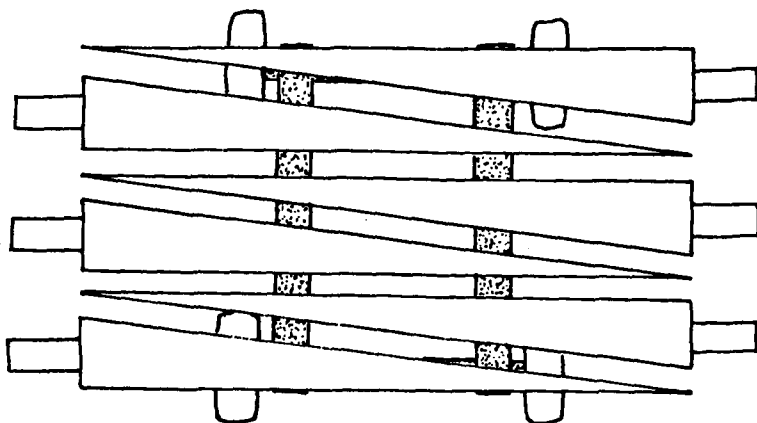
766. אורכא דעגלה כמה הואי חמש אמין פותיא
(רוחב) דקרש כמה הואי אמתא ופלגא, כמה
מותיב תלתא, פשא ליה פלגא דאמתא.

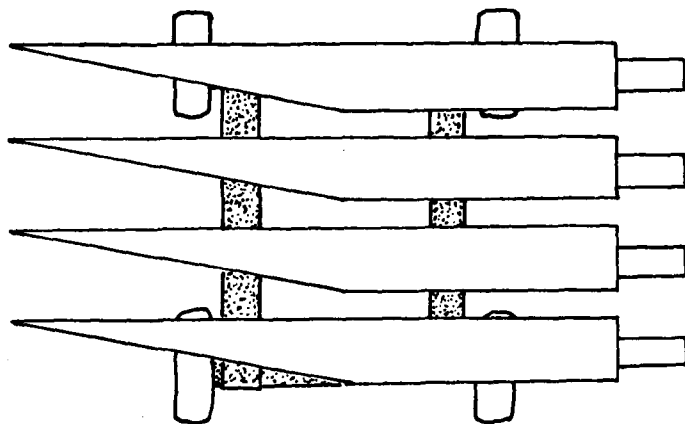
767. אחודן מנח לחו וכוי כי שדי לה מר ביני וביני כלבוד דמי.
*רשיי ד"ה ארבע, כי קרשים לצפון ועשרים לדרום ושש
למערב ושנים למקצועות ע"צ 798. 796. *שם, טבעות ע"צ 771.

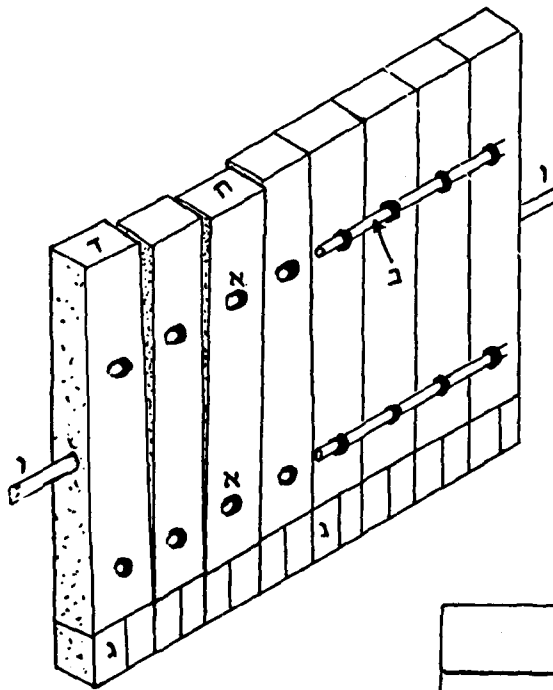
768. קרשים מלמטון עוביין אמה מלמעלן כלין וחולכין עד כאצבע.

769. תוסי' ד"ה חניחא, שיתנו חודו של זה כנגד עביו של זה ויחזיקו ששה סדרים שלש אמות ושלוש אצבעות.

770. שם, דילמא מחציין ולמעלה היו כלין וחולכין.

771. רשיי ד"ה א"ר כחנא באטבעי.

א. טבעות

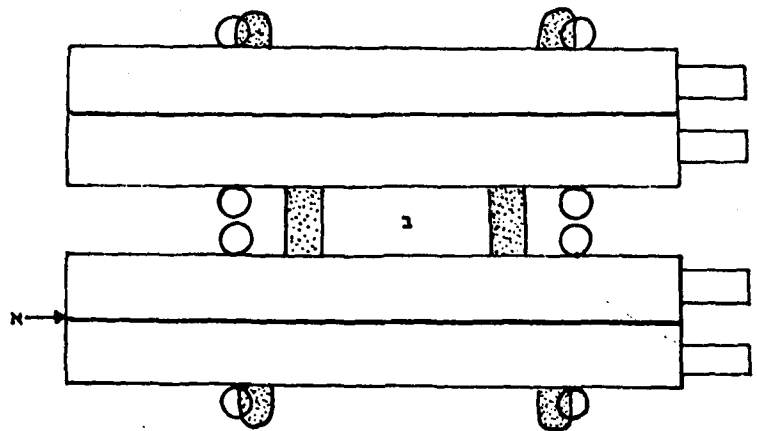
ב. בריחים

ג. אדנים

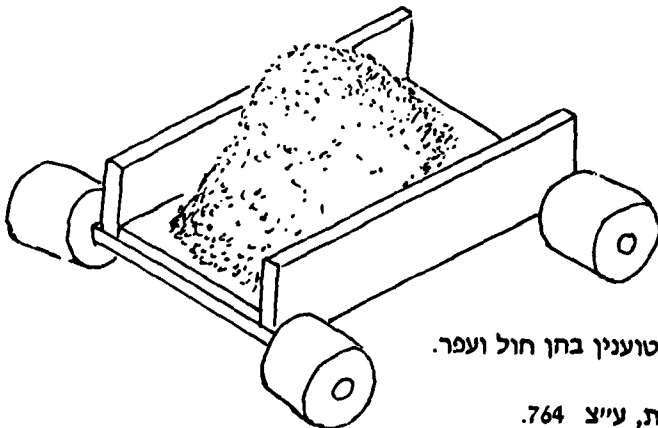
ד. מנענעת למים

ה. או לאחור

ו. חבירי התיכון (למ"ד בנס היה עומד)

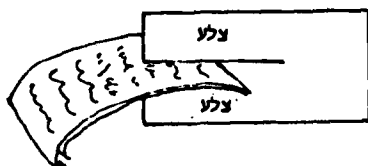
א. ואין צריך לחניח ריוח בניהם.
ב. אמת ריוח באמצע.

772. שם, מושיב שתיים זו אצל זו בראש העגלה

773. שם. כאותן שלנו שטוענין בחן חול ועפר.

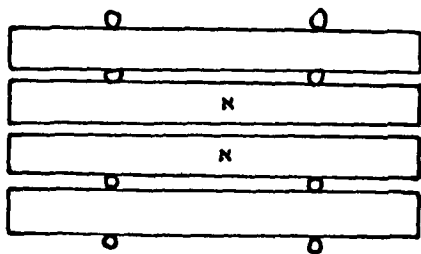
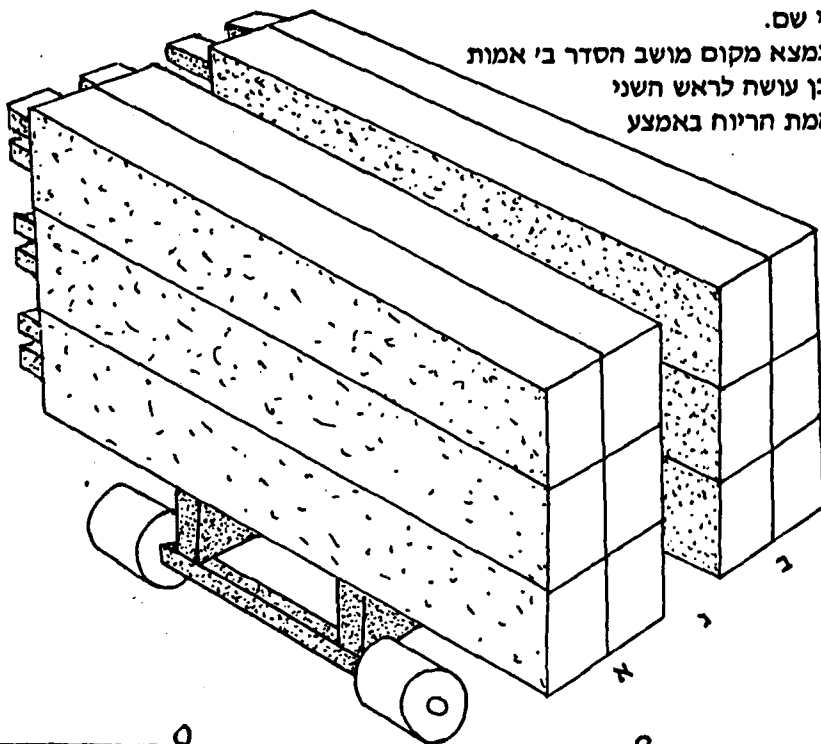
★ אמר שמואל ביתדות, ע"צ 764.

774. רש"י ד"ח אמר, אטבא דספרי, שמבקע מקל אחד בראשו ונושך בו דפי הקונטרס.

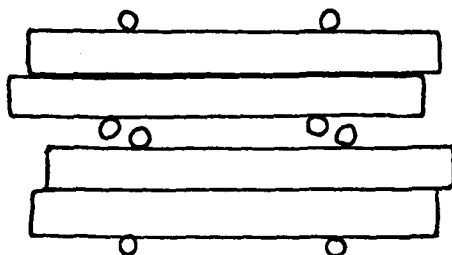
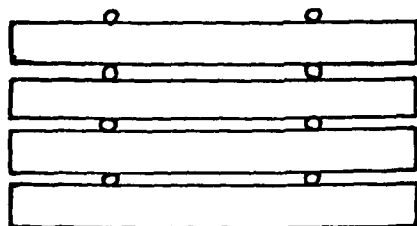
775. רש"י שם.

א. ונמצא מקום מושב הסדר ב' אמות
ב. וכן עושה לראש השני
ג. ואמת הריוח באמצע

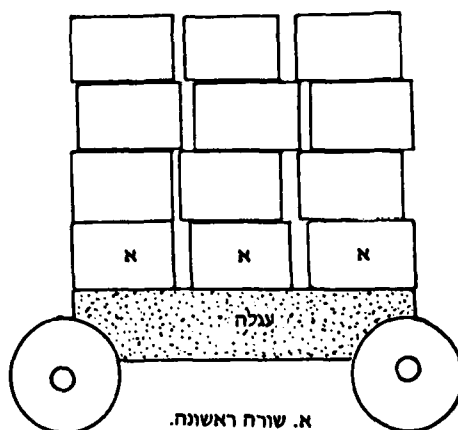
777.

776. רש"י שם, לשלחופינתו לקרשים, שלא יחיו טבעותיהן מכוונין זה כנגד זה. ע"י מהרש"א ד"ח אמר רב כחנא.

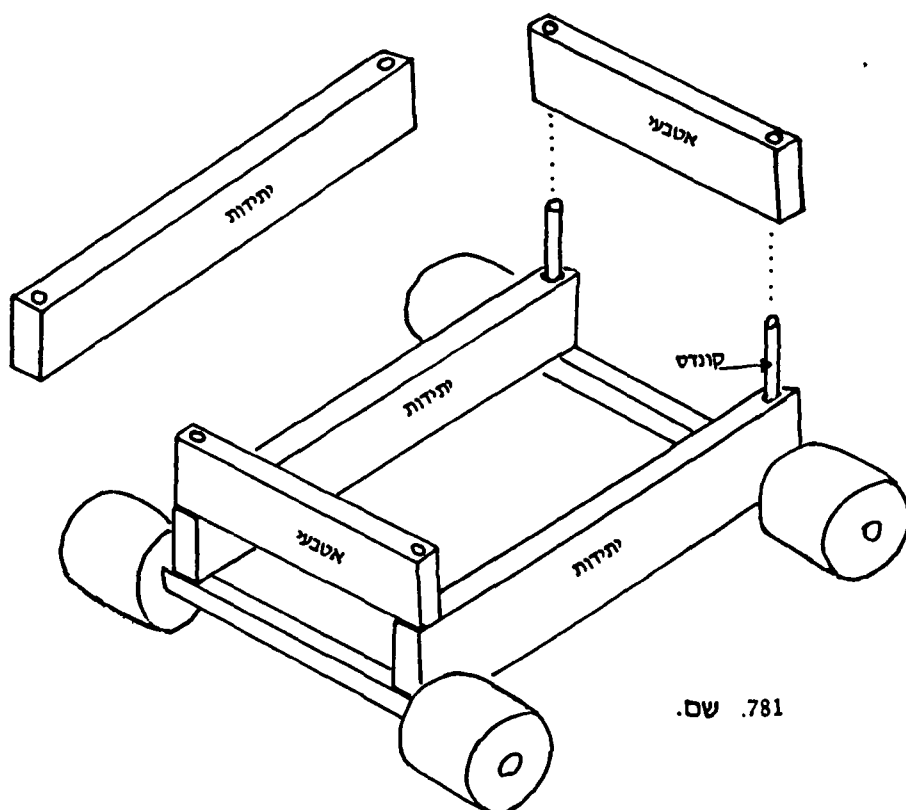
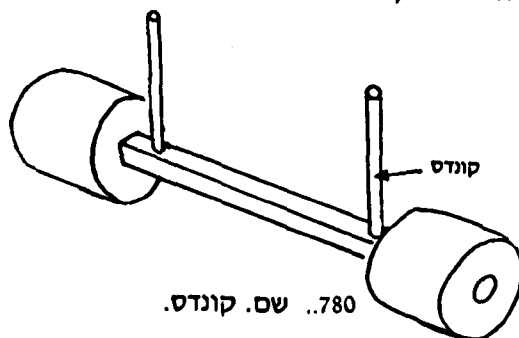

778. שם, לפרש ברש"י שהטבעות זו אצל זו ולא זו כנגד זו, נראה למהרש"א (שם) דוחק.

פירוש חי שבת דף צח ע"א

779. תוסי' ד"ה אטבעי, כשמסדר שורה שני' ושלישית נסתם האויר.

783.. כשם שמלמטן עוביין אמה כך מלמעלן עוביין אמה.

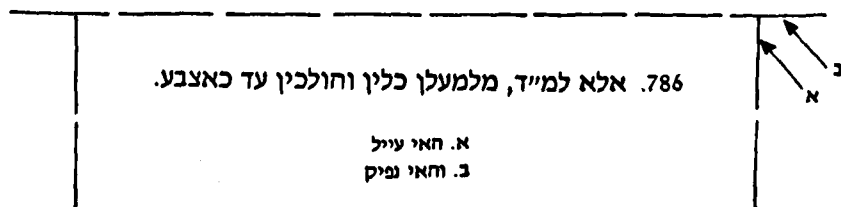
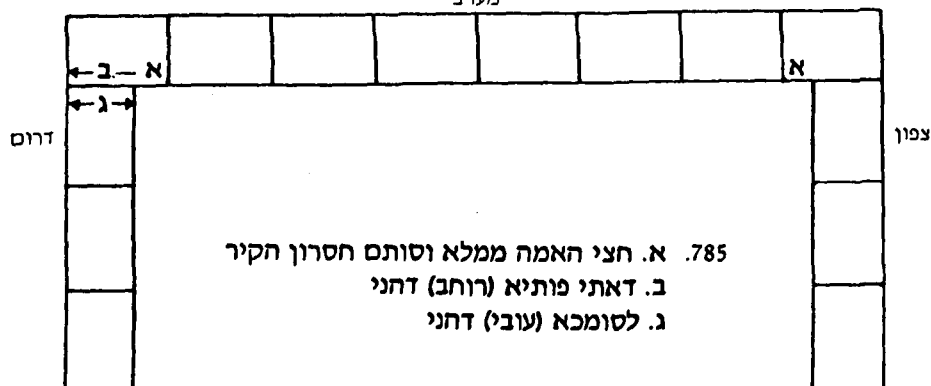
784. דניסרא, קרש אחד מבי חתיכות.

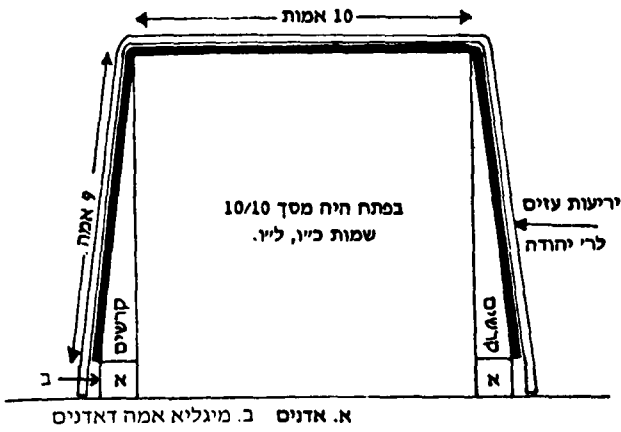
782. תייר קרשים מלמטן עוביין אמה ומלמעלן כלין וחולכין עד כאצבע.

★ דלא לישלחופינחו מהדדי ע"צ 771. אותיות ד' וה'.

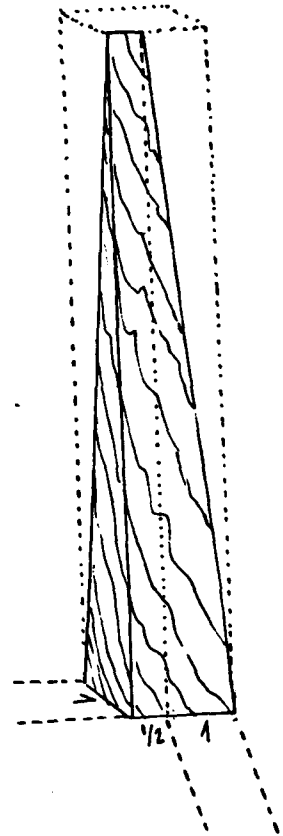
★ וחבריה התיכון בתוך הקרשים, ע"צ 771. אות ו'.

מערב

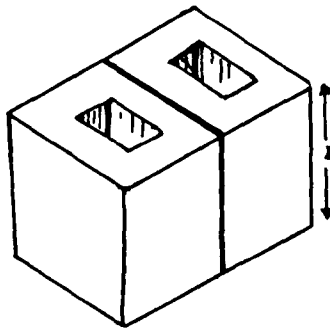

787. דשפי לחו כי טורין.

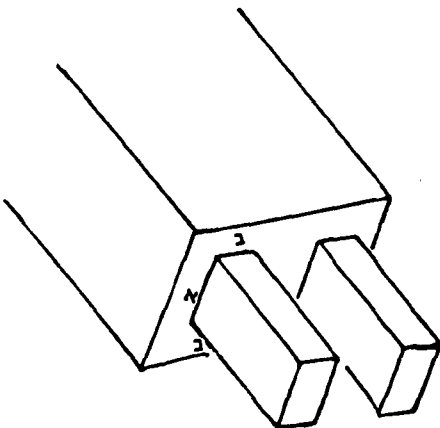

788. אורך חיריעה האחת שמנה ועשרים באמה לרי יהודה מיגליא אמה דאדנים.

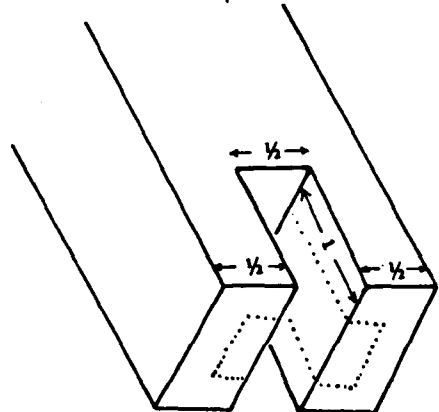

789. רשיי דייה לרבי יהודה, שהאדנים גבהן אמה וחלולין חס.

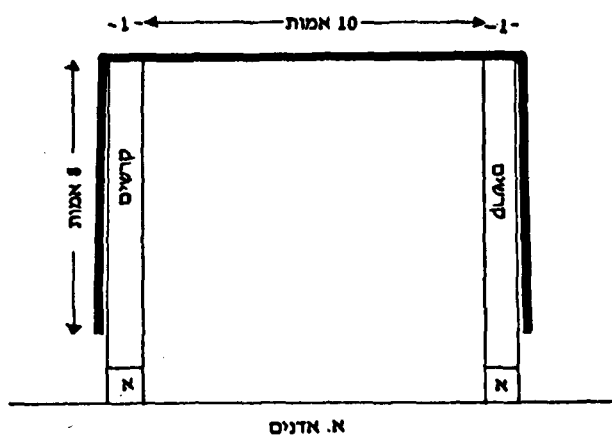
790. שם, וחקרשים חרוצים למטה באמצע חצי אמה רחב בגובה אמה ונשאר חצי אמה לכאן וחצי אמה לכאן.

791. שם, ומחסר מן חידות מבחוץ (אות א) ומשני צידיהן (אות ב').

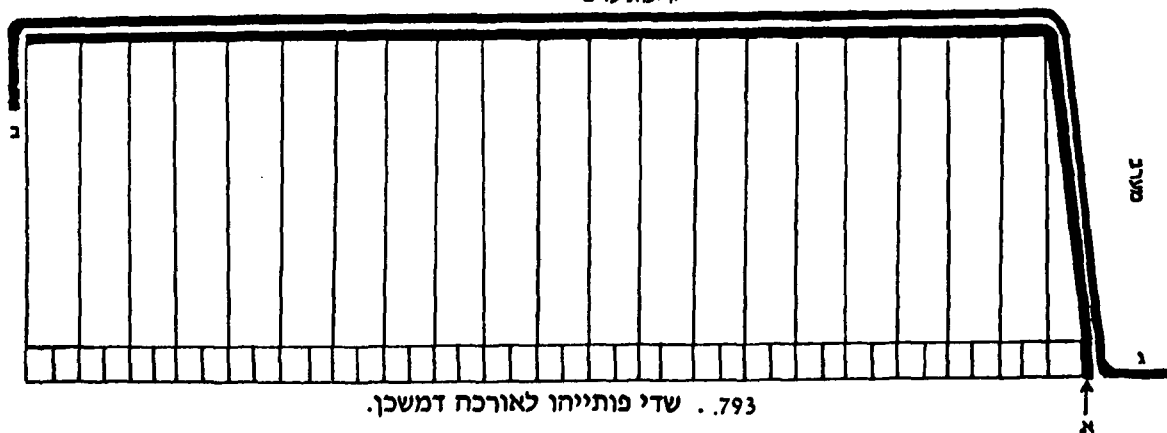
פירוש חי שבת דף צח ע"ב

א. אדנים

792. לרי נחמיה מיגליא אמה דקרשים.

יריעות עזים

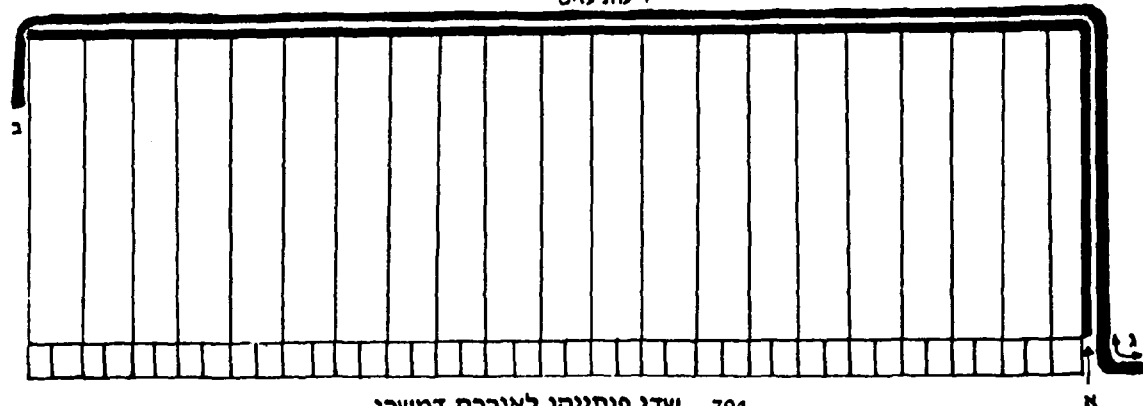
793. שדי פוטיהו לאורכה דמשכן.

א. יריעות התחתונות, לרי יחודה מכסיא אמה דאדנים.

ב. תרתי לכפלא.

ג. חצי חיריעה העודפת תסרת.

יריעות עזים

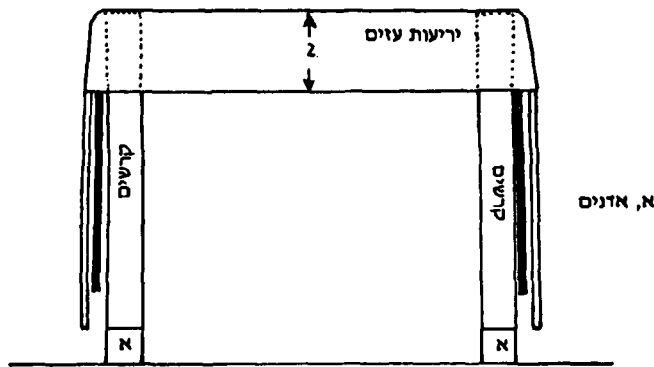
794. שדי פוטיהו לאורכה דמשכן.

א. יריעות התחתונות לרי נחמיה מיגליא אמה דאדנים.

ב. תרתי לכפלא.

ג. חצי חיריעה העודפת תסרת, לרי נחמיה תסרת מחברותיה.

★ ועשית יריעות עזים וכוי דל עשר לאיגרא וכוי לר"י מיכסיא אמה דאדנים, ע"צ 788.

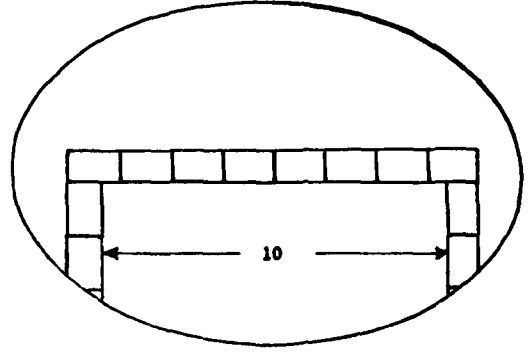
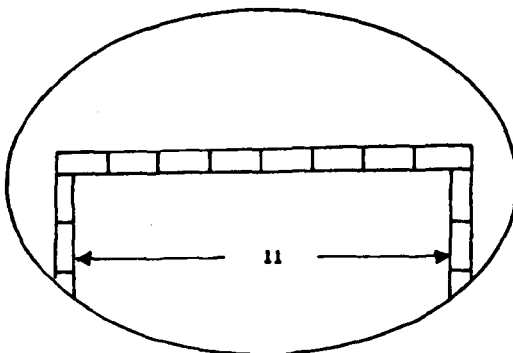
795. לרי נחמיה מיגליא אמה דאדנים.

★ שדי פותייהו לאורכיה דמשכן וכוי דל תרתי

לכפלא וכוי חצי חיריעה (שתי אמות) העודפות

תסרה, ע"צ 793.

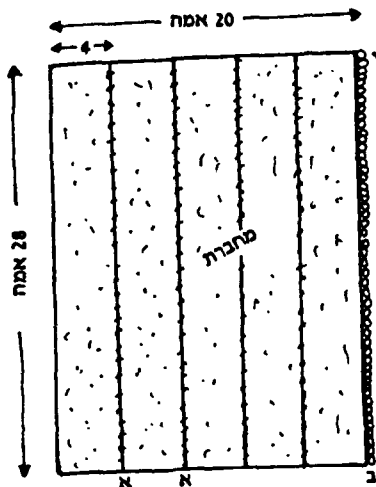
★ אלא לרי נחמיה מאי תסרה תסרה מחברותיה, ע"צ 794.

796. תוסי ד"ה דל, בכולא שמעתא אמר דרוחב 797. שם, דילמא המשכן היה רוחבו י"א אמה, המשכן י" אמות.

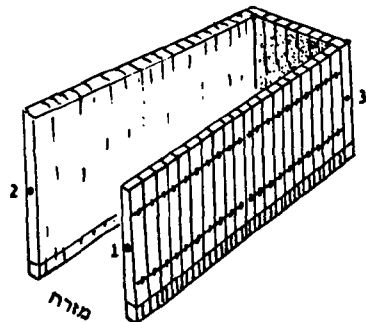
והקרשים נאמר שלא היה עוביין אלא חצי

אמה.

798. רש"י ד"ה ונראין

א. תפורות זו בזו במחט
ב. לולאות

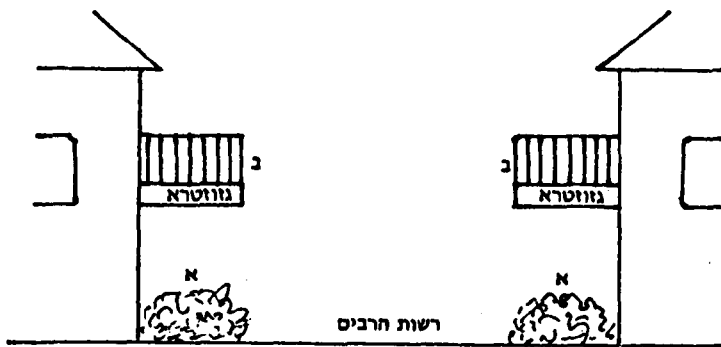
799. תוסי ד"ה תנא, אבל האמצעי היה הולך מרוח

מזרח (ממסי 1) עד רוח מערב (עד הקרש שבו

הבריה מסי 3) (ע"י במאיר).

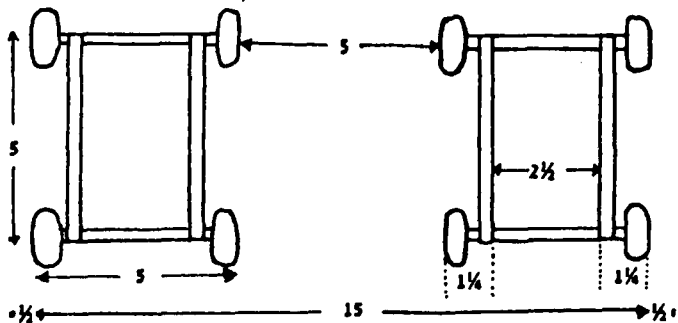
★ תייר חרוצים היו הקרשים ע"צ 790 וחלולים

היו האדנים ע"צ 789.

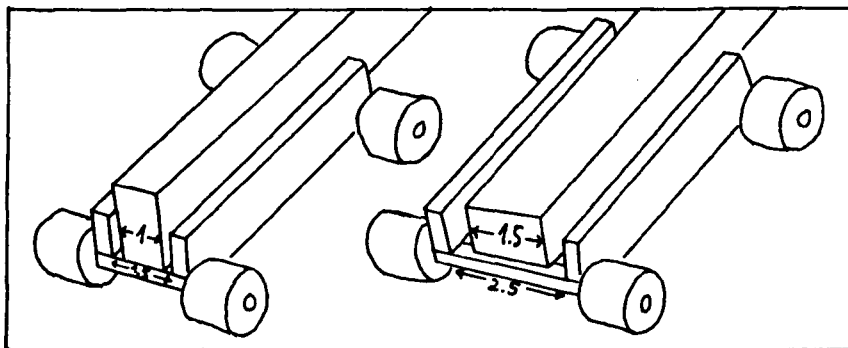

800. תוסי' ד"ה שתי גוזזטראות.

א. שסתום למטה בשום דבר.
ב. או שיש מחיצה למעלה מן הגוזזטרא.

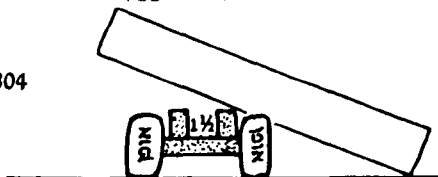
801. אמר אביי בין עגלה לעגלה כמלא ארך עגלה וכמה ארך עגלה ה' אמות.
★ אמר רבא צידי עגלה (1.25+1.25=2.5) כמלא רחב עגלה 2.5 ע"צ 801.

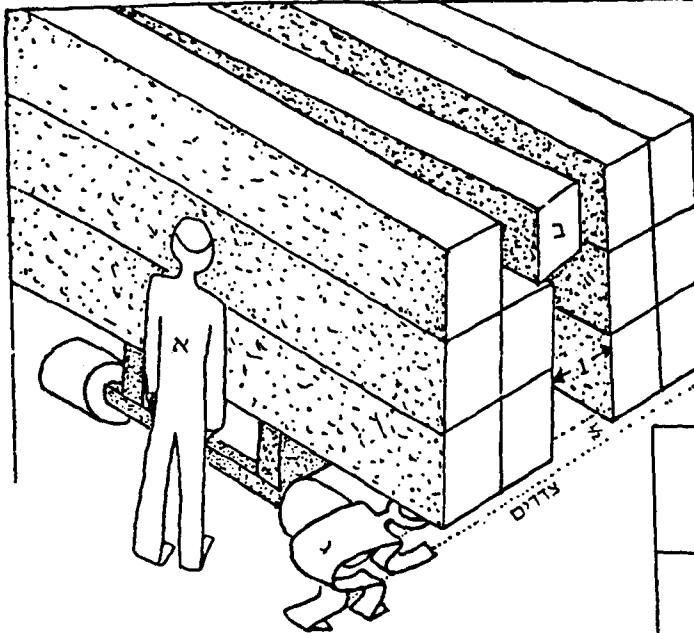

802. רש"י ד"ה למה לי רחבה תרתי ופלגא אם מפני שאם יצטרך להושיב מן הקרשים לתוכה יכניס.
803. רש"י ד"ה באמתא ופלגא סגי וישכיבם בה על חודן.

*תוסי' ד"ה כי, והיו שם אטבעי כדפירשתי, בדף צ"ח. תוסי'
ד"ה אטבעי ע"צ 781

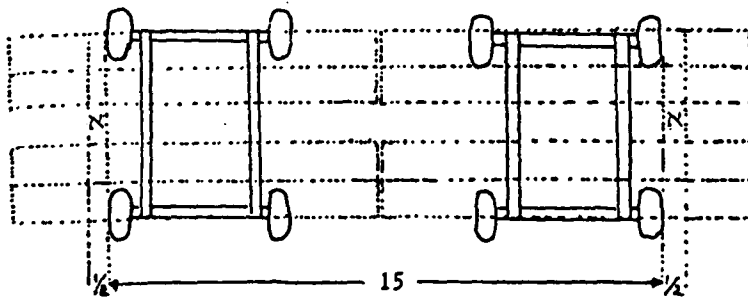
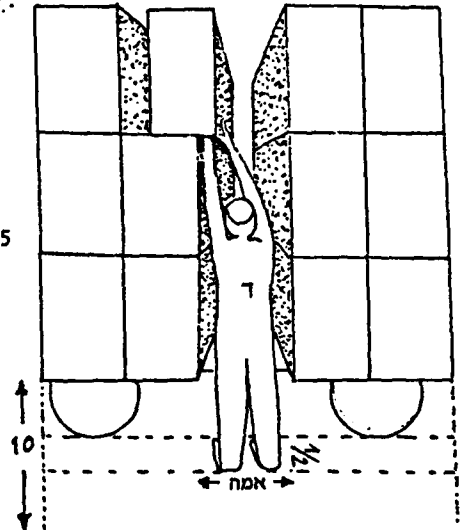
804. כי חיכי דלא לידדו קרשים, פרש"י שאם מושבות הקרשים קצר וכו' יכבד אחד מן הראשין כשהן מדדין בחליכתן ויפלו.

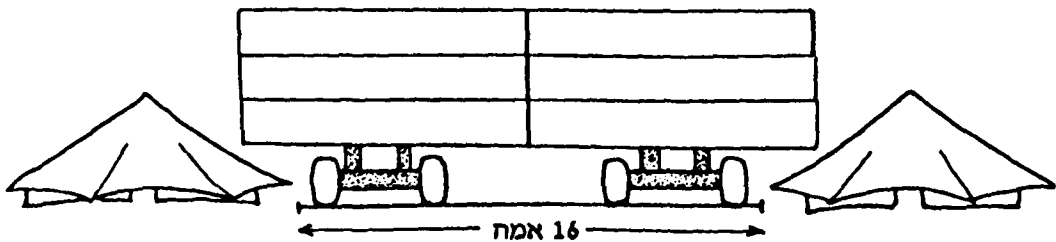

805. אמתא יתירא חואי דחוח קאי בן לוי דכי
משתלפי קרשים חוח נקיט לחו. פרשיי חצי
אמה לכאן וחצי אמה לכאן.

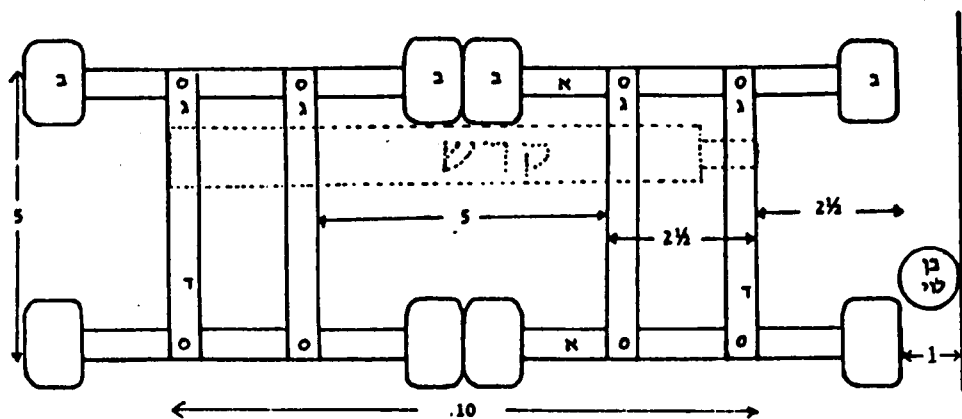
- א. רשיי שם, כל הדרך הוא מחלך אחורי העגלה.
- ב. שם, משתלפות אל תוך האויר.
- ג. שם, רץ לתחת בליטת הקרשים שבגדרים.
- ד. שם, ודוחק עצמו לעמוד בחצי אמה עד
שיחזיר הנשלפת למקומה.

806. א. מקום שבו לוי עומד
ומסדר את הקרשים.

807. תוסי ד"ח למה, שחקרשים היו נוטים על האחלים.

808. שם, פרי"ת.

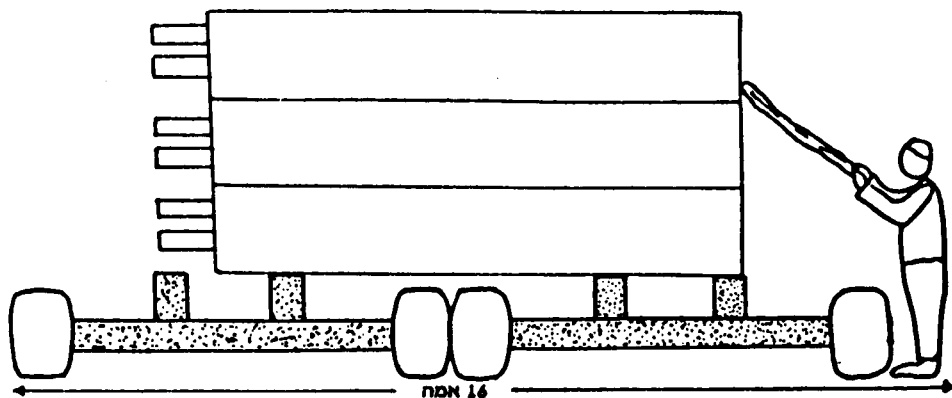
א. עץ ארוך ט"ו אמה.

ב. וחיו בה ד' אופנים.

ג. שתי תיקוני דפנות.

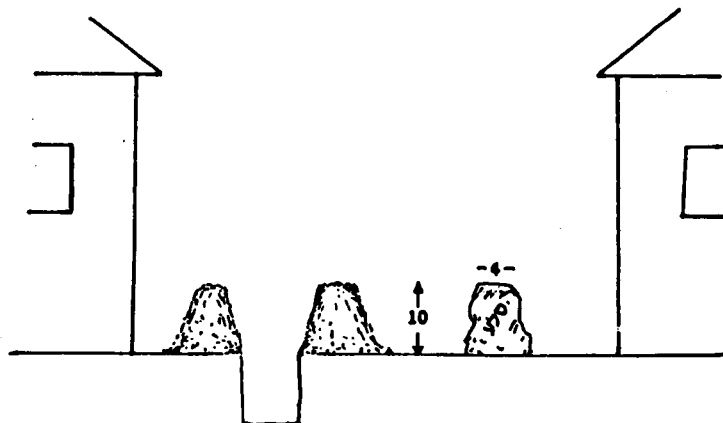
ד. דופן החיצון.

★ תוס' ד"ה אמתא, סוכה העשויה ככבשן, ע"י פירוש חי סוכה ציור 127.

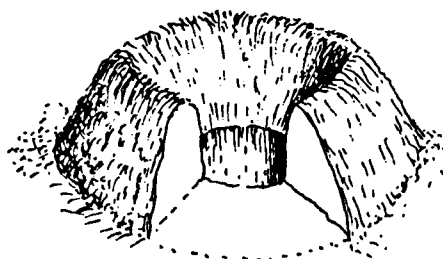
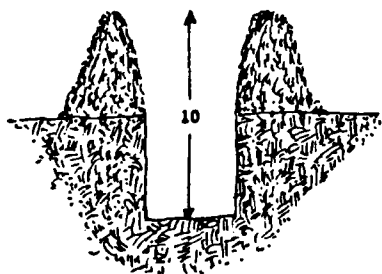

809. שם, אע"פ שחיה רחוק מן חקרים שתי

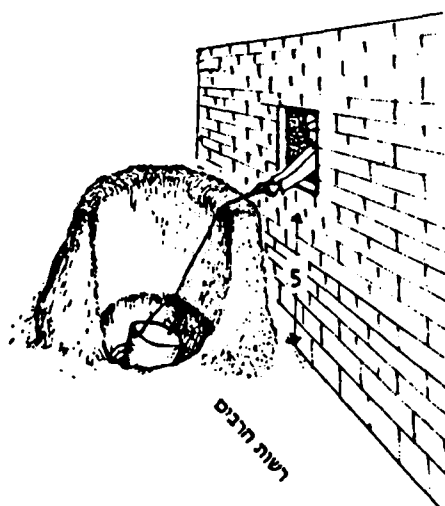
אמות ומחצה ע"צ 66 או ע"י מקל.

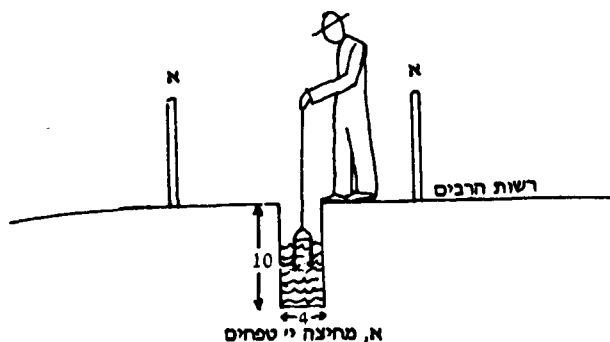
משנה ב 810. חולית חבור והסלע שהן גבוהין עשרה.

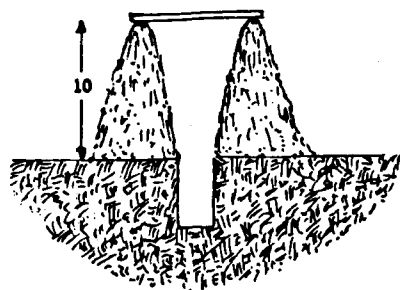
811. בור וחוליתו מצטרפין לעשרה.

812. תוסי' ד"ה מסייע, בור ברח"ר וחוליתו גבוהה
י' טפחים חלון שעל גביו ממלאין ממנו בשבת.
ומוקי ר' יוחנן וכו' דבור וחוליתו מצטרפין לעשרה.

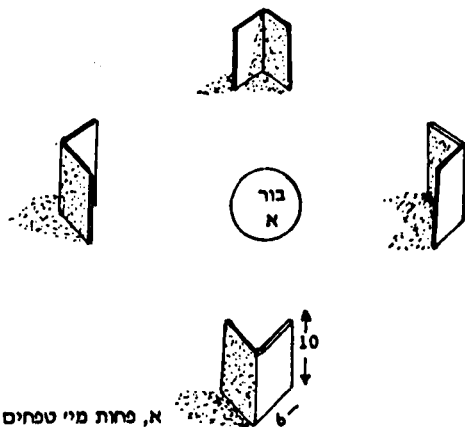
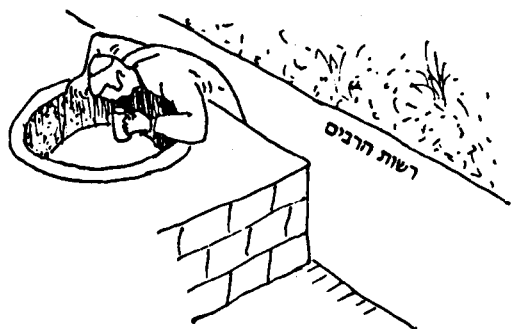

814. בור ברח"ר עמוקה י' ורחבה ד' וכו' עשו לה
מחיצה גבוה י' טפחים.

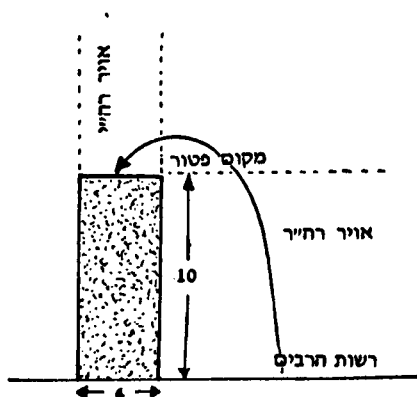

813. שם, דמנח עלה מידי ומשתמש וכו' ומיירי
כשהחוליא גבוה עשרה.

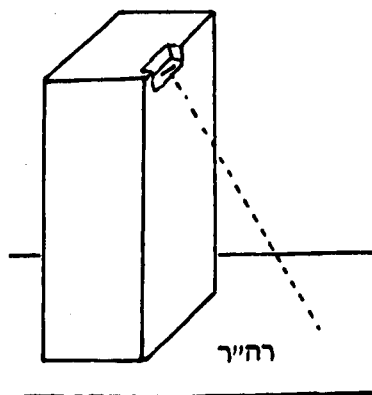
816. רשיי דייה ואין שותין, לא יעמוד אדם ברה"י וישתח ברה"י אא"כ חכניס ראשו ורובו.

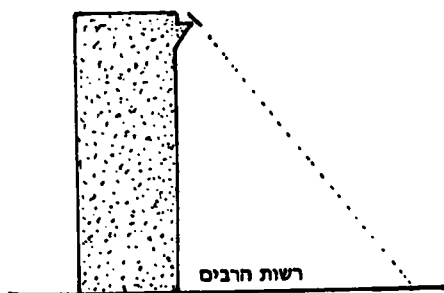
815. תוסי דייה אלא, אבל בפחות מיכן משתרי שמיר בפסין.

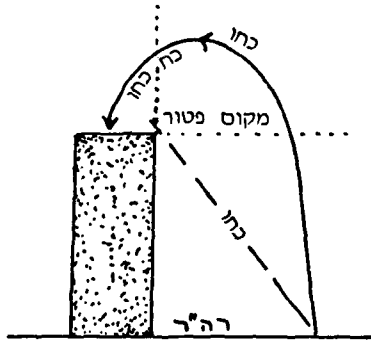
817. עמוד ברה"י גבוה י' ורחב ד' וזרק ונח על גביו.

819. אי נמי דרמיא בחריצה.

818. דאית ליה מורשא.

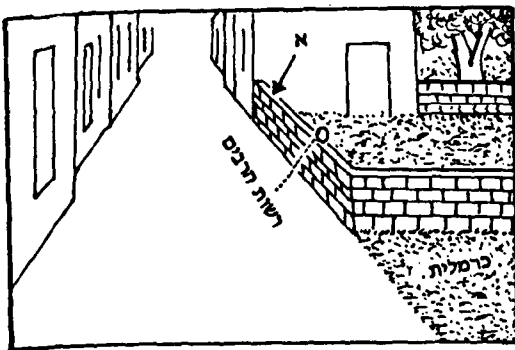
821. שם, ומפרש הרב פוריית.

820. תוסי' ד"ה או, המוציא מחנות לפליטיא דרך סטיו.

* שם, ואחד המושיט ואחד הזורק ע"צ 16,17.

* שם, המוציא משא למעלה מעשרה חייב ע"צ 750.

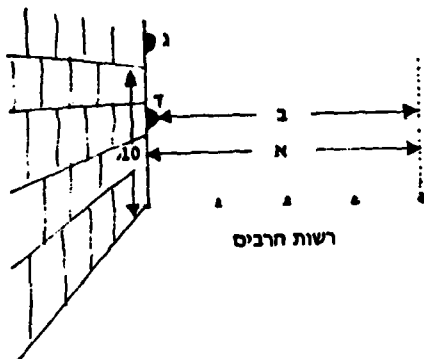

822. כותל ברה"ר גבוה יי ואינו רחב ארבע ומוקף לכרמלית.

א, כותל גבוה יי ואינו רחב די

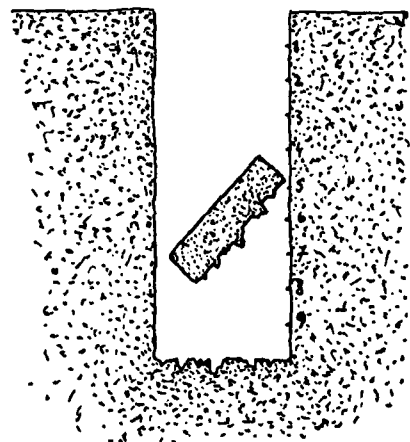
★ תוסי' ד"ה ומוקף, כמו רמיא בחריצא ע"צ 819.

★ תוסי' ד"ה לאחרים, גבי חוליא דבור, ע"צ 811.

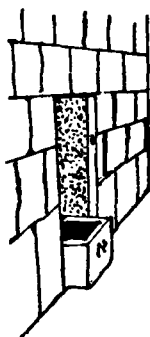
824. חזרוק ד' אמות בכותל.

- א. ד' אמות
- ב. פחות מד' אמות
- ג. למעלה מ' טפחים
- ד. דבילה שמינה

823. (1) בור תשעה ועקר ממנו חוליא וחשלימה לעשרה.

(2) בור יי ונתן לתוכה חוליא.

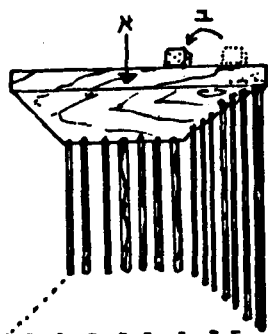

רשות הרבים

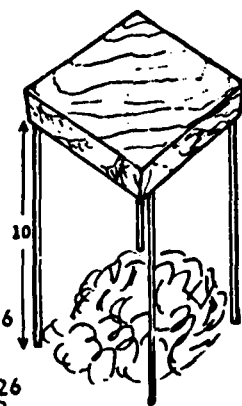

825. תוסי די"ח ואמאי.

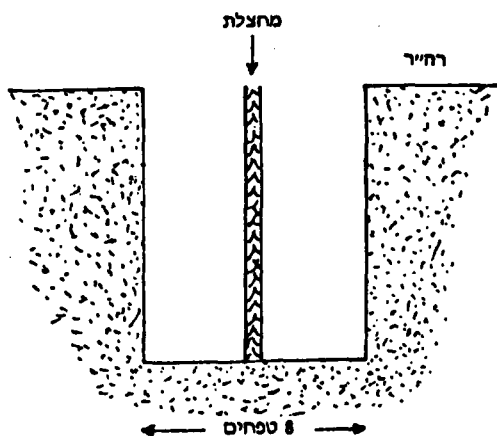
א. כמו מוציא חצי קופה
ב. אם זרק אדם רומח וכו' כיון שראשו
אחד יצא חוץ לדי אמות.

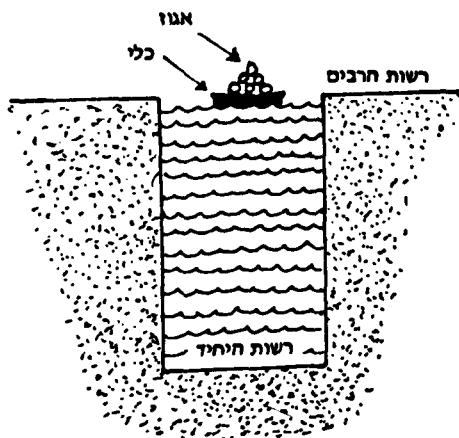
א. פי תקרת חדף
ב. דלא אפשר דלא מידלא מורתא

826. זרק דף, ובתוסי אפי' ליכא בקיעת גדיים.
* תוסי שם, מ"ש מטרסקל ועמוד ע"צ 864. 865.
826. זרק דף ונח על גבי יתידות, ובתוסי, כגון שיש
שתי מחיצות של יתידות ובשלשית אמרינן
פי תקרה דף יורד וסותם.

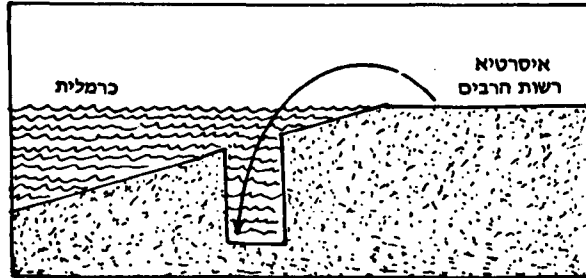

828. בור ברח"י עמוקה עשרה ורחבה שמנה וכו'
חילקה במחצלת.

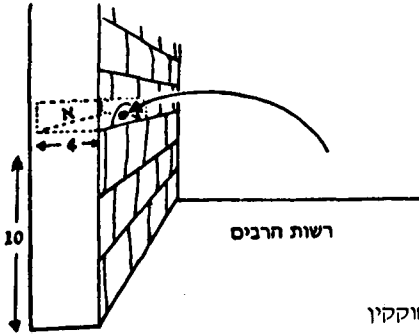

827. אגוז בכלי וכלי צף ע"ג המים.

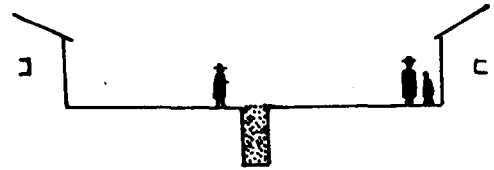
★ איסרטיא (סרטיא) עיי פירוש חי עירובין פרק אי ציור 248.

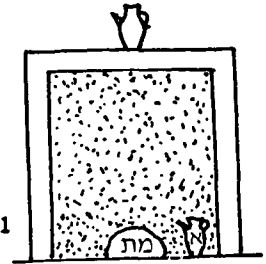
829. חזורק מן האיסרטיא לים, אם יש במקום שורק עמוק יי ורחב די, וברשיי.

832. זרק למעלה מעשרה וחלכה ונחה בחור כל שחוא, לריימ דאמר חוקקין. עייצ 91,92

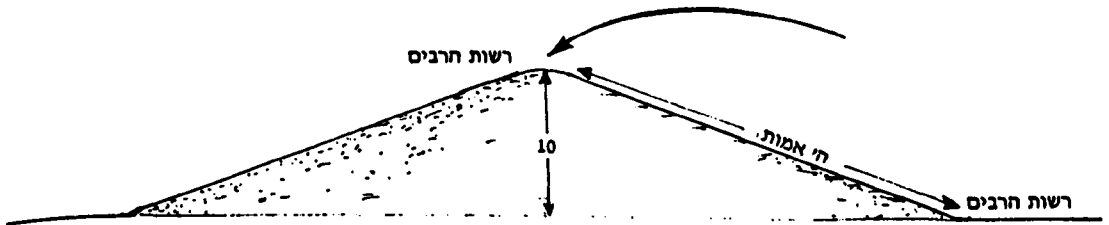
830. תוסי דייה פירות, חריץ שבין בי שתי חצרות מלא בדבר הניטל.

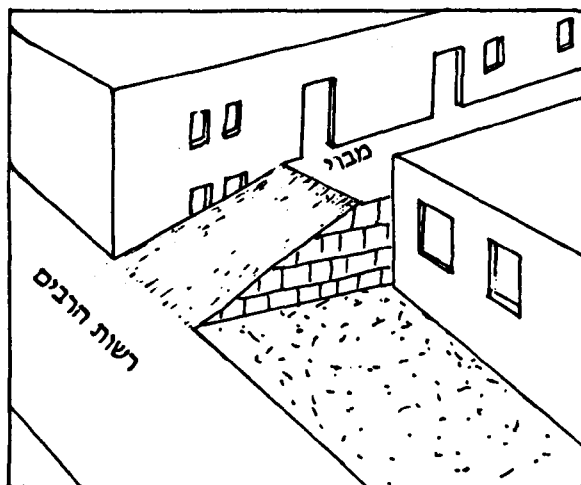
831. שם, בית שמילאוהו תבן.

833. תל המתלקט עשרה מתוך ארבע.

834. רשיי דייה תל, דאי מתוך הי הרי הוא כשאר רח"ר.

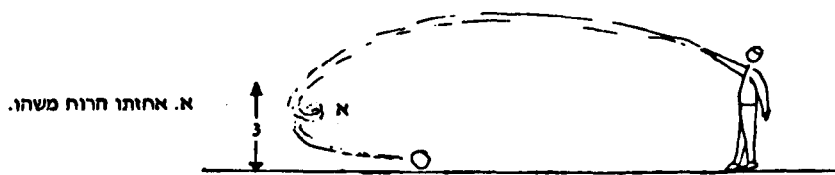

835. מבוי ששוח לתוכו ונעשה מדרון לרח"ר.

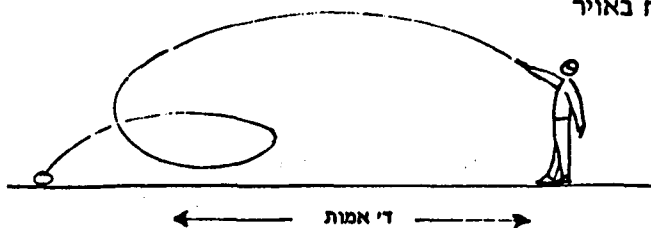

836. שוח לרח"ר ונעשה מדרון לתוכו.

משנה ג

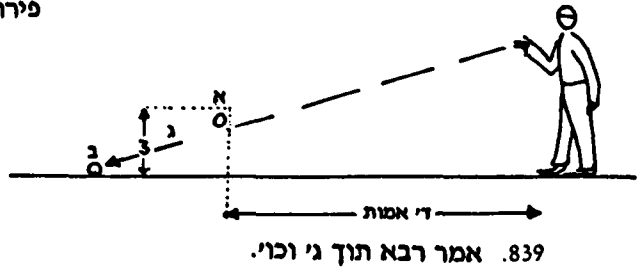
837. זרק חוץ לדי' אמות ונתגלגל לתוך די' אמות, רשיי דייה שנת, והייה שאחזתו הרוח באויר ועכבתו מעט.

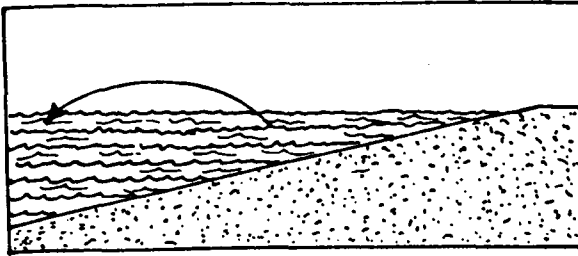
838. זרק חוץ לדי' אמות ודחפתו הרוח והכניסתו ואעי"פ שחזרה והוציאתו.

★ תוסי' ד"ה אחזתו, היה קורא בספר וכו', עיי
פירוש חי עירובין דף צ"ז ציור 12. וע"צ 44.

א. סופו לנוח במקום ב'
ג. אם נזכר כאן ששבת היום.

★ רש"י ד"ה לרבנן, לזורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע ע"צ 749.

משנה ד

840. חוזק בים ד' אמות.

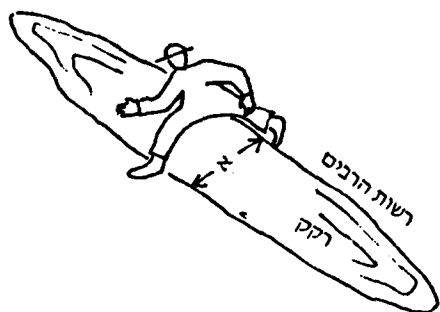
משנה ד

841. היה רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו.

א. חוזק לתוכו ד' אמות חייב
ב. פחות מעשרה טפחים
ג. הילוך עיי' דחוק

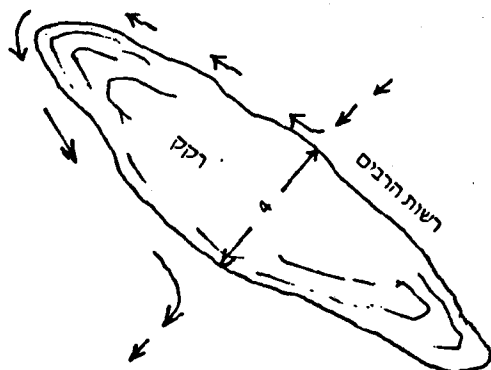

א. כומתא
ב. סודרא

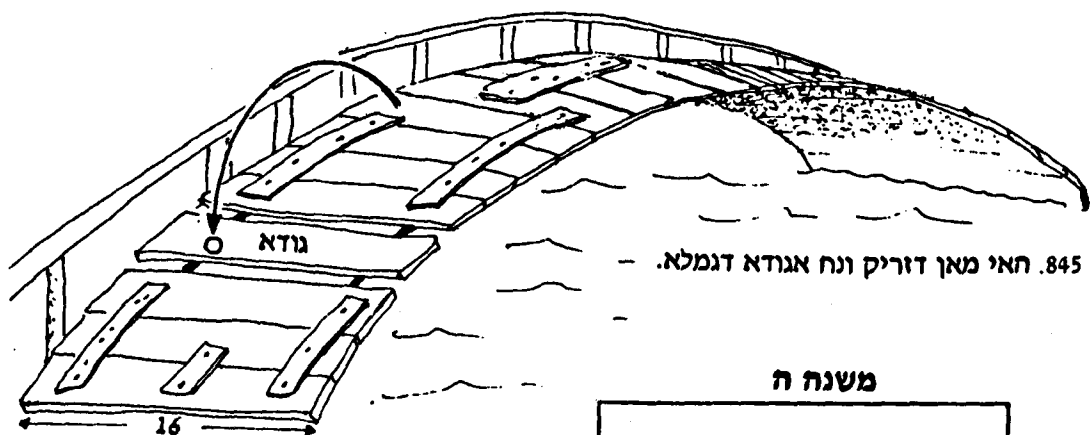

844. מיפסעי פסעי לית.

א. רקק פחות מדי אמות לפי רשיי עיי רשייש.

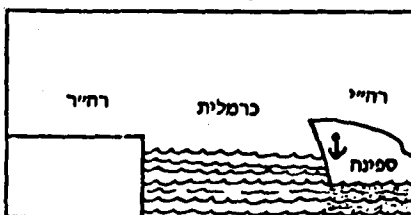

843. חיכא דחוי די אמות אקופי מקפי לית.

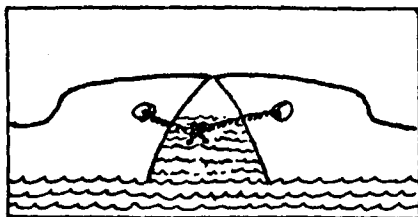
845. האי מאן דזריק ונה אגודא דגמלא. -

משנה ה

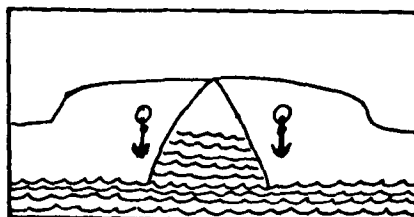
846. חזורק מן חיס ליבשה וכו'.

משנה ה

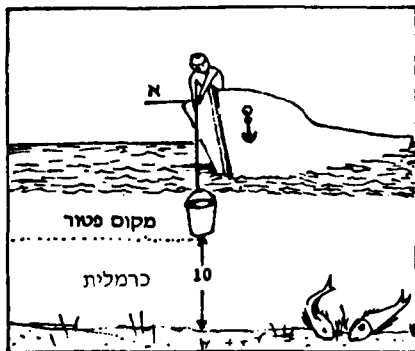
847. ספינות קשורות זו בזו.

משנה ה

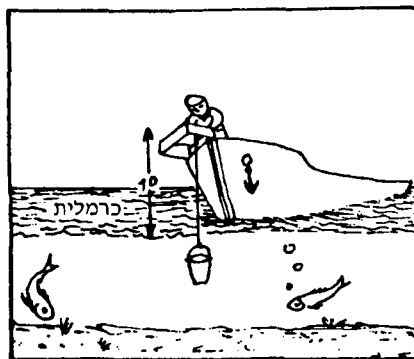

848. ספינות מוקפות (סמוכות).

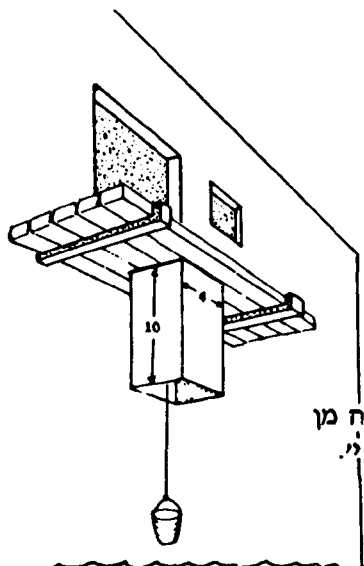
849. איתמר ספינה, ר' הונא אמר מוציאין הימנה זיו כל שהוא וכו' כרמלית מארעא משחינן. עיי משנ"ב שנייה ס"ק יב.

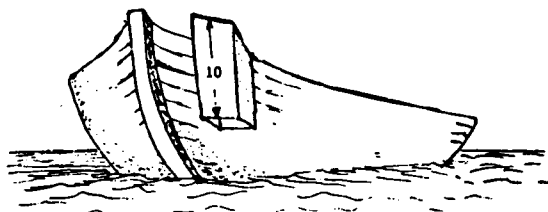
א. זיו כל שהוא

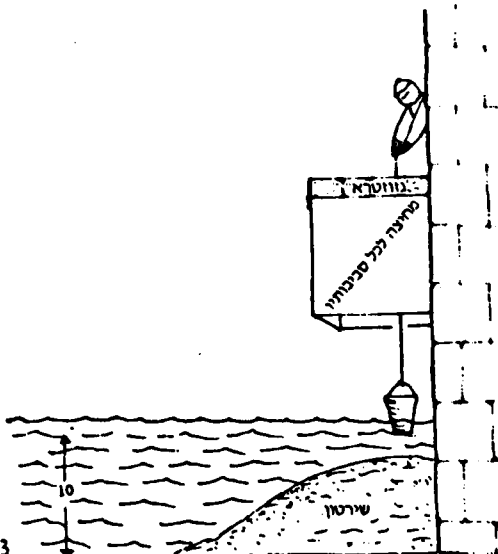
850. ר"ח ורבר"ה אמרי עושה מקום ארבעה וכו'. פרש"י חלל ד' מוקף מחיצות קטנות, כרמלית משפת מיא משחינן.

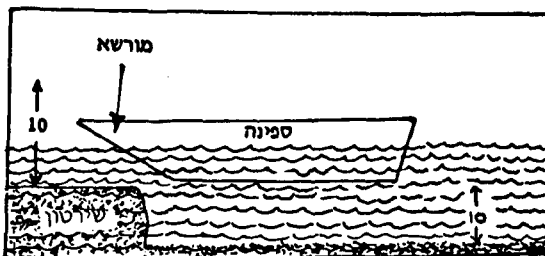
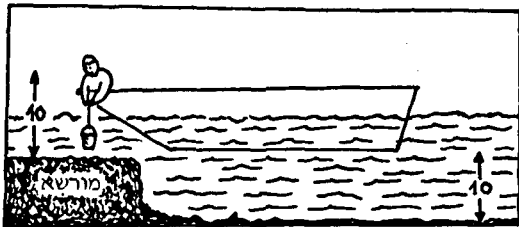
851. תוסי ד"ח עושה, גוזזטרא שחיא למעלה מן המים וכו', אי"כ עשו לה מחיצה גבוה י.

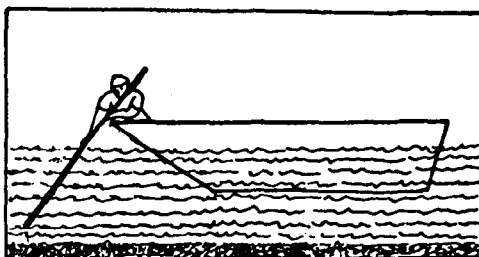
852. שם, שיהיה חוץ רחב ארבעה טפחים.

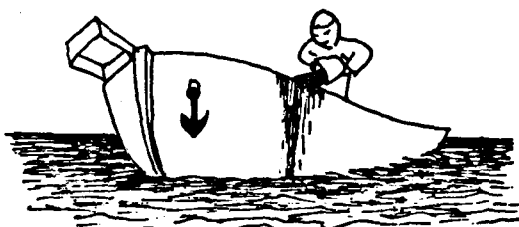
853. שם, שמא יעלה חים שירטון.

854. והא מורשא אית ליה כפרשיי. 855. תוסי די"ח ודילמא, יש מורשא לקרקע שסמוך לספינה.

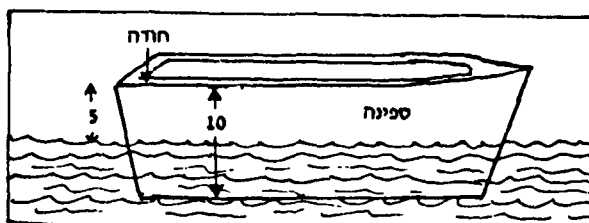
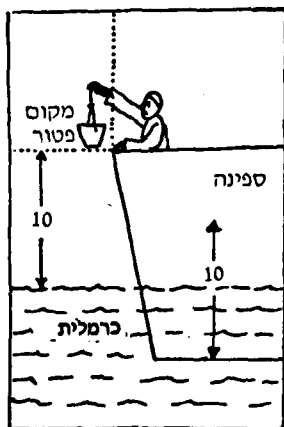

856. גשושי אזלי קמה.

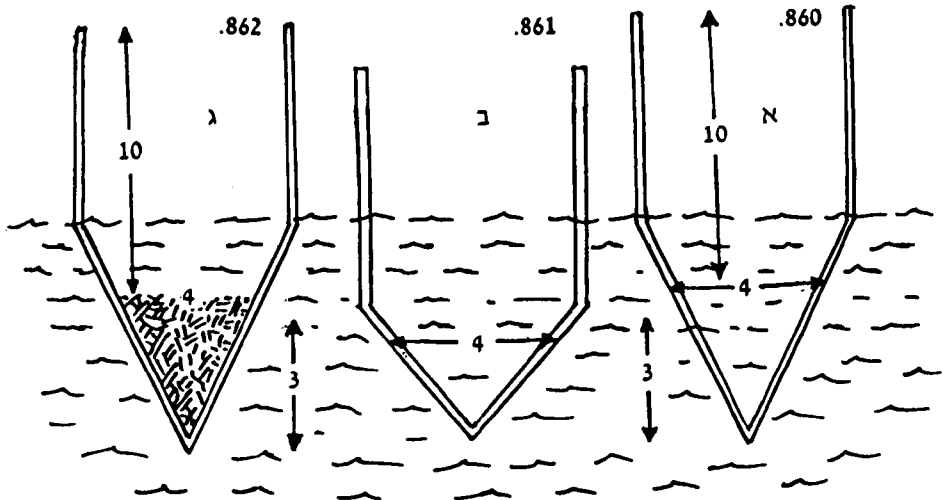
857. דשדי להו אדפנא דספינה, (ע"י חזו"א סי' קי"ג י"ח).

* תוס ד"ה כחו, גבי גזוזטרא שהיא למעלה מן המים, ע"צ 851..

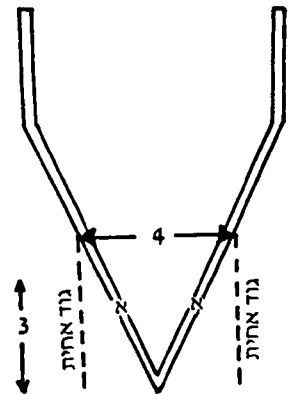

858. ר"י אומר עמוקח עשרה ואין גבוהת עשרה וכו' אלא לאו אחודה.

859. רש"י די"ה אבל, גבוהה י' מותר לטלטל מן הים לתוכה.

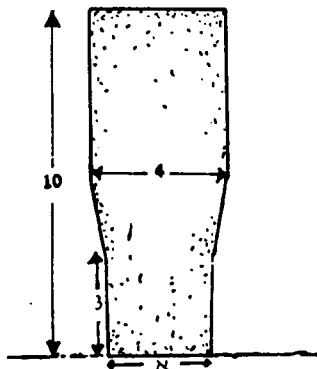

- א. הני ביצאתא דמישן שאין בפחות משלשה ארבע. וברשיי
 ד"ה ולא, ואפי' יש ברחבו י' גובה.
 ב. אבל יש בפחות מג' ארבעה.
 ג. ואי מלינהו קני ואורבני, וברשיי אם יש משפת רוחבן
 ולמעלה י'.

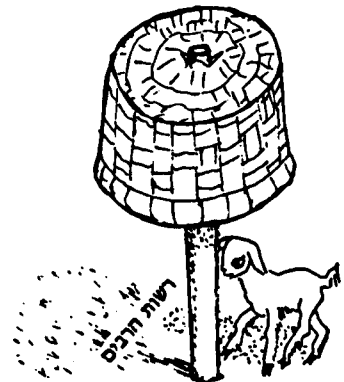
863. ולימא גוד אחית פרשיי מכנגד מדת רחבן וכו' כאילו הן
 יורדות עד הקרקע מבחוץ, וז"ל הערוך בערך גד (ב) ונראה
 כאלו הן רחבות המחיצות למטה כמו למעלה. ע"י חזו"א סי'
 ס"ח ס"ק יג, כ-כג.
 בחדושי ר"ח הלוי פי"ד א' ד"ה והנה, כתב שרואים הדפנות
 כאילו הן עומדות בקרקע הים למטה.

- א. תוסי' ד"ה הני, ודופן הספינה שבקצר מבטל גוד אחית.

865. עמוד ברה"ר גבוה עשרה ורחב ד' ואין בעיקרו ד'
 ויש בקצר שלו ג' כפרשיי.

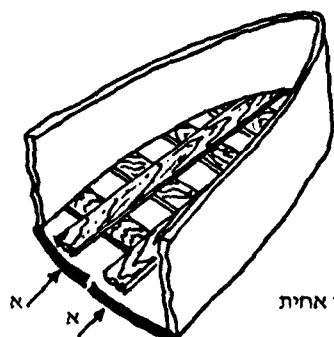
- א. תוסי' ד"ה ויש, שיש בעובי הקצר ג'.

864. נעץ קנה ברה"ר ובראשו טרסקל.

* שם. גבי מלאו כולו ביתדות ע"י פ"ח ציור 105.

★ תוס' ד"ה חני, כמו חלוקה במחצלת, ע"צ 544

א. גוד אחית

867. תוס' ד"ה מתקיף, רואין כאילו דופני הספינה

עקומין ומסבבים את הנסרים.

א. יש בין נסר לנסר חלל ג.

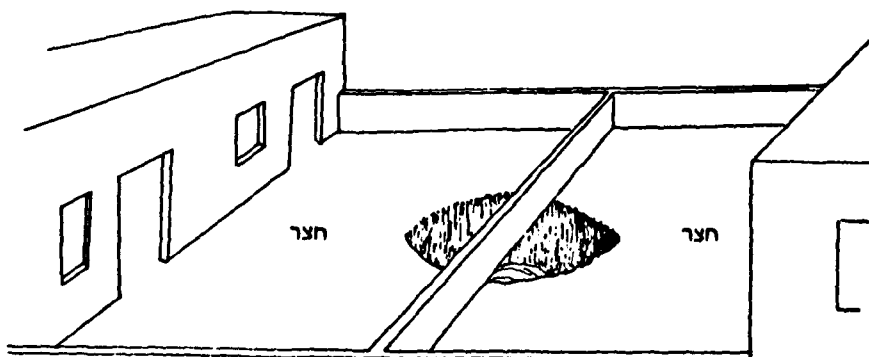
866. שם, פ"ח וכו' וקרקעית העשויות נסרים נסרים.

★ תוס' ד"ה וזרק, גוזזטרא שחיא למעלה, ע"צ 851.

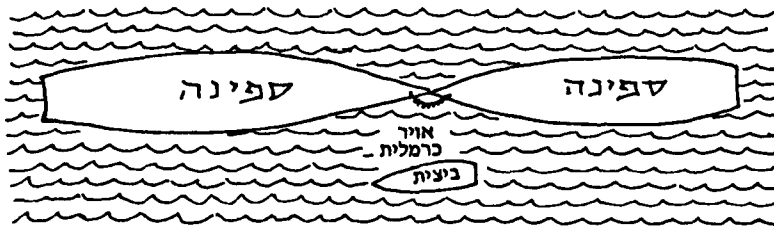

רשות הרבים

868. מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה.

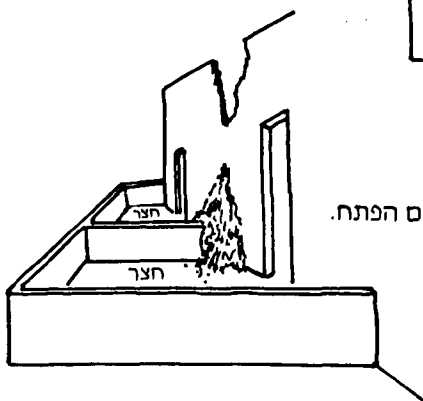
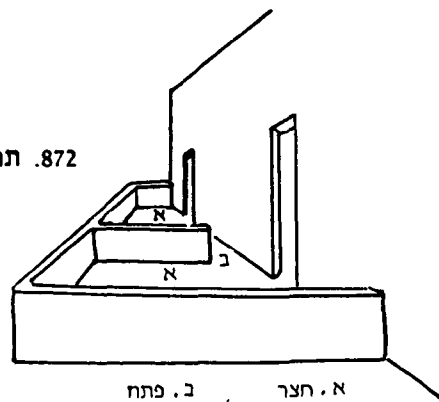

869. רשיי ד"ה אלא, בור שבין שתי חצרות וחלקו במחיצה תלויה.

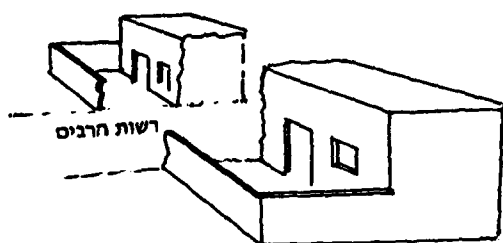

* תוס' ד"ה פשיטא, אע"ג דלעיל גבי ב' בתים, ע"צ 749.

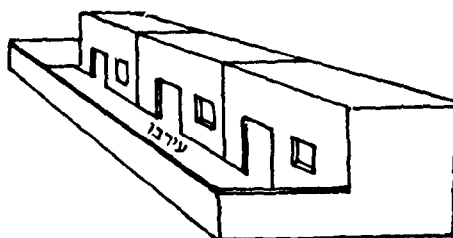
872. תוס' ד"ה נפסקו, לא דמי לערב דרך הפתח,

873. שם, ונסתם הפתח.

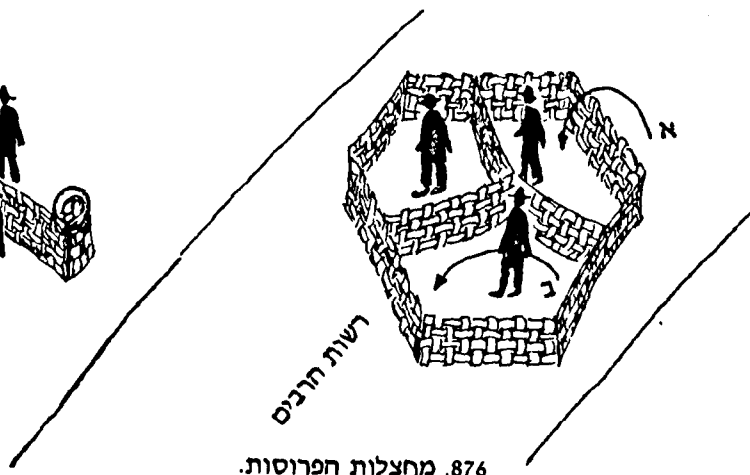
875. שם, ונפל האמצעי ונעשה רח"ר.

874. שם, ואם עירבו ג' בתים.

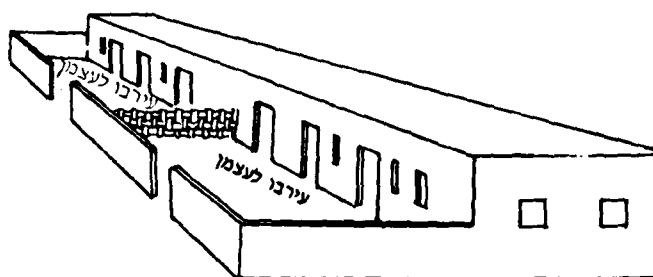

877. נגללו.

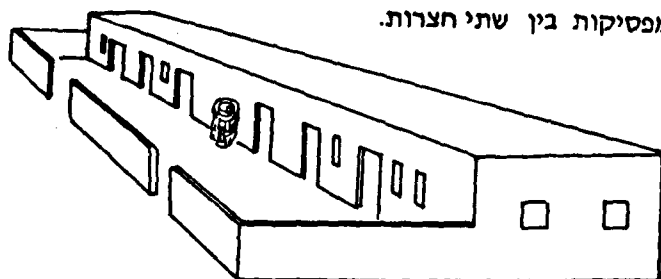

876. מחצלות הפרוסות.

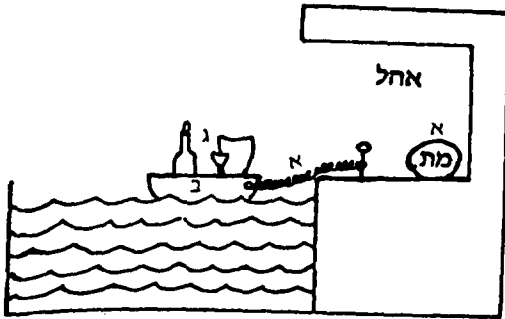
א. לא שנו אלא לזרוק מרח"ר לתוכה.
ב. אבל לטלטל (בתוכה) אסור.

878. תוסי' ד"ה כ', שיש מחצלות מפסיקות בין שתי חצרות.

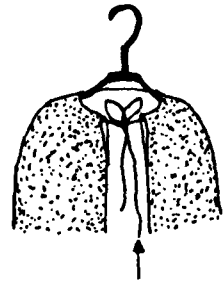

879. שם, נתגללו, נאסרו שהרי הן כחצר אחת.

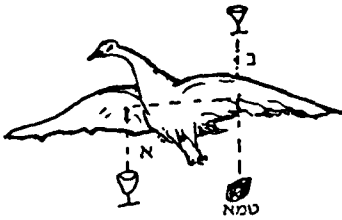

881. קשרה (לספינה) בדבר המעמידה. פרש"י, אם
היה ראשו אחד קשור באהל חמת מביא
טומאה לכלים שבספינה וכו'.

- א. אבי אבות הטומאה
- ב. אב הטומאה
- ג. ראשון לטומאה

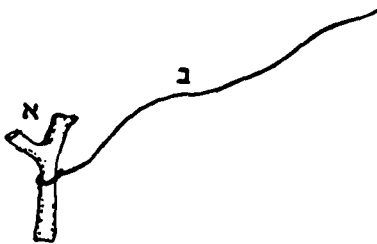
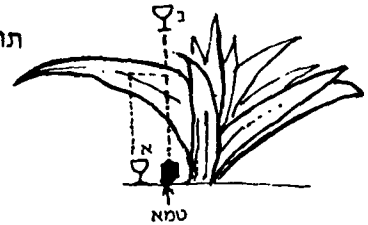
880. חוט חסרבל.

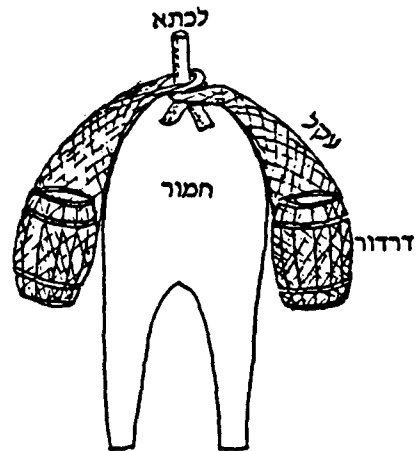
- א. לא מביאין
- ב. לא חוצצין

882.

תוס' ד"ה קשרה

884. א. לכתא ב. מתנא

883. רש"י ד"ה אתאן ללכתא ומיתנא

*שם, ודמי לטרסקל ע"צ 35.

*תוס' ד"ה והוציאו, ולא דמי לבוכיאר ביריעה ע"צ 745.

*שם, דמעביר למעלה מ" ע"צ 750.

מקורות וביאורים

על
הפירוש חי

בעריכת
יצחק פרוש

חפץ, הוא הדין הנחת ידו נחשבת הנחה, ואין צריך שיניח על גבי קרקע. וכן כתב בתוספות רעק"א בדעת רש"י שאין צריך הנחה על גבי קרקע, וחייב אף שהחפץ בידו (כמצויר). וכן פסק הרמב"ם בהלכות שבת פ"ג, ה"ב.

19. בציורים (16, 19) נראה ההושטה באופן שנתן לחברו כבר נתרוקן החפץ מהרשות הראשונה. אולם דעת רב האי גאון [הובא בריטב"א בדף צו, א. וברשב"א בדף צט, א] שאינו נקרא מושיט בדיוטא אחת, אלא כשראשו האחד נתן ברה"י זה, וראשו השני נתן ברה"י אחר, ורה"ר מפסיק באמצע. אבל אם הדבר שהוא מושיט מתרוקן לגמרי מרשות זה ומניחו ברה"י אחר, אין זה נקרא מושיט, אלא מוציא מרשות היחיד לרשות היחיד שהוא פטור, כיון שהעקירה וההנחה שתייהן ברה"י. והוסיף הריטב"א שלדעת רש"י והתוס' אינו נקרא מושיט אלא כשעוקר הדבר לגמרי מרשות זה ונותנו ברשות אחרת. אבל כשמניח ראשו האחד ברשות זה ונותן ראש השני ברשות אחר אינו נקרא מושיט, שלא חייב הכתוב מסתמא אלא כשיש עקירה והנחה ושינוי רשות.

24. ביאור דברי המהרש"א, כתב המהרש"א וז"ל: תוספות ד"ה והא יציאות וכו' משכחת להו כולהו ביציאות כגון שלא יהיו כולם לחיובא כו' עכ"ל. פירוש לדבריהם, הא ודאי דאי נמי דאיירי מתני' בהוצאות והכנסות לא משכחת הכא כולהו לחיובא, אלא ר"ל דאפילו הנך שתיים בפנים ושתיים בחוץ דקתני, לא הוה כולה לחיובא בהוצאת רק חדא משתיים דפנים וחדא משתיים דבחוץ הוי לחיובא, ונקט שתיים בפנים היינו חדא דחיובא [ציור 5 בפנים] עם הך חדא דפטור אבל אסור [לריב"א ציור 12 בפנים]. לרש"י ציור 10, 12 בפנים]

1. אף שאין דרך העני לתת לבעל הבית אלא לקבל ממנו. ביאר רבינו יהונתן מלונין, שהעני במשנה הכניס הסל שמקבל בו את ככרות הלחם שנותנים לו בעלי הבתים, וכן כתב המאירי. אולם הרשב"א לקמן (ח, א) כתב שבמשנה מדובר שהוציאו פירות (כמצויר).

2. השפת אמת כתב בדעת רש"י שצריך שיעקור העני החפץ מהקרקע. וכן לחלן כשהוציא העני החפץ לחוץ צריך דווקא שיניח החפץ על הקרקע, ורק בכך עובר על איסור הוצאה. [וראה מה שנכתב בציור 4].

3. עקירה מיד בעל הבית נחשב לעקירה, אף שהעני לא לקח החפץ מקרקע הרשות אלא מידו של בעל הבית. וכן הנחה לידו נחשבת להנחה וחייב. וזה לשון הרמב"ם בפירוש המשנה 'שהנותן (וה"ה הלוקח) דבר מיד אדם כאילו הניחו בארץ במקום שאותו האדם יושב עליו, שידו של האדם חשובה כמקום חשוב של ארבע טפחים על ארבע טפחים, עכ"ל. והוא כמסקנת הגמרא לקמן ה, א.

4. מלשון המשנה 'או שנטל מתוכה והוציא', נראה שחייב בהוצאה זו גם אם נשאר החפץ בידו. אולם האחרונים (הפני יהושע החתם סופר והשפת אמת) דייקו מלשון רש"י שכתב 'שהוציא החפץ והניח ברשות הרבים' שלהתחייב צריך שיניח על גבי קרקע רה"ר. וראה בתוספות לקמן (ג, א ד"ה עקירת) בסוגית עקירת גופו כעקירת חפץ או לאו, שכתבו וז"ל: וממתני' דקתני או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ליכא לימפשט (פירוש לפשוט שהנחת גופו כהנחת חפץ) דאיכא לאוקמא שהניחו על גבי קרקע. וכתב הפני יהושע שלמסקנת הסוגיה לקמן שהנחת גופו כהנחת

ארבע. ודו"ק היטב כי הדברים ברורים למבין. עכ"ל.

27. כתב השלחן ערוך (אור"ח רנד, ז): בתנורים שלנו שאין בהם רדייה מותר להוציא בסכין. וביאר שם המשנה ברורה (מב) וז"ל: דמלאכת רדייה שייך רק בתנוריהם שהיו מדבקין הפת בדפני התנור (כמצוייר). אבל בתנורים שלנו שהפת מונחת בשולי (פי בקרקעית) התנור לא שייך בהם רדייה.

28. כתב השלחן ערוך (אור"ח שמח, א): 'היה עומד ברה"י והוציא ידו מלאה פירות לרשות הרבים בתוך עשרה, בשוגג מותר להחזירה לאותו חצר ואסור להושיטה לחצר אחרת'. וכתב שם בביאור הלכה (ד"ה בתוך) 'והנה התוספות (ג, ב ד"ה כאן) כתבו דאפילו לכתחילה מותר להוציא למעלה מעשרה (וכ"ה במגיד משנה שבת פ"ג, ה"כ). אבל הרשב"א בחידושו דחה דבריהם ומסיק שלכתחילה אסור דלמא אתי לאפוקי למטה מעשרה. ועיין בפמ"ג שמצדד ג"כ בשם רש"י להחמיר בזה'.

כתב הבית יוסף (אור"ח סימן שמח): נראה שלא נאמרו דברים אלו אלא במוציא לרשות הרבים (כמצוייר), כדייק לשון הרמב"ם ולשון רש"י (שנקט 'אוויר רה"ר') אבל במוציא לכרמלית לא גזרו.

חצר אחרת. פירש רש"י הסמוכה לה. כתב הריטב"א הסמוכה לה שהיא מן הצד. והקשה למה לא חשיב הושטה. ותירץ כיון שעמדה ידו ברה"ר מעט לאו הושטה היא. וסיים, ואם נפרש מן הצד האחר ורוחב רשות הרבים באמצע, תו לא קשיא.

כתב בספר ההשלמה: בחצר אחרת אסור להחזיר, ואע"פ שאין רה"ר ולא כרמלית בין חצר שהוא עומד בתוכה לחצר אחרת שהוא מושיט לה (כמצוייר), אפילו הכי אסור, שאילו היה רה"ר מפסיק בין חצר זו לחצר אחרת פשיטה שאסור.

דאתי לכלל חיוב חטאת דהוי דומה קצת לחיובא. וכן בשנים בחוץ היינו חדא דחיובא [ציור 4 בחוץ] עם הך חדא [לריב"א 11 בחוץ] דפטור אבל אסור דאתי לכלל חיוב חטאת דהוי דומה קצת לחיובא. ושהן ארבע דקתני היינו ביציאות הגרועות טפי לפטור דהיינו בפנים חדא דלא אתי לכלל חיוב חטאת [לריב"א ציור 10 בפנים]. לרש"י ציור 11, 13 בחוץ] וחדא דפטור ומותר [ציור 4 בפנים]. וכן בחוץ שהן ד' היינו חדא דלא אתי לכלל חיוב חטאת [לריב"א ציור 13 בחוץ] וחדא דפטור ומותר [ציור 5 בחוץ]. וכל זה דקדקו התוספות דיתכן לפירוש ריב"א שפירש 'דאתי לכלל חיוב חטאת' היינו אותו שפושט ידו ומוציאה דלא הוי רק חדא דיציאות דאתי לכלל חיוב חטאת בפנים וכן חדא בחוץ, וכן דלא אתי לכלל חיוב חטאת הוי חדא בפנים וחדא בחוץ. אבל לפירוש רש"י דאזל בתר תחלת עקירה לא יתכן לפרש כולהו שנים שהן ארבע בשמנה יציאות שלא יהיו כולן לחיובא, דכיון דלפירוש רש"י אותן ב' יציאות דאתיין לכלל חיוב חטאת הויין כולן בפנים [לרש"י ציור 10, 12 בפנים]. ואותן ב' יציאות דלא אתיין לכלל חיוב חטאת הויין כולן בחוץ [לרש"י ציור 11, 13 בפנים], אם כן יקשה לך דלמה נקט שנים בפנים וכן בחוץ, דהא בין בפנים ובין בחוץ לא הוי רק חדא לחיובא. ואם נאמר דנקט שנים בפנים עם דאתי לכלל חטאת היינו תחילת עקירות, הרי שנים הן ביציאות לעומד בפנים וה"ל שלש עם אותה חדא דחיובא, ושהן ארבע בפנים נמי לא ניחא, דהא לא הוי רק חדא דפטור ומותר והוה ליה למימר ג' שהן ד'. ואם תצרף אותן ב' דאתי לכלל חיוב חטאת עם הפטור ומותר הוי ליה למימר אחת שהן ארבע. ועל זה הדרך למה נקט שנים בחוץ לפירוש"י דהא הוצאה דחיוב לא הוי רק חדא, ועם אותן שנים דלא אתי לכלל חיובא הרי שלש, והוה ליה למימר ג' שהן ארבע. ואם תצרף שנים דלא אתי לכלל חיובא להך חדא דפטור ומותר, הוה ליה למימר א' שהן

31. כתב בספר ההשלמה שאיירי דווקא שנח בנופו שלא בכוונת הזורק, אבל אם הייתה מחשבת הזורק להניח בנופו, אמרינן מחשבתי משויא ליה מקום אפילו אם לית ליה ד'.

35. כתב המאירי, נעץ קנה ברה"ר ובראשו טרסקל, ואפי' היה הטרסקל עומד הפוך ופניו כלפי קרקע (כמצויר). כתב הריטב"א שלדעת רבי יוסי אמרינן גוד אחית גם כשמחיצות הטרסקל פונות כלפי מעלה. וסיים ששיעור הטרסקל הוא רחב ארבע על ארבע כדין רה"י.

39. כתב הרשב"א שגומא דינה כרשות הרבים אחר שרחבה ארבע טפחים ואינה עמוקה עשרה, ומשתמשים בה על ידי הדחק.

40. ראה במאירי שכתב: הכניס ידו לחצר חבירו תחת המרזב וקבל מי גשמים וכו'.

41. כתב בהגהות יעב"ץ: קלט, פירש רש"י 'שהיה הקלות יורד הכה בידו אחת וקבלה בחברתה'. אין כוונתו שקבל הקלות בידו אחת ונתנו לחברתה, דהויא שפיר עקירה. אלא כוונת רש"י כמשמעו, שהכאת ידו אחת על הקילוח גרם שתקבל יפה בשניה. והוכרח לפרש כך שהכה בידו אחת לומר שסיוע זה חשוב עקירה.

42. כתב הריטב"א: בכותל משופע, פירושו כיון שיש בעובי הכותל ארבעה טפחים, הרי הוא חשיב עקירה מעל גבי מקום ארבעה.

53. מבואות המפולשים, ביאר רש"י שרחבים שש עשרה אמה. כתב המשנה ברורה (שמה, כז) שצריך ט"ז אמה דוקא כשהמבוי מפולש משני צדדין לרוחב רה"ר, דאין הרבים בוקעים בו, דמי שרוצה ליכנס מרה"ר למבוי צריך לעקם דרכו לשם (ולכך בציור נראו האנשים הולכים לאורך רה"ר ולא דרך המבוי). אבל כשהמבוי הולך לאורך רה"ר וכל ההולכים

ברה"ר עוברים בו, הוי רה"ר אפילו בפחות מט"ז אמה. וכ"ה בשלחן ערוך (אור"ח שמה, ח) וז"ל: 'מבואות הרחבים ט"ז אמה ומתקצרים בקצתן ואין בהם ט"ז אמה, יש אומרים שאם ארכן לאורך רה"ר הרי הם רה"ר'. וראה עוד בזה בתוספות ד"ה יתר ובמאירי.

54. קרפף פירושו מקום שמוקף מחיצות בלא קרוי. ושיעורו שבעים אמה וד' טפחים ואצבע, על שבעים אמה וד' טפחים ואצבע בריבוע (ראה משנה ברורה שמו, יד).

57. כתב המאירי (ח, ב): אסקופה, היא המפתן הנדרס ברגלי הנכנס, ופעמים עושים אותו להיות הגשמים נעצרים מלהיכנס לבית או עפר הדרכים.

58. כתב בשיטה להר"ן בשם הרא"ה 'שדווקא ברה"ר שאינו רחב שש עשרה אמה מיירי, דאילו רחב שש עשרה אמה לכולי עלמא אין עירוב מועיל בו'.

62. נפשות. ביאר במנחת בכורים (בתוספתא עירובין פ"ז, ט) וזה לשונו: נפשות, כגון שעושין על הקבר ובב' מחיצות הוא ומקורה.

66. מבואר במשנה בעירובין (ב, א) שמבוי שרוחב יותר מעשר אמות צריך למעט פתחו. וביאר שם רש"י (ד"ה והרחב) שעד עשר אמות נקרא פתח, ויותר מכך נקרא פרצה, ולעשותו מבוי צריך פתח ולא פרצה. ולכך צריך לנעוץ קנים למעט רוחב כניסתה ולהעמידה על עשר אמות או פחות.

72. כתב החזון איש (קז, ט) וז"ל: ונראה דדוקא בקרן זווית שבתים שמצדו מימין ומשמאל בולטים לצד רה"ר (כמצויר). אבל קרן זווית שבסוף הבתים (פ"י) אם הבית האחרון שבשורה נכנס) הוי רה"ר, אע"ג דהנכנסים לתוך העיר לא ניחא תשמישיהו בהאי קרן זווית, שהרי

יפגעו בכתלים החוסמין בעדן, מ"מ
הוי רה"ר, ע"ש.

74. איצטבא שלפני העמודים נידון ככרמלית, כתב הבית יוסף (אור"ח שמה ד"ה וכרמלית): ואצטבא זו ברחבה ד' וגבוהה מג' ועד י', שאם אינה רחבה ד' מקום פטור הוא, ואם אינה גבוהה ג' טפחים רשות הרבים היא, ואם גבוהה י' כיון דרחבה ד' רשות היחיד היא, עכ"ל. אולם הרשב"א כתב 'ואפילו באצטבא שאינה גבוהה שלשה קאמר, ומפני שהיא לפני העמודים אינה נוחה לידרס, והלכך נפקא ליה מתורת רשות הרבים', ע"ש.

75. בביאור אות א'. כך פירש רש"י (ד"ה וטח) שזרק דבילה שמינה. ולא נח במקום תשמיש המסוים (פ"י שלא נח על גב הלבינה כאות ד'), אלא נדבק בפני הכותל שהוא אור רה"ר, שעד י' טפחים דינו כאור רה"ר והזורק לשם חייב. אבל בזרק ונח על גב הלבינה (כאות ב') פטור, כיון שגבוהה ג' טפחים אין דינו כנח ברשות הרבים. **בביאור אות ג'.** בדין נח מעל ג' טפחים מקרקע רשות הרבים נחלקו ר"ת וריב"א (בתוספות ד"ה וטח). דעת ר"ת שכל שנח למעלה משלשה צריך שיהא בפני הלבינה ארבע על ארבע (כמצויר). אולם דעת הריב"א שאף שאין בפני הלבינה מקום ד' טפחים חייב, שנחשב כנח בקרקע כיון שרואה את פני הקרקע. [כתב המהרש"א שדעת רש"י כריב"א].

הסתפק השפת אמת בביאור דברי ר"ת שכתב 'ומה שדיבק בפניה חשיב כמונח עליה'. האם כוונתם שהרחב הכותל למעלה ד' על ד', וחשבינן מה שמונח על הצד כאילו הונח למעלה. ומיהו יש לפרש עוד בדבריהם, דמה שמונח על הצד חשבינן כאילו היה הצד תחת החפץ ממש והחפץ עליו, ולפי"ז אין צריך שיהיה למעלה רחב ד', אלא מן הצד צריך להיות ד' על ד' (כמצויר).

77. בציור נראה ידו של העני מעל החפץ (ולא מתחתיו) וכשמוציא באופן זה החפץ רואה פני הקרקע. [נראה מש"כ לעיל בציור 1 שיש שפירשו במשנה שנתן העני סל ולא פירות, ובסל הרי הדרך שמחזיקו למעלה, ולעולם תחתיו ראה פני הקרקע].

78. קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, ראה מש"כ לעיל ציור 54.

84. כתב רש"י בסוכה (ד, א ד"ה כדי) שבאותו גומא יש ז' על ז' טפחים.

86. בביאור דין דופן עקומה כתב רש"י בסוכה (יז, א ד"ה פסולה): הא דאמרינן שבסכך פסול מן הצד אמרינן דופן עקומה להכשיר עד ארבע אמות, היינו דחשבינן לסכך כאילו מן הדופן ונעקם ונכפף למעלה (כמצויר), אבל איני מפרש רואין את הדופן כאילו הוא עקום והולך תחת הסכך פסול ומגיע לסכך כשר, ומוציא את הפסול מן הסוכה, שא"כ גם גבי אור נמי נימא הכי, עכ"ל.

88. כתב בתוספות הרא"ש: פירש רש"י דאע"ג דלית ביה ד' על ד' חוקקין להשלים. ולא מסתבר לומר הכי, דבחור כל שהוא חוקקין להשלים להחשובי רה"י, כאילו היה חקוק לרוחב ד' על ד' ולאור בגובה עשרה, דבענין אחר לא חשיב רה"י, דאפילו עמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה, אם היה עליו גג ובין הגג לעמוד פחות מעשרה, אין העמוד קרוי רה"י כיון שאין חלל עשרה עליו. הילכך היה צריך לחוק רוחב ד' על ד' בגובה עשרה, ובכולי האי לא אמרינן חוקקין, עכ"ל.

והנה מלשון רש"י (ד"ה ר"מ סבר) מדויק שאין צריך לחקוק לגובה י'. שכתב 'דבר שאין בו שיעור, ויש שם עובי ורחב לחקוק ולהשלים לכשיעור'. ומדלא הזכיר גובה, משמע שאין צריך לחקוק לגובה. וכן משמע ממה שכתב רש"י לקמן (ק, א ד"ה ר"מ) 'דרואין החור כאלו הוא ארבע', ולא הזכיר

עם דין גוד אחית מחיצות. וראה עוד בשיטה להר"ן בשם הראב"ד ובמאירי.

108. גומא. רש"י ביאר שבני רשות הרבים משתמשים בגומא להניח שם חפציהם (כמצויר). אולם המאירי ביאר שאין מניחים שם החפצים, ודרך השימוש בגומא, שהאדם יורד לגומא מן הצד דרך מדרון ומשאו על כתפו, ומכתף על קרקע רשות הרבים, שהרי מקרקעית הגומא שרגליו שם עד קרקע רה"ר תשעה טפחים מצומצמים.

עמוד, כתב הר"ן (ג, א) עמוד תשעה, פירש"י אף שאינו רחב ארבעה, שכל שדרך בני אדם לכתף בו אף שאינו רחב ארבעה, אבל הראב"ד פ"י דווקא ברוחב ד'. וכ"ה ברש"י לקמן (צא, ב ד"ה אי) שכתב שרחב ד'.

112. ביאר הרא"ש (טז): אבל אם תפס את החבילה ומשכה עד שהוציא כולה חוץ לד' אמות חייב, לפי שעשה כל מלאכתו בבת אחת ולא הונחה בינתיים עד שגמר מלאכתו. ומשיכתה ממקומה הוי עקירה, דלא בעינן שיגביה החפץ, אלא בכל ענין שמזיז החפץ ממקומו בין בהגבהה בין במשיכה מיקרי עקירה, ובלבד שיהא מושך והולך בלא הפסק בינתיים בתוך ד' אמות, עכ"ל.

114. כתב הרש"ש: לכאורה משמע שהיא עומדת בין כותלי המבוי (כמצויר), א"כ הוי כמו צדי רה"ר שנחלקו בה ר"א וחכמים.

119. כתב הרש"ש: גירסת רש"ל שהעבירו לפניו מימין לשמאל. ושמעתי מקשים מדברי הר"ח שהביאו התוספות (לעיל ה, א ד"ה כשני וראה שם ציור 47) דמימינו לשמאלו פטור. אבל לא ידעו בין ימינם לשמאלם, דהכא ר"ל שלקח חפץ מהקרקע שמצד ימינו ונתנו על צד שמאלו, עכ"ל. ובשבת של מי כתב: דהתם (בתוס' לעיל) קאמר דנותן מימינו לשמאלו והוא מהלך ולא נח לעולם ולכך פטור, אמנם הכא הוא

בגובה עשרה, משמע שאין צריך לחקוק לגובה עשרה (כמצויר). וכ"כ בדעתו השפת אמת (ד"ה בא"ד ואורי"י). והוסיף שלדעת רש"י אין החור מפולש לרה"י. וכ"ה בספר קהלת יעקב שכתב שיחור כל שהוא משמע שאינו מפולש. אולם בראש יוסף כתב בדעת רש"י שחוקקים גם בגובה לעשרה.

92. כתב השפת אמת: כוונתם דהחור יש בו ד' על ד' בצד של רה"י, אלא דכלפי רה"ר אין בו רוחב ד'. ולפי"ז החור רה"י מצד עצמו, וגם הצד שכלפי רה"ר אית ביה נמי דין חורי רה"י, כיון שהוא אותו החור של רה"י שישנו בצד רה"י. ומודים התוספות שאם אין בצד השני ד' על ד' לא אמרין חוקקין.

וכן כתב המשנה ברורה (שמה, ט) וז"ל: והנה דעת התוספות דלית חיובא אלא אם כן היה החור ד' על ד' טפחים. אבל דעת הרשב"א והמאירי דבחור רה"י אין צריך שיהיה רחב ד', דיש להם דין רה"י עצמה בכל גוונא. כתב המהרש"א שלדעת התוס' שהחור נקוב לרה"י, דינו כחורי רה"י ואין צריך לחקוק לגובה עשרה.

99. כפאה על פיה שבעה ומחצה פטור. כתב בשיטה להר"ן: פירוש שתחתית הכוורת למעלה ופיה למטה. **בטעם הפטור נחלקו רש"י ותוספות,** דעת רש"י כיון שהוא קרוב ג' טפחים לקרקע נחשב כנח בקרקע, וכל ששוליה למעלה מ"י ואינה נחה כולה ברה"ר פטור, אפילו באינה רחבה ו' (כמצויר). וכתב המהרש"א בדעת רש"י שעובי השולים נמי מצטרפים לגובה עשרה.

ולדעת התוספות טעם הפטור הוא מחמת שכל שהוא קרוב ג' טפחים לקרקע אמרין לבד, ורואים כאילו המחיצות מתארכות עד הקרקע, ויש שם מחיצה י' טפחים. וכל כוורת שיש בה ו' טפחים רוחב ומחיצות י' פטור הזורק (ולדעתם איירי בכוורת רחבה ו').

כתב הריטב"א (בדעת רש"י, ראה ראש יוסף) שמצרפים כאן דין לבד

עומד במקומו, ולוקח בימינו ועוקר ונותן לשמאלו ומניח, ולכך חייב.

120. כתב המהרש"א לבאר דברי רש"י 'ולחיו לפניו מן האסקופה' שפירושו שמקום הלחי מחוץ לאסקופה (כמצויר), והוא הדין אם הלחי נמצא על האסקופה בצדה הפנימי שאינה מתרת לטלטל באסקופה. ורק בלחי העומד בחוץ (כציור 121) מכשיר לטלטל גם במקום האסקופה. אולם בהגהות יעב"ץ פירש 'ולחיו לפניו מן האסקופה', היינו ברוחב האסקופה שהיא לפניו בין שתי חומות. וקאמר לפניו מן האסקופה לאפוקי חוץ.

121. דברי רש"י מתבארים היטב בלשון המהר"ם וז"ל: כתב רש"י 'צריך לחי אחר להתירו, שהלחי המתיר את המבוי סתמיה נגד האסקופה וזקוף עליה', משמע מדבריו שהלחי עומד על האסקופה, ואורך גבהו עומד זקוף עליה, רחבו כרוחב האסקופה, וצד רחבו של צד מבוי (ר"ל סוף צד רוחבו לצד המבוי) הוא נקרא חוד הפנימי, ועד שם מותר לטלטל בתוך המבוי. אבל לא לתוך הפתח דהיינו על האסקופה, אלא אם כן העמיד לחי אחר מבחוץ לצד רשות הרבים. עכ"ל.

122. ביאר המהר"ם שיטת רש"י וז"ל: מדברי רש"י משמע שאין שום לחי עומד על האסקופה, אלא שהחור שבין שני החומות הוא הפתח, ועובי החומה שמצד זה וכן מצד השני הן הן הלחיים, ואין לך לחי טוב וגדול מזה, עכ"ל. והקשה שאף לעיל (בציור 121) ג"כ יש עובי החומה, ואעפ"כ צריך לחי, ולא אמרינן שהחומה משמשת כלחי למבוי. ותירץ שלעיל איירי דליכא חומה (דלא כמצויר שם, אלא המבוי נגמר בבתיים). המהרש"א תירץ ששם איירי שרוחב החומה יותר מדי, וכל שהוא רחב מדי אין עליו דין לחי, ולכך צריך לחי אחר להתירו, אבל הכא שאין ברחבו ד' משמש כלחי. אולם המרש"ל ביאר שאף שהחומה

משמשת כלחי למבוי, צריך לחי אחר להתיר השימוש מעל האסקופה.

130. לדעת התוספות מדובר באסקופה העומדת בפתח המבוי, ויש מאחריה לצד המבוי דלת (כמו בציור 120). ושהדלת פתוחה דין האסקופה כרה"י כדין המבוי, מאחר שיש לה ב' מחיצות שהם עובי החומה (והם משמשים גם כלחי למבוי). ומחיצה ג' בסוף המבוי, ולכך דין האסקופה כרה"י ומותר להוציא מהאסקופה למבוי, ומהמבוי לאסקופה. ושהדלת סגורה אין לה דין רה"י גמורה, כיון שהיא פרוצה מלפניה למקום האסור, ואסור לטלטל מהמבוי לאסקופה דרך החור (ראה ציור 131). וכן אסור לטלטל מרה"י לאסקופה, מאחר שיש לה ג' מחיצות מדאורייתא.

141. מלאכת הסורק הוא לגרר בגדים בקוצים עד שנעשים מוכין, ומהם משתמשים למילוי כרים וכדומה (ראה לקמן ציור 405).

144-146. פירוש, אריגת הבגד נעשית על ידי זריקת קנה ובו סליל של חוט הערב בין חוטי השתי (ראה להלן ציור 663). וכדי שלא יפול הסליל מן הקנה, סותמים את פי הקנה בפקק של צמר או צמר גפן, ומשאירים בו חור קטן כעובי החוט דרכו יוצא החוט בשעת האריגה (ציור 144).

147. כתבו התוס' (לקמן סה, ב ד"ה הקיטע): הקיטע יוצא בקב שלו, פ"ה קיטע שנקטעה רגלו, עושה כמין דפוס רגל וחוקק בו מעט לשום ראש שוקו בתוכו והוא נסמך עליו, עכ"ל.

152-154. הציורים מראים שכל המידות (מדבריות ירושלמיות וציפורי) שווים הם בשיעורם לעיסת מדבר (שהוא עשירית האיפה, שזהו שיעור חיוב חלה). ומאחר שהגדילו המידות (היינו מדת הלוג) נשתנה מספר הלוגים.

174. שקבעו ולבסוף חקקו. פירוש שקודם קבע הצינור בגג ביתו, ואח"כ חקקו ועשהו צינור, ולכך אינו בכלל כלי, שכשנעשה לכלי היה כבר קבוע ומחובר לקרקע.

176. מרדע הוא מקל שבו מכוונים את הפרה לתלמים.

184. עגולי הגת. כתב הרע"ב: הנך דגת קרי עגולין, שהיו דפין עבין עשויים בעיגול. כתב בספר דעת יוסף (טהרות פ"י מ"ח מערכה צג) עגולי הגת, היינו עיגול של טיט ומערבים בו תבן ונעורת של פשתן, ועושים כמין רחיים גדולה.

188. כתב הצ"ח, דאיירי באופן שפותקין רחוק מהגינה, ואין המים באים לגינה בכח ראשון, והוי גרמא שאיסורו מדרבנן ע"ש.

189. רש"י להלן בסוגיה (ד"ה מוגמר) ביאר שהמוגמר מונח בערדסקאות, היינו כלי שבו מניחים הגחלים והלבונה ומיני בשמים. ובביצה (כב, ב) ביאר רש"י ערדסקאות, הם נבובים ומנוקבים.

200-201. ביאר המאירי וז"ל: דיכה היא הכאה נדבקת ותמידה בכח עד שיעשה הכל אחד, ואח"כ שחיקה והיא סבוב העלי עליהן לגמר מלאכה.

203. צויר כפשוטות דברי רש"י שכתב וז"ל: וחד מציל בארבע וחמש מאני, שמקפלן כולן לתוך כלי גדול (הטלית) ונושאן בפעם אחת (כמצויר שהכלים נפרדים בתוך הטלית). וכן הוא במאירי שכתב וז"ל: להציל בשנים ושלשה כלים ולקפל אחר כך אותם הכלים עם אוכלים שבתוכם לתוך הטלית, כדי להוציא הכל ביחד, ר"ל הכלים והאוכלים.

ובתוספות (ד"ה יחד) הקשו שבכי האי לכו"ע מותר. ובשבת של מי ביאר דעת רש"י, שלעניין להשים הכלים בתוך הטלית ולהוציא נחלקו, אבל אם מביא הכלים ושפכן לתוך טליתו

157-158. סככות ופרעות, אמרו במשנה באהלות 'אלו הן הסככות, אילן שהוא מסך על הארץ', וביאר רש"י בנוזיר (נד, א ד"ה אבל) סככות היינו אילן המיסך על הארץ ויש טומאה תחת הנוף. 'והפרעות, היוצא מן הגדר', וביאר שם הרע"ב פרעות, דרך גדר שנותנים בראשו קוצים וברקנים ועודפים על הגדר ובולטים לחוץ.

ובמסכת מועד קטן (ה, ב) הגירסא, 'פרעות, אבנים פרעות היוצאים מן הגדר'.

159. פתיל, פירושו כיסוי. וצמיד, פירושו שהוא צמוד, שמחובר ומודבק יפה ע"י טיט וכו', כך ביאר הרע"ב בכלים פ"י מ"ב.

163. כתב רש"י לקמן (נט, ב) סמלוניו, העול שלהם לא היה פגום כשלנו, אלא חלק ונוקבים בו שני נקבים, וביניהם כעובי עורף השור, ותוחבים בהן שתי יתדות והם סימלוניו (ואם הם ממתכת מקבלים טומאה).

164-166. כתב בחסדי דוד (תוספתא כלים ב"ק פ"ז, טו) שולי המחצין, הן כלי חרס המיוחדין לגת ורגילין לחוק כעין קבול למטה (אות א'). ואם נשבר אע"ג דנשארו השוליים חשיבי שבר כלי, דאותו בית קבול לא נעשה לקבלה. וכן שולי הפחתין, נראה שהוא כלי חרס שיש לו בשוליו כמו מחצין ודינו כמוהו. וקרקרות, פירוש שאר כלי חרס שנשברו דופנותיהן. ואיירי שאינן ראויין לקבלה אלו הקרקרות והדפנות כשיעור, הלכך הוה ליה שברי כלים ותו לא מקבלים טומאה. עכ"ד.

173. בית הפך ובית התבלין. ביאר הרמב"ם [כלים פ"ה, מ"ג]: ובצידי הכירה עשו מקום להניח שם פך השמן להפשירו, ונקרא בית הפך, ומקום שיניחו בו התבלין יקרא בית התבלין, עכ"ד.

הלוי (הלכות חנוכה פ"ד ה"א) שמדליק בעל הבית כל הנרות עבור כל בני הבית בחנוכה אחת (כמצויר). וז"ל שם: דעת הרמב"ם שכולהו נרות חדא הדלקה נינהו, לא שיהיו נרות מסויימים והדלקה מיוחדת לכל אחד ואחד.

224. אות א', כתב השפת אמת, שאם יש חלון פתוח לרה"ר ממש, צריך להניח שם, ולא בחלון הפתוח מעל החצר.

229-230. אמרין במשנה בעירובין (ב), א' 'מבוי שהוא למעלה מעשרים אמה, ימעט'. וביאר שם רש"י שהניחו את הקורה למעלה מעשרים אמה, וצריך להשפיל הקורה לתוך עשרים אמה (כמצויר).

231-233. כתב רש"י: קרי מערבי נר שני שבצד החיצון שהוא המזרח. **פירוש**, הנר שבמזרח (באות א') נקרא נר מערבי, מאחר שהוא נוטה לצד מערב יותר מהראשון שנמצא בצד מזרח. הוסיף המאירי, ולדעה זו היו קוראים לשנייה שכנגד המזרח מערבית. שהרי כולם מערביות כשתקישם אל הראשונה, ומפני שאין מעבירין על המצות היו קוראין לשנייה מערבית, וכשהוא נכנס פוגע במזרחי ואחריו בשני לו שהוא נקרא מערבי (ראה ציור 235).

232-233. למאן דאמר מצפון לדרום מונחים, אין נר הנמצא יותר במערב מחבריו, והאמצעי נקרא נר מערבי מפני שהפתילה (היינו מקום השלהבת) נוטה כלפי מערב, מה שאין כן שאר נרות שפיהם פונה לאמצע.

237-238. לעיל (כא, ב) נחלקו רש"י ותוספות בדין בית שיש לו חצר היכן להניח הנרות. לדעת רש"י צריך להשימם בפתח הבית הפונה לחצר. ולדעת התוספות בפתח החצר הפונה לרה"ר. ולכך רש"י לשיטתו ביאר, חצר שיש לה ב' פתחים, היינו שיש לבית ב' פתחים פתוחים לחצר, וצריך

ומוציא נפשט לקמן שמותר, וכאן איירי שלא שפך (כמצויר). [ראה עוד לקמן קכ, א ברמב"ן ובר"ן]. ובבית יוסף (אור"ח סימן שלד הביא מחלוקת הראשונים בזה וז"ל: הרב המגיד (בהלכות שבת פכ"ג, הכ"ג) התיר להביא הרבה כלים ולקפל טליתו עליהם ולהוציא הטלית מקופלת על הכלים הנמצאים בה, אבל הרמב"ן פירש שזה אסור הוא כיון שהמזון בכלים מחולקים, ולא התירו (היינו לכו"ע) אלא בכלים מלאים ומעורר בתוך הטלית ואח"כ הוציא הטלית מלאה אוכלים, וכן נראה מדברי רש"י. [פירוש, ולכך ביאר רש"י לפנינו בסוגיה כשהכלים מחולקים בתוך הטלית (כמצויר) תלוי במחלוקת רבה בר זבדא ורב הונא, כמבואר בגמרא. אולם במערן לכו"ע מותר]. והוסיף שם: וכתב הר"ן (מה, א ד"ה הלכך) שמדברי התוספות (ד"ה וחד) נראה שאפילו קיפל והניח כלים הרבה לתוך כלי אחד, כבא להציל דמי ושרי (ולכך הקשו לרש"י שאינו תלוי בפלוגתא אלא כלהציל הוא ומותר) ואין כן דעת רש"י, עכ"ד.

207. ראה במשנה ברורה (רנד, כו) שכתב דדוקא אם הפת דק, אבל אם הוא עב (כמצויר) אינו מתבשל מהרה, וצריך שיהיה נקרם הפנים התחתון שכנגד התנור, וגם הפנים שלמעלה נגד חלל התנור.

214. כתב המאירי: ולא נפיץ, במסרקות של ברזל, ועדין הוא עץ וקשה.

223. **ביאור דעת הרמב"ם**, כתב הרמב"ם (בהלכות חנוכה פ"ד הלכות א-ב) 'והמהדר יתר על זה ועושה מצוה מן המובחר מדליק נר לכל אחד ואחד בלילה הראשון, ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד. כיצד, הרי שהיו אנשי הבית עשרה, בלילה הראשון מדליק עשרה נרות ובליל שני עשרים ובליל שלישי שלושים, עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונים נרות', עכ"ל. וביאר דעתו בחידושי מרן רי"ז

להדליק בשניהם מפני החשד. אולם התוספות לעיל ביארו כפשוטו **חצר** שיש לה ב' פתחים, היינו שלחצר יש שני פתחים לרה"ר, וצריך להניח הנרות בשניהם.

239. כתב רש"י: שתי פיות, שהנרות של של חרס הן ומכוסין, ועושים לו נקב בצדי כסויו (כעין הנקב בצד שמאל ובצד ימין) להכניס לו הפתילה והוא הפה, ולמעלה בכיסויו יש נקב קטן, וגם חלל יש למעלה מן הכסוי (כעין חצי ביצה הנמצא למעלה ובמרכז הנקב) וממלאו שמן וכו'. ראה עוד בציור 270.

כתב המאירי: דווקא שהפיות משני צדדין (כמצויר). אבל מצד אחד אין בזה היכר כלל.

245. כתב רש"י בסוכה (ט), א ד"ה מן הסיסין) פקיעות, כדוריות של חוט.

248. בספר מעשה אורג ביאור מעשה הטוויה כך: אפשר לסובב את הפלך בכוון השעון (כלאחר יד) או נגד כוון השעון (כלפי יד). אם הנך מחזיק פלך עם משקולת מלמעלה בידך השמאלית, ואוחז את המשקולות ביד ימין, ואז אתה מסובב אותו בחזקה בכוון השעון, תנועה זו 'תזרוק' את הצבעותיך מזרועיך והלאה 'כלאחר יד'. לעומת זה אם הפלך יסובב בחזקה נגד כוון השעון, האצבעות תזרקנה אל כוון הזרוע 'כלפי יד', **התנועה בכוון השעון הייתה בשמוש עבור חוטי השתי, והתנועה נגד כוון השעון עבור הערב.**

249. **אות א'.** כתב המשנה למלך (בהלכות טומאת מת פ"ה, הי"ב) אהל של פשתן אינו חוצץ מאחר שמקבל טומאה. [וכ"ה בתוס' בד"ה ואין]. אולם הר"ש בריש פ"ח דאהלות כתב, דאע"ג שכל הני מקבלין טומאה, מכל מקום חוצצין בפני הטומאה אם נטויים כאהלים, דאהל שאני, דאע"ג דמקבל טומאה מציל על הטומאה מלהיות בוקעת ועולה בוקעת ויורדת,

עכ"ל המשנה למלך. וכ"ה בריטבי"א החדשים ובתוספות הרא"ש.

249. **אות ב'.** ואף אהל פשתן מביא טומאה, שכל דבר המקבל טומאה מביא ואינו חוצץ (משנה למלך בהלכות טומאת מת פ"ה הי"ב).

253. נחלקו רבנן ורבי יהודה במסכת אהלות (פ"ג, מ"ז) בד"ן אהל שאינו עשוי בידי אדם, כגון חור שחררהו מים (כמצויר). או שרצים, או שאכלתו מלחת. (וראה עוד בפירוש חי סוכה ציורים 330-334).

256. אמרו בברייתא דמסכת מדות (ה"ג) 'ועשית מכסה לאהל', מכסה אחד מכסה את האהל משולש מן הצפון מן הדרום ומן המערב. **וכתב במעשה חושב** (פ"ד פסקה ז'): לדברי ר' נחמיה שבמכסה אחד היה חציו של עורות תחשים וחציו מעורות אלים מאדמים, היו בצורת ארבע משולשים שווים. שני משולשים הפנימיים עורות תחשים, ושני משולשים הקיצוניים עורות אלים מאדמים.

263. כתב בשו"ת מנחת יצחק [חלק ט, סימן ג] 'ובי"ד נראה לכאורה דהכי פירוש, דהנה צורת היו"ד דקצה הרצועה הוא רגלה והקשר זה ראשה (וכ"כ החזו"א סי' קא) והיא נראית מבחוץ כתיקונה בעת הנחה כי כולה רכונה לצד הקיצצה, ורגלה פונה לצד ימין, ונראית יו"ד מבחוץ היינו למסתכל עליה מלמעלה', עכ"ל.

265. הציור מראה פתילת הבגד כשקיפלה והבהבה. כתב השלחן ערוך (אור"ח רסד, ט) פירוש ענין הבהב יפול על דבר שאינו נשרף לגמרי, וגם לא קיים לגמרי.

267. ראה ברי"ש כלים פכ"ח מ"ז שפירש בעניין אחר.

270. כדברי הרמב"ם בפירוש המשנה, **שפופרת של ביצה**, קליפה של ביצה. וראה במהרי"ץ חיות שכתב וז"ל: עיין

תחת מאור השמש שבצד מערב. ולא הכסף העליון, פירוש לצד מערב שהמאור לשם מעריב בין השמשות. ובחידושי ריבב"ן כתב, ולא הכסף העליון, פירוש למעלה בכיפת הרקיע, וכן נראה ברש"י שכתב העליון, גובהה של כיפה.

282-283. ביאור, מרובע הצבוע בשחור מסמל לילה, ואחריו רבוע הלבן מסמל יום, ומאחר שיום מתחיל בלילה ומסתיים בלילה שלאחריו, כל שני רבועים של לילה ויום, הוא יום אחד.

286. בביאור דעת ר"ת, כתב הר"ן (טו), א: מתחילת השקיעה [היינו החמה הנראת באות א'] עד סוף השקיעה [החמה הנראת אחרי אות ד'] הוא ארבע מילין [כמו שאמרו בפסחים (צד, א) משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים ארבעת מילין]. ומתחלק כך, מהחמה הנראת באות א' עד החמה הנראת באות ב' נחשב זמן השקיעה [א' הוא תחילת שקיעה, וב' הוא סוף שקיעה], וזמן זה נמשך שלש מילין ורבע. ואחר כך מתחיל זמן בין השמשות שהוא מסוף שקיעה עד צאת הכוכבים, ונמשך שלשת רבעי מיל, ובסה"כ מתחילת שקיעה עד סוף בין השמשות ארבע מילין.

תוספת ביאור בדעת ר"ת הובא במשנה ברורה (רסא, כ) וזה לשונו, דעת ר"ת וסייעתו, דס"ל דשתי שקיעות הן, מתחלה נכנסת החמה מעינינו ושוקעת (אות א') והוא הנקרא תחילת השקיעה, ושוהה כדי ג' מילין ורביע מיל (אות ג') ועדיין יום הוא. ומאז והלאה [מאות ב'] מתחיל השקיעה שנייה שאז מתחיל לשקוע האור לגמרי, והוא הנקרא סוף השקיעה, ונמשך זמנה כדי שיעור מהלך ג' רבעי מיל [אות ד'] שהוא אלף ות"ק אמות והוא בין השמשות. ואח"כ יוצאים ג' כוכבים בנונים שהם סימן ללילה. ונמצא שלדעתו מתחילת השקיעה עד צאת הכוכבים היא ארבעת מילין, עכ"ל. והוסיף שהרבה פוסקים חולקים ע"ז וס"ל דמיד שנתכסה החמה מעינינו [אות א'] הוא

ברע"ב שפירש היינו כליפה קשה של ביצה, ועיין באליהו רבה בהלכות שבת סימן רסה ס"א שהביא בשם מהרי"ל שצריך לומר ביצה בחיר"ק, והיינו קנה של אגס.

כתב במלאכת שלמה וז"ל: ויתננה על פי הנר, לאו דווקא על פי הנר הסמוך לפה אשר שם הפתילה, דהכי נמי על הנר באמצע חללו של הנר (כמצויר). אלא אורחא דמילתא נקט שמניחו סמוך למקום פתילה כדי שתדלק יפה יפה עכ"ל.

271. כתב השפת אמת, שממשמעות לשון המשנה 'שהיא של חרס' נראה שקאי על הנר ולא על השפופרת, והשפופרת היא של ביצה. ומ"מ כשהנר התחתון של חרס מואס להסתפק גם מן השפופרת. והוסיף שמלשון הגמרא משמע שהשפופרת היא של חרס (כמצויר).

276. דין עירוב תחומין, אסור לאדם לצאת חוץ לעירו יותר מאלפים אמה (שהוא תחום שבת). והרוצה לצאת מחוץ לתחום בשבת, צריך להניח בערב שבת בסוף האלפים אמה יין או מזון שני סעודות, ובכך נחשב שקבע שם שביתתו, ומותר לו ללכת עוד אלפים אמה לכל רוח ממקום ההוא. וראה בשלחן ערוך (אור"ח טטו, א) שאין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה. וביאר שם המשנה ברורה (ד) כגון ללכת לבית הכנסת להתפלל במניין (כמצויר).

277. דין עירוב חצרות, כתב השלחן ערוך (אור"ח שסו, א) 'חצר שהרבה בתים פתוחים לתוכו, אסרו חכמים לטלטל מבתיהם לחצר עד שיערבנו, דהיינו שגובים פת מכל בית ובית ונותנים אותו באחד מבתי החצירות (אות א') שעל ידי כך אנו רואים כאילו כולם דרים באותו הבית, וכאילו כל החצר מיוחד לאותו בית'. עכ"ל.

280. כתב רבינו פרחיה: הכסף התחתון, כלומר השחיר תחתית כיפת הרקיע שהיא צד מזרח, שהיא עכשיו

בין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה.

288. ביאר רש"י בעירובין (קב, א) שריתא, קורה שהיו נושאים אותה בעשרה.

289. ביאר רש"י לקמן (מו, א) חידקי, חיתוכין סביב לה ודומה לפרקים.

291. ביאר רש"י לקמן (קכה, א) מכבדות, שמכבדים בהן את השלחן. של מילתא, של בגדים. מכבדות של תמרה, לכבד את הבית.

פרק כירה

300-302. כירה, צורת הכירה מתבאר מדברי המהר"ם, שביאר מה שכתב רש"י 'כירה, עשויה כעין קדירה ונותנין קדירה לתוכה'. שהכירה הוא כלי חרס שיש לו תוך, והוא כשיעור מקום שיוכלו לעמוד בתוכו שתי קדירות לבשל, ורחבו כשיעור רוחב קדירה, ופתוח למעלה. וגבהו שווה למעלה כמו למטה. ומה שפירש רש"י 'כעין קדירה', ביאר במהר"ם שאינו ר"ל שהוא קצר למטה כקדירה, אלא ר"ל שהוא כלי חרס עשוי מטיט וחרסית כקדירה, ויש לה חלל ותוך שיכולים ליתן קדירה בתוכה, אבל לפעמים נותנים גם כן הקדירה על גבה, דהיינו על הפתח הפתוח למעלה, שמניחים עליו כיסוי מתכת שמעמידים עליו קדירה (כצויר 301), או על עובי שפתו (כצויר 300), ולכך קתני במשנה נותנים עליה תבשיל. עכ"ל.

301. נחלקו הפוסקים בדין כירה מכוסה. דהנה כתב השלחן ערוך (רנג, א): כירה שהיא עשויה כקדירה וכו', אסור ליתן עליה תבשיל. וביאר דבריו בביאור הלכה (ד"ה אסור) שאסור ליתן עליה היינו על גב הכירה, וגבה נקרא עובי דפנות הכירה (כצויר 316), וכל שכן נגד חלל הכירה מלמעלה (כצויר 300). ואפילו אם היא מכוסה

בכסויה ומעמידה על הכיסוי (כצויר 301) אסור. והוסיף שמדברי הרמב"ם (פ"ג, ה"ד) שכתב אין משהין אותו ע"ג האש בשבת, משמע לכאורה דעל גבי כיסוי אינו בכלל על גבה, דאפשר שהוא כמו שכסה הגחלים באפר, דאמרינן דמסתמא שוב הסיח דעתו ממנה ולא אתי לחתויי. ובחזון איש (או"ח סימן לו סק"ט ד"ה במ"ב) כתב שגם הרמב"ם מודה שעל הכיסוי אסור.

302-304. נחלקו רש"י והר"ן בביאור ההיתר של גרוף וקטום. לדעת רש"י אחר שהכירה גרופה וקטומה מותר להניח הקדירה אפילו בתוכה (צויר 302). אולם הר"ן ועוד ראשונים כתבו שבתוכה לעולם אסור, שהוא בכלל הטמנה שאסור כל שהוא מוסיף הבל, אפילו בגרוף וקטום. ולשיטתם במשנה מדובר שאין שולי הקדירה נוגעים בגחלים, כגון שיושבת על כסא של ברזל (303) או תלויה באבנים (304).

[מלשון תלויה באבנים קצת משמע כדברי המשנה ברורה (רנג, נו) שכתב 'שתלה הקדירה לתוך אויר הכירה, וקצת דפנותיה בולטין מלמעלה כדרך הקדירה שקצרה מלמטה ורחבה מלמעלה, ג"כ בכלל על גבה הוי. ולא מקרי תוכה אלא כשיושבת הקדירה על קרקעית הכירה'. אולם מלשון הפרישה (אור"ח רנג, יא) שכתב 'או שהקדירה יושבת על גבי אבנים שבתוך הכירה בענין שאין הקדירה נוגעת בגחלים' נראה כמצויר.

305. כתב רש"י קש, זנבות השבולים. גבבא, הנגבב מן השדה. וביאר המהרש"א זנבות השבולים הוא הנקצר עם ראש השבולת. וגבבא הוא הנשאר בשדה. ולדברי התוספות יהיה בהיפך. עכ"ל.

308. כתב המשנה ברורה (רנג, ס"ק יד בשם הרמב"ן והר"ן) שיכסה הגחלים, היינו כל הגחלים ואין צריך לקטום עד שאין ניכר שם אש כלל, רק בכסוי אפר כל שהוא מלמעלה על פניהם סגי.

309. ביצים, פירשו התוספות בעירובין (קא, א ד"ה וכן) שמסדר עצים (כמצויר) או ביצים, ומניח ביצה על גביהן (דלא כרש"י שם).

317. צורת התנור, רש"י בחומש (ויקרא יא, לב) כתב תנור וכירים, הם של חרס ויש להם תוך ושופת את הקדירה על נקב החלל, ושניהם פיהם למעלה. ובעבודה זרה (לה, ב ד"ה פורני) כתב רש"י, שכל תנור שבמשנה קטן הוא ומקום שפיתת ב' קדירה (וכ"כ רש"י בנדה כו, א ד"ה תנור, ובמועד קטן י, א ד"ה מעמידין). אולם בהגהות הב"ח שם (אות ג') כתב שתנור הוא שפיתת קדירה אחת. וראה במשנה ברורה (רנג, כב) שביאר וז"ל: תנור, היינו תנור שלהם שעשויות ככירה, אך מתוך שקצרות למעלה ורחב למטה נקלט חומו לתוכו טפי מכירה, לכך החמירו בו יותר מכירה'. משמע מדבריו שאין חילוק בין כירה לתנור לעניין שפיתת קדירה אחת או שנים (כעין שמצאנו בקופח). אלא שניהם שופתים שתי קדירות, והתנור חמור יותר מפני שמתקצר.

318. ראה במלאכת שלמה שכתב: כיפה, אין בה אלא שפיתת קדירה אחת ואין עליה כסוי.

320. מיחם. כתב הרמב"ם בפירוש המשנה: מיחם, שם הכלי שיחמו בו המים, והוא נעשה מנחשת או ברזל ברוב, ותשאר חמה אחר שיורידוהו מן האש. וביאר בתוספות יו"ט שהמיחם במשנה אינו על גבי האש (כמצויר). ולכך כתב הרמב"ם ותישאר חמה אחר שיורידוהו מן האש. וראה במאירי בפירוש המשנה שכתב שהמיחם על האש, או שהוסרה מהאש, ועדיין היא חמה ביותר.

322. ראה רש"י לקמן (לט, א ד"ה דדמא) שכתב וז"ל: שמטמין מים במים, והיינו שהמים הקרים שבצינור נשפכים לתוך חמי טבריה לצננם, ונחשב הטמנה בכך.

323. בלשון תוספות הרא"ש מבואר שהיו רוחצים בתוך הסילון עצמה, וז"ל: אי"נ יש לפרש דסילון היה רחב והיו רוחצין בו, והיו בו נקבים, וכשהיו רוצים לרחוץ היו פותחין הנקבים ונכנסין החמין בצוננים ומצטננים.

324. כתב הרמב"ם בפירוש המשנה סילון, צינור עגול.

ובפירוש מעשה דטבריה ביאר המאירי (וכ"ה דעת התוספות והר"ן): אנשי טבריה נתנו סילון של מתכת בתוך אמת החמין, ראשה האחד סמוך לשפת המים הצוננים, וראשה האחר יוצא חוץ לשפת אמת החמין, והמים הצוננים נכנסים באותו סילון ומקלחין חוץ לשפת החמין, ולא היו המים החמין מתערבים עם הצוננים, שהרי עובי הברזל מפסיק שהסילון עגול הוא, ונמצאו המים מתחממים בעברם תחת המים החמים בתוך הסילון, וכעין פך של שמן באמבטיה, עכ"ל.

וכן נפסק בשלחן ערוך (אור"ח שכו, ג). וביאר שם המשנה ברורה (יב) בשם הבית מאיר, שמירי שסתם פי הסילון, שהונח מבעוד יום ונתמלא בצוננים, ונשאר מונח מוטמן עד יום השבת שאז פותחים פי מוצאו שישפכו מימיו לגומא שבקרקע. ובביאור הלכה שם הוסיף שלכך כתבו התוספות ידהסילון מוקף מכל צד'.

325. פירוש אות ג': לדעת הרשב"ם שעירווי ככלי שני, מותר לערות מכלי ראשון על האוכל אף שלא נתבשל, מאחר שכלי שני (שעירווי ככלי שני) אינו מבשל. ולדעת ר"ת שסבר שדין העירווי כדין הכלי שעירו ממנו, הכא מירי ששפך מכלי שני (כציור 326) ולכך מותר, אבל לשרות בתוך כלי שני אסור.

327. כתב ה"ט"ז (אור"ח שיח, יט) שאם הכלי מגולה למעלה (אות ב') אינו נחשב להטמנה.

329-330. צורת המרחץ היה אמבטיה על גבי האש, ודבר זה מתבאר מדברי המשנה ברורה (רל, ה) שביאור דברי השלחן ערוך 'הנכנס למרחץ אומר וכו' ותצילני מהאור וכו' וז"ל: בימיהם היו מסיקין האש מלמטה בחפירה, ורוחצים באמבטי מלמעלה ע"ג תקרה שעל גבה, ויש חשש פן תפחת ויפלו לתוכה'. עכ"ל.

ומדברי השער הציון מתבאר שלא היה דבר חוצץ בין האש לאמבטיה, דהנה כתב השלחן ערוך (אור"ח שכו, יא) 'מרחץ שסתמו נקביו וכו'. וביאר שם המשנה ברורה (לא) שסתמו נקביו, פירוש אותן נקבים שהמרחץ מתחמם על ידיהן, שהאור ניסקת מבחוץ מתחתיו. ואותן בית חורף שמחממן אותן מתחתיהן, ועל הנקבים יש קערות ברזל או סתימת אבן, נוהגין בו היתר לפותחן בשבת. וביאר שם בשער הציון (יט) שבת החורף הם שני חדרים זה על זה, ויש נקבים בתקרה התחתונה, כדי שכשיסיקו התנור למטה ויתחמם החדר התחתון יכנס החום דרך הנקבים לחדר העליון. והטעם שנוהגים בו היתר, שאינו דומה למרחץ ששם הוחם המים וכל אשר במרחץ מן האש הניסוק מתחתיו, משא"כ הכא שרק חום בעלמא נכנס מן החדר ההוא, ודמי למי שפותח חדר החם לחדר צונן, עכ"ל. משמע מדבריו שבמרחץ האש נמצא ממש מתחת האמבטיה בלא מפריד (כמצויר). וראה בחידושי הגר"א בברכות (ס, א) שביאר צורת חימום המרחץ בעניין אחר.

332. בביאור דעת רש"י כתב הר"ן (יט, א) נראה מדבריו שאפילו קרוב למדורה ממש (כאות א) במקום הראוי לבשל מותר כדי להפשיר, ומ"מ אפילו לדבריו על גבי האש ממש אסור מפני שנראה כמבשל. נראה מדבריו שלדעת רש"י תבשיל שנתבשל מותר להפשירו באש עצמה (כאות א'). וביאר דעתו המשנה ברורה (שית, צב) וז"ל: הטעם שמותר, כיון שכבר נתבשל שוב אין בזה משום חשש בישול. ומיהו על האש ממש אסור מדרבנן, מפני נראה

כמבשל. אבל בזה שמעמידו כנגד המדורה שאין דרך בני אדם ברוב הפעמים לבשל כך אפילו איסור דרבנן ליכא. והוסיף שדעת הרא"ש (י) סמוך לאש עצמה אסור, וראייתו מדאמרו 'מניחו כנגד המדורה' ולא אצל המדורה, להורות שצריך להרחיק קצת מן המדורה (אות ב'). ובחזון איש (אור"ח לז, יד) כתב שאין נכון לומר בדעת הרא"ש להרחיק 'קצת' (כאות ב') שלא די בזה, אלא צריך להעמיד במקום שלא יבוא לידי יד סולדת (אות ג'). עכ"פ מתבאר מדברי המשנה ברורה בדעת רש"י שמותר להשים הקדירה באש עצמה, כל שאינו על גבה כדרך בישול, שרק בדעת הרא"ש כתב שצריך להרחיק 'קצת', משמע שבדעת רש"י אפילו קצת אינו צריך להרחיק. ועדיין צ"ע.

וראה ברמב"ן שכתב 'ומסתבר דלאו דווקא כנגד המדורה, אלא על גבה ממש גם כן מותר'.

335. אות א': עיין בתשובות תרומת הדשן סימן קפא שהאריך בזה. ובתוך דבריו כתב: הא קמן דאע"ג דנמשכו הרוותחים ע"ג קרקע, כמו הני חמי טבריה שהיו נמשכין דרך קרקע, חשיבי עדיין ככלי ראשון. עכ"ל ע"ש. **אות ב':** כתב הט"ז (יורה דעה צב, ל): ועוד ראה מפרק כירה דאמר ר' יצחק בר אבדימי נכנסתי אחר רבי למרחץ בשבת וכו', וא"ל טול בכלי שני כדי שיתמעט החום. ואין לטעות ולומר דהכי קאמר שבכלי שני ישאב מן האמבטי שהוא כלי ראשון, ונמצא למד שבכלי ששואב הוא כלי שני, זה אינו, דאם כן היה לו לומר סתם טול בכלי ותן. אלא דבר פשוט שהכי קאמר רבי, טול מן המים באיזה דבר ותנהו בכלי שני, דהיינו שיערה אותו לכלי שני (כמצויר), ככל כלי שני שבתלמודי. ע"ש שהאריך.

וראה בנהר שלום (אור"ח שית, יג) שכתב שלשון רש"י אינו מורה כדברי הט"ז, שכתב רש"י 'טול מן המים בכלי שני וכו', הרי מפורש שיטול מן המים שבאמבטי בכלי ושם ייתן הפך של שמן. ומה שהקשה דא"כ הוי ליה

מאליה, שהרי מחצלת זה ומחצלת זה גגיהן סמוכות זה לזה, ושני קצותיהם על הקרקע משני צדי המת. וביאר דעתו המשנה ברורה (שיא, כ) שהמחצלות הם קשים וזקופים ונשארים ממילא כאהל על המת.

366. כתב בתוספות הרא"ש לבאר דעת רש"י וז"ל: ונראה שרוצה לפרש כך, כגון שהכלים בולטים מעל דופני השידה על המוכני. ומה שפירש המוכני גבוהה מדפני השידה, לפי שאם הייתה שוה לדופני השידה (כגון בציורים 365, 372) אי אפשר שלא יהא ריוח מועט בין המוכני לדופני השידה, ואפילו אם אינה נשמטת לא הייתה מצלת, אפילו אין ביניהם פותח טפח, כיון שהטומאה כנגד האויר (ראה למטה בציור סימון הקבר) מטמאה כנגדה. אבל השתא שהמוכני גבוהה מדופני השידה היא נוטה למעלה על דופני השידה ואין אויר ביניהם. עכ"ל. וראה בהגהות מנוח שביאר פירוש אחר בדעת רש"י.

367. כתב רש"י, ורבותי דוחקין ומפרשין אותה באהל המת ממש (כציור 365). ובשל חרס המוקפת צמיד פתיל. ביאר בהגהות חכמת מנוח שהכלים בתוך המוכני (ראה אות א') שהמוכני בנוי בצורת כלי קיבול שיכולים להכניס לתוכו). והמוכני מוקף צמיד פתיל.

370. יעמוד ונעשה מלאכתנו, פירושו שבשביל להשתמש בתיבה צריכים להקים היושב עליה. אבל שהפתח מצדה (ציור 369) אין צריך להקימו בשביל לפתוח התיבה, ולכך טמאה מדרס.

371. 'והכלים מעל דופני השידה', כגרסת הב"ח. ביאר המהרש"א שהתוספות ביארו בדעת רש"י שהכלים מעל דופני השידה ואינם יוצאים מחוץ לשידה, והשידה מגינה על הכלים מהטומאה שלמטה, והמוכני מגן מהצד, מאחר שהוא גבוה יותר מהשידה. ועל זה אמרו בזמן

למימר טול בכלי ותן. יש לומר שהיא גופא קמ"ל דטעם ההיתר משום שנידון ככלי שני. שלדברי ה"י קשה, דהוי ליה למימר תן מן המים לתוך כלי, ומדאמר לו טול בכלי שני, משמע שיטול מן האמבטי על ידי כלי אחר שיש לו דין כלי שני, ע"ש.

אות ג': וזה לשון ה"י (אור"ח שיח, יט): אין לטמון כל הכלי בתוך הכלי שני, שאם כן הוי ליה הטמנה, אלא צריך להיות מגולה למעלה.

339. כתב הר"ן (יח, ב בדפי הרי"ף) גדודי, שיש שם כעין כתלים בכל צד. וכ"כ המגיד משנה (שבת כג, ה) גידודי, שפתות גבוהות.

341. כתב הרש"ש שאין לגרוס ברש"י 'חלל יש בכירה אצל חלליה', שמשמע שיש לכירה שני חללים חלוקים. שא"כ מאי שנא מכופת שחומה גדול שהוא שפיתת קדירה אחת, ואם הכירה חלוקה לשנים א"כ יש חוס רב לכל קדירה. אלא גרס אצל חללה, היינו שהחלל הוא ארוך כשני קדירות, ובצידה יש חלל לחמם מים (כמצויר).

342. פירוש, במקום אות א' נמצאים הגחלים, ובמקום אות ב' המים. ויש מפריד ביניהם, וכיון שהגחלים למטה החוס רב.

345. כתב המשנה ברורה (שיח, יב): עיין בחיי אדם שכתב שבצונן לחמין דווקא ששופך בשפיכה גדולה הכל בפעם אחת (כמצויר), אבל במעט מעט אסור לערות, שהרי מבשל תיכף, ומה יועיל מה שמצטנן אחר כך.

346. כתב הר"ן (כ, א בדהרי"ף) בשם ר"ת שדווקא כשנותן התבלין לתוך הקערה או לתוך התמחוי אחר שעירה שם התבשיל (כמצויר). אבל ליתן התבשיל תחלה ולערוות עליהן מכלי ראשון אסור, דעירוי מכלי ראשון דינו ככלי ראשון (וראה תוספות ד"ה אבל).

356. כתב הרמב"ם (בהלכות שבת פכ"ו הכ"ב): ונמצא מחיצה עשויה

שהיא נשמטת אינה יכולה להציל. ולכך הקשו התוס' מי יביא טומאה על הכלים, שטומאת בית הקברות עולה ואינה מטמאה מהצד.

377. וכן פירש הרשב"א בשם ר"ת ור"ח, וכתב שהשידה מכוסה מלמעלה (כמצויר). וראה בשיטה להר"ן

381. אות ב', ראה רש"י בסוכה (י, א) שביאר סדינים המצוירין, שצורתם בולטת.

אות ז', ראה בערוך בסוכה (שם) שביאר אשכולות של ענבים, שהן כרותין עם זמורה.

פרק במה טומנין

393. אם יש לקופה זו שולים או לאו, ראה רמב"ן. והאם קופה זו נוגעת בגפת (כמצויר) או מונח עליו (כצויר 394) ראה רשב"א.

398. כתב הרא"ש (סימן ב') שבחפירה זו יש אויר הרבה בין הדפנות לקדירה ולכך לא דמי להטמנה. וכתב הבית יוסף (בסימן רנז) 'ואפשר שהוא הדין אם הלוח או הכיסוי נוגע בפי הקדירה, מאחר שהוא דבר שאינו מעלה הבל כלל מפסיק, ומותר לתת עליו בגדים. ומה שעשה הרא"ש דפנות הכירה גבוהות מפי הקדירה, לא מפני שלא תגיע הלוח בפי הקדירה, אלא מפני שיתישב הלוח יותר יפה'. עכ"ל.

402. ראה בר"ן (כב, א בדהרי"ף) שכתב בשם רבינו יונה שהסוגיה מיירי בהטמנה, כגון שכסה הקומקום בעוד יום, שמותר לגלותו ולכסותו בשבת. והיה רוצה להטמין הכוזא בשבת אפומא דקומקומא. וראה ברמב"ן וברשב"א שכתבו בשם ר"י הזקן שאיירי בהשהה ולא בהטמנה. [בצויר נראו שני השיטות, בימין הצויר נראה הטמנה. ובצד שמאל בצורת השהה].

403. כתב המאירי: ויש לשאול הרי היה לו לאסור כאן משום אהל. יש מפרשים שבחצי כובא היה (כצויר 404) ויש מפרשים בכולה כובא אלא שלדעתם המים חוצצים ומבטלים האהל, הואיל ואין בה טפח בין המים לשפת הכלי. וראה במשנה ברורה (שכ, מב-מג) שכתב שאין בכובא מים, שאם היה בה מים היה אסור משום חשש שיפול למים ויבאו לידי סחיטה.

405. כלשון רש"י במשנה ד"ה מוכין.

411. כתב בתוספות הרא"ש: ונראה שבכל ענין אסור להחזירין כיון שרגיל אדם לקושרן, וקשר של קיימא הוא (כמצויר).

419. פירוש אות א, מטמאין במגע. כתב רש"י שנגעה הטומאה בשולי הכירה (כמצויר). וכתב הרש"ש שהוא הדין אם נגע בדפנות, כמ"ש רש"י בד"ה ואין.

פירוש אות ב', ואין מטמאין באויר, היינו שבתו הפך וכו', אינם נטמאים מהטומאה שנכנסה לאויר הכירה. אבל הכירה עצמה נטמאת באוירה, כדפירש רש"י.

כתבו הראשונים שלא עשה היוצר את בית הפך וכו' יחד עם הכירה, אלא חיברה אחר כך. אבל כשיוצרם יחד דינם ככלי אחד.

422. אות ב', נסורת של חרשים, בא לבאר דברי המשנה (מט, א) טומנין בנסורת של חרשים.

423-424. כתב השלחן ערוך (אור"ח רנט, א) 'מנער הכיסוי והן נופלות, וכגון שמקצתן מגולה שאין זה טלטול אלא מצדו'. וביאר שם המשנה ברורה (ד) שמקצתן מגולות, כדי שיהיה לו מקום פנוי לאחוז הכסוי כדי שלא יצטרך לטלטל המוקצה להדיא (ולכך בצויר 423 נראה שהידית מגולה).

427. כתב רש"י לקמן (קטז, ב ד"ה תיק) שבתוך הספר יש מעות (כנראה

בציור שבתחתית התיק מפוזרות
מעות).

429. מחטים אלו של מיתוח פגומים,
וחסר בהם עוקצם או חורס (כנראה
בציור במחטים שבצד שמאל חסר
חורס).

435. מלשון התוספות לקמן (צט, א
ד"ה שתי) מתבאר שלא היה בעגלה
עצמה מחיצה עשרה, אלא עם
הקרשים שעליהם, וז"ל התוספות
שם: וכן עגלות היו רה"י אע"פ
שתחתיהם רה"י, לפי שיש מגוף
העגלה עד למעלה מן הקרשים הרבה
יותר מעשרה. וכ"ה בדברי תוספות
הרא"ש בסוגין וז"ל: דהא דחשבינן
הכא עגלה רשות היחיד על גבה, היינו
כשהקרשים נתונים עליה על זה
ויש בהם עובי עשרה טפחים אמרינן
גוד אסיק מחיצתא.

440. כתבו התוספות שמיירי בפחות
מג' טפחים.

441. אות א', כן הוא לגרסה שלפנינו
בגמ' (וכ"ה ברש"י) 'מקצת עליו
מגולים', היינו שרק העלים מגולים
והאמהות טמונות בקרקע.
אות ב', דעת הערוך שגרסינן 'מקצתם
מגולים' ופירושו שגם האמהות עצמם
מגולות, ולכך אין בהם דין כלאים וכו'
שאינם חשובים כזרועים. וכתב
הריטב"א שלגרסה זו אין צריכין
לאוקמה באגודה, שאפילו אין אלא
צנון או לפת יחיד, כיון שמקצת
עליונו מגולה אין דרך זריעה בכך.

447. ביאר המהרש"א וז"ל: דבמגולה
מקצתה יכול לאחוז למעלה בקידה
באותו מקצת המגולה, ומטה ומצד
הקדירה והכיסוי נופל מאליו, ואין זה
נקרא טלטול.

449. ביאר המהרש"א, מה שכתבו
התוספות כיסוי כעין כלי חרס, אין
הכוונה שהכיסוי עשוי מחרס, שא"כ
מותר לטלטלו לצורך מקומו. אלא
כוונתם כעין כסוי כלי חרס, היינו

שנעשה כך שהקדירה בלועה. ולכך אי
אפשר להגביהה ולאוחזה בידיים
בצדדים שהוא טלטול גמור.

451. ראה בהגהות מהדו"ב שכתב
וז"ל: קצת משמע מדברי מהר"ם
שהבין דמה שכתב מגולה מקצתו
היינו הכיסוי, ואינו כן דמגולה מקצתו
היינו פי הקדירה (כציור 447) ולכן אף
אם הכיסוי כעין כלי חרס, מ"מ יכול
לצדד הכיסוי.

453. ביאר המהרש"א שהקופה רחבה
וגבוה יותר מן הקדירה, ומהצדדים
של הקדירה מניח דבר הניטל (אות
א'). ולמעלה מן הקדירה מילא כל
הקופה בדבר שאינו ניטל, ואי אפשר
לו להגיע לקדירה.

פרק במה בהמה

457. אות א': כתב בחידושי רבינו
פרחיה: אפשר, חבל ארוך קשור
בראשו ותחת צוארו ומושכין אותו בו.
אות ב': ברש"י לקמן (קיא, ב ד"ה
זממא) מבואר יותר וז"ל: זממא,
מנקבין לנאקה בחוטמה ונותנין בה
טבעת של רצועה וקושרין אותה
ועומדת שם לעולם. וכשרוצה לקושרה
לבהמה קושר רצועה ארוכה באותה
טבעת, עכ"ל. [מדבריו שם משמע
שלפעמים הטבעת היא מרצועה ולא
מברזל. אולם בסוגיין שאמרו זממא
דפרזלא, ביאר הר"ן שפירושו זמם של
ברזל (כמצויר)].

458. כתב המאירי: פרומביא, הנכנסת
לתוך פיה. וכ"כ הר"ש בכלים פ"א
מ"ה.

465. כתב המשנה ברורה (שה, יב)
יסביב צוארה, מרש"י והר"ן משמע
דאע"ג שכרוך בחוזק סביב צוארה
שאין אדם יכול להכניס ידיו בין אפשר
לצואר שתהא נוח לימשך כשירצה,
אפ"ה שרי משום דהיא נוי. אבל

התוס' ס"ל דנוי אסור כל ענין, והכא מיירי ברפויין (כציור 467 אות א'), ומקרי לשמירה דהא יכול לאחוז בתבל כשתרצה לברוח'.

471. ראה תוס' לקמן סה, ב ד"ה הקיטע.

472. ביאר הריטב"א החדשים: והאיכא חציצה, רש"י פירש כי מה ששנינו יוצאים בשיר, הוא שעושין טבעת גדולה שמקפת כל הצואר ותולין בה טבעת קטנה לתת בה האפסר. ואותה טבעת היא מהודקת הרבה, ומשום הכי הקשו והא איכא חציצה. שאין המים נכנסים כלל בין שני הטבעות. ותירצו בשריתכן, כלומר שהקיש בהם בקורנס עד שהרחיבן.

479. בביאור דברי רש"י הובאו שני ציורים, כיון שאפשר לפרש דברי רש"י בשני אופנים, אופן הראשון כציור 479 ובכך מתפרש יותר לשון הגמרא 'בין כתפיו'. והאופן השני הוא כציור 480, ובכך מתבאר יותר לשון רש"י 'בתי זרועתיו, בראצייר"א בלע"ז', שפירושו להפשיל את השרוולים. אולם להלכה שניהם שווים הם בדינם, שאינם מקבלים טומאה, מחמת שאינם משמשים את האדם עצמו אלא את בגדיו.

486. כתב המאירי: האוכף הוא של עצים ונתון על המרדעת.

487. ביאר הר"י מלוניל, צרורות ליבש, שקושרין תחת דדיהן פעמים שקושרין אותו בחוזק כל כמה שיכולין להגביה הדדין ולדחוק אותן כדי שימח החלב מהם לפי שהחלב מכחישה.

כתב השלחן ערוך (אור"ח שה, ו) וז"ל 'העזים צרורות, והוא שקושרים ראשי דדיהן. וכתב שם המשנה ברורה (כג) שהוא הדין אם קשר כיס על דדיהן (כמצויר).
הדד בלבד. והוסיף שם המשנה ברורה (כג) שהוא הדין אם קשר כיס על דדיהן (כעין ציור 488) ליבש מותר.

488. אף שבפשטות לשון רש"י 'לחלב, לשמור חלבן שלא יטפטף לארץ', משמע שהכיס שומר החלב שכבר טפטף ויצא מהדד. אולם בספר לשון הזהב ביאר כוונת רש"י שהכיס סותם וצורר פי הדד שלא יטפטף החלב. וראה להלן בתוס' (נג, ב ד"ה כאן) שהקשו שהחלב שיצא מהדד לכו"ע אסור שמשוי הוא. ופירש שם בשם הרב פור"ת שלחלב פירשו לשמור החלב בדדיהן שלא יצא מהדד, ולכך לת"ק מותר. [וראה מהרש"א ומהר"ם בתוס' שם]. וכן הוא ברמב"ם (בהלכות שבת פ"כ, הי"ב) שכתב 'לחלב, כדי שלא יצא החלב עד שיחלוב אותו לערב'.

וראיה גדולה לדברי הלשון הזהב ממה שאמרו במסקנת בסוגיה (נד, א) 'מי מפס איזו ליבש ואיזו לחלב'. וביאר שם רש"י שאין מבחינים איזו ליבש ואיזו לחלב. ואם נפרש דברי רש"י כפשוטם שהכיס מקבל החלב אחר שיצא מהדד, א"כ אינו דומה ליחלב לליבש, שזה הדוק וזה אינו הדוק. אבל לפירושו שכוונת רש"י במשנה 'לחלבי היינו שחלב לא יצא מהדד. א"כ דמו לחלב לליבש ששניהם צמודים לדד, וראה שם בפני יהושע.

489. ביאר הר"י מלוניל שצורת הקשירה בכבונות הוא שנקשרים שני ראשי הבגד בחוץ ואינם נסמכים כתפירה, אלא עשויים כמין קרסי נחושת לחבר הבגד. וכן כתב הריבב"ן, שעושין כמין קרסי מתכת לחבר הבגד. וכ"ה בר"ן.

490. ראה לעיל ציור 478 צורת האוכף בלי המשוי שעליו.

499. כתב השלחן ערוך (אור"ח שה, ו) העזים יוצאות צרורות והוא שקושרים ראשי דדיהן. וכתב שם המשנה ברורה (כג) שהוא הדין אם קשר כיס על דדיהן (כמצויר).

501. **כבול**, וז"ל רש"י במלכים (א, ט, יד) ארץ כבול, ארץ כבלים, ארץ טיט שהרגל משתקע ונכבלת בה. כאילו

אסורים בכבלי ברזל (ראה מצודת ציון שם).

505. כתב הריטב"א שאין כוונת הגמ' כעקידת יצחק ממש שהיה עקוד לגמרי. שא"כ היאך יוכל לצאת כלל. אלא לומר משימין חבל ארוך מהיד לרגל.

508-509. כתב הטור (אור"ח שה) 'ולא יקשור ההרבה בהמות יחד ויוציאם, שנראה כאילו מוציאן כדי למכור'. וכתב שם הבית יוסף וז"ל: ולכאורה משמע דלא מיתסר אלא בשקושר גמלים זה אחר זה והוא תופס באפסר הראשון וכולם נמשכים על ידו (כציור 508). אבל בתופס כמה אפסרי גמלים בידו (כציור 509) מותר. אבל מדברי הטור נראה דגם זה אסור. ולא שרי אלא להוציא בהמה אחת לבדה. עכ"ל.

511. כתב בדרך אמונה (כלאים פ"י הכ"ד) תכיפה אחת, היינו שהעביר חוט בין הבגדים פעם אחת, וזה מקרי תכיפה אחת ואינו חיבור.

513. בביאור דעת רש"י כתב הב"ח (יו"ד סי' ש) וז"ל: פרש"י כריכה וקשירה בשתי תכיפות, נראה דדעת רש"י הוא לומר דהקשירה עצמה היא בשתי תכיפות, כלומר שני קשרים זה על גב זה (כמצויר). ודלא כמ"ש במרדכי (שמב) וז"ל: פרש"י כריכה וקשירה היינו שתי תכיפות, דלא אשכחן חבור לעניין כלאים אלא בקשירה. אבל כריכה לאו חיבור הוא. עכ"ל. וכ"כ שם הבית יוסף.

[כתב הר"י מלוניל: ובלבד שלא יכרוך ויקשור, קשירה כשתי תכיפות דמי, דהא מתקיים שקושר אותם בבת אחת, וכשכורכם על ידו נמצא שהוא נהנה מכלאים].

ובדעת הרמב"ם כתב הבית יוסף (יו"ד ש): מדברי הרמב"ם נראה דאפילו לא קשר התבלים אלא בקשר אחד אסור לכרכן סביב ידו. וביאר דעתו בציון ההלכה (דרך אמונה כלאים פ"י, קע"ח) וז"ל: והראשונים שכתבו דכריכה וקשירה הוי כשנים, היינו משום שכרך

אחר הקשירה [ודלא כמצויר קשר אחר הכריכה] וזה מחזיק את הקשר אפילו קשר אחד. והראשונים שהצריכו ב' קשרים ס"ל דהכריכה עצמה לא מהני להחזיק קשר אחד. עכ"ל. וע"ש בב"ח.

כתב באור ההלכה (שם הכ"ד) דלדעת רש"י מיירי שקשר זה עם זה (כמצויר). דבקשר בעצמו הרי לא בעינן ב' קשרים דהוי כב' קשרים.

524. כתב במצודת ציון (ישעיה נח, ה) אגמון, הוא שם צמח רך. וכ"כ שם הרד"ק, שאגמון הוא קנה גמא שדרכו להיות נכפף ברוח.

525. כתב רש"י בישעיה (נח, ה) אגמון הוא כמין מחט כפוף וצדין בו דגים.

פרק במה אשה

526. לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן. פרש"י שקולעת בהן שיערה. ופ"י דבריו הרא"ש [ס"א] שהם החוטים הנמצאים בתוך הקליעה עצמה (כמצויר). ולא החוטין שמעל השערות (כעין ציור 527). וכן נראה מלשון התוס' [ד"ה במה] שהביאו שיטת רש"י בלשון 'חוטין הנתונים בקליעת השער'.

ולדבריהם קשה דקתני 'לא תטבול בהן עד שתתפס', ובאופן שהם בתוך קליעת השער לא מהני רפיון לטבילה כמבואר בשו"ע [יו"ד קצח סק"ב] שכתב וז"ל 'אלו הדברים שחוצצין, חוטי צמר וחוטי פשתן ורצועות שכורכין בהם השער בראש, לא תטבול בהם עד שתתפס, ואם הם בתוך קליעת שיערה אינו מועיל בהם רפיון' עכ"ל. וע"ע בפרי מגדים ובמחצית השקל (אור"ח שג סק"ג) שביאר באריכות דעת רש"י בזה.

528. תיכי חלילתא, פרש"י שרשרות של חוטין חלולות ועגלות. ומבואר בסוגיה דהוא אריג לכך אינו חוצץ. וראה רש"י לקמן (סד, א ד"ה ותולה)

שפירש דתיכי חלילתא היינו קליעה ואינה אריגה ממש, ובין אריגה ובין קליעה אינו חוצץ כיון שהוא עב [מאיר].

ועיין עוד בטור (יו"ד סי' קצח) שהביא שיטת הראב"ד שסובר שאסור לטבול באריג אלא 'בחלולין עשוי מעשה רשת'. משמע דס"ל דחלולים אין פירושו בחלל העיגול דהיינו כעין גליל חלול (כמצויר). אלא חלולים באריגתם שאינו צפוף כשתי וערב אלא נארג ברווח כעין רשת, ועיין שם בבית יוסף.

מקום שימשו של התיכי חלילתא בפשטות לשונות הראשונים והפוסקים [ראה בטור יו"ד קצח] משמע שמשמש לקשירת השער כמו חוטי צמר. ועיין בריטב"א שפירש שהוא כעין מטפחת על כל ראשה עשוי מחוטים בצורת שרשראות.

530. חבקינ שבצואריהן. פירש"י ענקי רצועות שאינן מוזהבות רחבות. וביאר דבריו הרש"ש דהיינו שאינם מוזהבות ואינם רחבות אלא דקות, דומיא דחוטין שבראשה. ולדבריו מבואר שפיר, דכיון שהוא דק אין דרכה להדקה על גבי הצוואר, שאין האשה חונקת את עצמה, מה שאין כן קטלא שהוא רחב. ועיין בנמוק"י [כו, א בדהרי"ף] ושאר ראשונים שהביאו דעת רש"י בנוסח 'ענקי רצועות מוזהבות והן רחבות' ודלא כרש"ש.

531. קטלא, כך ביאר רש"י לפנינו ולקמן נט, א בד"ה מנקטא. ועיין בשפת אמת שפירש בדברי רש"י שהקטלא הוא דוגמא לרצועה רחבה וחלקה, אבל החבקינ אינו כל התכשיט כולה, אלא רק הרצועה שסביב הצוואר [אות א]. וכדבריו מדקדק בהרי"ף וברא"ש [סי"ב] שכתבו 'חבקינ שבצואריהן, כגון קטלא וכיוצא בהן'.

532. טוטפת, אפוזיינו. ראה בשלחן ערוך (אור"ח ש"ג, סי"ב) שביאר שהוא כמין ציץ הנמצא במצח ומגיע עד האוזן. ובמשנה מבואר שאינו תפור בכבול [פירוש במטפחת] ולכן אסור.

אבל בתפור או קשור מותר, כיון שאין האשה מורידה את הכבול ברה"ר שלא יתגלה שערה.

533. כתב השלחן ערוך (ש"ג, סי"ב) 'ולא בשרביטין, והוא גם כן ציץ ואינו מגיע אלא עד לחייה' עכ"ל.

534. כיפה של צמר, פירש רש"י 'יכובע שתחת השבכה, וחיישינ דילמא שלפא ומחויא מתחת השבכה ואינה מגלה'. הקשה הרמב"ן אם היא תחת השבכה ודאי שמוציאה מתגלה שער. ותירץ וז"ל: ושמא י"ל שהכיפה הזו למטה מן השבכה היא עומדת, אבל השבכה היא מונחת על שער בגובה של הראש, והכיפה על פדחתה ושער של פניה בראש, ומקצת שבכה מכסה על צד הכפה שכנגד הראש למעלה, ויכולה היא לשלוף כיפתה בלא גלוי ראשה מן השבכה. ורשב"א שרי כיון שעל השער ממש היא למטה מן השבכה קצת' עכ"ל. מתבאר מדבריו שמקום הכיפה הוא מקצתה על המצח (ושם אין שבכה) ומקצתה בחלק הקדמי של הראש מקום שער, ואינו מקיף כל הראש, ולכן שייך להוציאה בלי לגלות שער. וכ"ה ברשב"א בריטב"א ובערוך.

וראה במאירי שכתב שהכובע כולו נמצא מתחת השבכה לגמרי, ושמוציאתו מגלה שער ומיד מחזירה השבכה.

535. כיפה של צמר לדעת הרי"ף [וכ"ה] ברא"ש וברמב"ם בפירוש המשנה [הוא כמין ציץ של אריג מעשה קליעה הנתון על המצח ורחבו שתי אצבעות. וזה לשון הרע"ב במשנה 'כיפה של צמר, חתיכה של בגד כמו מצנפת קטנה שקושרין אותה על המצח, ונותנין הציץ עליה, כדי שלא יזיק הציץ למצח, ופעמים שהאשה מתקשטת בו בלא ציץ' עכ"ל.

ולדבריהם צריך לבאר שמקומו של ציץ זה הוא על המצח ומקיף כל הראש מתחת השבכה, כדאמר רשב"א כל שהוא למטה מן השבכה.

שפירש דתיכי חלילתא היינו קליעה ואינה אריגה ממש, ובין אריגה ובין קליעה אינו חוצץ כיון שהוא עב [מאירי].

ועיין עוד בטור (יו"ד סי' קצח) שהביא שיטת הראב"ד שסובר שאסור לטבול באריג אלא 'בחלולין' עשוי מעשה רשת'. משמע דס"ל דחלולים אין פירושו בחלל העיגול דהיינו כעין גליל חלול (כמצור). אלא חלולים באריגתם שאינו צפוף כשתי וערב אלא נארג ברווח כעין רשת, ועיין שם בבית יוסף.

מקום שימשו של התיכי חלילתא בפשטות לשונות הראשונים והפוסקים [ראה בטור יו"ד קצח] משמע שמשמש לקשירת השער כמו חוטי צמר. ועיין בריטב"א שפירש שהוא כעין מטפחת על כל ראשה עשוי מחוטים בצורת שרשראות.

530. חבקין שבצואריהן. פירש"י ענקי רצועות שאינן מוזהבות רחבות. וביאר דבריו הרש"ש דהיינו שאינם מוזהבות ואינם רחבות אלא דקות, דומיא דחוטין שבראשה. ולדבריו מבואר שפיר, דכיון שהוא דק אין דרכה להדקה על גבי הצוואר, שאין האשה חונקת את עצמה, מה שאין כן קטלא שהוא רחב. ועיין בנמוק"י [כו, א בדהרי"ף] ושאר ראשונים שהביאו דעת רש"י בנוסח 'ענקי רצועות מוזהבות והן רחבות' ודלא כרש"ש.

531. קטלא, כך ביאר רש"י לפנינו ולקמן נט, א בד"ה מנקטא. ועיין בשפת אמת שפירש בדברי רש"י שהקטלא הוא דוגמא לרצועה רחבה וחלקה, אבל החבקין אינו כל התכשיט כולה, אלא רק הרצועה שסביב הצוואר [אות א]. וכדבריו מדקדק בהרי"ף וברא"ש [ס"ב] שכתבו 'חבקין שבצואריהן, כגון קטלא וכיוצא בהן'.

532. טוטפת, אפוזיינו. ראה בשלחן ערוך (אורי"ח ש"ג, ס"ב) שביאר שהוא כמין ציץ הנמצא במצח ומגיע עד האוזן. ובמשנה מבואר שאינו תפור בכבול [פירוש במטפחת] ולכן אסור.

אבל בתפור או קשור מותר, כיון שאין האשה מורידה את הכבול ברה"ר שלא יתגלה שערך.

533. כתב השלחן ערוך (ש"ג, ס"ב) 'ולא בשרביטין, והוא גם כן ציץ ואינו מגיע אלא עד לחייה' עכ"ל.

534. כיפה של צמר, פירש רש"י 'כובע שתחת השבכה, וחיישינן דילמא שלפא ומחויא מתחת השבכה ואינה מגלה'. הקשה הרמב"ן אם היא תחת השבכה ודאי שמוציאה מתגלה שערך. ותירץ וז"ל: ושמא י"ל שהכיפה הזו למטה מן השבכה היא עומדת, אבל השבכה היא מונחת על שערך בגובה של הראש, והכיפה על פדחתה ושער של פניה בראש, ומקצת שבכה מכסה על צד הכפה שכנגד הראש למעלה, ויכולה היא לשלוף כיפתה בלא גלוי ראשה מן השבכה. ורשב"א שרי כיון שעל השער ממש היא למטה מן השבכה קצת' עכ"ל. מתבאר מדבריו שמקום הכיפה הוא מקצתה על המצח (ושם אין שבכה) ומקצתה בחלק הקדמי של הראש מקום שער, ואינו מקיף כל הראש, ולכן שייך להוציאה בלי לגלות שערך. וכ"ה ברשב"א בריטב"א ובערוך.

וראה במאירי שכתב שהכובע כולו נמצא מתחת השבכה לגמרי, ושמוציאתו מגלה שערך ומיד מחזירה השבכה.

535. כיפה של צמר לדעת הרי"ף [וכ"ה ברא"ש וברמב"ם בפירוש המשנה] הוא כמין ציץ של אריג מעשה קליעה הנתון על המצח ורחבו שתי אצבעות. וזה לשון הרע"ב במשנה 'כיפה של צמר, חתיכה של בגד כמו מצנפת קטנה שקושרין אותה על המצח, ונותנין הציץ עליה, כדי שלא יזיק הציץ למצח, ופעמים שהאשה מתקשטת בו בלא ציץ' עכ"ל.

ולדבריהם צריך לבאר שמקומו של ציץ זה הוא על המצח ומקיף כל הראש מתחת השבכה, כדאמר רשב"א כל שהוא למטה מן השבכה.

537. מצנפת כאן אין פירשו כעין כובע אלא כסרט דק.

539-540. טווי, פירשו יצירת חוט ארוך והמשכי מסיבים קצרים. ודינו לעניין איסור כלאים, אם הטוויה נעשתה מחוטי צמר ופשתן ביחד נחשב לחיבור ואסור בכלאים.

541. שוע, פירשו סריקה והחלקה, ודינו לעניין כלאים שאם מסרק צמר ופשתן יחד הוי איסור כלאים.

542. נוז, פירושו אחרי הטוויה שוזרים שני חוטים ביחד, על מנת שלא יחזרו ויפרם הטוויה. ולעניין כלאים אם חוט אחד הוא צמר והשני פשתן נחשב לחיבור ואסור בכלאים.

543. קוטש פורפונטש, פירשו שמיכה שממלאים בתוכה בגדים ישנים. ופעמים ממלאים בבגדי צמר ופשתים יחדיו.

545. כפה, פירש הרמב"ם [בפירוש המשניות בכלים פכ"ח מ"ה] כפה שמניחים הנשים על ראשן.

556. צורת ההשתמשות בתריס, כתב הערוך (ערך תריס) תריסים הוא קרשים שנועלים בהם פתחי חנויות בלילה, וביום מסלקים אותם ומניחים עליהם אוכל למכור.

564. ניסכא. מדברי הטור והשלחן ערוך [בסימן ש"ג] משמע דהוא טס מחובר על ידי חוטי ומונח על המצח. ואף שלשון הרי"ף הוא 'שהן חתיכות חתיכות נקובות על המטלית וכו'. שמשמע שיש מתחתם מטלית. כתב שם בהגהות מא"י למחוק תיבת 'על המטלית'.

569. ריסוקא, פירשו הרי"ף והרא"ש שהוא חגורה של עור. ומפרחייתא פרושו חוטים התלויים בחגורה זו לנוי. ותפקידו של חגורה זו ביאר הבי"ח על הרי"ף דאינו ללבישה, שאם כן היה מותר בכל גוונא, אלא הוא

משמש לתכשיט, הילכך אם יש בו חוטים נחשב כתכשיט, ואם אין בו חוטים נחשב כמשוי ואסור.

המאירי כתב שחגורה זו עושים למי שנשברו אבריו, ולכן אינו נחשב לבגד, ורק שתלויים בו חוטים מותר שמשמש גם כתכשיט.

577. בריטב"א החדשים מבואר יותר וז"ל: אשה אוגרת בה שערה, פירוש שתוחבת המחט כדי שתתפוס הסבכה שהיא רחבה, כדי שלא תיפול הסבכה ויתגלו שערותיה.

581. צורת הסנדל מתבאר מדברי המאירי שכתב וז"ל: שהיו סנדליהם עשויים כעין שלנו עגולים כנגד העקב ומחודדים כנגד אצבעות הרגל, אלא שלא היה העור שהרגל מתאחז בו עם העץ כנגד האצבעות, אלא באמצע הסנדל, והיה העור שם חתיכה רחבה שרוב הרגל מתאחז בו, והיה העור נכרך לצד קרקעית הסנדל מכל צד, והמסמרים תחובים להדק העור עם קרקעית הסנדל. [וודלא כרש"י שפירש שהמסמרים באים לחזק העליון עם התחתון (כמצויר)]. ולא היו שם אותם תלוליות המחודדות שהם בשלנו לצד הראש ולצד העקב. ונמצא לפי תכונתם שאם רצה לנעלם צד העגול כנגד האצבעות וצד המחודד כנגד העקב הוא יכול לעשות כן, ועל דרך זה נהפך סנדלו שם אחד מהנכנסים 'עכ"ל'.

עוד בביאור צורת הסנדל. כתב רבינו פרחיה וז"ל: סנדל מסומר הוא כמו עץ חקוק על מידת הרגל. וחופין אותו בעור כדי שיהיה רך תחת כפות רגליו, ומסמרים תחת קרקעיתו.

601. בביאור דעת רש"י בכוליאר נחלקו המפרשים, הרא"ש [בסימן יא] פירש שהוא כמין מחט שבה קושרים החלוק (כמצויר). אולם הבי"ח [אורי"ח בסימן ש"ג] כתב פי' אחר בדעת רש"י וז"ל שם: ולעני"ד נראה דהנושקא היא כמו חצי עגול עשוי כמו קלבוס, ואוחזת בו מפתחי חלוקה והפגום בולע צוארה. וזה שפירש רש"י על שם שמכבדת וקושרת מפתחי חלוקה. והא

דכתב הרא"ש שהיא עגולה הוא לפי שהוא כמו חצי עגולי עכ"ל.

כתב השלחן ערוך (אור"ח סי' שג) 'לא תצא בכוליאר, והוא תכשיט שקושרת בו מפתחי חלוקה'. וביאר שם המשנה ברורה [כט] שדרכו של הכוליאר לכך, אבל עתה אינה סוגרת בו מפתחי חלוקה, אלא טוענת כך עליה. אבל אם גם עתה סוגרת בו מפתחי חלוקה, מותר לצאת לכתחילה דהוי תכשיט עכ"ל.

אות ב': ראה במאירי שכתב שהוא כעין ציץ שמסובב את הראש.

606. כתב המשנה ברורה (שג, נג) דמייירי שמניחה ומהדקה על בשרה ולא על הכתונת מלמעלה, ולכן מותר, שלא חיישינן שתשלוף ותחווי שלא יתגלה זרועה.

612. בביאור מהו בתי נפש (אות ג') ראה בישעיהו (ג, כ) שביארו שם המפרשים (רד"ק ומצודת ציון) בתי נפש, הוא עדי זהב שהנשים תולות על לבן.

634. כתב הרמב"ם בפירוש המשניות (כלים פ"ז, יז) שפופרת הקש, קנה התבן והוא חלול ויש בו כלי קבול ואע"פ שהוא קטן. וכתב שם במשנה אחרונה שהשימוש בקנה היה למצוץ בה משקה מהחבית, או לקבל בה כחול.

635. בתוספות הרא"ש מבואר יותר וז"ל: סנדל הסיידים, והוא עשוי כעין סנדל, ולמטה הוא ארוך ורחב כשולי המנעל, ובית יד מקיפו, ומכניס בו יד כשהוא טח את הבית.

637. בתוספות הרא"ש מפורש יותר וז"ל: עגלה שעושים לקטן ללמדו לילך, ועומד על שלשה אופנים תחת שלש רגלים, והקטן אווז בה בשתי ידיו.

639. כתבו התוספות, 'הערוך פירש דקישורי שעושין הליצני והן גבוהין מאוד ואינן אלא לרקד'. וברביב"ן

פירש יותר וז"ל: הערוך פירש מביאין שני עצים ארוכים חמש אמות, ויש מהם עשרים וארבעה טפחים מקום רגלים, ואמה עליונה אגודה עם שוקיו ועומד עליהן ומרקד.

643. כתב המשנה ברורה (בסימן שג, ס"ק עז) אבן תקומה, הוא אבן חצץ וחלל בתוכו, ואבן קטנה בתוך החלל כעינבל בזוג. והמנהג ששוקלים איזה דבר כנגד האבן תקומה שהוא גם כן מועיל שלא תפיל.

פרק כלל גדול

647. הקוצר. כתבו הפוסקים (כלכלת שבת מלאכת קוצר, מגן אבות מלאכת קוצר) שמלאכת קוצר הוא דווקא בכלי המיוחד לכך (כמצויר). וכן הוא דעת רש"י (בע"ב ד"ה תולש) שביאר שהתולש ביד הוא תולדה דקוצר. וכן כתב הצפנת פענח בדעת הרמב"ם בהלכות שבת פ"ז ה"ד. אולם האגלי טל (מלאכת קוצר דין א) כתב שבפירות וכו' שדרכם בתלישה, גם התולש הוא בכלל אב מלאכה. ולשיטתו ביאר דברי רש"י שכתב שתולש הוא תולדה דקוצר, שמדובר דווקא בדברים שאין דרכם בתלישה אלא בקצירה.

648. המעמר. כתבו התוספות בביצה (לא, א ד"ה מן) שלא שייך עימור אלא במקום גדילתם, והיינו בשדה (כמצויר). וכן כתב הריטב"א בסוגיה בע"ב והסמ"ג ל"ת סה.

נחלקו הראשונים מהו מלאכת מעמר. הרמב"ם בפירוש המשנה כתב 'שמעמר הוא הגודש העמרים הקצורים אחת על אחת, ועמור שם האגודה מן החטה והשעורה'. משמע שמלאכת מעמר הוא במה שגודשן וצוברן יחד, אף שלא קשרם (כמצויר). אולם המאירי (בביאור המשנה) והר"ן כתבו שאינו חייב משום מעמר עד

שקושר כל העומרים יחד. [וזה לשון מהר"ח אור זרוע (סימן ריד): המעמר לא ידעתי פירוש, אם פירושו רק שיאסוף שבלים יחד ולא יקשרם לאגודה אחת הוא מעמר. או לא הוא מעמר עד שיקשרם יחד להיות אגודה אחת. ולשון עומר היה נראה שאינו קרוי עימור אלא כשנקשרו יחד, כי שבלים המקובצים יחד ולא נקשרו להיות אגודה אחת, איני סבור שיקראו עומר. עד כאן לשונו].

ובדעת רש"י נראה שהמעמר חייב גם בלא קשירה (כמצויר), שכתב (בע"ב בדין כוורת) שאספם יחד הרי זה מעמר, משמע שאין צריך קשירה. אולם האגלי טל (מלאכת מעמר סק"א אות ג') הביא מדברי רש"י במנחות (סג, ב) שלא מנה בקצירת העומר איסור מעמר, שסבר שבעשיית עומר גדול מעומרים קטנים אינו חייב אלא אם כן קושרם.

649. הדש, מלאכת הדישה היא לפרק האוכל ולהפרידו מן השבלים. וזה לשון המאירי בפירוש המשנה: הדש, כלומר שדש בבהמה (כמצויר) או במקל (פירוש שחובטים החיטה במקל) להוציא התבואה מתוך השבלים. כתב באגלי טל (מלאכת דש ס"ק יב) שהדש בידיו הוא תולדה ולא אב.

650. הזורה, כתב המנחת חינוך (מוסד השבת הזורה) פועלת הזורה, שאחר הדישה התבואה מעורבת במוץ, וזורה ברכת לרוח, והרוח מפריח את המוץ (שהוא קל) והגרעינים נופלים ארצה שהם מופרדים מהמוץ, והוא כבורר, שבורר הפסולת שהתבואה תהיה נקיה. והוסיף שם, שזורה היינו בכלי (ברחת כמצויר). ואם זורה בידו שמערב ביד מוץ וגרעינים וזורקם, והרוח מפריחה את המוץ, אינו זורה אלא בורר. וכן כתב המגן אבות (מלאכת זורה) בדעת רש"י. אולם האגלי טל כתב בדעת רש"י שהוא הדין אם בירר את המוץ בידיו שחייב משום זורה.

651. הבורר, פירש הרמב"ם במשנה, הבורר הוא מי שמנקה ובורר האבנים והצרורות ודומיהם מהזרע.

כתב השלחן ערוך (אור"ח שיט, סק"ד) 'הבורר פסולת מתוך אוכל אפילו בידו אחת' (כמצויר) חייב. וראה בתוספות לקמן (עד, א ד"ה בורר) שכתבו שהדרך היא שהרוב אוכל ומיעוט פסולת (כמצויר). וראה עוד בפירוש הרע"ב במשנה שכתב בורר היינו בידו או בכברה. (וראה להלן במלאכת מרקד).

652. הטוחן, מלאכת הטחינה היא כתייתת החלק הגדול ועשייתו חלקים קטנים. כתב הבית יוסף (אור"ח סימן שכא) בדעת רש"י שטוחן היינו בכלי (כמצויר) אבל הטוחן ביד אינה מלאכה, והוסיף: ומיהו אפשר דאיסור דרבנן מיהא איכא.

653. המרקד, ביאר הרמב"ם במשנה: ומרקד הוא המנפה את הקמח להפרישו ממורסנו.

כתב המגן אבות (מלאכת בורר) והאגלי טל (מלאכת זורה סק"ג אות ה) בדעת רש"י שמלאכת מרקד הוא דווקא אחר הטחינה, והיינו בקמח (כמצויר) ולא בחיטים. וראיתם מדברי רש"י לקמן (עה, ב ד"ה שובט) שכתב: ולא דמי לזורה ובורר ומרקד, שזה בקשים וזה בצרורות, וזה בקמח'. ובזה מבואר החילוק בין בורר למרקד, שבורר הוא בחיטים קודם טחינה, ומרקד הוא בקמח לאחר טחינה. אולם רבינו חננאל (עג, ב) ביאר החילוק שבין בורר למרקד באופן אחר, שבורר היינו ביד, ומרקד בכלי, ואפילו תבואה וצרורות, ולאו דווקא קמח.

654. הלש, נחלקו התנאים (לעיל יח, א) מתי חייב משום לש, דעת רבי בשעת הכנסת המים לקמח, ודעת רבי יוסי ב"ר יהודה חיוב הלש שמגבלו בידו (כמצויר). וכתב המשנה ברורה (שכא, ג) שרוב הפוסקים פסקו כרבי יוסי ב"ר יהודה.

656. הגוזז, כתב הרמב"ם (שבת פ"ט, ה"ז): הגוזז צמר או שיער בין מן הבהמה בין מן החיה, בין מן החי בין מן המת חייב. כתב במנחת חינוך (מוסד השבת, הגוזז) שהוא דווקא בכלי (כמצויר).

ביאר בספר תורת המלאכות (הגוזז) בשם האחרונים החילוק בין גוזז לממחק, אף שבשניהם גוזז השער מן הבהמה. שמלאכת ממחק הוא רק כשמחליק פני העור, והיינו שגוזז השערות סמוך לבשר עד שנחלק פני העור, אבל משום גוזז חייב אף אם אינו גוזז השערות סמוך לעור.

657. המלבנו. פירש רש"י (ד"ה במלבנו) מכבסו בנהר. בשו"ת בנין ציון (החדשות סימן לג) כתב בשם חכם אחד שצריך להגיה ברש"י נתר במקום 'נהר'. ודחה דבריו, וכתב שנקט רש"י כיבוס בנהר ולא כתב סתם כיבוס במים, שדרך הצמר שמתכבסת בנהר להתלבן יותר משאר כיבוס במים, דשבולת הנהר מעביר כל לכלוך בכח כמו חליטה בחמים. ובמגן אבות ביאר, שכתב רש"י בנהר, שבכלי חייב גם משום סוחט שהרי צריך שוב למים אלו, מה שאין כן בנהר.

658. המנפץ. נחלקו הראשונים כיצד נעשית מלאכת הניפוף, לדעת רש"י מנפץ היא פעולת הפרדה ביד. ולדעת המאירי מנפצו במסרקות של ברזל, היינו שסורק צמר או פשתן מסרק של ברזל. ולדעת הרמב"ם (בפירוש המשנה) מנפץ היא חביטת הצמר בשבט.

בביאור דעת רש"י: כתב רש"י המנפץ, קרפ"ר. וקרפ"ר היא פעולת הפרדה ביד, שמפריד בידו סיבי הצמר שמתולתלים זה בזה על מנת לעשותם חלקים ואחידים. כתב בשו"ת אבני נזר (סימן קע סק"ט) שלדעת רש"י הוא הדין שמנפץ במסרק (כמצויר) ומה שביאר קרפ"ר שהוא ביד, לאשמעינן שביד נמי הוי אב מלאכה. כתב המנחת חינוך (מוסד השבת, המנפץ) שבמשנה נראה שמנפץ היינו

בצמר (כמצויר), ומכל מקום הוא הדין פשתן וגידים.

660. הטווה. באר בספר מעשה אורג: הטווה היא אומנות יצירת חוט ארוך והמשכי מסיבים קצרים, כמה מהסיבים מסובבים סביב עצמם, דבר הגורם להם להילחץ זה לזה באופן כזה שכל סיב מסובב סביב הסיב שמעליו ומתחתיו.

כתב בחיי אדם (כלל כה): הטווה מכל דבר הנטוה חייב וכו'. ונראה לי דלאו דווקא בכלי אלא אפילו ביד (כמצויר) שהרי כך הדרך לטוות גם ביד. ומקרא מלא (שמות לה, כה) 'בידיה טוו את העזים', עכ"ל. וכן כתב בביאור הלכה בסימן תקיד ד"ה אין גודליו.

661. המיסך. ביאר המאירי שהוא מתיחת חוטי השתי על המסכה (הוא היתד שעליו מונחים חוטי השתי בתוך הנול) שרוצים לארוג בה [ראה ציור 662 היכן ממוקם המסכה וחוטי השתי בנול] שדרך האורגים לסדר חוטי השתי תחלה על יתדות, זו מכאן וזו מכאן כמדת אורך היריעה שהוא רוצה לעשותה. וכן כתב רש"י לקמן (עה, ב) על דברי גמרא שם 'שובט הרי הוא בכלל מיסך' שביאר דהיינו מיסך ממש שמסדר חוטי השתי. מבואר בדבריו שמיסך היא סידור חוטי השתי.

662. והעושה שתי בתי נירין. ביאר רש"י (ד"ה בתי): שנתן שני חוטים בתוך הבית ניר. בפשטות נראה כוונתו שמכניס שני חוטים בתוך שני בתי ניר, שכך דרך האורגים להכניס בכל בית ניר חוט אחד (וכן פירש בדבריו התוספות יו"ט במשנה). אולם מדקדוק הלשון שכתב 'שנתן שני חוטים בתוך הבית ניר', משמע שבתוך בית ניר אחד הכניס שני חוטים. [ונראה בכלכלת שבת אות יח שכתב ששמע מהאורגים שבזמן הקודם היו מכניסים ב' חוטי שתי בכל טבעת וטבעת שבנירין]. אולם הלחם משנה (שבת פ"ט ה"ז) כתב שדעת רש"י כדעת הרמב"ם שהעושה שני בתי נירין היינו עצם עשיית ותיקון הבתי נירין,

ואין הכוונה על פעולת נתינת החוטין בתוך הבית ניר.

כתב הערוך (ערך נר): העושה שני בתי נירין, פירוש מכניס חוטי השתי בנירין שיעלה זה וירד זה, ויבא הערב ויחזור השתי, יעלה התחתון וירד העליון ויבא הערב. משמע מדבריו שאינו חייב במלאכה זו עד שיכניס חוט אחד לבית ניר בניר העליון, וחוט אחד לבית ניר בניר התחתון, אבל אם הכניס שני חוטין לשני בתי נירין באותו ניר אינו חייב. וראה בספר תורת המלאכות (יז) שביאר הטעם לזה, שצריך שיתקין הנירים שיהיה אפשר לארוג על ידם, שהערב צריך לבא בין השתי העליון לבין השתי התחתון, ובלעדי זה אי אפשר לארוג.

663. האורג. כתב בכלכלת שבת (אות יט) שמלאכת האורג הוא שישליך שני פעמים חוט הערב בין חוטי השתי שלמעלה לחוטי השתי שלמטה. בספר מעשה אורג ביאר צורת האריגה בנול (הוא מתקן ליצירת בד) כך, האורג לוחץ על הדוושה וזה מוריד את הנירים, ובזה מורד כל חוט זוגי, שני הנירים קשורים יחד באמצעות גלגלת, ולכן פעולה זו תעלה באופן אוטומטי את הנירים, ועל ידי כך מוגבה כל חוט פרט, שער נוצר (פירוש רווח בין החוטים) על ידי כך, ודרכו נזרק הבוכיאר (הוא המכשיר המכיל את חוט הערב ומעבירו הלוך ושוב בין חוטי השתי). לאחר מכן לוחצים על דוושת הרגל השנייה, וזה מוריד את הנירים ומעלה את הנירים, זה שוב יוצר שער עבור תנועתו החוזרת של הבוכיאר.

664. הפוצע שני חוטין - דעת רש"י. כתב המגן אבות (ד"ה הפוצע) וזה לשונו: רש"י פירש דמוחק עובי החוטים, משמע שרצה לומר בשכבר הן ארוגין מקלש כל חוט מעוביו, עכ"ל. ולכן נכתבה מלאכה זו אחר מלאכת האורג.

665. הפוצע שני חוטין - דעת הר"ן. כתב הר"ן (בחידושים) וזה לשונו: הפוצע שני חוטין, רצה לומר שכשנפסק החוט באמצע היריעה ורוצה לחברו ולהשלימו, פוצע שני ראשי החוטים וטווה אותם בראשי אצבעותיו, ואף על פי שאינו קושרם לגמרי, מכל מקום מתקיים הוא עד שיוכללו בתוך היריעה, עכ"ל. וכן פירשו הריטב"א והמאירי.

666. הקושר. פירוש קשר של קיימא, והוא שיהיה קשר על קשר (כמצויר), אבל קשר אחד אינו מתקיים (כמבואר ברמ"א בסימן שיז, א). ולדעת הרמב"ם (שבת פ"י ה"א) להתחייב במלאכה זו צריך שני תנאים, קשר של קיימא ומעשה אומן, אבל באחד לבד כגון מעשה אומן ואינו קשר של קיימא, או קשר של קיימא ואינו מעשה אומן פטור.

667. המתיר. כל קשר שחייבים על קשירתו חייבים על היתרו, וכל המתיר קשר של קיימא (כמצויר) חייב. ולדעת הרמב"ם (שבת פ"י ה"ז) להתחייב צריך דווקא שיתיר קשר של מעשה אומן.

668. התופר. מבואר לקמן (עד, ב) שאינו חייב במלאכה זו כל זמן שלא קשר ראשי החוט מכאן ומכאן, כדי שתעמוד התפירה ולא תישמט. ובתופר יותר משתי תפירות אפילו לא קשר חייב, שהרי התפירה מתקיימת.

669. הקורע על מנת לתפור. כתב רש"י: פעמים שהנקב עגול ואינו יכול לתפור יפה אלא אם כן קורעו. וכמבואר לקמן (עה, א) שכן במלאכת המשכן יריעה שנפל בה דרנא (תולעת) ומנקב בה נקב קטן ועגול, היו קורעים את הנקב למטה ולמעלה שלא תהא התפירה עשויה קמטים קמטים. וראה שם בתוספות ד"ה שכן.

671. הצד צבי. צויר באופן שצד את הצבי על ידי חוט שבידו, והוא הדין שמכניס הצבי לתוך בית קטן וסוגר

אחריו הדלת, באופן שהוא מזומן לקחת ואינו מחוסר צידה נוספת. אולם במצודה כתבו התוספות (לקמן צז, ב ד"ה אין) שתלוי, אם בשעת פרישתו נכנסה החיה בתוכה חייב, אבל אם נכנסה למצודה אחר כך פטור, שאינו יודע אם יצוד או לאו.

674. המולח והמעבד. מבואר בגמרא (עה, ב) שהמולח והמעבד אב מלאכה אחת היא. ומכל מקום החילוק ביניהם שהמולח היינו ששם עליו מלח (כמצויר), ומעבד הוא ששם העור בתוך סיד ושאר מיני עיבוד, ומכל מקום מלאכה אחת היא שהמליחה היא תחילת העיבוד [מאירי].
כתב המנחת חינוך (מוסד השבת המעבד) שאף שבמליחה לבד אינו מתעבד, מכל מקום כיון שלצורך עיבוד הוא הוי מעבד. שלעיבוד העור צריך כמה דברים, מליח, קמית, עפיץ, וכל אחד מהדברים הוי מעבד.

675. הממחקו. כתב תפארת ישראל: שגירד בברזל השער מהעור.

677. הכותב. כתב הרמב"ם בפירוש המשניות (לקמן פ"ב מ"ג): קרשי המשכן היו עשרים מצד צפון ועשרים מצד דרום ושמנה מצד מערב, ותכלית מה שהיו מונין שם עשרים. והיו כותבים על הקרש הראשון אי ועל קרש השני ב', וכך היו עושין עד הקרש האחרון שהיו כותבים עליו כ'. עכ"ל. ויש לעיין אם היו כותבים האותיות בתוך המשכן (כמצויר) או מבחוץ.

678. מכה בפטיש. נחלקו הראשונים מהו המלאכה במכה בפטיש. רש"י (ד"ה מכה) כתב 'היא גמר כל מלאכה, שכן אומן מכה בקורנס על הסדן להחליקו בגמר מלאכה'. והקשה עליו הרמב"ן שאין זו גמר מלאכה, אלא אימון ידיו של אומן הוא, ולא מלאכה היא. ולכך פירש מכה בפטיש היינו שהאומן מכה בפטיש על הכלי להשוות עקמימותו. וביראים (סימן רעד) כתב 'מכה בפטיש, שהאומן

שמלאכתו בפטיש מכה בפטיש על הסדן או על הכלי בשעת גמר מלאכה'.

679. המוציא מרשות לרשות. פירוש שמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים (כמצויר). וכן להיפך שמוציא מרשות הרבים לרשות היחיד.

682. הנוטע, כתב רבינו חננאל 'הנוטע נועץ יחור של אילן בארץ ומתגדלי והחילוק בין זורע לנוטע, שהזורע היינו הכנסת זרעים באדמה (ראה במשנה ציור 645) והנוטע היינו ענף.

683. המבריך, פירש הריב"ן: המבריך ראש הענף בארץ ומוציאו לצד אחר, ולאחר שנשתרש חותכו. וכ"ה ברשב"א (ב"ב פג, א) וז"ל: המבריך, כופף אמצעית הגפן בקרקע ומכסהו בקרקע באמצעיתו, וכשנשתרש באמצעיתו חותכים עיקר הראשון ונעשו שתי גפנים.

684. המרכיב. פירש רש"י בסוטה (מג, ב ד"ה מרכיב) שנוקב האילן, ונוטל מן הרך שבענפי האילן ותוחב לתוכו, ועושה ענף בתוך הנקב ונושא ממין אותו אילן שנוטל ממנו. עכ"ל.

687. רש"י (ד"ה דשדא) פירש שחייב משום מפרק, שהרי מפרק התמרים מהדקל. (כמצויר שזורק אבן ונופלים התמרים מהדקל לארץ). אולם הריטב"א והר"ן פירשו שהתמרים באילן כעין אשכול [אות א'] וכשהאשכול נתלש מן האילן חייב משום תולש, ושנחבט בקרקע ומתפרקים התמרים מן האשכול וחייב משום מפרק. [וראה בשפת אמת שביאר בדעת רש"י כריטב"א והר"ן].

688. צורת הניפוץ, כותשים במכתשת את הפשתן, ואחר כך סורקים הפשתן במסרק, להפריד את הפסולת ולעשותם לחוטים נפרדים.

690. קשת. ביאר בספר מעשה אורג, שסיבי הכותנה מקורם בתרמיל הזרע של צמח הכותנה. כשהבשיל

למטה לשפת התמחוי, והפסולת נשאר למעלה בתמחוי.

699. נפה. ביאר הרמב"ם בפירוש המשניות (ע"ח, א) שנפה נקביה דקות, ומשתמשים בה לברירת קמח.

700. כברה. נקביה רחבים יותר משל נפה, ומשתמשים בה לברירת תבואה (רמב"ם בפירוש המשנה שביעית ה, ט).

701. כתב המאירי: ואם הוא מקפיד על מדתו, כגון שהיה צריך למדת טפת, וזה העץ עבה או ארוך יותר מטפת, וממעטו כדי להתקינו לצורכו חייב משום מחתך.

707. כתב רש"י (לקמן קה, א) העושה שתי בתי נירין בנפה וכברה ובסל, הנך לאו נירין ממש, אלא משרשר ומרכיב חוט אחד של ערב בשתי מלמטה ואחד מלמעלה, ומעמיד השתי בהן כתקנו.

709. ואי חייטיה לפומיה. כתב בביאור. הלכה (שמ, ד"ה ה"ז): שהמדבק עץ לעץ על ידי דבק כנהוג, גם כן שם תופר עליו. כי מצאינו בגמרא (עד, ב) דבעצים שייך גם כן תפירה, דאמר שם 'האי מאן דעבד חלתא אי חייטיה לפומיה וכו' ע"ש ברש"י, עכ"ל. ולפי דבריו ביאר בספר חוט השני [הלכות שבת ח"א פ"ח] שפירוש הגמרא הוא שהקנים הם רכים וכופפים את שפתם ותופרים את הכפיפה (דלא כמצויר) ובזה חייב משום תופר.

712. שכן קושרים ביתדות אהלים. ביאר רש"י בחומש (שמות כז, יט) כמין נגרי (ביאר השפתי חכמים שם: כמין בריחים) נחושת עשוין ליריעות האהל (כמצויר) ולקלעי החצר קשורים במיתרים (בחבלים) סביב סביב בשפוליהן, כדי לא תהא הרוח מגביהתן. ואיני יודע אם תחובין בארץ, או קשורין ותלוין וכובדן מכביד שפולי היריעות שלא ינועו ברוח. ואומר אני ששמן מוכח עליהם

מתפקעים התרמילים ומתוכם יוצאת קבוצה דחוסה של סיבים לבנים עדינים. הזרעים מחוברים לסיבים אלו, כדי להפוך את הסיבים לטוויה היו מכים קשת ומרעידים אותה, אז מעבירים אותה דרך ערימה של סיבי הכותנה (כמצויר) פעולה זו הביאה להסרת הזרעים מהם.

691. שובט. כתב רש"י (לקמן עה, ב ד"ה שובט) שובט, משוה השתי בכרכר. ביאר בספר מעשה אורג: פעולת שובט היא לסדר החוטים על הקורה במכונת האריגה. פעולה זו נעשית בתחילה ע"י הכאה בשובט (במקל) על החוטים, התנודה שנגרמת על ידי כך גורמת לחוטים ליפול בנפרד על הקורה, רבים מהם יפלו ישר למקומותיהם הנכונים, את היתר חייבים לסדר אחד אחד בעזרת מכשיר הקרוי כרכר (כמצויר). מלאכת שובט נקראת כך, כי הפעולה הראשון במלאכה הוא הכאה בשובט.

692. ביאר רש"י (לקמן עה, ב ד"ה מדקדק) מדקדק, כשמותח חוט הערב מכה בכרכר עליו במקומות מקומות ליישבו, שלא יהא מתוח יותר מדאי, שהמתוח מעכבתו מלהתחבר יפה עם הארג. והוסיף שם בשם יש אומרים, שמדקדק הוא המשווה האריגה, כשיש ב' חוטים כרוכים זה עם זה ומובדלים מן השאר, משוה אותן בכרכר או במחט. וזה לשון רבינו חננאל (עו, א): והמדקדק, הוא המדקדק על חוט הערב כדי להדחיק ולהלחץ עם חברו.

694. כותש. כתב בביאור הלכה (ס"ס שכא ד"ה לאלתר) שאין כתישה אלא בכלי המיוחד כמו מכתשת (כמצויר).

698. תמחוי. ביאר רש"י בביצה (יב, ב ד"ה תמחוי) שהוא קערה גדולה. וצורת הברירה בתמחוי כתב הב"ח (אור"ח שיט ד"ה ואם בירר): תמחוי היא קערה גדולה ורחבה, וכיון שהיא רחבה נותן בה קטנית ומנענעו, והקטנית שהוא סגלגל מתגלגל ויורדין

שהם תקועים בארץ, לכך נקראו יתדות. עכ"ל.

כתב בספר נחלת יעקב: ומסתמא היו היתדות ליריעות האהל שהם יריעות עזים, לפי שהם על יריעות התכלת, וממילא שאין צריך יתדות ליריעות התחתונות.

כתב בשפת אמת, מה שהקשו קושר על מנת להתיר הוא, לכאורה מנלן הא, דילמא הקשר היה מתקיים תמיד, רק כשנועצין היתדות בארץ היו תוחבין היתדות בתוך נקב שהיה קשור כעין עניבה. ותירץ שקשירה לא שייך אלא כשמחבר שני חוטים יחד ע"י הקשירה, וגם בקשירת היריעות ביתדות היו בשני חוטים ביחד (דלא כמצויר). אבל כשעושה בחוט אחד בעצמו קשר לא מחייב.

717. והוא שקשרן. כתב בריטב"א החדשים: הקשו התוספות ולחייב נמי משום קושר. ותירצו כיון שאין הקשירה רק אחת להעמיד התפירה חשבינן ליה תופר בלחוד. ומורי הרב ביאר שקשרן לאו דווקא, אלא שהרכיבן זה על גב זה ושזרן ביד לקיים התפירה. וכן כתב הרמב"ן וזה לשונו: לא קשירה ממש הוא דא"כ תיפוק ליה משום קושר. אלא שמרכיבין זה על זה כעין קשר. וכן כתב בתוספות ר"ד. אולם המאירי ביאר דווקא קשר של קיימא וחייב שמים.

כתב האבני נזר (אורח חיים קפ, ה) פירוש שקשר כל סוף חוט בפני עצמו. וראה בחזון איש (אורח חיים ג, יב) שכתב וז"ל: ולכן נראה דמיירי דכורך חוט אחד על גבי חברו וקושרו בעצמו וחוט השני נתחב בקשרו. והלכך בתופר ב' תפירות וקושר חוט אחד בעצמו ותוחב חוט השני בקשרו חשיבא תפירה קיימת. דחוט תפירה הנכנס בבגד בדחק ולחץ יש לו קצת קיום, וב' תפירות וקשר מעט יש בהם קיום מספיק. אבל תפירה אחת וקשר רפוי אינו מספיק. עכ"ל.

723. כתב השלחן ערוך (אור"ח סימן שמ, ו): חוט של תפירה שנפתח אסור

למתחו משום תופר'. וביאר שם המשנה ברורה (כו) שחייב דווקא שעשה הקשר לבסוף ואפילו אינו של קיימא, אבל בלא קשר כלל פטור. אבל אם נתפרדו ג' תפירות ומתחן חייב אף בלא קשר.

725. בביאור דעת רש"י ראה בר"ן (בחי'דושים) שכתב וזה לשונו: שמהלך בין העמודים כדי להדק ולהחליק העפר שבסביבותיהן. משמע בדבריו שביאר בדעת רש"י שהולך ברגליו על גבי הקרקע כדי לחזקה ולישרה. וכן הוא בדברי הרמב"ן שכתב 'ביאר רש"י, השף בקרקעות הבנין שהעמודים נשענים עליו כדי שיהא חלק'. וברמב"ן הוסיף שאם היו מלאים עפר או טיט שף אותם, כדי שיהא חלק שלא יתעפרו בגדיו. אולם הרא"ש כתב בדעת רש"י שמתקן העץ או האבן בידיו. ובקרוב נתנאל (פ) ביאר ברש"י ששפסף בסנדל של סידים.

שיטה אחרת מצאנו בביאור דעת רש"י בריטב"א החדשים, שכתב: פירש רש"י שמחליק אצטבות של חלונות של בין העמודים. נראה שפירש שבין עמוד לעמוד יש אצטבה שעליו נשענים (שהוא כמו עדן החלון) ומחליקו בידיו שיהיה נח לסמוך עליו [וכדבריו מדקדק יותר בלשון רש"י שכתב 'והשף שם בקרקעית הבנין שנשענין עליו' ולא כתב שיושבים שם].

726. כתב המנחת חינוך (מוסד שבת הממחק) 'השף בידו על העור המתוח בין העמודים (ראה ציור 675) חייב משום ממחק (והוא דעת הרמב"ם בפ"א ה"ו). והתוספות מפרשים דשף העור על העמודי עכ"ל. וכוונת התוספות שמשפסף העור על גבי העמוד להחליק העור. וראה בקרבן העדה (ירושלמי שבת פ"ז ה"ד) שביאר שהיו שפין העור על גבי העמוד כדי להחליק העמוד מהגומות שבתוכו (ונראה שזהו דעת תוספות הרא"ש בסוגיה ע"ש).

727. כלונסות, ביאר רבינו פרחיה:
ראשי כלונסות, המקום שמתקנים
אתו בחצים של עץ לתת עליו חץ של
ברזל.

728. ממרח רטיה, ביאר הר"י מלוניל:
תחבושת המוסרת מעל המכה
ונתגלתה מצד אחד, ורוצה להשוותה
באצבעו להסיר מזה ולהניח במקום
זה, וזה נקרא ממרח, עכ"ל.

737. ביארו התוספות בסוכה (יו, ב
ד"ה כדתנן) למשכב שלש, כלומר
לעשות טלאי למשכב, כגון לכר או
לכסת או לשאר דברים המיוחדים
למשכב, שיעור הטלאי ג' טפחים.

738. ולמעמד כל שהוא, כתבו
התוספות בסוכה (יו, ב ד"ה כדתנן)
שלמעמד היינו לאחיזה שהוא
סמרטוט שכורך על אצבעו שלא ידבק
בשומן התאנים.

פרק הזורק

749. כתב הריטב"א החדשים, שלטעם
זה שחייב משום קלוטה כמי שהונחה
דמיה, מחייב בין כשהיה עובר ברוחב
רה"ר בין בארכו. משא"כ אם הטעם
שלומדים זורק ממושיט אינו חייב
אלא כשעברה באורך רה"ר. אולם
המהר"ם כתב שגם לטעם שלומדים
זורק ממושיט, אין חילוק אם שני
רה"י שזורק מזה לזה עומדים בשורה
אחת או זה כנגד זה, כיון דס"ל
דילפינן זורק ממושיט א"כ אין צריך
שיהיה דומיא דמשכן ממש, אלא
אמרינן מה לי מושיט מה לי זורק, ה"ע
ס"ל מה לי זה אחר זה או זה כנגד זה.

751. ראה רש"י לעיל (צב, א ד"ה
אשתכח) שביאר שגובה של לוויים היה
י"ח טפחים (היינו מהכתפים עד הארץ
כפי שביארו שם התוס' ד"ה אישתכח
ובמהרש"א שם). והארון היה תלוי
למטה מכתפיהם ששה טפחים ושני

שליש, ועדיין נותר בין תחתית הארון
לארץ יותר מעשרה טפחים.

756. מבואר בעירובין (טז, ב) שעובי
הכולל של החבלים הוא טפח ומשהו,
ויחד עם דין לבד נעשה שיעור מחיצה.

762. שונה פעולת מדקדק מפעולת
שובט (476). ששובט הוא סידור חוטי
השתי והשוואתם לפני תחילת
האריגה. ואילו מדקדק הוא סידור
החוטים תוך כדי אריגה.

763. מוסך, ביאר המאירי (עג, א)
שהוא מתיחת חוטי השתי על המסכה
(הוא היתד שעליו מונחים חוטי השתי
בתוך הנול) שרוצים לארוג בה, שדרך
האורגים לסדר חוטי השתי תחלה על
יתדות זו מכאן וזו מכאן, כמדת אורך
היריעה שהוא רוצה לעשותה.

764. כתב החזון איש (אור"ח סב, כב)
וז"ל: אמר שמואל ביתדות (צח, א) יש
לעיין א"כ למה עגלות רה"י. וצ"ל
שהיה ביתדות ד' טפחים רחב, והוי
יתד הסמוך לדופן רה"י. אי נמי לבתר
דהניח על העגלה שורה ראשונה של
הקרשים, ומקרשים אחרונים ילפינן
מושיט.

769. כתב המהרש"א בביאור דעת
התוספות, שיש לחלק ריוח בין כל ו'
סדרים גם בין חודו של זה לעוביו של
זה (כמצויר), ולא להניח חודו של זה
אצל עוביו של זה בלא ריוח. אולם
מדברי המהר"ם משמע שנתנו חודו
של זה אצל עוביו של זה בלא ריוח,
שביאר דברי הרב פור"ת שמחציין
ולמעלה היו כלין וכו', וז"ל 'ולכך לא
יכלו ליתן חודו של זה כנגד עביו של
זה שיהיו מונחים שני קרשים באמה
אחת'. וראה בתוספות הרא"ש שכתב
וז"ל: וחקשה הרב פורת יוהלא היה
יכול לישב כמה שורות זו אצל זו עד
שמונה קרשים, וייתן הקצר אצל צד
העב'. [ובתוספות כתבו 'יכולין לסדר
ששה סדרים (כמצויר) או יותר'].

775. דברי רש"י מתבארים היטב ברש"י, שכך ביאר דברי רש"י מילה במילה 'אלא מושיב שתי שורות', פירוש אחת בראש העגלה מזה, והבי' בראש השני. 'של שלש' פירוש בגובה שלש. 'שנים זו אצל זו', פירוש כל שורה שנים זו אצל זו ובגובה שלש.

776 - 777. הקשה רש"י שאפשר שלא יהיו טבעותיהן מכוונים זו כנגד זו. וביאר המהרש"א שר"ל שכל הטבעות יהיו פונים לצד מזרח או לצד מערב (כצויר 492). או ששנים זה אצל זה יהיו פונים לצד מזרח, ושנים האחרים זה אצל זה יהיו פונים לצד מערב (כצויר 493).

778. כתב המהרש"א: וגם אם נדחוק לפרש קושיית רש"י לשלחפינהו לקרשים וכו'. ר"ל שיהיה קרש אחד יוצא ואחד נכנס ויבאו הטבעות זו אצל זו, ולא זו כנגד זו.

786. כתב הריטב"א החדשים: אלא למי"ד מלמטה עוביין אמה ומלמעלה כלים והולכים עד כאצבע, קשה שהרי נשאר הרבה מרוחב הקרשים שבזויות, שהיה עודף על העובי של קרשים שבדרום או בצפון, לפי שנתקצר עוביו למעלה, כי מסתמא שינוי הקרשים היו כלפי פנים, והחיסרון שהיה מתקצר מהם היה כלפי חוץ (ראה בצויר 504) כדי שיהיה הבניין יפה ושווה בפנים.

ובשיטה להר"ן כתב: האי עייל והאי נפיק, פי' ואותן ראשין שכלין והולכין היו לצד חוץ. כדי שיהא המשכן בפנים שווה למעלה כלמטה, שלא יהא בחללו בין מלמעלה בין מלמטה אלא עשר אמות, דאי אותן ראשין שכלין והולכין לצד פנים. ולצד חוץ היה שווה, הא לא עייל ונפיק.

788. כתב בריטב"א החדשים: לר' יהודה מגליא אמה דאדנים. פירוש והי"ה נמי דמגלי פורתא דקרשים בכדי העובי שברחבו של קרש, וכדי אלכסון שלו. אלא דלא סגי למהוי אמה כדסגי

לר' נחמיה, עכ"ל. ובשיטה להר"ן כתב שאצבע שלמעלה לא חשיב ליה.

811. כתב רבינו יהונתן מלונין: אע"פ שאתה חוליא אינה ראויה להשתמש עליה מרוב קצרותה, אפילו הכי מצטרפת לעשרה, והוי הבור חשוב לרה"י ואסור לטלטל מתוך הבור לרה"ר, כיון שהיא עמוק עשרה, ויש בו רוחב ארבעה טפחים לבדו, עכ"ל. וראה רש"י בעירובין (עח, א ד"ה מצטרפת) שכתב וז"ל: בור וחולייתו מצטרפים להשלים עשרה לעומק הבור לשוויה רה"י, וה"ה נמי דחלל הבור ועובי היקף החוליא מצטרפין להשלים ארבעה לרוחבו, לחייב הנוטל מעל גב החוליא כלום, ואת הנותן על גבה.

813. מבואר בתוספות שבתוך הבור אין מקום ד' [וכ"כ התוספות בעירובין עח, א ד"ה אלא]. וכן הוא ברשב"א שכתב וז"ל: וכי היכי דמצטרפי לעשרה, ה"ה דמצטרפי רחב כותלי החוליא לחלל הבור לרוחב ארבעה. ובירושלמי משמע דדוקא כשהעומד מרובה על החלל (כמצויר) אבל אם החלל רבה על העומד לא מצטרפי. עכ"ל.

817. ראה בראשונים (רמב"ן ריטב"א החדשים ועוד) שכתבו שאויר שלמעלה מהעמוד, אין דינו כאויר רשות הרבים.

825. אות ב'. ובתוספות הרא"ש מבואר יותר וז"ל: ועוד דזהו תימא אם מונח רומח ברה"ר והזיזו אדם ממקומו עד שהגיע ראשו חוץ מד' אמות, וראשו אחר לא זז ממקומו אלא טפח, אם יתחייב באותו טפח.

826. רש"י ביאר על גבי יתדות דקות שהיו גבוהות י' (כמצויר). אולם בתוספות הרא"ש כתב כגון שהיו היתדות רחבים ארבעה, ולא היו גבוהים עשרה והדף משלימם לעשרה.

830. ביאר רש"י בעירובין (עח, ב ד"ה בית) בית שטומאת מת בתוכו

849. כתבו התוספות (ד"ה גמירי) שאף הכלי שדולה בו ונשקע במים, הוי למעלה מעשרה (כמצוייר).

אות א': כתב השלחן ערוך (שנה, א): מוציא זיו כל שהוא ועושה בו נקב וממלא דרך שם. אולם המשנה ברורה (יב) כתב שהאחרונים הסכימו שבזיו אין צריך לעשות נקב, כיון שאינו אלא להיכר בעלמא, ויכול למלאות אפילו שלא במקום הזיו. וכ"ה בפרישה (שנה, א) והוסיף שכך מוכח מלשון הגמרא 'זיו כל שהוא' שמשמע שאינו רחב כלל. אולם ראה בריטב"א שפירש שממלא מים מהנהר ומניחם על הזיו שהא מקום פטור, ומהזיו לספינה.

852. תוספת ביאור מצאנו בדברי הרא"ש וז"ל: עושה מקום ארבע וממלא, פירוש עושה מקום רוחב ארבע מוקף מחיצות גבוהות עשרה, וממלא דרך אותו מקום. ורואים אנו את המחיצות כאלו הן מגיעות למים, דמחיצה תלויה מתרת במים. עכ"ל.

854. תוספת ביאור בדעת רש"י מצאנו בדברי המאירי וז"ל: מורשה, ר"ל חדוד ראש הספינה שהוא גבוה מן המים והולכת אף בפחות מעשרה.

857-858. כתב החזון איש (אור"ח קג, יח): אסור לשפוך על הדופן מבחוץ (כציור 857) שהוא אויר כרמלית, כמו פני הכותל ברה"ר. ועוד שאסור להושיט הכלי לכרמלית. אלא צריך לשפוך על עובי דופן ומשם נשפך לים. והביא ראיה מלשון הגמרא (קא, א) אלא לאו אחדא.

862. רש"י פירש ואי מלינהו, עד מקום רחב, היינו עד מקום רחב ד'. אולם הרש"ש כתב שלא דווקא קאמרי, דלא בעינן אלא עד פחות מגי ממקום רחב, דהוי ליה עכשיו יש בפחות מגי ד' טפחים.

863. מדברי הערוך והחזון איש [סת, כא] מתבאר שאין אומרים גוד אחית שיחשב שהמחיצה ממשיכה עד לקרקע הים. אלא חשבינן שנמשכים

ומילאהו עפר או צרורות וביטלו מבוטל, והוי טומאה רצוצה שאין לה אהל לעצמה ובוקעת ועולה עד לרקיע, והמאהיל על הגג טמא (פ"י הכד שנמצא על הגג נטמא). והוסיפו התוס' שם (ד"ה והתנן) שאפילו טומאה בצד הכלים טומאה בוקעת ועולה (פ"י הכלי שבצדו טהור).

833. בציור נראה שרה"י נחשב במקום גובהו (והוא כלשון הגמרא 'וזרק ונח על גביו'. וכ"ה ברש"י שכתב תל המתלקט נידון כרה"י במקום גובהו). וראה במרש"ל שכתב וז"ל: תל המתלקט, פ"י ממקום שיגיע שיפועו לעשרה, משם והלאה אם יש ד' על ד' הוי רה"י, אבל בלשון הרמב"ם (הלכות שבת יד, טז) משמע כפשוטו שהתל גופו נעשה רה"י.

כתב החזון איש (אור"ח קח, ט) שמאחר שהמדרון של תל המתלקט נחשב כזקוף, אין דנים שום חלק מן השיפוע כרה"י, שאין זה מקום מסוים, אלא כל המדרון נידון כאוויר, ואפילו חלק השיפוע שמעל עשרה טפחים אינו אלא מקום פטור, ורק ראש התל שהוא מקום המסוים ויש בו ארבעה על ארבעה נידון רה"י.

כתב בשפת אמת: תל המתלקט וכו', יש לעיין אי חשבינן הד' אמות בדרך הילוכו באלכסון בשיפוע ההר, או שיהיה אורך ד' אמות בקו השווה למקום התחלת התל (פירוש למטה על הקרקע לאורך המישור שמתחיל התל). ומלשון רש"י והמאירי משמע דחשבינן בשיפוע (כמצוייר) וצ"ע.

[וז"ל המאירי: תל המתלקט, כגון שאם תמדוד משיפוליו עד מקום גבהו אי אתה מוצא בו אלא שיפוע ד' אמות].

845. כתב בשיטה להר"ן, אגודא דגמלא, פירוש גשר רחב י"ו אמה והוא רה"ר, והוא מחופה בנסרים קבועים יפה במסמרים. והנסרים הולכים ברחבו של גשר, ואם יש נסר אחד מטולטל בגשר ואין רחבו ד' דינו כרה"ר, דאע"פ שהוא מטולטל הרבים נותנים בו רגליהם ובוקעים בו.

867. מבואר להלן בתוספות ד"ה וזרק,
שגובה המחיצות בספינה זו הם עשרה.

868. כתב החזו"א (עו, ב): נראה
דבחורבה דליכא בקיעה קמבעיא ליה,
וכגון דאיכא גידודא ג'. עכ"ל.

870. כתב המאירי: ספינות קשורות
שהתרנו טלטולן מזו לזו, יראה לפרש
כשאין ביניהם שלשה (כמצויר). ומכל
מקום בירושלמי התירו אף ביש
ביניהם שלשה. אלא שנחלקו אם
דווקא כשאין ביניהם ארבעה, או אף
ביש ביניהם ארבעה'.

הדפנות עד שולי הספינה ולא יותר.
אולם ר"ח הלוי [בחידושים על
הרמב"ם בחלכות שבת פ"ד, ה"א]
ביאר בדעת רש"י שמדין גוד אחית
נחשב כאילו דפנות הספינה ממשיכות
עד לקרקע הים שלמטה.

864. כתב המאירי: מה שאמרו במי
שנעץ קנה ובראשו טרסקל וזרק ונח
על גביו שפטור, אפילו הדרן מחיצתה,
ר"ל שעומד הפוך על הקנה ראשו
למטה ודפנותיו נוטות כלפי קרקע.

866. אף שלשון התוספות הוא 'ויש
להם דפנות וקרקעית העשיות נסרים'.
ביאר המהרש"א שאין כוונתם
שהדפנות גם כן עשויה מנסרים, אלא
הדפנות שלמים, ורק הקרקעית עשויה
נסרים (כמצויר).

מפתחות

א

478.....	בוקלא.
415.....	בורטיא.
814.....	בור ברה"ר.
828.....	בור ברה"ר חילקה במחצלת.
103,123,811,812.....	בור וחוליתו מצטרפין לעשרה.
106.....	בור י' ונתן לתוכה חוליא.
651.....	בורר.
869.....	בור שבין שתי חצרות.
106,823.....	בור תשעה ועקר ממנו חוליא.
342.....	בי דודי.
74.....	בין העמודים.
460.....	בין ידו לסוס.
860,863.....	ביציאתא דמישן.
151-155.....	ביצה.
320.....	ביצה ליד מיחם.
870,871.....	ביצית שבין הספינות.
71.....	כיראות.
578,606,607.....	כירית.
296-297.....	בית הכוסות.
173,419.....	בית הפך.
173.....	בית התבלין.
547.....	בית מלא תבן.
482.....	בית קיבול.
627.....	בית קיבול כתיתין.
79,81-83.....	בית שאין בתוכו י'.
314.....	ב' כירות המתאימות.
622.....	בנות יוצאות בתושתין.
640.....	בנים יוצאים בקשרים.
641.....	בני מלכים בזוגין.
805,806.....	בן לוי עומד.
1-15.....	בעה"ב בתוך הבית והעני בתוך.
80.....	בקעה מסוככת בפחות מ'.
521.....	ברנירא.
771.....	ברח התיכון, בריחים למשכן.
628.....	ברך.
158.....	ברקנים וקוצים.
479,480.....	בתי זרועותיו.
662.....	בתי נירין.
612.....	בתי נפש.
578,607.....	בתי שוקיה.

ג

212.....	גבכא.
753.....	גבשושית.
34.....	גדיים בוקעים.
51,68.....	גדר.
863,867.....	גוד אחית.
867.....	גוד אחית עקום.
845.....	גודא.
68.....	גוד אסיק.
656.....	גוזז את הצמר.
39,51,108.....	גומא.
440.....	גורדיתא דקני.
30.....	גיזבר.
215.....	גושקרא.
569,800,851,853.....	גוזזטרא.
101,104.....	גידוד ה' ומחיצה ה' מצטרפין.
84,337-339.....	גידודי.
544.....	גיז צמר (ופשתן).

881.....	אבי אבות הטומאה.
567.....	אבנט של מלכים.
643.....	אבן תקומה.
161.....	אבר.
494.....	אגד שעל גבי המכה.
845.....	אגודה דגמלא.
478.....	אכזם.
626.....	אגוז.
46,827.....	אגוז ככלי וכלי ע"ג מים.
524.....	אגמון.
257,771,788,795.....	אדנים.
253.....	אהל שאינו עשוי בידי אדם.
442.....	אוגנים.
486.....	אוכף.
576.....	אוגרת בה שערה.
247.....	אונין של פשתן.
655.....	אופה.
663.....	אורג.
520.....	אופן.
168,172.....	אחורי הכלים.
774.....	אטבא דספרי.
781.....	אטבעי.
422,556.....	איזמל של רהיטני.
31-34.....	אילן העומד ברה"י ונפו נוסה לרה"ר.
346.....	אילפס.
292.....	אימום.
178.....	איכר עוברו מרדעו על כתפו.
375.....	אינדרונא.
619.....	אין שוחטין לתך הגומא.
151.....	איפה.
74,820.....	איצטבא.
144,145.....	אירא.
605.....	אלה.
135.....	אמת הריחים.
341.....	אנטי.
246.....	אניצי פשתן.
599.....	אנפליאות של ברזל.
43,57.....	אסקופה.
114-134.....	אסקופה למבוי.
123.....	אסקופה מבוי שחציו מקורה.
120.....	אסקופה משמשת שתי רשויות.
457,461.....	אפסר.
474.....	אפסר דבוק בצואר.
182.....	אציצה.
606,592.....	אצעדה.
706,707.....	ארג.
628.....	ארכובה.
349.....	ארוכות המטה.

ב

743,559.....	בגד ג' על ג'.
543.....	בגדים של צמר.
766.....	בדראתא.
549.....	בהמה לא תצא.
747,745.....	בוכיאר.

554.....	זגין למטפחות תינוקות.
551.....	זגין למכתשת.
553.....	זגין לספרים.
492.....	זהרורית שבין עיניו.
515.....	זוג פקוק.
548,549.....	זוג שבצוארו.
550.....	זוג של דלת.
703,681.....	זומר.
431,650.....	זורה.
645.....	זורע.
22.....	זורק מרה"ר לרה"י.
29.....	זורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע.
849-852.....	זיז בספינה.
111-112.....	זירזא דקני.
457.....	זממא דפרזלא.
150.....	זנבות האודים.
492.....	זנב שועל.
882.....	זרעים להביא טומאה.
840.....	זרק בים.
75.....	זרק וטח בפניהם [בעמוד].
845.....	זרק ונח אגודא דגמלא.
838.....	זרק ודחפתו הרוח.
837.....	זרק חוץ לד"א ואחזתו הרוח.
829.....	זרק מן האיסרטיא לים.
36,785.....	זרק מרה"ר לרה"י ורה"י באמצע.
75.....	זרק על גבה [בעמוד].
825.....	זרק רומח.

ח

379.....	חבילי המטה ע"ג מת.
311.....	חביתא.
336.....	חבית של שייטין.
460.....	חבל.
467.....	חבל באפסר.
613.....	חבק.
530.....	חבקין.
389.....	חדקי.
143.....	חוטס במקלות על כגד.
411,880.....	חוט הסרבל.
543.....	חוט משי.
144-146.....	חוטי הערב.
146.....	חוטי השתי.
662.....	חוטים.
527.....	חוטים שאינם בשער.
529.....	חוטים שבאזניהם.
542.....	חוטים שזורים.
526,623.....	חוטים שקולעת בהן שעה.
503.....	חוטרות.
810,813.....	חולית הבור והסלע.
579.....	חולקת בה שעה.
501.....	חומטון.
603.....	חומרתא דפילון.
88,832.....	חוקקין להשלים.
82,83.....	חורי רה"י.
87,88.....	חורי רה"ר.
91.....	חור מפולש לרה"ר.
646.....	חורש.

185.....	גלגל בית הכד.
190.....	גלגל של רחיים.
458.....	גלמי.
457.....	גמל באפסר.
508.....	גמלים קשורים.
392-394.....	גפת.
205,306,307.....	גרופה.
61.....	גשר.
856.....	גשושי אולי קמה.
139,186.....	גת.

ד

595.....	ד' של תפילין.
75,76,824.....	דכילה שמנה.
503.....	דכשת.
487-500.....	דדיהם צורות.
539.....	דוגמא.
746.....	דופני היריעה.
86.....	דופן עקומה.
186.....	דורך בענבים.
426.....	דורסן.
815.....	דיומדין.
200.....	דיכה של זיתים.
197.....	דיר.
149.....	דלף.
695.....	דלתתי.
287.....	דנקא.
176,180.....	דרכן.
883.....	דרדור.
718.....	דרנא.
649.....	דש.

ה

1-15.....	הוצאה והכנסה.
17,18.....	הזורק.
840.....	הזורק בים ד"א.
76,824.....	הזורק ד' אמות בכותל.
470.....	החליקן.
441.....	הטומן לפת וצנונית תחת הגפן.
327,344,395,400.....	הטמנה.
394.....	הטמנה ע"ג גחלים קטומים.
43.....	היה קורא על האיסקופא.
235.....	היכל.
40,42.....	הכניס דיו וקיבל מי גשמים.
281.....	הכסיף העליון והשוה לתחתון [שקיעה].
281.....	הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון.
48,820.....	המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו.
16,19.....	המושים.
460.....	המנהיג סוס ברה"ר.
296,297.....	המסס.
755.....	המשלשל דפנות מלמעלה למטה [לסוכה].
13,15.....	הנחה.
47.....	הנחה שהוא מהלך.
20,434.....	העלו קרשים מקרקע לעגלה.
85,757.....	הרחיק הסיכוך מן הדפנות.

יו"ד של תפילין..... 263,596
 יוצאים כרוכים..... 465
 יריעות המשכן..... 257,788,798
 יריעות שש משור..... 257
 יתד..... 328,591
 יתדות..... 712
 יתדות לעגלות המשכן..... 497,781

כ

כבול..... 534,616
 ככונות..... 489
 ככלא..... 502
 ככלא דעדבא..... 547
 כברה..... 700
 כובא..... 403
 כובלת..... 603,604
 כובע..... 598
 כוורת..... 93-100
 כוורת דבורים..... 199
 כוורת של קנים..... 93-100,705-709
 כוורת של קש..... 633
 כוליאר..... 601
 כומר..... 185
 כומתא וסדורא..... 842
 כופה קערה על הכותל..... 148
 כופח..... 318
 כופין סל לפני האפרוחים..... 351
 כופת שאור..... 470,736
 כוש..... 181,359
 כותב שתי אותיות..... 677
 כותל ברה"ר ומוקף לכרמלית..... 822
 כותל משופע..... 42,44
 כותש..... 694
 כילת חתנים..... 382
 כיס..... 487,488,499,500
 כיסוי מת בשבת..... 354-356
 כיסתא..... 721
 כיפה..... 89,90,545
 כיפה של צמר..... 534
 כיפה תחת השבכה..... 535
 כירה..... 205,206,300-304,316,391,392,395
 כירה שנחלקה..... 319
 כיתנא דדייק ולא נפיץ..... 213
 כל המשמש כפוי בכלי חרס..... 171
 כלבוס..... 586
 כלונסאות המטה..... 382
 כלי ארבעים סאה מדידתו..... 362,363
 כלי זכויות..... 161,731
 כלי ע"ג כלי לדין הטמנה..... 76,333-334
 כלי ראשון..... 325,326,335
 כלי שני..... 325,326,335
 כליא פרוחי..... 538
 כלילא..... 562,563
 כסא וסמוכות לקיטע..... 631
 כסא של ברזל..... 303
 כפאה על פיה..... 99
 כפה סאה..... 558
 כפה של ס"ת..... 546

חותם שבכסותו..... 547,549
 חותם שבצוארו..... 547,549
 חותמת של מתכת..... 482,572
 חילק בור במחצלת..... 828
 חייטא..... 705,709
 חיפהו כולו במסמרות..... 587
 חיפופי..... 50
 חלחולת..... 299
 חלון שבין שני חצרות..... 60
 חלתא..... 701,709
 חמור יוצא במרדעת..... 486
 חמי טכריה..... 322,324,335
 חמין מחופין בנסרים..... 331
 חמרא דאכפא..... 638
 חמת שתפרה..... 557
 חצר ניתרת בפסים..... 128,129
 חצר שיש לה ב' פתחים..... 237,238
 חצר של רבים..... 55
 חקק ד' על ד'..... 81,82,84
 חקק קב בבקעת..... 147
 חריץ..... 51,67,830
 חריץ שבין ב' חצרות..... 830
 חתם..... 457

ט

טכלא..... 162,448
 טבעות הכלים..... 608
 טבעות המשכן..... 771,776
 טבעת באפסר..... 472,473,475
 טבעת חותם לקופסה..... 600
 טבעת כלים..... 468,476
 טבעת כנגד מותניו..... 481
 טבעת לחגורה..... 477
 טבעת עשויה לדלת..... 469
 טבעת של אלמוג..... 482,572
 טווה..... 660
 טווי..... 246,539
 טווי כלאחר ד'..... 248
 טווייה של צמר ופשתן..... 540
 טוחן..... 652
 טוטפת..... 532,614
 טוחה בטיט..... 196
 טומאה כנגד ארובה..... 378
 טומנים בגיז צמר..... 423
 טח עליו טפילה..... 702
 טלאי למרדעת..... 735
 טלטול מגג לחצר..... 135
 טלטול מתצר לחצר..... 27
 טליסאן..... 602
 טמן בדבר שאינו ניטל בשבת וכיסוי ניטל..... 100,443-455
 טס..... 433,591
 טס של זהב..... 566,579,580
 טפה בריבועו טפה ותרי חומשי באלכסונו..... 95
 טפילה..... 702
 טרסקל..... 491

י"ה למעלה וקודש ל' למטה..... 610,611

679.....	מוציא מרשות לרשות.
159.....	מוקף צמיד פתיל.
711.....	מורטו.
818,854,855.....	מורשא.
19,460.....	מושיט.
722,723.....	מותח חוט של תפירה.
642.....	מותר ליחנק.
208.....	מזבח.
798.....	מחברת.
428-430,438,576.....	מחט.
576,577.....	מחט שאינה נקובה.
485.....	מחט שנגמרה מלאכתה.
868.....	מחיצה תלויה בחורבה.
585,869.....	מחיצה תלויה בין ב' חצרות.
332.....	מחמם אח המים כנגד המדורה.
164.....	מחץ.
878,879.....	מחצלות הפרוסות בין חצרות ונתגלגלו.
876,877.....	מחצלות הפרוסות ברה"ר וגלגלו.
107.....	מחצלת.
676.....	מחחכו.
621.....	מטבע.
384.....	מטה של טרסין.
404,503.....	מטולטלת.
419.....	מטמא במגע, באוויר.
548.....	מיחא ביה מומחא.
456.....	מיחם ע"ג קדרה.
287.....	מיל.
240-242.....	מילא קערה שמן והקיפה פתילות.
479,661,693.....	מיסך.
291,687.....	מכבדות.
678.....	מכה בפטיש.
509.....	מכנים חבלים לידו.
256.....	מכסה העורות למשכן.
33,108,113.....	מכתף.
105.....	מלאו כולו ביתדות.
657.....	מלבנו.
388.....	מלבנות המטה.
180.....	מלמד.
267.....	מלל.
470.....	מלקט ורהיטני.
675.....	ממחקו.
728.....	ממרח רטיה.
174.....	מניח כלים תחת הצינור.
580.....	מניחתה כנגד פדחתה.
293.....	מנעול דקטיר במיתנא.
585.....	מנעל של עור בתוך הסנדל.
731.....	מנפח בכלי זכוכית.
690.....	מנפט.
688,689.....	מנפץ.
658.....	מנפצו.
570,571.....	מנקטא פאה.
632.....	מסכה.
581-588.....	מסמרות.
582.....	מסמרות שתים מכאן.
420,555.....	מספורת של פרקים.
490.....	מסריכן.
729,730.....	מסתת את האבן.
674.....	מעבד את העור.
466.....	מעביר.
118,119.....	מעביר חפץ מתחילה ד' לסוף ד'.

478,503.....	כר תחת זנבו.
313.....	כרוך בודיא ושייר בה טפח.
466.....	כרוכין לימשך.
513.....	כריכה.
202.....	כרכי דוויזי.
759,762.....	כרכר.
388.....	כרעות המטה.

ל

816.....	לא יעמוד אדם ברה"ר וישתה ברה"י.
137.....	לא יפלה את כליו.
138.....	לא יקרא לאור הנר.
508.....	לא יקשור גמלים.
472.....	לכוד.
75.....	לבינה זקופה ברה"ר.
151-155.....	לוג.
389.....	לוחים של סקיבס.
798.....	לולאות.
632.....	לוקטמין.
58,114.....	לחי.
58.....	לחי מכאן ולחי מכאן.
500.....	ליחלב.
24.....	ליחה.
524.....	לכוף כאגמון.
883,884.....	לכתא.
588.....	לסמוך בו כרעי המטה.
654.....	לש.
408.....	לשונות של ארגמן.
695.....	לתחי.

מ

53,64.....	מכוי מפולש.
66.....	מכוי יותר מ'.
56.....	מכוי שאינו מפולש.
65.....	מכוי שבין שני רה"ר.
229.....	מכוי שהוא גבוה מעשרים אמה.
620.....	מכוי שיש לו ב' מחיצות.
835,836.....	מכוי שנעשה מדרון.
682.....	מכריך.
413,414.....	מגופה.
599.....	מגפיים.
112.....	מגגר.
727.....	מגגר ראשי כלונסאות.
153.....	מדה ירושלמית.
152.....	מדה מדברית.
154.....	מדה ציפורי.
150.....	מדורה.
357.....	מדורתא.
204.....	מדורת בית המוקד.
625.....	מדיות יוצאות פרופות.
692,761,762.....	מדקדק.
189.....	מוגמר.
405,617.....	מוכין.
366,371.....	מוכני.
674.....	מולח.
340.....	מוליאר.
541.....	מוציא חצי קופה.
820.....	מוציא מהנות לפלטיא דרך סטיו.

151-155,558.....	סאה
532-535,614-616.....	סבכה
198.....	סדר
94.....	סוכה העשויה כשוכך
516.....	סולם שבצוארה
243.....	סולמא דצור
459.....	סוס בשיר
141.....	סורק את הבגדים
48,820.....	ססיו
605.....	סיף
322-324.....	סילון של חמי טבריה
360.....	סכינא ביני אורבי
157.....	סככות
361.....	סליקוסטא
701.....	סלית סילתא
38,621.....	סלע
630,631.....	סמוכות
163,573.....	סמלוניו
581-591.....	סנדל המסומר
584.....	סנדל הנוטה
635.....	סנדל של סידיין
849,850.....	ספינה התר ע"י זיו או מקום ד'
854,855,858,859.....	ספינה עמוקה עשרה
881.....	ספינה קשורה לאהל המת
847,848.....	ספינה קשורה מוקפות
533,615.....	סרביטין
503.....	סרגא
478.....	סרגין של סוסים
140.....	סרגל
52.....	סרטיא

184.....	עגולי הגת
521.....	עגל לא יצא בגימון
435,764-781.....	עגלה
636,637.....	עגלה של קטן
520.....	עגלה שתחת האליה
743,744.....	עגלות לקרשים
773.....	עגלות של חול
155,765,801-809.....	עגלות תחתיהן וביניהן וצידיהם רה"ר
741.....	עדשים
163,373.....	עול [סמלניו]
521.....	עול קטן
25.....	עומד אדם כרה"י ומטלטל כרה"ר
57.....	עומד על האסקופה
497.....	עומדת חוץ לתחום
155-157.....	עומר לגולגולת
882.....	עוף הפורח
740.....	עוקץ
257,258.....	עורות אלים ועורות תחשים
522.....	עור הקופר
426.....	עור לפני הדורסן
662.....	עושה שתי בתי נירין
461.....	עז שחקק לה בין קרניה
487-488,499-500.....	עזים יוצאות צרורות
381.....	עישורי סוכה
495,550.....	עינבל

21.....	מעביר מרה"י לרה"י דרך רה"ר
738.....	מעמד
648.....	מעמר
357.....	מערה אדם קיתון של מים
19.....	מערכה גדולה [במזבח]
24.....	מפים מורסא
734.....	מפץ
568,569.....	מפרחיתא
687.....	מפרק
673.....	מפשיט
192-195.....	מצודה
113.....	מקום שאין בו ד' על ד'
472.....	מקיפין ג' חבלים
737.....	מקצע למשכב
176-180.....	מרדע
486,504.....	מרדעת
268.....	מרחץ
329.....	מרחץ שפקקו נקביו
684.....	מרכיב
653.....	מרקד
467.....	משא בני קהת
254,712.....	משכן
142,143,436.....	משיחה
471.....	משלשל דפנות
685.....	משמר
171,172.....	משמש כפי [ככלין]
667.....	מתיר
409.....	מתירין בית הצואר כשבת
599,600.....	מתנא

457.....	נאקה כחתם
188.....	נגר
542.....	נזח
710.....	נוטה
682.....	נוטע
560.....	נושקא
350.....	נותנים כלי תחת הנר
564.....	ניסכא
500.....	ניסרא
149.....	ניתזין
457.....	נסרים
864.....	נעץ קנה ובראשו טרסקל
699.....	נפה
214.....	נפיץ
680.....	נפסק החוט בשני מקומות
62.....	נפש
149.....	נצפין
382.....	נקליטי המטה
224,225.....	נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו
231-233.....	נר מנר
223.....	נרות חנוכה מהדרין מן המהדרין לרמב"ם
227,239.....	נר שיש לו שתי פיות
223.....	נרות חנוכה מהדרין מן המהדרין לרמב"ם
219.....	נרות חנוכה מהדרין מן המהדרין לרש"י
222.....	נרות חנוכה מהדרין מן המהדרין לתוס'
589.....	נשרו רוב מסמרות
109.....	נתכוין לשבות כרה"ר והניח עירוב בכור

671.....	צד צבי
716.....	צדי חלזון
659.....	צובעו
64.....	צורת הפתח
49,50.....	צידי רה"ר
181.....	צינורא
174.....	צינור שקבעו ולבסוף חקקו
407.....	ציפי צמר
609-611.....	ציץ
604.....	צלוחית של פלייסון
774.....	צלע
159,368.....	צמיד פתיל
510-513.....	צמר ופשתן
602.....	צעף
295.....	צפצפה

ק

151,147,627.....	קב
310,393-400,443-456.....	קדרה
710.....	קוטמו
543.....	קוטש פורפונטש
574.....	קולב
612.....	קולע שלש נימין
593.....	קומצו
780,781.....	קונדס
393,425.....	קופה
142.....	קוצים
195.....	קוקרי
647.....	קוצר
497.....	קורא לה והיא באה
59.....	קורה ברה"ר
669,670.....	קורע
718.....	קורעין
183,185.....	קורת בית הבד
666,680.....	קושר
142.....	קושר את הקוצים במשיכה
712.....	קושרין ביתידות
488.....	קושרין להם כיס בדדיהם
142.....	קטומה
531,570.....	קטלא
187.....	קטמא שרי
630.....	קטע בשתי רגליו
471,627.....	קטע יוצא בקב שלו
629.....	קטע יש לו סמך
631.....	קטע שיכשו גידי שוקיו
613.....	קילקלי
140.....	קיסם שבאזנו
622.....	קיסמין
29,465.....	קלוטה כמי שהונחה
41.....	קלט מעל גבי הכותל
45.....	קלט מעל גבי גומא
741.....	קליפי עדשים
720.....	קמטין
491.....	קמיע
566.....	קמרא
144-146,711.....	קנה [אירא]
864.....	קנה ובראשו טרסקל

696.....	עיטה בלוסה
152.....	עיסת מדבר
560,561.....	עיר של זהב
872,873.....	עירב דרך הפתח ונסתם
874,857.....	עירבו ג' חצרות ונפל האמצעי
277.....	עירוב חצרות
276.....	עירובי תחומין
325,401.....	עירוי
817,821,864.....	עמוד ברה"ר גבוה י'
108.....	עמוד ט' ברה"ר
765-779.....	עמידת הקרשים על גבי העגלות
1-15.....	עני ובעל הבית
581.....	עקב
505,506.....	עקוד
2-15.....	עקירה והנחה
883.....	עקל
686.....	עקל בית הבד
662,663.....	ערב
294.....	ערכה
624.....	ערכיות יוצאות רעולות
189.....	ערדסק
149.....	עריבה
552.....	עריסה
575.....	ערסי

פ

458.....	פגי דפרזלא
571.....	פגם בולע צוארה
664,665.....	פוצע שני חוטין
495.....	פוקקים לה בזוג שבצוארה
312.....	פוריא
503.....	פושלא שתחת זנבו
599.....	פומקי
61-63,125,826.....	פי תורה
123-127,134.....	פיה יורד וסותם
603.....	פילון
687.....	פיסת רגבים
570.....	פירורי לחם
48,74,815.....	פליטיא
279.....	פני מזרח מאדימים
581.....	פנתא
69-71,820.....	פסי ביראות
128,129.....	פסים
275.....	פצימין
484.....	פצירה
515.....	פקוק
436.....	פקורין
145,146,245.....	פקיע
321.....	פקיעה בסודרין
374.....	פקקו את המאור בטפיה
493.....	פרה במחסום שבפיה
458.....	פרומביא
404.....	פרונקא
625,626.....	פרופות
632.....	פרימי
156.....	פרס
158.....	פרעות
37.....	פשיט כנפיה וקיבלה
160.....	פתיל ולא צמיד

502,628,629.....שוק.
 201.....שחיקה של זיתים.
 619.....שחיטה לגומא.
 363-367.....שירה.
 261,594.....שי"ן של תפילין.
 484.....שיפה, שופינא.
 733.....שיפת קילור.
 592.....שיר.
 724.....שירטוט.
 748.....שלחפי הוו משלחפי.
 575.....שלשלת.
 607.....שלשלת של זהב.
 417.....שלשלת של מפתחות.
 531.....שנצים.
 270.....שפורפרת של ביצה.
 634.....שפורפרת של קנים.
 725.....שף בין העמודים.
 726.....שף העור על העמוד.
 787.....שפי להו כי טורין.
 47.....שפך לכלי אחר בהליכתו.
 109.....שפת אוגנו.
 734.....שק.
 732.....שקיל אקופי מגלימי.
 286.....שקיעת החמה.
 279.....שקיעת החמה שפני מזרח מאדימין.
 714.....שרי חד וקטר חד.
 597.....שריון, זרדא.
 288.....שריתא.
 473.....שריתכן.
 528.....שרשרות של חוטין.
 98,662,663.....שתי וערב.
 18,742.....שתי גוזטראות בדיוטא אחת.
 16,741,800.....שתי גוזטראות זו כנגד זו.

ת

642.....תולין אותו בראשו.
 491.....תולין טרסקל.
 668.....תופר שתי תפירות.
 719.....תופרין.
 462.....תחב לה בוקנה.
 498.....תחום שלה מובלע.
 369-370.....תיבה שפתחה מצדה או מלמעלה.
 528.....תיכי חליתא.
 427.....תיק של ס"ת.
 511.....תכיפה אחת.
 833,834.....תל המתלקט.
 346,698.....תמחוי.
 207,317,702.....תנור.
 594,595,596.....תפילין.
 605.....תרים.
 713.....תרי קיטרי.
 518,519.....תרנגולים בחוטין.
 581,582.....תרסיותי.
 558.....תרכב.

385.....קנה של סיידין.
 697.....קנון.
 598.....קסדא.
 273.....קערה של שמן בצד הנר.
 701.....קפיד אמשחתא.
 261.....קציצה.
 97.....קרומיות של קנה.
 514.....קרון.
 387.....קרן.
 72,73.....קרן זוית.
 502.....קססול.
 54,78,136.....קרפף.
 677.....קרשי המשכן.
 640.....קשורי פואה.
 637.....קשירי.
 493.....קששים שעל השבר.
 512,513.....קשר.
 605.....קשת.

ר

460.....ראש החבל.
 816.....ראשו ורובו ברה"י.
 282-285.....ראיות הזב לסמאה ולטהרה.
 507.....רגול.
 628.....רגל.
 63.....רה"ר מקורה.
 470.....רהיטני.
 77.....רואה פני הקרקע.
 104.....רואה פני עשרה.
 211.....רוב עכיו ורוב היקפו.
 27.....רודה את הפת.
 565.....רומח רוקתא.
 489.....רחלים הכבונות.
 431.....רחת.
 618.....רטיה מחזירין במקדש.
 432.....רידודי טסין.
 191.....ריחים של חמור.
 190.....ריחים של מים.
 568,569.....ריסוקי.
 624.....רעולות.
 463,464.....רצועה שבין קרניה.
 566.....רצועה משבצות זהב.
 517,519.....רצועה שברגלה.
 490.....רצועה שתחת זנבו.
 843,844.....רקק ברה"ר.
 110,840.....רקק מים ורה"ר מהלכת בו.
 716.....רשתות עשיות קשרים.

ש

532-537.....שבכה.
 687.....שדא פיסא לדיקלא.
 857.....שדי אדפנא דספינה.
 691,760.....שובט.
 39.....שוחה.
 691.....שוחס.
 156.....שוחקות.
 165,170.....שולי כלי.
 541.....שוע.